Lawrence Durrell

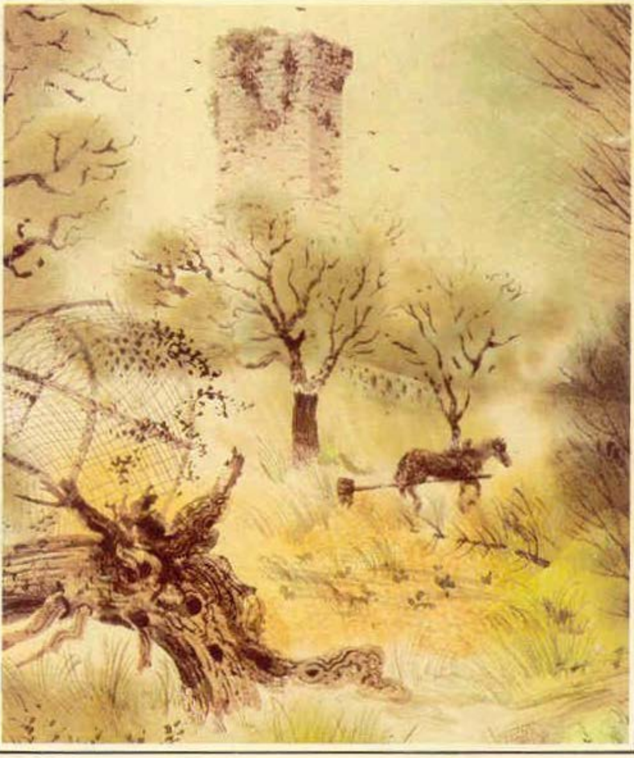
LIVIA

YA DA

DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK

AVIGNON BEŞLİSİ: 2

CAN

Türkçesi
SEÇKİN SELVİ

Lawrence Durrell

LIVIA

YA DA

DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK

AVIGNON BEŞLİSİ: 2

CAN

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

AVIGNON BEŞLİSİ

1. Kitap: MONSIEUR ya da KARANLIKLAR PRENSİ
2. Kitap: LIVIA ya da DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK
3. Kitap: CONSTANCE (*çıkıyor*)
4. Kitap: SEBASTIAN (*çıkıyor*)
5. Kitap: QUINX (*çıkıyor*)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Şefik Basımevinde basıldı ve ciltlendi. (1995)
Dizgi: Gülay Altunkaynak

Lawrence Durrell

LIVIA
YA DA
DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK

AVIGNON BEŞLİSİ: 2

ROMAN

Türkçesi
SEÇKİN SELVİ

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
LIVIA
or
Buried Alive

ISBN 975-510-453-4

"Hergele Baba, Hergele Oğul ve Hergeleoğluhergele Ruh adına, Amin. İşte ikinci ders başlıyor."

O

"Hepten keyfi olan ile hepten kararlı olan arasında belki bir orta yol vardır, kimbilir?"

O

"Beş renk karıştırılınca insan kör olur."

Çin Atasözü

BİR

Kaçınılmaz Bir Sessizlik

Tu'nun ölüm haberi ulaştığı zaman, aslında Blanford kadının Sussex'deki evinde oturmuş, gün batımının kızıl-sarısına bürünen kasvetli gökyüzünden, daha da kasvetli ağaçların arasına inen mevsimin ilk karını seyrediyordu. 'Aslında' diyorum; çünkü hem gelecek kuşaklara aktarma, hem de sanatsal anlatım kaygısıyla, Blanford'un kendi versiyonu olayın gerçeğinden biraz daha farklı olacaktır. İçine gömüldüğü yüksek arkalıklı koltuk, Blanford'un sırtını, şöminede çıtırdayan meşe kütüğüne aldırış etmeksizin, müzisyenler balkonunun bile rahatça sığabildiği, eski tarz yüksek tavanlı odada cirit atan cereyanlardan koruyordu. Koltuk değnekleri, ayağının dibinde, halının üzerinde yatıyordu. Blanford kuğu boyunlu telefonu yerine koyarken, kocaman bir tropikal deniz kabuğunun içindeymiş de, dünyanın öte yanındaki dalgaların kumsalda patlayışını duyuyormuşçasına, ölüm haberinin içinde kabarıp patladığını duydu. Tu, kitabına eklediği yeni konuları okumak fırsatını kaçıracaktı demek (ah bu yazarların bencilliği!) – bu kitap, Blanford'un ve Tu'nun gözünde kendisi kadar gerçek bir kişi niteliği alan Sutcliffe adında bir başka romancıyı anlatan bir romandı. Blanford kol ağzından mendilini çekti, çalışırken dişlerinin arasından düşürmediği puro yüzünden kuruyan dudaklarını sildi. Sonra sallanarak kitaplığın üzerindeki aynanın karşısına geçip kendisini süzdü. Telefonun zili çınladı, ardından tık diye kesildi – şehirlerarası telefonlar hep böyle yapar; damardan fışkıran son kan damlası gibi kesilirdi. Yazar, kendisine bakanın Tu olduğunu varsayarak aynaya bakmayı sürdürdü. Demek Tu'nun gördüğü, her zaman görmüş olduğu surat buydu! Göz göze, kafa kafaya olmuşlardı hep. Blanford, çevresinin ölen kadının kitaplarıyla sarılı olduğunu fark ediverdi. Altı çizilmiş satırlar, sayfa kenarlarına düşülmüş notlar. Tu hâlâ oradaydı!

Blanford, Tu'nun ölümüyle kendi görüntüsünün birdenbire tazelendiğini, yenilendiğini duyumsadı – aldığı haber öylesine müthiş, sindirilmesi öylesine zordu. Birbirlerine anlatmaları ge-

reken daha o kadar çok şey var ki – oysa şimdi geriye kalan, tamamlanmamış konuşmaların kopuk uçlarından oluşmuş bir düğümdü. Bundan böyle gerçekten içini dökerek konuşabileceği hiç kimse yoktu artık. Blanford yüzünü buruşturup iç çekti. Öyleyse o da bütün o coşkulu ve coşturucu konuşmaları kafatasının içine hapsetmeliydi. Sabahtan beri eski orgu çalmış, belleğinin ve parmaklarının hâlâ işlek oluşuna sevinmişti. Boş bir evde müzikten daha iyi hiçbir şey olamaz. Sonra telefonun zili. Ve şimdi de Tu ile ilgili düşünceler. Aslında düşünmenin hiç yararı yok – öldünüz mü toprağa girer, eriyip gidiverirsiniz. Ayakkabı, giysi, üzerine telefon numaraları karalanmış kâğıt parçaları gibi kişisel döküntüler bir süre ortalıkta sürünür, o kadar. Sanki insan bir anda çok daha büyük bir yalınlığı özlemiş gibi yok oluverir.

Dışarıdan donmuş gölde kızak yapan çocukların cıvıltısı geliyordu. Buzun üzerinde taşlar kayıp tıkırdıyordu. Blanford, kahramanı Sutcliff bu ölüm haberini nasıl karşılardı diye merak etti. Acaba romanında onun ürkütücü bir köpek gibi uluduğunu mu yazmalıydı? Bir gece önce, yatağında Tu'nun en sevdiği Latin ozandan birkaç sayfa okumuştu; Tu'nun koynunda yatmak gibi bir şeydi bu. Şöyle bir cümle geldi aklına: "Latince dizelerin düzenli ritmi, Tu'nun kalp atışlarını yansıtıyor. Sözcükleri onun dingin sesinden duyuyorum." Odada, şöminenin sıcağıyla yumurtadan çıkmış bir alay sinek uçuşuyordu. Braille alfabesi okuyor gibi kitapların üzerinde geziniyorlardı. Dışarıdan gelen tiz sesler önemsizdi. Kitaplar pişmanlıkları biriktirmekten başka neye yarardı? Birden sırtı ağrıdı – belkemiği bayrak direği gibi kaskatı kesilmişti sanki. Belkemiği kurşunlarla dolu, yaşlı bir savaş kahramanından başka bir şey değildi artık.

Sıranın yakında kendisine de gelmesini yürekten diledi. Bundan böyle üzerine 'Geziye Götürülmeyecek Eşya' ya da yalnızca 'Sahipsiz Bagaj' diye yafta yapıştırıp emanet kasasına, mezara atabilirlerdi. Blanford'un beyninin içinde büyük bir yalnızlık çığlığı patladı, ama hiç ses duyulmadı. Bu, uzayda yuvarlanan yalnız bir gezegenin tiz, göksel çığlığıydı. Tu, İtalya'daki evde yüksek sesle 16. Mezmur'u okuya okuya, hiç utanıp sıkılmadan çırılçıplak gezinmeyi severdi. Bir keresinde "Çok korkunç bir şey ama yaşam hiç kimseden yana değil," demişti.

Monsieur[1] adlı romanı için yarattığı Sutcliffe, kitabın ilk taslağında bu yüzden mi aynaya bakarak kendine ateş etmişti? Blanford, aynadaki Blanford'u göstererek "zorunluydum," dedi. "Ya o ölecekti, ya ben." Yazar Blanford, birden kendini çok sıradan bir destanın kısaltılmış kopyası gibi hissetti. Diri diri gömülmek! Koltuk değnekleri koltuk altlarını acıtıyordu. İnleyip küfrederek odayı arşınladı.

O

Sanatın avuntusu pek azdır. Blanford, yazdıklarının okura ulaşmayacak kadar özel olduğu korkusunu yaşardı içten içe. Saflık tutkunu annesinin aşırı baskıcı ve kapalı yetiştirme tarzının sonucunda tantanalı ve gösterişli, ama tükürük ya da sperm gibi bir atımlık barutu olan modern yazarlardan biri olmuştu. Bunun sonucu da kabızlık – yani modern, münkabız sanatçılara özgü fazla kişisel, fazla özel bir şiir ve düzyazı biçimiydi. Günlük yaşamda dünya ile bağlantı kurmayı, teslim olmayı, verici olmayı reddetmek, son aşamada katatoniye varırdı! Leatherhead'in 'akut' hastalıkları koğuşunda, ceketinin yakasından bir et çengeline takılıp cenin pozisyonunda ağır ağır sallanan bu tür bir şizofren vardı. Düşsel bir rahim sıvısı içinde yüzerek, ana karnı düşlerine dalarak bir yarasa gibi öylece sallanırdı. Bir zamanlar iyi bir şair olan adamdan geriye kalan işte yalnızca buydu. Bütün yaşamı yaratıcı kabızlıkla, vermeyi reddetmekle geçmişti, şimdi de böyle yaşamaya – güzel bir söz bulup çıkarabilmek için dışa dönük komalara dalmaya devam ediyordu. Blanford uzanıp *Monsieur* adlı kitabının ilk yazdığı taslağına dokundu. Bu elyazmasını Tu'ya vermiş, o da ciltlettirmişti. Blanford, aslında gerçek yaşamı olan düşler dünyasında Sutcliffe'in nerelerde olduğunu merak etti – onunla konuşmak isterdi. Son olarak Oxford'da görülmüş, arkadaşının Kudüs Şövalyeleri ile ilgili incelemesi üzerinde yaptığı çalışmayla nam salmıştı. Blanford'un ondan aldığı son haber, gönderdiği kartpostaldaki şifre gibi mesajdı: "Bir Oxford profesörü, geriye çekilebilen sünnet derisiyle başkalarından kolayca ayırt edilebilir."

---

1. *Monsieur ya da Karanlıklar Prensi.* Lawrence Durrell'ın 'Avignon Beşlisi'nin birinci kitabı. Can Yayınları (Yay.)

O

Blanford, Tu'yu bir kez daha aklından geçirmeyi göze aldı ve birden ateşi fırlamış gibi oldu. Soluk soluğa doğrulup balkon kapısını açtı, içeriye soğuk hava ve kar tanecikleri doldu. Blanford başını önüne eğip soluğunun bir adım önde tütmesini seyrederek bahçeye yürüdü. Teatral bir tavırla bir avuç kar alıp şakaklarına sürdü. Sonra zar zor şöminenin başındaki koltuğuna ve düşüncelerine döndü.

Cade, sarı benizli puriten suratında, ancak çok aptal ama kurnaz kişilerde görülen işgüzar bir anlatımla odaya girdi, tek kelime söylemeden çay tepsisini Blanford'un yanındaki sehpaya koydu. Ismarlama yaptırılıp daha yeni gelen bel korseli ortopedik yeleği, kişiliksiz bir gururla kolunda taşıyordu. Bu mekanizmada günün birinde Blanford'u koltuk değneklerinden kurtarma umudu vardı. Cade, bir mandarin kadar ifadesiz suratıyla, Blanford'un sırtından o çok sevdiği (dirsekleri deri yamalı) eski tvid ceketi çıkartıp, içi çelik balenli yumuşak, gri kauçuk yeleği giydirirken, Blanford keyifle güldü. Cade, sonunda "Ayağa kalkın efendim," dedi ve yazar şaşkın bir gülümseyişle onun dediğini yaptı; evet, ağır ağır da olsa yürüyebiliyor, kendi ayakları üzerinde gezinebiliyordu. Bir mucizeydi bu. Ama başlangıçta, kasları korsenin sıkılığına alışana kadar, günde ancak bir saat giymesine izin vardı. Yüksek sesle "Bu bir mucize," dedi. Cade birkaç dakika dikkatle onu seyrettikten sonra, gündelik işlerini yapmaya koyuldu. Kendini yeniden dünyaya gelmiş gibi hisseden Blanford ise şömineye dayanmış, yerde yatan koltuk değneklerine bakıyordu. Cade bu yeni icadın ne demek olduğunu hiçbir zaman kavrayamazdı. Uşak, avam takımının tipik örneğiydi. Blanford onun odada gezinip tablaları boşaltmasını, radyatörün üzerindeki sürahi ile sera çiçeklerinin vazosundaki suları tazelemesini seyrediyordu. "Cade," dedi, "Constance ölmüş." Cade aynı ifadesizlikle başını salladı. "Biliyorum efendim. Salondaki paralelden dinliyordum." Konuşması o kadarla kaldı. İşte Cade böyleydi. İşini bitirince, her zamanki suskunluğa ve içe kapanıklığa gömüldü.

Kömür Elmasa
Kum inciye.

Her süreç acıya neden olur ve biz de sürecin bir parçasıyız. Ölümün temel dehşetinin yanında sanatın avuntuları ne denli gerçek dışı kalıyor; tıpkı bir böcek gibi musluk deliğinden aşağıya emilip ölümün *cloaca maxima'*sına *anus mundi'*ye gidivermek! Sutcliffe romanında ondan söz ederken, daha doğrusu *Monsieur* adlı romanda kendisi Sutcliffe kimliğiyle kendisinden Bloshford diye söz ederken şöyle demişti: Kadınlar onun için yalnızca metaydı. Kadınlar için deli divane olacak kadar aptal değildi, yo hiç değildi! Onların içini dışını ezbere bilirdi, ya da bildiğini sanırdı. Demek ki aptaldan da beterdi.

Yazar, bu sözün Constance ya da kızkardeşi Livia için de geçerli olup olmadığını düşündü. Sarışın kızla esmer kız. Kadife tenli kız ile kuğu boyunlu kız için de geçerli miydi?

Öğüt tahılı, bastır ez şarabı,
Böl ekmeği, yarısı bana, sana öte yarısı,
Soluk al, gel yüzyüze ölümle.

Constance'ın altını çizdiği bu dizeleri hangi kitapta görmüştü? Tam o anda telefon yeniden çınlar gibi oldu ve arayanın kim olduğunu Blanford hemen anladı – olsa olsa kendi yarattığı Sutcliffe olabilirdi. Constance'ın (Tu'nun) haberini telepati yoluyla almış olmalıydı. Blanford, sabahtan beri bu telefonu beklediğini fark etti.

Alo demeye gerek görmeden, meslektaşıyla, benzeri ve kardeşiyle konuşmaya başladı: "Tu'yu duydun." Ve Sutcliffe'in acıyla titreyen nezleli sesi yanıt verdi: "Aman tanrım, şimdi biz ne yapacağız Blanford?"

"Oturup yeteneksizliğimize yanmaya ve insanları kandırmaya devam edeceğiz. Ben de senin kadar üzgünüm Robin, üstelik bu kadar üzüleceğimi hiç sanmazdım. Ölümü çok sık düşündüğüm için kanatlı atın dizginleri elimde sanıyordum; ama tabii herkes gibi ben de ilk ölenin kendim olacağını düşünerek bir aldatmacaya girmişim. Herhalde Constance da aynı şeyi yapıyordu."

Sutcliffe biraz üzüntü, biraz da sitemle, "Pia öldüğünde sen

benim yaşamıma bir nokta koymuştun," dedikten sonra gürültüyle burnunu temizledi. "Onun üzerine ben de bir süre burada tezgâh kurup, Toby'nin Kudüs Şövalyeleri hakkındaki kitabını yeni baştan yazmaya koyuldum – şurasına burasına biraz yaldız atayım, sarhoş bir profesöre yaraşır tumturaklılık katayım istedim. Ama artık o ünlü oldu, ben de bir değişiklik, yeni bir çevre arıyorum. Tobias, çok istediği Tarih kürsüsüne kavuştu. Uyuşturucudan beyni dumanlanmış yeni kuşaklara domuz etinin esnekliği üzerine nutuk çekerek mutsuzluk içinde yaşayacak." Güldü, ama hiç de neşeli değildi. "Ya ben ne olacağım?" dedi. "Benim için Manastıra kapanmanın dışında birşeyler düşünemez misin?" Blanford, "Sen ölüsün Robin," dedi. "*Monsieur*' nün sonunu unuttun mu?" Sutcliffe kahraman bir edayla "Öyleyse beni geri getir," dedi, "görelim bakalım ne olacak."

Blanford sert bir sesle, "O büyük şiir ve *Tu Quoque* kitabı ne oldu?" diye sordu. Sutcliffe yanıtladı: "Kitabı bitirmek için Pia'nın acısı biraz küllensin diye bekliyordum. Pia'yı Constance ile Livia'nın karışımı yapman çok akıllıcaydı, ama aşk gözümü kör ettiği için onun gerçek bir portresini çizmeyi bir türlü beceremedim. Tabii aklım Trash'e, onun zenci sevgilisine de takıldı. Bence senin öykün benimkinden daha iyi, belki biraz daha hüzünlü. Bilmiyorum. Ama Tu'nun, zavallı Constance'ın ölümü, Elizabeth tarzı dizelerle kutlanmalı."

Nedendir bilinmez, bu sözler Blanford'u sinirlendirdi ve sertçe sordu: "Öyleyse neden 'Tu'nun mezarı başında Sutcliffe'in tuzlu gözyaşları' diye bir şiir olmasın?"

Yazar arkadaşı, meslektaşı, "Neden olmasın?" diye yanıt verdi. "Hatta belki de on yedinci yüzyıl tarzında 'Sutcliffe'in Hıçkırıkları' olabilir."

Blanford kendi kendine konuşurcasına alçak sesle, "Her zaman hüzne eşlik eden şiir; süpermarketten aile boyu şiir. Ekonomik boy," dedi. "Robby, Oxford'da neşeni uzun süre koruyamazsın. Seni İtalya'ya göndereyim mi?"

"Yeni bir kitap mı? Neden olmasın?" Ama Sutcliffe pek de kararlı görünmüyordu. "Bence artık yazma sırası sende – ve bu kez kendi aşkının, sana, bize, bana yaptıklarına karşın Constance'a ve Livia'ya beslediğimiz aşkın gerçek öyküsünü yazman ge-

rek. Bunu denemek sana çok mu acı verir?" Verirdi tabii, acı da söz mü!

Blanford uzunca bir süre yanıt vermedi. Sonra Sutcliffe o her zamanki uçarı tavrıyla konuştu: "Geçen baharda Pia-Constance-Livia karışımı bir kızla Paris'e gittim. O sıralarda *archi* sözcüğünü her şeyin önüne getirmek modaydı. *Archi* bilmem ne, *archi* şu, *archi* bu. Bana da pekâlâ süper parlak denilebileceğini fark ettim. Hatta işi daha da ileri götürüp kendimi süper fosforlu diye tanımlamaya kadar vardırdım.

Blanford onun sözünü keserek, "Bir anlamda, bizimle ilgili gerçeği anlattım," dedi. "Livia beni ta içimden yakaladı. Hep yalın bir kız aramıştım: ama Livia ancak dişi bir horozla evlenmeye yatkındı. Allah kahretsin!"

"Haha! Ama sevdin onu. İkimiz de sevdik. Yalana saptığın tek yer, ona kardeşinin dişiliğinden birşeyler aktarmak oldu. Onu erkek değil, dişi bir sapık yaptın." Bir süre, iki yazar da, Blanford'un *Monsieur*, Sutcliffe'in *Karanlıklar Prensi* diye adlandırdıkları kitabı düşündükten sonra, ara verdikleri konuşmayı sürdürdüler. Eğer yalnız insanların kendi kendilerine konuşmaya hakları varsa, yalnız bir yazar kendi yarattığı kişilerden biriyle, bir yazar meslektaşıyla konuşamaz mı diye düşündü Blanford.

"Kişiliğin kurtçuk evresindeki formlarının arayışı! Bence Livia–" Sutcliffe sözünü bir iniltiyle bağladı.

"Cehennemlik bir sahtekâr." Blanford'un konuşması acı bir çığlığı andırıyordu; çünkü Livia'nın güzelliği onu gerçekten yaralamış, üzüntüden çıldırtmıştı.

Sutcliffe, "Kupkuru bir su deliği," dedi. "Kimdir Livia, neyin nesidir?"

Tüm ışıklarımız övgüler düzer ona.

Mükemmelliğin taklidi, sırtında bir toga
Ve ona güç verir kısa boylu bir yoga
Sanki bir Cuvier[1] aldatmaca cinsellik numaralarında

Sen tutup düzmece bir kız yarattın bir oğlanda.

---

1. Cuvier, George, Baron (1769-1832) Canlıların anatomik özelliklerine göre sınıflandırılmaları tezini savunan karşılaştırılmalı anatomi ve paleontoloji bilgini. (Çev.)

Kaynaştırdın beyni, eti ve kemiği
Kibardı, biraz sertti ama yumuşaktı yüreği,
Ama arkandan dolaplar çevirdi yine de
Koştu sende olmayan organın peşinde.

Blanford, "Yeter artık Robin," diye haykırdı. Livia'nın esmer başını koynundaki yastığın üzerinde hayal ettikçe bir pişmanlık ve tiksinti dalgası kabarıyordu içinde. Sutcliffe alaycı bir tavırla gülerek, bir başka doğaçlamayla onu iğnelemeye devam etti.

Seviyorum gücümün ötesinde
Yaşıyorum iniltilerin terkisinde!
Q!
Tra la la! Tra la la!
Toi et moi et le chef de gare
Quel bazar, mais quel bazar![1]

Blanford, Sutcliffe'in haklı olabileceğini düşündü; çünkü onun öyküsü Cenevre'de, hüzünlü bir Pazar günü başlamış olabilirdi. Hava soğuktu ve kış mehtabında ikiye ayrılmış İsviçreliler alabildiğine uyumsuz, alabildiğine dağınık, alabildiğine yapışkandılar. Blanford, yıldızların gevezeliğini daha iyi duyabilmek için gözlerini kapıyor ya da daha sonra kızın yüzü beynine nakşedilmiş bir halde Bavaria'da yemek yerken istiridyeleri zorla yutuyordu. Oh! Ne yazı ama! *Nabokov, à moi!*[2] Otellerdeki yaşantıları iç çekişlerle sarmalanıyordu. Sonra ertesi gün gölde, cennete giden basamaklar cılız bir güneş ışığıyla lekeleniyordu. "Kardeşim Livia yarın Venedik'ten geliyor. Seninle tanışmayı çok istiyor."

Çello nasıl müzik için yaratılmışsa, Constance da köklü bağlılıklar için yaratılmıştı – belirli notalarda, belirli durumlarda violanın derinliğini yansıtırdı. Birbirlerine söyledikleri sözcüklerin özel bir yoğunluğu olduğunu, bu sözcüklerin sıradan konuşmanın ötesinde alttan alta bir başka boyutta söylendiğinin ve algılandığının farkına varmaları epey zaman aldı. İki kızkardeşe harap Tu Duc (Constance'ın lâkabı buradan geliyordu)

---

1. Sen, ben ve istasyon şefi
Darmadağınık evin içi. (Yay.)
2. Nabokov, imdat. (Yay.)

şatosu miras kalmıştı. Şato, Vaucluse'de Tubain köyü yakınlarındaydı. Blanford'un tarihsel anılar yönünden tüm kentlerden üstün tuttuğu biricik kente fazla uzak değildi.

Sutcliffe, burnunu çekerek, defalarca onarım görmüş gözlüğünü düzelterek hantal varlığıyla Blanford'un düşüncelerini işte tam bu noktada kesti. "Ama seni en çok heyecanlandıran şey – kandaki o cinsel dürtü Livia'da vardı; Livia, meta-realitm diyebileceğimiz bir tarzda – kolları bacakları tüm Akdenize yayılmış Osiris özelliğiyle anılmaya lâyıktı. Porno-heveskârlıklardan gına gelmişti artık Blanford. Ben kendi hesabıma daha elle tutulur yapısı olan bir yazı biçimi arıyordum – sözüme mim koy, yapı diyorum, yani göbek değil gövde diyorum arkadaş."

Blanford, "Şunu unutma ki Rob," diye siteme başladı, "benimle ilgili yazdığın her şeye kuşkuyla bakmak gerek – en azından hepsi tartışmaya açık su götürür şeyler. Unutma ki, seni yaratan benim."

"Yoksa ben mi seni yarattım, acaba hangisi? Tavuk mu, yumurta mı?"

"İşin doğrusu, o zamanlar kendimizi gerçekten fazla tanımıyorduk; otlara yan gelip yatarak kiraz yiye yiye gençliğini harcamak nasıl da mutlu ediyordu insanı. Gençliğimizin o kadife yumuşaklığındaki İngiltere yazları, gür çimenler ve dersler arasındaki boş zamanı dolduran kriket topları. İsabetli bir vuruş yapıldığı zaman, cırcırböceklerinin tekdüze sesini bastırmadan onlara karışan alkış sesleri. Sonsuz bir yazın sinesinde uyuyorduk.

"Tu bir keresinde, doğanın kendisine kısır – yani biyolojik bağlamda caiz olmayan aşklar yaratarak, doğurganlık dengesizliğine çare bulduğunu söylemişti. Özgür iradeye inancımız neye yarar? Tu'ya göre, bizler karşı konulmaz bir cinsellik dalgasına kapılıp sürüklenen uyurgezerlerdik." Blanford düşüncelerini yüksek sesle sürdürdü: "O kasvetli evde oturmuş, hedefine – yani köprüden kendini atma noktasına varmak için içerek ömür tüketen ödlek Robin Sutcliffe'e yaraşır çaresiz bir avuntu. Robin'in Charon'u[1], her nabza göre şerbeti olan, o karga ga-

---

1. Efsaneye göre öldükten sonra ruhları 'Styx' ırmağından geçiren kayıkçı. (Çev.)

galı, sapık zenci kadındı."

Rob içini çekti. "Öyle galiba," dedi. "Bandajlar, kamçı, kelepçeler – bunları sana bırakacağıma kitaba daha fazlasını koymalıymışım. O kadın pislik yuvası odalarını birer saatliğine kiraya verirdi. Ben oraya Pia'yı aramaya gittim, tıpkı senin Livia'yı aramaya gidip de, onu yerfıstığı gözlü kamburla yatakta yakaladığın gibi."

Blanford gözlerini kırpıştırdı; sigara dumanı ve öksürükler arasından yükselen o hırıltılı gülüşü anımsadı. Kadın, Livia'dan söz ederken "*Une fille qui drague les hommes et saut les gouines*"[1] demişti. Blanford da file eldivenini kadının suratına çarpmıştı. Sert bir sesle Sutcliffe'e "Livia'nın nasıl olup da Pia'nın o içler acısı konumuna indirgendiğini anlatmak sana düşer," dedi.

Sutcliffe, "Elemli Pia," dedi. "O zaman birden fazla kitap yazmak gerek, öyle değil mi?"

"Geleceğin dolambaçlarında gezinirken, biri merkeze öbürleri dört köşeye yerleştirilmiş, klasik düzende beşli bir roman dizisine benzer birşeyler gördüm. Bir kareden çok, salt bu diziye özgü eliptik bir konuma oturtulmuş beş roman. Ancak yankılar kadar birbirlerine bağımlı olmakla birlikte, domino taşları gibi peşpeşe gelmeyecekler – yalnızca aynı kan grubundan olacaklar; senin o köhne *Monsieur* kitabındaki temalar yumağından alınıp yeniden işlenecek beş ayrı kitap. Hadi kolları sıva Robin!"

"Peki öz ile biçimin ilintisi nasıl olacak?"

"Kitaplar, tırmanış yapan dağcıların birbirlerine bağlandıkları gibi bağlanacaklar, ama her biri bağımsız olacak. Tırtılın kelebekle, iribaşın kurbağa ile ilintisi nasılsa öyle. Organik bir bağ."

Sutcliffe içini çekti: "Her zamanki tehlike burada da söz konusu – kurumsal görüşlerin ağırlığı altında ezilen bir yapıt."

"Hayır. Kesinlikle değil. Sakın ha. Yalnızca bir nehir-roman, bir *roman-gigogne*."

"Yazar gerçeğe ne denli bağlı kalırsa, o denli çaresizdir – ya

---

1. Erkeklere asılan, dişilere atlayan bir kadın. (Yay.)

da eskiden öyle sanırdım. Oysa şimdi bilemiyorum. Eskiden hiç düşünmediğim bir şeyden, sanatta haksızlık etmekten çekiniyorum."

Sevgili Rob, suç tene parlaklık kazandırır. Özsu kabarır, cinsellik tıpkı tropikal bir bitki gibi gizlice çiçek açıverir. Beni örnek al."

Blanford, kendini açıklamak, duygularını ve düşüncelerini doğrulatmak için o karlı gün boyu kendi yarattığı kişiyle konuştu durdu. Her şeyin hesabını vermek istiyordu – ölümün bakış açısından.

O

Sakatlığımın pususuna sığınmış, bir türlü inanmak istemeden gözetliyor ve not alıyordum. Aynadan Livia'nın gelişini, gidişini seyrediyordum. Yüksek balkonumdan, onun Venedik'te dolaşmasını ve benim isteğim üzerine – oldukça yüksek bir ücret karşılığında – onu gölge gibi izleyip bana casusluk eden kadını görüyordum. Livia, izlenip izlenmediğini anlamak için boyuna omzunun üzerinden arkasına bakıyordu – akıllı, zarif, sinirli ve tıpkı kadın heykeli biçiminde yontulmuş bir sütun gibiydi; ortaya vurmak için ayrıca çaba göstermesine hiç gerek olmayan cinselliği ile yüreğimi çelmişti. O esmer yüzden ne güzelim bir ölüm maskı çıkardı – yürek biçiminde, solgun tenli ve çilekeş anlatımlı bir yüz. Tutkuyla coştuğunda dudakları ve elleri nasıl da titrerdi.

"Tanrım, amma da karışık iş – gerçekte sevdiğim Constance'dı. İkinci tenimdi sanki. 'Geri kalan ömrüm' ne saçma bir söz. Ne demeye geliyor? O kısacık geri kalan süre – zamanın sürekli tükenmesi – aslında doğumda başlamıyor mu? Bir homoseksüelle evlendiğini anladığın zaman ne yaptın Robin?"

"O aptal şakağına tabancayı dayadı."

"Bir yazar bile kötü bir şeyle karşılaşınca gerçekçi olmak zorundadır. Önce kahkahalarla güldün – başına gelen felâket öylesine saçmaydı."

Sutcliffe, "Daha da beteri, Pia'yı gerçekten seviyordum," dedi. "Bu, omuzlarıma yıkılan uğursuz bir onursuzluktu. Böyle bir şey hiç senin başına geldi mi? Onun gibiler içtenlikten uzak

olduğu ve uyum sağlayamadığın için, insanın oksijenini tüketirler. Aşkın içerdiği o klasik hüznü yok ederler. O onarıcı acıyı. Güzellikler ise bir mızrak gibidir, Blanford."

"Bir mızrak gibi oğlum, mızrak gibi."

Regent Street'deki salaş bir meyhanede, sezgi gücü olduğunu hiç sanmadığım bir kadın beni dikkatle dinledikten sonra, "Birisi seni yok yere çok derinden yaralamış. Gülüp geçmeye çalış ve içtenlikli davranmadığı için onun her zaman cezalanacağını söyle kendi kendine," demişti. Kahrolası bakışları vardı kadının!

"Haklıydı gerçi, ama o Livia'yı köşeye sıkışmış, gözleri çakmak çakmak, yalanlarla ayakta kalmaya çalışırken hiç görmemişti ki – Livia, kendi sapıklığının yükünü kaldıramıyordu. Bunu kimseye itiraf etmiyordu. Sırtını duvara dayamış, umutsuzluk içinde kılıç sallıyordu. Kendine olan saygısı, su alan bir tekneye dönmüştü ve Livia da bu teknenin çarkına bağlanmış olarak – kim öyle değildir ki? – benim kollarımda sulara batıp kayboldu. Onu bir süre yakından izlemeye aldırmıştım, o sırada... Uşağım Cade, annesinin cenazesi için İngiltere'ye dönmek dorunda kalınca ben de daracık bir sokaktaki Lutéce'e taşındım. Akşamları karanlığın çöküşünü, kanalların üzerinde ışıkların yanışını seyrediyordum. Sokak öylesine dardı ki, karşı binanın balkonları neredeyse bizimkine değiyordu, ya da öyle görünüyordu. Üç kat yukarda, Lord Galen, yalnızlığının bilinci içinde oturmuş, *Financial Times* okuyordu. Birlikte bir kadeh kokteyl içeriz diye ona çıktım ve Lordun balkonunda dururken tam karşımdaki karanlık odada ışığın yakıldığını gördüm. İki kadın, esneyerek, gerinerek gündüz uykularından uyanıyorlardı. Biri kalktı, pancurları ardına kadar açmak için balkona yürüdü. Tam o sırada başını kaldırdı ve gözgöze geldik. Bu, benim hafiyemdi ve arkasındaki dağınık yatakta da Livia, keman çalmaya hazırlanan birinin telleri yoklayışı gibi parmaklarını cinsel organının üzerinde gezdirerek yatıyordu. Gözleri yarı kapalıydı; belki de yaşamında fanteziler dosyasını karıştırıyordu. Hafiyemi baştan çıkardığı ortadaydı! Her şey bir saniye içinde olup bitiverdi. Kız geri çekildi, ben de çekildim. Öfke ve şaşkınlık içindeydim. Aklı o günkü bakır borsasına takılmış olan yaşlı banke-

re hiçbir şey söylemedim – banker bir ara annemin mütevazi yatırımlarını yönetmişti ve parayla didişme zevkinden kendini bir türlü kurtaramamıştı."

Sutcliffe, "Öfkenin ağırlığı altında ezilmiştin. Aşağıdaki bara indin, kapıcı sana gazetelerden kesilmiş röfortajlar ve resimlerle dolu şişkin bir zarf verdi. Öteden beri bu konuda sana sormak istediğim şeyler vardır. Örneğin, 'Hiçbir zaman ün ve servet peşinde koşmadım. Hep mutluluğu aradım,' dediğini yazmışlardı."

"Evet öyle dedim. Öyle düşünüyordum."

"Peki mutluluğu bulabildin mi bari?" Sutcliffen bunu sorarken, kısık sesle, bir ropörtaj muhabiri havasında konuşuyordu.

"Mutluluğu ancak onu aramaktan vazgeçtiğin zaman bulabilirsin Rob."

"Peki sen buldun mu?"

"Hayır."

"Neden?"

"Buna yanıt vermek isterdim, ana ne diyeceğimi bilmiyorum."

"Tahmin etmiştim. Eve döndüğün zaman, orgda tüyler ürpertici bir tokkata çaldın."

"Evet, bunalım için en uygun fon müziği. Ve derin cinsel dürtülerimizle ilgili bütün o psikoanalitik gevezelikleri düşündüm. Ve kırılan erkeklik onurumun verdiği acıyla 'Tanrım, tanrım beni neden bir erkek bozuntusuyla evlendirdin?' diye haykırdım. Livia benimle sevişirken, düşlerinde, fantezilerinde gerçekten kiminle sevişiyordu? Rakibim, sonelerin esmer güzeli kimdi? Bunu nasıl öğrenebilirdim? Yaptıklarını özenle maskelemişti. Benimle şöyle bir öpüşüp duygularını harekete geçirdikten sonra yüzüne bu maskeyi geçiriyor ve beni bir *machine à plaisir*[1] olarak kullanıyordu."

"Üstelik ne yüce idealleri savunurdu Livia."

"İdeallere erişilmez – ideal peşinde koşmayı değerli kılan da bu erişilmezliktir. Elmaya erişebilmek için ona uzanmak zorundasın. Düşmesini beklersen hayâl kırıklığına uğrarsın –

1. Zevk makinesi. (Yay.)

çünkü o zaman onun hayalî olduğunu anlarsın."

"Newton'un peşinde koştuğu yerçekimi elması gibi mi?"

"Tıpkı öyle. Ayrıca, kendi kendimizi, tercihlerimizi, bize egemen olan tutkuları da ne kadar az tanıdığımızı unutma. Bu konularda biraz birşeyler öğrenebilmek, Constance ile birlikte yaptığımız bir Viyana gezisine mâloldu."

"O da hiçbir şeyi çözmedi; cinsel eğilimlerinizle ilgili gerçeği öğrenmek huzurunuzu bozmaktan başka bir şeye yaramadı."

"Olabilir; ama yine de bilmek bir tür kurtuluş. Aramızda Almanca bildiği için Viyana ve Zürih'te yazılanları kendi dilinden izleyebilen tek kişi Constance'tı; dahası öğrenimini tamamlamadığı halde çok iyi bir doktordu. Ona şükran borcum var. Livia'nın durumunu bana çok iyi açıkladı."

"Neye yaradı bu?"

"Hiçbir şeye; tabii anlattıkları beni inandırmaya yeterli değildi, zaten olamaz da, ama en azından ona acımama, zaman zaman kasıtlı bir tarzdaki kabalıklarını – dişiliğine isyan edişini, erkeği hor görme isteğini anlayabilmeme yardım etti. O diken üstündeki tavrı, yerinde duramayışı. Şunu ya da bunu almayı unuttuğu için günde birkaç kez köye inerdi. Bu beni şaşırtır, bile bile unutmuş izlenimi verirdi, zaten de bilerek yapardı. Constance'ın dediği gibi, Livia av peşinde koşan bir avcıdan başka birşey değildi! Bunca bilgi pekalâ değerlidir, öyle değil mi ha?"

Sutcliffe bir an durdu, Blanford bir puro yaktı ve "Yakında senden başka konuşacak kimsem kalmayacak," dedi. "Ne acı birşey – kiminle arkadaşlık edeceğim? Sen öyle canımı sıkıyorsun ki! Bunun sonu olsa olsa delirmek olur."

"Bir kitap yazacağız."

"Neden söz edecek bu kitap?"

"Umutsuzluğun sürekliliğinden, dilin yola gelmezliğinden, sanatın geçit vermezliğinden, insan sevgisinin yavanlığından."

"Livia ile Constance'dan, ikisinin yüzlerinden mi söz edecek? Kafaları yer değiştirmiş olarak!"

"İki surat. Bak Aubrey, sapık eğilimli erkek, annesine aşıktır, kadın ise annesinden nefret eder. İşte bu yüzden çocuk doğurmaz, doğurursa da terk eder ya da hiç ilgilenmez. Bulduğumuzu sandığımız gerçek, Livia'nın aslında kardeşi Constance'ı

sevdiğiydi – seninle de bu yüzden, Constance'ı devreden çıkarmak için evlenmişti. İkinizin birleşmesine dayanamazdı."

"Tabii, ama bu salt öc almak için, kendi erkekliğini, kendi erkeksi üstünlüğünü kanıtlamak içindi. Yetenekli bir Chartreuse. Erkeklerin kafatası derilerini yüzüp, bu kanlı derileri kız arkadaşlarına göstererek kendi reklâmını yapardı. 'Bakın işte, erkekler böylesine değersizdir, kafatası derileri böylesine kolay yüzülür!' diye çalım satardı."

Sutcliffe, iri kafasının son günlerde iyiden iyiye açılan tepesine dokunarak "Çok doğru," dedi. "Pia'dan sonra ben de takma saç almak zorunda kaldım. Özellikle bütün o psikoanalitik safsatalardan sonra. Öğrendiğim tek şey de, erkek lezbiyenlerin köpeklere çok sevecen davrandığı oldu, ama ben köpek olmadığım için o şefkati göremedim – İsa lezbiyen miydi?"

Blanford, "Kes şunu," dedi. "Kâfirliğini kaldıracak durumda değilim şimdi."

Tam o sırada, Sutcliffe bir zamanlar büyük bilim adamlarına övgü olsun diye uydurduğu psikonalitik şarkısına başladı. Şarkı

> Neşe, Gençlik ve Çılgınlık,
> Çılgınlık, Ataklık ve Neşe,

diye sürüyordu. Sutcliffe şarkıyı yarıda kesip "*Et le bonheur?*"[1] dedi.

"Tam üstüne bastın."

"Mutluluğu bulmak olanaksız olamaz. Bir yerlerde, göremediğimiz bir yerlerde olmalı. Neden büyük bir otobiyografi yazmıyoruz? Hadi, gel herkesin cezasını verelim!"

"Son savunma! Kendimizi haklı göstermek için herkese yüklenelim!"

"Karısı kendisini terk eden bir erkek ne der? Öfke ve acıyla şöyle haykırır: 'Katmerli kaltak! Bu bademcik yutan orospuya kim bildirecek haddini?'"

"Ya da avuntuyu sanatta arar: Örneğin Deademona'nın boğuk çığlığı insanı rahatlatabilir."

---

1. Ya mutluluk? (Yay.)

"Ya da boşanır ve kederinden ne yaptığını bilmeden gider bir hizmetçiyi alır, kadın da ona karakuru keneler doğurur."

"Kadın ahçısı olan romancılara göre bir Kısmet. Oysa benim yanımda yalnızca Cade var, o da yemek yapmasını bilmez..."

Ekin kargası yuvalarıyla dolu karaağaçların sıralandığı bahçeye lapa lapa kar iniyordu. Blanford, insan doğası ve bu yapının ele avuca sığmaz değişkenlikleri üzerinde düşünceye dalarken, Sutcliffe de Oxford'daki dairesinde şömineye bir kütük atıyordu. Toby, üniversitede öğrenci bir kızla birlikte öğle yemeğine gelecekti. Sutcliffe odunu attıktan sonra yeniden telefona sarıldı ve "kitaplarımız arasındaki ilişki, bir bakıma ensest niteliğinde olacak, öyle değil mi?" dedi. "Birbirini tamamlayan kitaplar olmak yerine, iç içe girmiş olacaklar. Ve her şeye yer verecekler: şiir, otobiyografi, kısa öykü, daha aklına ne gelirse."

Sutcliffe'in yaratıcısı "Evet," diye fısıldadı. "Teratoma denilen o hilkatgaribesini duymuşsundur herhalde? Aslında bu, insan bedenine selim bir ur gibi yerleşen – tırnak, saç, yarı gelişmiş bir diş gibi – tamamlanmamış yedek parçalarla dolu bir kesedir. Bu kese ameliyatla alınır. Bunun, bir noktada büyümekten vazgeçen ikizin bir parçası olduğu söylenir..."

"Yani büyük bir kitabın içine yerleştirilmiş kısa öykü mü?"

"Evet. Pia'nın seni hangi noktada sevmeye başladığını biliyor musun? Bahse girerim ki bilmiyorsun. Unesco'da rezalet çıkarıp, büyük davulun içine düştüğün zaman."

"Shakespeare'in doğum gününden mi söz ediyorsun? Zaten beni oraya çağırmaları hataydı."

"Senin de gitmen hataydı. Gitmen yetmiyormuş gibi, bir de körkütük sarhoş halde gidip, büyük ozanı saygıyla anmaya hazırlanan büyük çağdaş şairlerin yanında kürsüye çıktın. Tohy de dinleyicilerin arasında alkış tutup İngiliz bayrağı sallıyordu. Tam bir rezaletti."

Sutcliffe biraz alıngan bir sesle, "Pek de öyle sayılmaz," dedi. "Kendine göre tutarlı yanları da vardı. Üstelik, On İki Emrime[1] – sanat yapmak isteyenler için vazgeçilmez olan o koşulla-

1. On İki Emir'i kitabın sonunda ekte bulacaksınız. (Çev.)

ra hiç kimse karşı çıkamadı. Bu emirler, boğuk bir sesle megafondan haykıra haykıra okunduğu zaman olağanüstü etkili oldu. Bunları neden kitabında kullanmadın?"

"Günün birinde o gülünç sahneyi yazarken, onları da kullanırım. Ungaretti'yi bayılttın. O rezilce zırvaları baştan sona okuyup bitirdikten sonra da, Elizabeth madrigal topluluğunun teller ve mikrofonlarla donatılmış orkestra çukuruna devrildin."

Sutcliffe, "Daha çok Ophelia gibi," dedi. "Ama Fransızlar ne derse desin, ben Emirlerimi savunuyorum. Onları belki unutmuş, ya da notlarını yitirmiş olabilirsin, istersen bir kez daha yineliyorum." Sutcliffe gırtlağını temizledikten sonra, sırf Blanford'a iyilik olsun diye Emirleri okudu. Blanford da dizinin üzerine koyduğu not defterine stenoyla not aldı.

Sutcliffe, uzunca bir süre övgü ya da alkış bekledikten sonra konuştu: "Ne yazık ki sonu kötü geldi, ama bunda benim suçum yoktu."

Sutcliffe, eşi ve arkadaşının kendisiyle aynı görüşte olmadığını sezinledi. Bir süre daha durdu, burnunu sildi, sonra "Tu ne zaman, nereye gömülecek?" diye sordu.

Blanford, gerçekte hiç de serinkanlı olmamasına karşın, öyle görünerek donuk sesle yanıtladı: "Bu gece. Şatodaki mezara. Kimse olmayacak, tören yapılmayacak, çiçek gönderilmeyecek. Belki birkaç gaz lâmbası, belki birkaç meşale, hepsi bu."

"Sen Tu Duc'a gidecek misin?"

"Daha sonra, her şey olup bittikten, şato kış için kapatıldıktan sonra. Yağmurun, anılar yüklü Avignon'un üzerine inişini seyretmeye bayılırım. Herkesin çekip gittiğini, yapayalnız olduğunu duyumsamanın kendine özgü, melankolik bir lüksü vardır. Bu duyguyu en derinden duyacağın yer de, geceleri bomboş duran tren istasyonları, boş havaalanı salonları ve kentteki bütün gece açık kalan kafelerdir."

Sutcliffe, "Peki ya benim kendi yaşamımda ve kitabımda Sylvie olarak yer alan ve deliren Livia ne olacak? Bu konumda onun durumu nedir?"

Livia ortadan kayboldu; yaşlı zenci piyanistle birlikte İsyanya'ya gitmek üzere yola çıktıktan sonra ondan bir daha haber

alınmadı. Onunla ilgili olarak en son duyduğum, birkaç yıl önce bir zamanlar onu tanıyan bir kızın anlattıkları oldu; kıza belirli isteklere hizmet veren evlerden birinde, hani şu senin kocakarıyla paylaştığın tür evlerden birinde rastladım. Ara sıra oraya uğrardım, çünkü bir seferinde Livia'yı, yorgunluktan ya da uyuşturucudan bitkin, tepeden tırnağa titrer bir halde orada bulmuştum. Livia ağlamaklı bir sesle, "Biri bana sahip çıkmazsa işim bitik," demişti. İşte o zaman onu sevdiğimi ve hiç terketmeyeceğini anladım. Oysa içimden bir ses 'Budalalık etme!' diye haykırıyordu."

"Ben de Pia'yı orada bulmuştum."

"Onu sendeleye sendeleye mutfağa götürdük, bir tabureye oturttuk, bir lokma bir şey yemesi için zorladık. Kocakarı ekmeğe yağ sürdü. Livia birden ağlamaya başladı, '*J'ai failli t'aimer*'[1] dedi. Gözyaşları, o güzelim çekme burnundan süzülüp tabağa damlıyordu. O gözleri yaşlı, acıkmış çocuk görüntüsü beni çok etkiledi. Dudaklarımı ısırarak oturmuş, onun anlatmış olduğu şeyleri anımsıyordum.

"Bir gün karanlık bir sinemada kadının biri elini usulca onun bacağının üzerine koymuş ve Livia bir anda tüm varlığının rüzgâr yemiş bir yelkenli gibi sarsıldığını, açık denizlere varmak için şahlandığını hissetmiş. Kımıldamamış. Konuşmamış. Karşılık vermemiş. Sonra kalkmış, çevresine hiç bakmadan sinemadan çıkmış. Fuayede öyle kötü olmuş ki, başını duvardaki soğuk karolara dayamak zorunda kalmış. O sırada koluna biri dokunmuş ve 'Gel, sana yardım edeyim,' demiş. İşte öyle başlamış. Livia yaşamımdan uzaklaştıkça, onu anımsayabildiğim kadarıyla kâğıt üzerinde yeniden yaratmaya başladım. Bir seferinde, Livia beni yalnız bırakıp gittiğinde, aynı evden bir kız aldım otele götürdüm – kızın anlatacakları beni derinden yaralasa bile, sırf onu tanıyan biriyle yatmanın rahatlığını yaşamak ve ondan söz edebilmek için. Bu zavallı yaratık, Fransızcayı iyice genizden konuşarak, alaylı bir sesle Livia'nın yaptıklarını uzun uzadıya anlattı, sonra da şunları ekledi: 'Bu işi de iyi bilir ha. Buna meraklı kızlar arasında Bıyık diye nam sal-

1. Az kaldı seni sevecektim. (Yay.)

mıştır. Sevgili Rob, bir düşün, yattığı kadınlar benim sevgilime Bıyık adını takmışlar!"

"Belki de Pia'yı aktif değil de pasif olarak işlemekle akıllılık ettin – bu ona Livia'da olmayan bir boyut, bir cana yakınlık kazandırdı."

"Ama Livia çok daha çekiciydi, onu anlatmak, portresini çizmek çok daha zordu. Tıpkı bir bebeğin içine talaş doldurmaya çalışır gibi, bir göze damla damlatır gibi, bir belleğe dua doldurur gibi, hatuna biraz dişilik yerleştirmeye çalışıyordum. Sonra birkaç gün ortadan kayboluverirdi, ya zilzurna halde polisler bulur getirirler, ya da kusa kusa bir barda yerlere serilir kalırdı. Biliyorsun, sağlığı iyi değildi, güçsüzdü, bunu bile bile sağlığını daha da bozmak için üstüne giderdi. Ama o çekiciliği yok mu! Dayanılmaz, karşı konulmaz biriydi. Buram buram tehlike ve sihir kokardı. Erkekler ona hiç dayanamazdı, o da onların düşkünlüğüne karşılık verebilmek için can atardı. Evet, kendini onlara verirdi, ama bu yalnızca öpücüğe karşılık veren bir kadının müsvettesiydi. Ruhu ise donmuştu, kayış gibi olmuştu."

Sutcliffe, "Ne komik," dedi. Sanırım, alyansı parmağına taktığın an gerçeği kavramışsındır. Ben Pia'da öyle oldum; dik başlı, yerinde duramaz biri olmasına karşın yola gelebileceğini – biraz durulacağını, pek alışılagelmiş biçimde olmasa da evlilik yaşantısını sürdürebileceğini sanmıştım... Oysa bir sapıkayı (dişi sapık anlamına) fark edecek kadar deneyimli olmam gerekirdi. Örneğin ne yüzerdi, ne de dans ederdi, sevişirken de sevecen ama buz gibi olurdu – öpücükleri yüzeysel, tıpkı bir güvenin dokunuşu kadar değip geçmeceydi."

"Livia öyle değildi. En sevdiği tırnak cilası rengi Sadist Kızılıydı ve sevişirken domuz yavrusu gibi saldırırdı. Yırtıcı hayvanlar gibi yabanıldı ve yaban hayvanlarının kürkünü giymeye bayılırdı. Cinsel dürtüleri erkeksi olmasına karşın, acı veren, uyuşturan, fantazilerle dolu cinselliği bana öğreten de o oldu."

"Yüzük takma konusu seni neden o kadar tedirgin etti? Bizim olayda, Pia'nın evliliği bir fırsat olarak kullandığını, evlilik paravanası arkasında ve ona verdiğim güvence çerçevesinde eski alışkanlığını sürdürmek istediğini hissettim. Kendimi enayi

yerine konmuş gibi gördüm."

"Bizim olayda ise sorun yüzüğün ta kendisiydi – annemin yüzüğüydü. Gençliğimde sık sık hastalandığım için el bebek gül bebek şımartılmaktan, üstelik ailenin tek çocuğu olmaktan gelen içinden çıkılmaz dürtülerim vardı. Okul benim için bir işkenceydi. Başka insanlarla birlikte olmak bir işkenceydi. Tek sevgilim annemdi, o ölünceye kadar bir *vieux garçon*[1], bir müzmin bekar olarak kaldım. Annem ölünce, evde bir kadın olursa yalnızlığa biraz daha kolay katlanabilirim gibi geldi. Tabii arada Constance ile o büyük aşk macerasını yaşamıştım, ama o yeniden evlenmeye bir türlü yanaşmıyordu. Livia da Asya'da bir yerlerde kaybolmuştu ve o dönemde insan ancak yıllarca bekleyip, beklediğinin ölmüş olabileceğini düşündükten sonra boşanmayı aklına getirebiliyordu. Sen Pia'yı anlatırken, durumu biraz değiştirdin."

"Ama Pia'yı aktif değil de pasif yaptığın için kabahat sende. Beyaz geceliği içinde büsbütün sevimli görünen Pia, kocasını (sevecenlikle, görev sorumluluğuyla) boşaltmak için kendini soyutlayıp yatardı, ama kuşun yumurtasını alayım derken patlatan bir koleksiyoncunun duygusuzluğu içinde olurdu. Sonra yatakta büzülür, o minik çıkıntıyla oynayarak masturbasyon yapar ve herhalde *fouetteuse*'ünü[2] ya da *frotteuse*'ünü[3] düşlerdi. Neden olmasın? Düşlemekten ucuz ne vardır ki? Ama, erken yaştaki cinsel yaşamın desteği olan düşler de, dünyadan elini eteğini çekmiş birinin düşleri kadar ateşlidir. Ey Yüce Haya Buran, şefaat et bize! Hatun, *station de pompage*'dan[4] başka bir şey değildi."

"Çocukluk, insan ruhuna verdiği cinsel ve psikolojik zararla ne korkunç ve nasıl kaçınılmaz bir zorunluluktur. Rob, hiç kimsenin bu zorunluluktan kaçma şansı yok!"

Onlar tanrıya inanırlardı. Pedal basan bir İsa! Nasıl inanabildiler?"

Blanford purosunu şömineye attı ve birden çöküveren büyük bir özlemle Tu'yu düşündü. İlk ve son kez birbirlerine be-

1. İhtiyar delikanlı. (Yay.)
2. Kamçılayıcısını. (Yay.)
3. Okşayıcısını. (Yay.)
4. Pompalama istasyonu. (Yay.)

yinlerini ve bedenlerini verdikleri o gölün kıyısında Tu'nun yürüyüşü gözlerinin önüne geldi; Nietzsche üzerine yazılmış bir kitabı okuyan alçak sesini duyar gibi oldu.

Sutcliffe düşünceli bir tavırla konuştu: "Akıl danıştığında sana pek de dişe dokunur bir şey söyleyemeyen bilgiçlere göre, penisin başına gelen olay önce taç giymek, ardından da boynu vurulmak – kral hanımefendilerin önünde öylesine eğiliyor ki, tacı kırmızı halının üzerine yuvarlanıyor. Öyle değil mi?"

Blanford bu görüşe katıldı ve keyifsiz bir sesle düşüncesini dile getirdi: "Kafa, özellikle biseksüel çelişkilerin anlatımında rol oynuyor ve hem erkek hem de kadın organının yerine geçebiliyor. Kızların ikisi de şiddetli migrenden şikâyetçiydiler. Ancak buruna kokainli tampon yaparak durdurulabilen vajinal kanamalar vardır. Unutma ki, giyotine de *La Vierge*[1] denirdi.

Sutcliffe, "Bu folklorik safsataları bırak!" diye bağırdı. "Bundan hiçbir şey çıkmaz, sen de pekâlâ biliyorsun. Sonunda yamyamlığın kara bayrağı dalgalanacak. Narsistler (artistler) sevmeyi beceremiyorlarsa, böyle yaygara koparmaya ne hakları var?"

"Haklısın."

"Si on est Dieu pourquoi cochonner?"[2]

"Yerden göğe hakkın var. Ne kadar işe yarayan bir sözdür bu."

Blanford, kendi yarattığı kişinin bu fazlasıyla imbikten süzülmüş fikirler üzerinde tutkuyla düşünürken, cips paketini yırtıp kıtır kıtır yemeye başladığını duydu. Blanford, çocukluğunu anımsadı. "Tek çocukların yazgısı, kararsızlık ve özlem içinde olmaktır. Tüm korkularıma ve umutsuzluklarıma karşın, yazarlığı öğrenmenin bana nelere mâl olduğunu hiç kimseler bilemez. Tek, tek başına... Tek baba, Tek Oğul, Tek Kutsal Ruh gibi her şey tek ile başlıyor. Annem, kalbinde bir bozukluk olduğu sanılarak yanlış tanı konulan bir hastalık yüzünden yıllarca yatağa mahkûm oldu. Şimdi bunun bir tür bez bozukluğu – belki timüs bozukluğu olduğunu tahmin ediyorum. Bu hastalık anneme müthiş bir bitkinlik veriyordu, benzi manolya gibi solu-

1. Bakire, Meryem (Çev.)
2. Madem ki tanrısın, öyleyse ne diye bokunu çıkarıyorsun? (Çev.)

yordu; ama ölünceye kadar göğüsleri diri, dişleri sapasağlam kaldı. Biz, yani annem ve ben, erkeksiz, babasız bir aile olarak Güney Norwood, Ruskin Road, yirmi yedi numaralı adresteki Çam Konak denilen kasvetli evde otururduk. Bahçesinde büyük heykeller ve bir de paslandığı için akmayan fıskiyesi bulunan bir evdi. Annemle her şeyi paylaşırdık, uykuyu bile -- tıpkı ortak suskunlukların paylaşılması gibi uykuyu bile paylaşırdık. Oysa şimdi düşlerimde onun iç çekişlerini duyuyorum. Beslenme çantamı hazırlamak, paramı saymak, kitaplarımı toplayıp annemi öperek okul yoluna düşmek ne büyük bir işkenceydi. Yaşlı uşağımız Sterling, köhne Morris'e binip köy yollarında sarsıla sarsıla okula götürürdü beni – okul Arundel'e yakındı. Uşak, tipik bir Cockey eskisiydi. Hep şöyle derdi: 'Gelecek hafta ne yapacağım biliyor musunuz küçük bey? Felekten bir gece çalacağım – sakın annenize söylemeyin, çünkü o beni saygın biri sanıyor. Haksız da değil hani, saygın biriyim. Ama izin günlerimde değil. Brixton'da birkaç piliç var, ben de biraz alem yapmak için can atıyorum küçük bey, gerçekten can atıyorum.'

"Babam küçük bir üniversitede fen hocasıydı. Fotoğraflarından anladığım kadarıyla iri yarı, asık suratlı, siyah, bağcıklı çizmeler giyen biriydi. Fotoğraftaki silik yüzüne bakar bakar, birşeyler anımsamaya çabalardım; ama yüzü bana hiç tanıdık gelmezdi. 'Hadi şurdan iğnelerimi, kelebek ağımı ve av şişemi ver, sonra da beni rahat bırak.' Bir gün anneme böyle demiş, bu da annemin çok ağrına gitmiş. Ev, acemice doldurulmuş kazlar ve yaban kuşlarıyla doluydu. Babamın çalışma odasında da rafları mantar tabanlıklar üzerine ustalıkla oturtulmuş rengârenk kelebeklerle dolu bir camlı dolap vardı. Noel tatiline kadar bütün bunlardan yoksun kalırdım. Ta ki Noel gelene dek. Sonra o oyuncak ahır, karlı gecede karla kaplı damların üzerinden ren geyiklerinin çektiği çıngıraklı kızağıyla kayan kırmızı kukuletalı ihtiyarın uyardığı cinsel dürtüler.

"Kimi geceler, Londra sokaklarındaki sarı gaz fenerlerinin altında bedenlerini satışa sunan, soğuktan donmuş, sessiz kızları görmek için yapılan yürüyüşler. Yüzüm yerde, bastırılmış isteklerle kıvranarak ve frengi korkusu içinde annemin yanına kaçış. Yaşamımın yönü ta o zamandan belirlendi – annem bana

kesilmeye hazır bir kuzu vermişti; Livia da bıçağı verdi. Neden ve sonuç oğlum; işte bu yüzden senin daha zengin, sağlıklı ve güçlü bir çocukluk geçirmeni istedim. Senin ailen, örneğin kuzey bölgesinden, gerçek köy kökenli ve hali vakti yerinde bir değirmenci ailesiydi. Senin prototipini bir kez Avignon'da, hemen yanı başımda yemek yerken görüp, not almıştım. "Kadın oldukça narin yapılı; ama yumurta biçimi kafası, gülünç ve ruhani suratı olan adam iri kıyımdı. Ateşli bir sevişmenin kokusunu saçıyorlardı ve yemek boyunca esneyip duruyorlardı."

"Sağol, çok teşekkür ederim. Okulda seninle birlikte miydim?"

"İkimiz birlikte değişik değişik okullardaydık."

Sutcliffe çalınan kapıyı açmaya gitti; telefonu yeniden eline alınca, "Toby geldi," dedi. "Ben herkese, İrlanda'da, bir perinin koltuğunun altında yaşadığımı söyledim, herkes de bana inanmış göründü, hiç senin gibi sorunlarım olmadı. Senin kahkahaların özel bir stratejiydi, benimkiler ise içtendi."

Blanford düşünceli bir tavırla, "Ben bundan o kadar emin değilim," dedi. "Gerçi annem tarafından sınırsız bir sevgi gördüğüm doğru, ama yine de sözlerine pek katılmıyorum. Annemin o engin sevgisi Morris biçiminde tutucu şiirler yazmama neden oldu. Ancak, çok geçmeden aklım başıma geldi. Sonuç eskisinden pek farklı değildi – ikimiz de Livia ile tanıştık, ama benim yaşadığım olayda, ben çok kolay bir hedeftim ve seçilmemin temel nedeni de Tu'ya beslediğim, su yüzüne çıkmamış aşktı. Sıra sana geldiğinde ise, sen daha az incindin; çünkü güçlü bir gençtin ve felâketi alaya alıp savuşturabilecek durumdaydın. En azından İç Çekişler Köprüsünde durup bastonunu havada sallayarak, 'İmdat Pia, bana yardım et, yoksa Laurel-Hardy gibi köprüden aşağı uçacağım!' diye haykırabildin. Ben böyle bir şeyi asla yapamazdım. Başka bir şeyin peşindeydim – bir yığın düşünceyi çarpıcı bir metaforun içinde kaynaştırmaya çalışıyordum. Kesin olarak farkına vardığım bir şey vardı – çapsız sanat bir titreşim uyandırır, büyük sanat ise baş döndürür. Yazıların özlü ve ironik olsun diye, çevrendeki kişilerle ilişkilerinde sana hep bu gerçeği öğretmeye çalıştım. Ama insan beyni gözlem yaparken gerçeği saptırdığı için, başkaları seninle beni birbirimi-

zin tersi gibi gördüler. İlişkimizle ilgili çok değişik, çok çeşitli anılarımızı birbirimize aktarıyoruz, tıpkı gerçek sevgililerin belki de gerçekte varolmayan böyle bir ilişkiye girmesi gibi. Şairler birbirlerine gerçek para vermezler, para yerine geçen deniz kabuklarını verirler. Tabii, imgeler seni uyarmaz, uyanmaya zorlamazsa. Robin, bana itaat edip kendini öldürmeden önce, bitmemiş şiirin *Tu Quoque*'un kenarına şunları karalamıştın: 'Tabii ki, Tiresias gibi benim de her şeyi gören memelerim ve paratoner biçiminde çatallı bir kuyruğum var. Ve tabii ayak yerine de toynaklarım.'"

Sutcliffe bir kahkaha atarak cips yemeye devam etti. Bu arada Blanford, Toby'nin öksürüğünü ve bir kızın sesini duyuyordu. Kızı henüz yaratmamış olduğu için, yüzünün neye benzediğini bilmiyordu. Ona da sıra geleceğini düşündü. Aman yarabbi! Bu yazar milleti! Sutcliffe, "Toby, The Times'a senin için bir övgü yazdı," dedi. "Biliyorsun ölülerin arkasından yazarak para kazanıyor. Yazının şu bölümü senin de hoşuna gidecek: 'Zengin olunca çile çekmeyi hepten reddettiği söylenir.'"

"Ama para kitap almamı, geziler yapmamı ve özel yaşamımı gizleyebilmemi sağladı. Üstelik, insan ancak elinden geldiği kadarını yapar. Seni yeniden yaşama döndürecek olsam, daha neler anlatmamı isterdin?"

"Tu'yu anlatmanı, Livia'yı anlatmanı isterdim. Kardeşleri Hilary'yi ve Sam'i anlatmanı isterdim. Gölü, Tu Duc'u ve o eski günlerin Avignon'unu yazmanı isterdim. Bizlerden, gerçek kişilerden söz etmeni isterdim."

Blanford, "Öyleyse sana bir sorum var," dedi. "Kendini ne kadar gerçek hissediyorsun Robin Sutcliffe?"

Yaşamındaki tek dostu bir an durduktan sonra, "Bunu düşünmekten hiç vazgeçmedim," dedi. "Ya sen?"

"Peki gençliğini mi öğrenmek istiyorsun? Hemen hemen yaşıt olduğumuz için, senin gençliğine kendi gençliğimden katkılar yaptım tabii."

"Yaşıt olsak bile, ayrı çevrelerde yetiştik."

"Evet, ama yaşadığımız çağ aynıydı. Çağ ise, düşünce yapısını belirler. Bin dokuz yüz yirmiler – o dönem gerçekten düşünceyi belirleyici bir dönemdi."

"Bana her şeyi ayrıntılarıyla anlat, bu harekete geçmemi kolaylaştırır."

"Dediğin gibi olsun."

O

Blanford gözlerini yumdu ve kendini belleğinin yönlendirmesine bırakarak öykünün ta başına uzanan anılarına döndü.

"Oxford'daki son sömestirleriydi. O uzun tatili birlikte geçirmek üzere Hilary ikisini de Provence'a davet etti. Blanford da Sam da, Hilary'nin kardeşleri Constance ile Livia'yı tanımıyorlardı daha. Onlarla ilgili hiçbir şey bilmiyorlardı. Kısa bir süre önce yaşlı bir teyzenin ölümü üzerine, güney Vaucluse'de, Avignon yakınlarındaki Tu Duc şatosu Constance'a miras kalmıştı. 'Tu Düşesi' lâkabı da buradan geliyordu. Çocuklar çok daha ufakken tatillerinin çoğunu orada geçirmişlerdi. Ama teyzeleri yaşlanınca bir tuhaf olmuş, günü gününe uymamaya başlamış, dünyadan elini eteğini çekip şatoya kapanmış, şatonun bakımıyla da hiç ilgilenmeyerek harap olmaya terk etmişti. İlgisizliğin yarıda bıraktığını da yağmurla rüzgâr tamamlamış; karın ağırlığı arduvaz kiremitleri çatlatmış, kış oymalı pencereli odalara sızmıştı. Otların bürüdüğü bakımsız bahçede ağaçlar devrilip patikaları kapatmış, kameriyeyi ezmişti. Bir zamanlar özenle bakılan çimenlikler şimdi köstebek yuvalarıyla dolu, tavşanların cirit attığı bir mezbelelik görünümündeydi. O yaz bol bol tavşan yiyeceklerdi!

Bu arada Hilary'ye haksızlık etmemek gerek, çocuk karşılaşacakları zorlukları olduğu gibi anlatmıştı; ama güney güneşini ve enfes şarapları düşünmek onları karamsarlığa düşmekten alıkoydu. Bir başka önemli neden daha vardı – ikisi de genç ve sağlıklıydılar. Constance onlarla Lyon'da buluşacak, Livia ise daha sonra, aklına estiğinde gelip onlara katılacaktı. Hilary, Livia'dan söz ederken, onun varlığından biraz tedirgin oluyormuşçasına, ama yine de sevecenlikle kaşlarını çatıyordu. Kızkardeşine derin aile bağlarından kaynaklanan sevgisinde biraz mesafeli, biraz resmî bir hava vardı. Livia'yı, Constance gibi içtenlikle anlayamadığı seziliyordu. Ondan söz ederken anlattıkları, Constance'ın tutarlı, güvenilir olmasına karşılık Livia'nın

deli dolu, ne yapacağı belli olmayan biri olduğu izlenimini veriyordu. Kızkardeşleri yakından tanıdıkları zaman –onları ne kadar yakından tanımak olasıydı acaba– bu izlenimin az çok doğru olduğu ortaya çıktı. Livia artık Almanya'da yaşıyordu.

"Lyon'da kendilerini bekleyen –eşyaları daha önce göndermişlerdi– yığınla kamp donanımının nedeni, işte bu yabanıl ve biraz da ilkel bir tatil beklentisiydi. Kocaman kamp yatakları, güneşlikler, uyku tulumları, cibinlikler–kısacası aslan avına gidenler ya da Himalayalara tırmananlar için icat edilmiş ne kadar ıvır zıvır varsa hepsi tamamdı. Ama Provence'ı hiçbiri önceden görmediği için, bu önlemler hoş görülebilirdi.

"Onların yaşadığı dünya, bugün çok uzaklarda kalmış, unutulmuş bir dünyaydı; o, bir savaşın ertesinde bocalayan, kaçınılmaz olarak bir ikinci savaşa sürüklenmeden önce kendini toparlamaya çalışan bir dünyaydı. Gençlikleri onları siperlerden kurtarmıştı – 1918'de henüz askerlik çağına gelmemişlerdi. Gerçi Sam bir yolunu bulup cepheye gitmeyi neredeyse ayarlayacağı sırada, foyası ortaya çıkıp ters yüzüne okula gönderildi ve ondan sonra kurulan arkadaşlıkları onları Oxford'un birbirinden kopmaz sacayağı durumuna getirdi. Ötekilerden daha deneyimli olan Hilary, grubun lideriydi ve her işte başı o çekerdi. Sarışın, uzun boylu ve Teuton'lar gibi mavi gözlü bir delikanlıydı. Sam, sırma saçlı, iri cüsseli, kendine özgü zerafeti olan biriydi. Ben ise, ben Aubrey Blanford, ben nasıldım? Dur bir düşüneyim.

"Galiba ben biraz lâpacıydım. Sam boks yapar, Hilary de kürek çekerdi. Üçümüz de biraz at binerdik ve denk düşürdüğümüz zaman tazıları alır, atla avlanmaya çıkardık.

"Üçümüzün içinde en hareketsiz olan, yerinden en kalkmayan bendim; iyi eskrim oynamama, hatta bu dalda derece almanıa karşın, gözlerimin bozukluğu spor yapmamı engelliyordu. Oxford'un Wilde sonrası sönükleşen havası, huzur verici olmaktan uzaktı – savaş yıllarının gerilimleri ve bunalımları omuzlarımızda hâlâ yüktü, çünkü 1918'de kan ve savaş görmüş olanların çoğu savaş yüzünden ara verdikleri öğrenimlerini tamamlamak için üniversiteye dönmüşlerdi. Bunlar, barbarlar gibi yabanıl, huzursuz bir takımdı.

"Evet, şimdi çoktan unutulup gitmiş olan o dünyayı betimlemek çok zor; o dünyanın değerleri ve alışkanlıkları, zamanın en kuytu kovuklarına çekilip kaybolmuş gibi. O tuhaf geçiş dönemini yaşayan dünyayı sen anımsıyor musun? Eski kemikleşmiş, donmuştu; yeni olan ne varsa, sert, vurucu kırıcı, ataktı. Savaşın öldüremedikleri, bir tür boşlukta yaşıyorlardı. Entellektüel ortamda Anatole France ve Shaw, ünlerinin doruğundaydılar; aldığı ödüllere karşın Proust'un namı henüz yayılmamıştı. Wells'e karşılık Henry James revaçtaydı.

"İhtiyar mı doğmuştum ben? Hiç doğru dürüst bir gençlik yaşamadım gibi – benim gençliğim, Oxford'da, Hilary ile tanıştıktan sonra başladı. Üçümüz içinde en görmüş geçirmiş olanın Hilary oluşu, bir rastlantı sonucuydu. Babası diplomat olduğu için, çocuklar onunla birlikte çeşitli yerleri dolaşmışlardı. Bu dimdik, yaşlı adam, eski göreneklere pek bağlıydı ve atandığı her ülkede çocuklarına özel öğretmenler tutarak oranın dilini öğrenmelerini sağlamıştı. Bu yüzden Hilary ile kızkardeşleri pek çok dil biliyorlar ve bana masal gibi görünen bir sürü yerde – örneğin Orta Asya'da, Balkanlar'da, Romanya, Rusya, Yunanistan, Arabistan gibi yerlerde hiç yabancılık çekmiyorlardı... Gerçi Sam ve ben zar zor da olsa Fransızca ve İtalyanca konuşuyor, biraz da Almanca paralıyorduk, ama Hilary üç dili anadili gibi konuşuyor, dört dilde de meramını kolayca anlatabiliyordu. Hilary bu özelliğinden yararlanarak, Oxford'da çok iyi notlar alıyordu. O zamanlar amacı arkeolog olmaktı. Evans onun için bir kahramandı ve en çok yapmak istediği şey, büyüklüğü nedeniyle bugüne kadar haritası çıkartılamamış olan Gortymna labirentini keşfetmekti.

"Peki ya Sam? Sam, yemyeşil bir kriket sahasının kenarındaki otlara uzanmış, bir yandan elma yiyip bir yandan Wodehouse ya da Dornford Yates okuyarak kıkır kıkır gülerkenki haliyle gözlerimin önüne geliyor. Unutmayın ki, o zaman bizler genç irisi, ama alabildiğine toy öğrencilerdik. O kasvetli, gürültülü Londra bile bizim için bir coşku, bir düştü. Paris ise bizim gözümüzde tam bir Babil'di. Sam'in emelleri çok yalındı – bütün istediği tek başına Everest'e tırmanmak, dönüşünde de bir büyücünün kuleye hapsettiği sarışın bir dilberi kurtarıp onunla ev-

lenmekti. Sonra uzun gezilere çıkacak, karısını da erkek kılığına sokup uşağı olarak tanıtacak ve gidip Yuvarlak Masa Şövalyelerine katılacaktı. Malory'nin saf bir beyni nasıl kötü etkilediğini görüyorsunuz işte. Bana gelince, ben tarihçi olmak istiyordum – o zamanlar böyle kâğıtla mürekkebe tutsak olmayı aklımdan bile geçirmiyordum. Ortaçağ tarihi üzerine yeni görüş getirecek bir kitap yazmayı ve bu yapıtla Wadham'a girmeyi ya da ona benzer bir ödül almayı kuruyordum. Gördüğünüz gibi, içimizde en parlak durumda olan Hilary idi, kendisinde bir 'Minos eğilimi' olduğunu söylerdi – çünkü planları ve projeleri Avrupa dünyasına açılmaktı. Haklı değil miyim?"

"Haklısın galiba, ama kendine haksızlık ettin gibime geliyor – bakıyorum da o silik tarihçi benim zavallı Aubrey'imin gönlünde hâlâ yaşıyor. Oysa ben olsam, daha değişik bir biçimde tanımlardım."

"Nasıl tanımlardın, anlat hadi."

"Okul kravatları, büyük yün kaşkoller, Oxford çantaları, üniversite blazerleri, T.E.Lawrence'vari Brough Superiorlar, üstü açık yarış arabaları, Lagonda, Bentley, Amilcar gibi daha bir alay şey sayar dökerdim... Şık kızlar gelir geçerdi, ama şapkası ve uzun ağızlığıyla baş döndürücü vamp hep yerli yerinde dururdu."

"Unutmuşum bütün bunları."

"Resmi tamamlayan ufak ayrıntılardır."

"Londra."

"Evet, Londra'da sık sık gittiğimiz yerlerin hiçbiri kalmamış, belki de bombalanıp yıkılmışlardır?"

"Café de Paris gibi yerler mi?"

"Evet, ayrıca Ciro'nun Yeri, The Blue Peter, The Criterion Bar, Quaglino'nun Yeri, Stone's Chop House, Mannering's Grill, Paton'un Barı, The Swan..."

"Evet Robin, sonra The Old Bag O'Nails, The Blue Lantern, The Black Hole ve Kiki'nin Yeri gibi gece kulüpleri... Neredeyse hiç uyumazdık."

"Komik Surat Charlot gibi müzikallerin şarkıları (Gönlümü Kim Çaldı), koca piyanoyu elinin altında yoğurarak, ciddi ve duygusuz bir tavırla 'Yaşam Bir Kase Vişnedir' şarkısını söy-

leyen Hutch."

"Gün ağarırken Lyons Kahvesine gidişlerimiz. Uykusuzluktan, yorgunluktan sapsarı suratlar, orospular, öğrenciler, gece bekçileri, ilk vardiyaya yetişecek işçiler. Buz kaplı sokaklarda ilk gazetelerin satışa çıkışı. Sonra o soluk şafakta, Londra'yı bir baştan öbür başa geçerek, Westminster Köprüsünden başkentin dış mahallerine dönüş; kafanda bir orospunun anısı ve başına belâ gelebileceği kaygısı. Ya evlenirsin, ya yanarsın oğlum, ya evlenirsin ya yanarsın."

"Ben ikisini birden yaptım."

"Ben de. Ben de."

●

"Ve böylece, sabırsızlıkla Constance'ı beklerken, bir yandan da büyük ambarı, birkaç yolcu alabilecek genişlikte güvertesi olan *Mistral* adındaki hantal tekneye o gülünç eşyalarımızı yerleştirmekle vakit öldürdüğümüz Lyon'daki puslu iskeleye geldik. Ambar çoktan tirizlenmiş, üzeri katranlı muşambayla örtülmüştü. Bu da bize yemek yiyecek, oturup kalkacak genişçe bir alan sağlıyordu; geceyi teknede değil, karada geçirmeyi planlıyorduk. İşte bütün bu saçmasapan hazırlıkların, eşyamızı istiflemenin –görsen Kutup gezisine çıktığımızı sanabilirdin– patırtısı içindeyken, kız çıkageldi; ve onun gelmesiyle yaz da yerli yerine oturdu – yani yazın farkına vardık, yoğunluğunu duyduk. Daha henüz dağınık Lyon'un dutlukları ve kenti çevreleyen yeşillikler arasındaydık. Zeytinyağı ve anasonlu içkiler bölgesinden çok uzaklardaydık. Ama insan Tu'yu görünce, yazın ne olduğunu anlıyordu: Yaz demek, bir hasır şapkanın ince dokusu arasından, bronzlaşmış omuzlara ve boyuna süzülerek olgun eriklerin renginde gölge veren güneş ışığı demekti. Yaz demek, aşırı güneş ve tuzlu sudan yıpranmış, ama yine de ipek gibi dökülen sarı saçlar demekti. Yaz demek, zarif ama güçlü omuzlar üzerinde yükselen bir boyun, meraklı ve muzip parıltılarla dolu, ışıkta yeşile çalan menekşe mavisi gözler demekti. Yüzerken ayağını kesmişti ve sargılı ayağı aksıyordu. Bize fazla yakınlık ya da ilgi duymadı, ama kardeşinin arkadaşları olduğumuz için dostça davrandı. Ağabeyinin üzerimizdeki egemenliği-

ni –bugün buna görmüş geçirmişlik diyebiliriz– kızın da paylaştığını hemen hissettim. "Geciktiğim için kusura bakmayın, trenin her zamanki azizliği." dedi.

"Kaptanımız, iri yarı, asık suratlı, işsiz kalmış karakter oyuncusuna benzeyen biriydi. Denizci kasketini kaşının üzerine yıkıyordu. Başına buyrukluğu su götürmezdi. İkide bir şarap kadehlerini doldurup fırtınaya karşı hazırlıklı olalım diye bize zorla içiriyordu. Ne fırtınası? Hava harikaydı, adamı aklını oynatmış olmalıydı. Ama yine de şişe şişe Côte du Rhône şarabı hepimizi keyiflendirdi; Constance ağabeyinin kadehinden birkaç yudum içti, sonra şort giymek için izin istedi, Hilary de büyük bir ciddiyetle izin verdi. Kaptanın karısı da, üstünü değişsin diye, Constance'ı, bir kuş kafesinin ve –çok eski sayılmayacak bir tarihte– Rhône üzerinde taşımacılığın önemli olduğu günleri gösteren resimlerin bulunduğu kamaraya götürdü.

"Arles'e doğru yola koyulmaya hazırdık, ama geciken iki yolcuyu bekliyorduk. Neyse ki fazla bekletmeden, binbir özür dileyerek geldiler. Birisi, benzi ve saçı sarıya çalan, paltosunun yakası kepek içinde, derbeder görünüşlü, ince uzun bir adamdı. Pejmürde ama görkemli bir havası vardı; ancak çok daha sonra, pruvaya yürüyüp gür sesiyle Verdi'den bir arya döktürdüğü zaman, karşımızda Marsilya operasının bir yıldızı olduğunu kavrayabildik. Öteki, kendi halinde, ak saçlı, din adamının saygınlığını taşıyan bir ihtiyardı. Kırışık, esmer yüzü çok kişilikli bir anlatım taşıyordu ve çevresine hafif küstah ve alaylı bir tavırla bakıyordu. Yalnızca davranışlarından değil, koltuğunun altındaki şiir kitabından da gerçekten kültürlü biri olduğu belli oluyordu; (şimdi düşününce anımsadım) yakasında da ünlü şairler derneği Félibre'nin ağustosböceği rozeti vardı. Kaptanımızın tüm özellikleri, hantallığı, şivesi, hareketleri, bu ihtiyarı müthiş keyiflendiriyordu. İkisinin de Avignon'lu olduğunu şimdi anımsıyorum. Biz de oraya gidiyorduk ve Felix döküntü konsolosluk arabasıyla bizi karşılamaya gelmezse, Tubain'e gitmek için Avignon'dan bir araba bulacağımızı hesaplıyorduk.

"Düdük, bacadan aşağı buhar damlacıkları püskürterek tıslayıp gürledi; ve ne olduğunu anlayamadan kendimizi yola koyulmuş, kıyıdan açılmış bulduk. Geniş güverteye uzanmış ya-

tarken, güneş içindeki dünyanın çevremizde yavaşça dönmeye başladığını, sonra giderek artan bir hızla teknenin kıçına doğru uzaklaştığını gördük. Çevreyi seyreden birkaç kişinin masmavi gök altında silüetleşerek durduğu büyük bir köprünün altından geçtik. Constance, kadınlara nezakette kusur etmeyen kaptanın getirdiği minderlerin arasına yerleşti ve uyudu. Uyuyunca ona rahat rahat bakabildim, güzelliğine ve ağabeyi ile olan benzerliğine bir kez daha çarpıldım. Şakaklarındaki ince sarı saçlar, ipek böceklerinin örebileceği tüm ipeklerden daha ince ve yumuşak gibiydi. Uykusu hafifti, ya tatlı bir düşe ya da mutlu bir düşünceye gülümsüyordu. Constance'ın kendine güveni, geleneklerin içine hapsolmuş, tapınmaya hazır biz İngilizlere öylesine görkemli gelmişti ki, onun da ağabeyi Hilary kadar utangaç olabileceğini aklımdan geçiremezdim. Yıllarca sonra bir mektupta ona bu ilk karşılaşmamızı yazdığım zaman, tek kelimelik bir kartpostalla yanıt vermişti: 'Utangaçlık.'

"Oysa güvertede mışıl mışıl uyuyan kızın halinde utangaçlıktan iz yoktu. Yanlış anımsamıyorsam, Hilary yaşlı şairle hemen arkadaş oluverdi ve Saône'un yemyeşil sularıyla katıldığı noktada birden genişleyiveren nehir üzerinde kayar gibi ilerlerken geçtiğimiz yerler hakkında adamı soru yağmuruna tutmaya başladı. Coğrafya hocamızın, o dönemin okullarında olağan karşılanan bir uygulamayla gerektiğinde bizi dövmek için kullandığı kızılcık sopasıyla harita üzerinde gezinerek, bölgenin tarihçesini anlatışını anımsıyordum. Bu arada, dayağında pek zararlı olmadığını söylemeden geçmeyeyim; gerçekten sert ama çabuk bağışlayan bir cezalandırma yöntemiydi –çünkü çürükler geçince unutulup giderdi. Oysa bir cümleyi yüz kez yazmak, ya da yüz kez Selam Meryem Ana duasını okumak bu denli etkili olmazdı.

"Güneye, Akdenize doğu yapılan bu ilk heyecan verici yolculuk, yaz tatillerini geçirmek için Tu Duc'a gittiğim pek çok gezinin anısıyla karıştı, onlara damgasını vurdu. Coğrafya hocamın tekdüze sesi kulağımda çınlardı hep: 'Rhône Léman Gölünden doğar.'"

Blanford'un düşüncelerinin bu noktasında, Robin Sutcliffe hafifçe öksürdü, enfiye çeker gibi bir ses çıkardıktan sonra

nuştu: "O ortamda neler düşündüğünü bildiğime bahse girerim."

Blanford, "Hadi, söyle öyleyse," dedi.

Sutcliffe, "Cenevre'nin merkez kesimevindeki soğuk hava odası," diye başladı, "Rhône'un doğuşunu seyretmek için en son akla gelebilecek, en olmadık yerlerden biri. Pia, zavallı Trash ile tanıştığını söylemek için beni oraya götürmüştü. Orası, bu iş için belki de göründüğünden çok daha uygun bir yerdi. Büyük bir fabrikaya benzeyen kesimevinin gölün üzerine kurulmuş olduğunu anımsayacaksın. Binanın hemen arkasında, tam suyun üzerinde, personelin yemek yediği camlı bir lokanta vardır. Hatırımda yanlış kalmadıysa, oraya kuş kafesi derler, gerçekten de minicik bir yerdir. Doğal olarak, baş yemek ettir. Orayı Trash bulmuştu – yaşlı Amerikalı kadının kentteki kadınlı erkekli bütün sapıkları bir araya getirecek olan doğum günü partisi için et ısmarlamaya gittiği zaman görmüş. Koca çengellere asılı hayvanların arasında, kanlı önlükleriyle kasapların pek alacalı bir havası vardır. Onlar da Trash'i tam dişlerine göre bulmuşlar, genç kasaplardan birkaçı Trash'in tadına baktıktan sonra şarap içmek için onu kantine çağırmışlar.

"Bu çağrı olmasaydı, kantini bulmak olanaksızdı, çünkü oraya hemen her zaman kapalı duran kocaman bir et dolabından geçilerek giriliyordu. Tabii ki, herkesin girip çıkabileceği bir yer değildi, ancak kasaplar ve onların konukları girebilirdi. Ama orayı keşfeden birkaç kişi vardı, denetim de çok gevşekti. Suyun üzerinde oturup Pia'nın korkularını ve pişmanlıklarını, beni nasıl sevdiğini anlatışını dinlemiştim. Bana olan sevgisinden söz etmesi, beni, gözümü doldurup burnumu çektirecek kadar duygulandırmıştı, yüreğim çekiçle parçalanmış gibi olmuştum. Kanlı önlüklü biriyle kucaklaşmak – Öööh! Tabii kucaklanan Trash'ti, ama şimdi Pia da, o zenciden aldığı dersle aynı şeyi deneyecekti. Pia'nın anlattıkları beni öylesine altüst etti (aptal kız bensiz yaşayamayacağını, anlayış göstermemi söyleyerek onu hoşgörmemi, bağışlamamı istiyordu)... O erkek özentisi yarıklı şeytanın oyunlarına aptalca kanmasına öylesine sinirlendim ki, Trash'i bir güzel pataklamak için taksiye atlayıp oteline gittim. Şansım varmış, kız otelde yoktu, göl kıyısında yü-

rürken sinirim yatıştı."

Blanford, "Gerçekten şansın varmış," dedi. Ben bir gün yaptığı rezillikler yüzünden Livia'yı kamçıyla dövmeye kalkıştım da, hatun bundan büyük cinsel haz duyup kendinden geçti. Duyduğu acı ve şükrandan ağlayarak ayaklarıma kapandı, pabuçlarımı yalamaya başladı. Artık benim kölem olduğunu, tam anlamıyla bana kul köle olduğunu söyledi. Boyuna, 'Bunu neden daha önce yapmadın?' deyip duruyordu. Tiksintiden midem bulandı."

"Peki ya kesimevinin kantini?"

"Livia'nın anılarını deşecek olursam – beni oraya götüren oydu, yani Pia'nın aslı – Livia'nın kan ve su kokusuna bayıldığını itiraf etmem gerekir. Aslında, taze kanla ilgili her şeye bayılırdı. Bu ona ilk adet görüşünü anımsatırdı – o konuda öylesine eğitilmemiş, öylesine cahilmiş ki, Petronius gibi kan kaybından öleceğini sanmış. Tabii ondan sonra da, içinde duyduğu erkeklikten yoksun oluşunun fiziksel kanıtı olduğunu kavrayınca çok üzülmüş. Onun renkli anlatımıyla söyleyecek olursak, vajinalı bir izci olmanın derin acısını duymuş. Sevgili Robin, Livia, kana batıp bulanmış delikanlılarla sarmaş dolaş olmanın çilesini yaşamadı, ama bunu düşledi. Ama onunki babasına benzeyen yaşlıca bir kasaptı. Suyun üzerinde oturmuş konuşurken, birden yüzündeki anlatımın donduğunu, sonra da çetinceviz bir denizcinin kararlı yüz çizgilerine dönüştüğünü gördüğüm anda, içimde sönen bir mum gibi birşeyler eriyip aktı. Aşkım, hasta bir balık gibi sırtüstü suyun yüzüne çıktı. Kuş kafesimizin altındaki gölün suyu, iki kıyının arasında iyice daralır ve Arles'ın kokusunu şimdiden almış gibi birden hızla akmaya başlar.

"Kanal laciverde çalan koyu bir ametist tonundaydı; ama tam ortasında bir kol kası gibi kabarmış, kendisini kuşatan koca gölden çok daha canlı ve güçlü görünen yemyeşil suların oluşturduğu bir kas kabartısı vardı. Livia bakışımı izlerken, "Şuradaki yeşil şeridi görüyor musun?" dedi. "İşte Rhône, denize doğru yolculuğuna tam o noktadan başlıyor." Onun sesini duyuyorum, su gözlerimin önünde ve bin bir düşünce beynimde zonkluyor. Yitik kıtaların cangıllarında, bataklıklarında, ormanlarında kıvrılarak akan insan duyarlılığının büyük ırmakları. İn-

sanyüklerini bir alemden bir başka aleme taşıyan Nilya da Mississippi gibi büyük nehirler. Uzunluğu onlar kadar olmasa da, tıpkı kuzeni Phine gibi, bizim Rhône'umuz da onlardan biriydi...

"Livia bir gece aşığının ona La Villette'e götürdüğünü, orada babasına benzeyen yaşlı bir kasabın, onların isteği üzerine, kesim için ayrılmış bir ineğin bacaklarını bağlayıp, tıpkı zarf açar gibi hayvanın gırtlağını boydan boya kestiğini anlattı. Hayvan hiçbir şey hissetmediği halde, kasap onu boynuzlarından tutmuş. Boynundan fışkıran kan, bizimkilerin uzattığı ayaklı şarap kadehlerine dolmuş. Onlar kana kana içerken, ihtiyar sevecen bir tavırla seyrediyormuş. Üstleri başları kan olduğu için, sonra polisle başları derde girmiş, nasıl kana bulandıklarını polise açıklamak biraz zor olmuş tabii. Ama Robin, Livia'nın bu sapkınlıklarını en iyi açıklayabilecek durumda olan sensin – sen felsefe ve psikoloji öğrenimi yapmadın mı?

"Sürekli dengede kalan ego sorunu hep aklımı kurcalamıştır – böyle bir şey olabilir mi diye düşünmüşümdür. Böyle bir yaratık kavramı, özellikle şu ya da bu davranışın nedenlerini kurcalamaya meraklı romancıların gözünde çok ilkeldir. Örneğin ben, herhangi bir roman kişisinin adını kâğıda yazdığım anda, hepsi birbirinden gerçek ve geçerli olan bir davranış olasılıkları seli altında kalıveririm. İnsan ruhu sonsuz değişkendir – öylesine çeşitlilik gösterir ki, kendisiyle bile çelişkiye düşebilir. Modern psikolojimizin içler acısı tipolojisi nasıl da yetersiz, nasıl da zararlıdır – bilim olduğu su götüren astroloji bile, insan ruhundaki çeşitliliği irdelemeye çalışır. Bizin romanlarımızın, senin ve benim romanlarımızın da zavallılığı buradan geliyor Robin. Pek çok Livia vardı, kimini çok sevdim ve ölünceye kadar da seveceğim; kimi ise ölü birer sülük gibi üzerimden düşüp kurudu. Kimileri de Paracelsus, vampir, hayalet bağlamında, ama kurtçuk aşamasını geçememiş oluşumlardı. Beni kesin terk edip gittiğinde seni pek eğlendiren o iğneli telgrafı çekti:

> Cılkı çıkmış bir Freud
> Bir yere vardırmaz seni.

o

"Ama bu düşüncenin kaynağı olan mektup Gantok'dan yazılmıştı ve Livia mektuba 'Tibet yolunda' diye başlık atmıştı. Uzun, konudan konuya atlayan, tutarsız bir mektuptu ve beni öylesine allak bullak etti ki, yırtıp attım. Ancak bir yerini hiç unutamıyorum: 'Altı kollu güzelim Tsungtorma'nın lotus yumuşaklığındaki avuçlarını göğe açtığı bir ülkede bulunmanın ne demek olduğunu hâyâl edemezsin.' Bu, benim yazma yöntemine yönelik hatırı sayılır bir eleştiriydi – neden altı kollu ruhlar olmasın? Anlatılan kişinin biçimsel bütününü bozmadan farklı özelliklerini ve ruh yapılarını irdelemek olası mıdır diye düşünüyordum. Çok katmanlı olmakla birlikte, organik bütününü koruyan bir kitap yazmayı kuruyordum. Osiris'in bilinen dünyanın dört yanına saçılmış kolları günün birinde birleşti. Yine günün birinde, kendine güvenli ve öfkeli bir tavırla 'Onun hangimizi sevdiğini kim görse anlar,' diyecek olan o esmer ve ciddi kız, geleceğin tohumundan çıkıverdi. İnsan böyle şeyleri, yıllar sonra çok başka bir ortamda, hatta belki bambaşka bir ülkede, yanağını ılık taşlara yaslayıp kumlara uzanmış yatarken fark ediyor. Constance'a 'Ne yaptın?' diye sordum. O kızdan kurtulmam gerektiğini, yoksa benim ışığımı, gelişmemi engelleyeceğini bir anda fark ettim. 'Ona soluğunu kesecek kadar sıkı sarıldım,' dedi.

"O dönemin Livia'sı –sarışın kardeşinin tersine– esmer ve ince yapılıydı. Düzgün elmacık kemikleri, yeşil gözleri vardı; yumuşak ince saçları tepesinden uçuşarak, Medusa gibi buklelerle iki yana dökülüyordu – burada yılankavi kıvrımlar benzetmesi çok uygun düşüyor. Güzelliği ilk bakışta göze çarpmıyor, hiç beklenmedik bir anda ortaya çıkıveriyordu. Hiç kuşkusuz bunun nedeni, sallapati yürüyüşü, otururken kaykılışı, ellerini hiç ceplerinden çıkarmayışı, ağzından eksik etmediği sigarasıydı. Bizler, bütün bunları görünce afallayacak kadar tutucuyduk. Ama zekâsı, açık ve kestirme konuşması beni büyülemişti. Sesi dolgundu, zaman zaman gözlerine sert, ürkütücü bir anlatım yerleşiyordu ve insan o zaman miğferinin altından bakan bir askerle gözgöze gelmiş gibi oluyordu. O zamanlar, onun erkeksiliğini koruyan kabuğu fark edemeyecek kadar toydum. Ama Livia ne zaman Constance'a baksa, ne zaman bizi güler-

ken ya da coşkuyla konuşurken yakalasa, o zeki gözlerine daha ihtiyatlı, daha ön hesaplı bir anlatım yerleşirdi. İleriye dönük, hiçbir amaç kollamayan, saf ve sıcak dostluğumuzu çekemezdi.

"Livia, benim toyluğumu kullanmayı kendine iş edindi. Kolay bir hedeftim. Olayların hepimizin yaşamındaki gelişimini sonradan düşündüğüm zaman, Livia'nın rolünün belki de sandığım kadar bilinçli ve kasıtlı olmadığını anladım; o da, bastırılmış bir çocukluk kıskançlığının elektrikli dürtülerini kaybeden bir araçtı yalnızca. Olan olduktan sonra akıl yürütmek, yaşlı romancıların özelliklerinden biridir. Vak! Vak! Tabii ki, Livia'nın başka seçeneği yoktu, hiçbirimizin yoktu. Ablanın eşsiz güzelliği ve çarpıcılığı kızkardeşini, hatta -daha da ileri giderek söyleyeyim– erkek kardeşini manyetize ediyordu. Çünkü Hilary de bu takımyıldızın bir parçasıydı ve Tu ile olan yakın dostluğumu en hafif tanımıyla huzur kaçıran bir olay olarak görüyordu. Biri kız biri erkek iki kardeş birbirlerine çok düşkün oldukları zaman, hangisi evlenirse bu beraberliğin bozulacağından, birbirlerinden kesinlikle kopacaklarından korkarlar. Üstüne üstlük, Livia bir de doğuştan entrikacıydı ve Constance ile benim aramda herhangi bir şeyin gelişip olgunlaşmasını engellemek için elinden geleni yaptı – bunda ne kadar başarılı olduğunu en iyi bilen sensin. Kertenkele çevikliğiyle harekete geçen bu kızın, şimdi kör kör parmağım gözüne gelen pohpohlamalarına kapılıverdim. Ama o zamanki toyluğumda, bu övgüler ruhumu coşturuyordu.

"O sıralarda Tu, tıp öğrenimine yeni başlamıştı ve bitirmemeye de çoktan karar vermişti. Öğrencilerin kadavra parçalarını ellerken yaptıkları aşağılık şakalardan iğreniyordu. Ölüm korkularının, boğulmuş, intihar etmiş, kimliği belirsiz insanların, serserilerin, kimsesizlerin cesetlerini kesip doğramanın ezikliğini bu şakalarla açığa vuruyorlardı. Şişmiş cesetler, çarpılmış ya da tanınmayacak kadar ezilmiş suratlar. Ve okulun neresine giderseniz gidin peşinizi bırakmayan o formaldehid kokusu! İnsanın giysilerine, önlüklerine, etekliklerine, iç çamaşırlarına işleyen o koku. Tu şimdilik direniyorsa da, o tiksintiyi atabilmek olanaksızdı. Tu'ya coşku veren tek şey, anatomi hocasıydı. Adam konusuna kendini öylesine kaptırmış, öylesine deli-

ler gibi çalışıyordu ki, onun bu tutkusu Tu'yu da coşturuyordu. Bir gün Gower Street'teki berbat bir kazadan sonra, hocasının kopmuş bir kolu akşam gazetesine sararak koşa koşa laboratuvara gittiğini görmüştü. Belki de tıp ve cerrahide bulamadığını, kimya gibi daha az itici bir bilim dalında bulma umudu olabilirdi. Tu, bekleyip görecekti.

"Ötekiler su kemerinin tepesine çıktıkları zaman, Pont du Gard'ın kayalık koylarından birinde Livia ile yalnız başımıza yüzerken, onda bir başka insan keşfettim – çekicilikte ve çarpıcılıkta ablasından geri kalmayan, ama ondan daha sert ve dayanıklı kumaştan yapılmış bir insan. Bu kesin tavır, bu açık seçiklik çok çekiciydi. Daha sonra onu öptüğümde bile, dudakları kasıtlı bir soğukluğu, kuşkuculuğu ve kendini koyvermeyişi yansıtıyordu. Ama parmakları her zaman soğuktu – bunu şimdi hainliği örten bir yaldız olarak yorumluyorum, ama o zaman öyle düşünmüyordum. Livia, bugün bile pişmanlık duyulmayan bir düştü."

Sutcliffe öksürerek boğazını temizledikten sonra, "Pia'da, Livia'nın açıksözlülüğü de, o dolgun sesi de yoktu," dedi. "Onun sesi renkli kontraltoydu ve ona yaraştırıp yazdığın –ama bana aykırı gelen– o pasif anlatıma uygun bir enstrümandı. Ben gözü yaşlı bir Livia'yı düşünemiyorum. Livia gece yarısı sokaklarda dolaşır ya da boş kafelerde tek başına oturup gözlerini kahve fincanına diker, dalardı. Ağzını kapattığı zaman dudakları incecikti – bunu belirtmeyi unuttun; gözlerinde de acı bir parıltı vardı. Bu yanı hoşuma gidiyor. Sen, daha doğrusu ben, Pia'yı yaratmak için Livia ile ablasını zorla birbirine harman ettik. Ama ben bunu yaparken, senin siyah ya da yeşil defterine aldığın notlardan yola çıkıyordum. Livia ne zaman bir mutfak görse, muzip bir öfke yerleşirdi yüzüne; oysa Constance'ın yüzü, kusursuz çalan bir orkestrayla karşılaşmış müzisyenlerinki gibi sevinçle aydınlanırdı."

"Bence sorun, senin modası geçmiş romancılar gibi hep tek boyutlu düşünmenden kaynaklanıyor. Aynı kişilerin, yeniden dirilişi gösterir gibi tekrar tekrar ortaya çıktıkları bir dizi kitap yazılabileceğini kavrayamıyorsun. Kadınlar da erkekler de, polifonik varlıklardır. Daha önceden yaşanmış olduklarını bilirler,

ama o yaşamlarında ne olduklarını kestiremezler; yalnızca önceki yaşamlarının belirlediği bugünkü yazgılarının ağırlığını, geçmişin yarı karanlığına gömülen önceki yaşantıların şiirini duyarlar."

"Zaman kavramından nefret ediyorum."

"Ben de, ama bu, çağın saplantısı. Biz de ister istemez buna uyduk, takvimle belirlenen zamanın gerçek olmayıp, yalnızca bir kolaylık olduğunu biliyoruz. Zaman, bir bütün- ve tıpkı hastalık, örneğin verem mikropları nasıl insanın içinde varsa ve etkin olmak için uygun ortamı bekliyorlarsa, zaman açısından baktığımızda da, ölüm konumunun gerçekleşmesiyle azad olmayı sabırla bekleyen nüveler insanın içinde varlıklarını sürdürüyorlar. Ha Pia Livia'ya dönüşmüş, ha Livia Pia'ya, ne fark eder? – O zaman boşluğunun bir noktasında ikisi de birbirlerinin ve kökenlerinin bilincine varıyorlar."

"Öyleyse daha gerilere de gidebilirsin demek?"

"Kesinlikle."

"Bu durumda bizler, Madame de Stael'in deyimiyle 'simetrik olarak yok olan' eş zamanlı birer sanatçıdan öte değiliz, öyle değil mi?"

"Ama sen inanmasan da, Livia – evet Livia bile ağlayabilirdi. Onunla ilk kez, Pont du Gard'daki rododendronların arasında çocuklar gibi seviştik; o sırada beni Tu'ya duyduğum hayranlıktan sıyırmaya çalışıyordu. Daha o zaman bile, baştan çıkaran, kışkırtan, işin ehli olan Livia'ydı – ben yarı uykuda gibi onun dediklerini yapıyor, onun hareketlerini izliyordum. Bir kadınla sevişirken, onun düşlediği birisiyle mi, hatta kendi kendisiyle mi seviştiğini ancak düzinelerle aşk macerasından sonra ayırdeder oldum. Şimdi o kadar kolay kanmam. Ama o zaman? Seviştikten sonra Livia kalktı, başını bir ağaca dayadı ve hıçkırırcasına iç geçirdi. Bu, onun çok kendi kendisiyle başbaşa olduğu bir andı ve çok çarpıcıydı – çünkü zaafını açığa vururken bile kendine hakim olduğu belliydi. Sevecenlikle kolumu omzuna dolamama fırsat kalmadan, o gerilim geldi geçti. Bunun çok belirgin bir pişmanlık göstergesi olduğunu o zaman anlayamadım – çünkü her şeye karşın Livia, Tu'yu sever ve ona kötülük yapmak istemezdi. Aslında, Tu'ya olan aşırı sevgisi yüzünden, onu

bana kaptırmaktan korkuyordu. Bütün bunları ancak yıllar sonra anlayabildim. Sonradan düşünüp getirebileceği acıları tartınca, olgunlaşmamış, ömürsüz bir aşkla Tu'ya bağlanmamı önleyerek, beni kendine esir ederek belki de bana iyilik etti diyorum? Livia için yeterince deneyimli değilsem, Tu'nun yanında çok daha toy kalacaktım? Belki de pahalı, yepyeni bir araba almadan önce, sürücülüğü eski, en azından elden düşme bir arabada öğrenmek daha iyidir? Gerçekten bilemiyorum. Ama Tu yerine Livia ile birlikte olmam, başta Tu'nun tavrı olmak üzere çok şeyi değiştirmesine karşın, Livia ile o deneyimi yaşamanın yine de yararlı olduğu kanısındayım. O ilk günlerde bana aşık olup olmadığını bir gün Tu'ya sordum; mektubunda şöyle bir yanıt verdi: 'O zamanlar bu sözcüğün anlamını bilmesem de, galiba sana aşık olmuştum. Senin varlığınla bağlantılı, nedeni belirsiz bir sızı duyuyordum. Bunun üstesinden gelmek epey zaman aldı. Üçüncü derece yanık gibi bir durumdu. Ama bak, hâlâ yaşıyorum, mutluyum, soluk alıp veriyorum.'

"Tu, sonradan, çok sonradan, ancak Viyana'da edindiği yeni bilginin coşkusuyla ve kendine duyduğu güvenle kardeşi hakkında daha kesin yargıda bulunabildi – hoş bu da hiçbir şeyi değiştirmedi. Ama dedi ki: 'Ona çok sevecen davranmalısın, çünkü yaşam savaşında hep yaralananlar ordusundan biridir. Annemiz bizi bırakıp gitti, uzaklarda, yabancı bir ülkede öldü. Bizimle hiç ilgilenmedi, savaş sırasında güvenliğimizi bile merak etmedi. Bu yüzden, haklı olarak yakınıyoruz ve güvensizlik duyuyoruz. Livia, kendini yaşama karşı savunmak için erkeksi bir kabuk oluşturmak zorunda kaldı. İçindeki erkeği ayakta tutmaya çalışmak, büyük bir gerilim. Belki o da bunun farkında. Farkında olsa da olmasa da, artık hiçbir şey değiştirilemez – Livia'nın kişiliği, yanlış kaynamış bir kemik gibi bu konumda kalacak. Değişmesi için o kemiğin kırılıp yeniden yerine oturtulması gerekir, ama söz konusu olan insanın kişiliğiyse, bu olanaksızdır. Gerçekten de bunu denemek, hele hele psikanaliz yoluna gitmek çok tehlikeli olur. Onun aklını yitirmesine neden olabilirsin.'

"Tabii öte yandan Tu'nun kendisini düşündüğüm zaman, huzursuz bir çevrede büyümenin neden onda da aynı özellikle-

ri oluşturmadığını merak ettim. Tu'nun Freudianizm denen o yeni doğmuş bilimi, işte bu noktada çöküyordu. İki kişi çevreyi ve koşulları paylaşıyorsa, neden biri hastalanıyordu da, ötekine bir şey olmuyordu? Teşhisin temel doğrusuna kimse bir şey söylemese de, işin ana çıkmazlarından ve sorunlarından birisi budur. Bu konuyu, kesin bir sonuca ulaşamadan uzun uzun düşündüm. Ama gerçekler ortadaydı; Tu bir kadındı ve kişiliğinin mutlak bilincinde olan bir kadının korkusuzluğunu yaşıyordu. Annenin hayaline olan nefret, Livia'da çökertici etki yaparken, Tu nasıl olmuşsa bunun üstesinden gelmeyi başarmıştı.

"Ama bütün bunlar, Lyon köprülerinin altından başlayıp, genişleyen nehrin her an gözümüzü yepyeni bir çeşninin çeldiği kireçtaşlı topraklarda yayılmasıyla hızlanan o güneşli tekne gezimizden çok daha sonraları oldu – bizi coşturan yalnızca şatolarla,kale burçlarıyla dolu, güneşte kavrulan kasabalar değildi. Onlar, soylu bir şiirin, örneğin Pindar'ın bir şiirinin noktalama işaretleri gibiydi. Bize heyecan veren, kuzeyden Akdeniz'e geçişimizi her an duyumsamamızdı. Lyon ipeğinin dünyaya nam salmasına neden olan o dolgun dutlar, çok geçmeden yerlerini, nehir boyunca bizi izleyen mistralin esintisinde titreşerek gümüşîye dönüşen zeytinlerin yalın güzelliğine bıraktılar. Mistral öylesine duru bir güçtü ki, ağzınızı açtığınız anda içine doluyordu. Krema ve tereyağına dayalı bir mutfaktan, temeli zeytinyağı ve Atina ağacının öteki meyveleri olan çok daha basit, çok daha yalın bir mutfağa doğru ilerliyorduk. Denize doğru yol alıyorduk – körfezdeki mavi gövdeli yüzücülere, Cassis koylarını ve kayalıklarını döven mavi dalgalara doğru gidiyorduk. Likörlerden, güneyde hiç eksik olmayan anasonlu içkilere yöneliyorduk.

"Rhône, tarihsel kalıntıları ve hüzünlü Provence yazlarını sona erdiren bir sünnet töreni niteliğindeki bağ bozumu makaslarının çatırtısından başka çıt çıkmayan mahmur sessizliğin ve mahmur günlerin tasasızlığında yıkanan, asmaların arasına sokulmuş esrik kasabaları peşpeşe gözlerimizin önüne seriyordu. Kasabaların adları, düş gücümüzü ve bilgimizi zorluyordu – eski turizm kitaplarına dayanan bilgi kırıntılarını aramızda alıp veriyorduk. Evet, Vienne, yalnızca adıyla bile eski savaşların ve

tükenen tarımın hüznünü yansıtan ıssız Mornas'dan sonra geliyordu; o tuhaf kayalık burnu ile Vienne – ama tarih kitaplarında yazılı klasik görkeminden geriye bir şey kalmamıştı. Burası herhalde eski dünyanın Bournemouth'u idi – diplomatlar emekli olunca oraya yerleşirdi; bunların en ünlüsü de, bitmez tükenmez sorunlar ve ahmak kışkırtıcılarla dolu Orta Doğu'dan döndükten sonra bu asudeliğe çekilen Pontius Pilatus'tu. Roze şarap kadehlerimizi onun onuruna kaldırdık. Nehir çeşitli loklardan ve barajlardan geçiyordu; bunların her birinde camlı kulübesinde oturan bekçi, bizimle ilgili gerekli bilgileri aldıktan sonra, güneye doğru yolumuzu sürdürmek üzere değişik su düzeyleri arasındaki lokların kapısını açıyordu.

"Vienne, nehrin geniş dönemeçlerinden birinin ardında kaybolurken, Hilary düşünceli bakışlarını kasabaya çevirerek, 'Kudüs Şövalyeleri, işte burada resmen lağvedildi,' dedi. Hilary, bu olaydan çok önemliymiş gibi söz etti, ancak o zamanlar Kudüs Şövalyeleri hakkında çok fazla bilgim yoktu – bir Fransız Kralının yol açtığı ve Engizisyonun kukuletalı canavarları tarafından infaz edilen tarihsel skandalı şöyle böyle biliyordum. Hilary, düşüncelere dalmış, nehrin arkamızda kalan sularına bakıyordu. Ama o sırada Constance uyanmış ve yaşlı Félibre'in – şu Avignon'lu şairin aklını çelmeyi becermişti; şair Constance'ın güzelliğiyle coşup, onun biraz Fransızca bilmesiyle aşka gelerek bize şiir okumaya koyuldu. Yüzü, yumuşak bir keten mendil gibi kesin çizgiler taşıyordu. Provence şivesini ilk kez duyuyordum – her hecenin arası yosun tutmuş gibi açılıyordu. Bu yumuşak tonlama İskoç şivesini anımsatıyor, bir anda ortaya çıkıveren ince kolları, uzaktaki maviliklerden ve asmaların yeşilinden kopup karşımıza dikilen salkım söğütlü minik adacıklarıyla önümüzde uzanan nehrin menderselerine benziyordu. Pruvada dikilmiş kurda benzeyen adam, arada bir sesini titreterek bir melodi söylüyor ya da göklere yükselen bir dem çekiyor ve her seferinde de hayranlık bekliyormuşcasına çevresine bakınıyordu. Müthiş bir alkolikle, bir *pastis*[1] amatörü ile birlikte olduğumuzu kavramamız epey zaman aldı. Ama ne gam?

1. Rakıyabenzer anasonlu içki. (Yay.)

Adam müthiş formundaydı.

"Saat birde sepetlerdeki yiyecekleri güverteye serdik, Fransız yolcular da bize katıldılar; yola çıkmadan önce Hilary deneyimden gelen becerikliliğiyle kasabada nevaleyi düzmüştü. Güneşte ışıldayan şarabın eşliğinde yediğimiz o basit yemeğin tadını, ne ondan önce ne de ondan sonra Fransız mutfağının en leziz çeşnilerinde bile bulamadım. Taptaze ekmeğin tadı hiç öylesine güzel gelmemişti. Demek Provence'ın özelliği buydu! Bulutsuz gökyüzü, çilli kabukları sudaki alabalık gibi yanıp sönen ulu çınarlar iki yanımızdan akıp giden yeşil akıntıya yansıyordu. Sonra büyük karakter oyuncuları gibi kendi kendilerini yapraklarıyla sarmalayan salkım söğütler; daha sonra ise her bir lokta biraz daha alçalarak Valence'e doğru yol alırken başlayan toz, hanımeli, kahkaha çiçeği kokuları. Nesnelerin işgal ettiği yer, tamamen kendilerine aitti; minik bir eşek – evrendeki tek eşek, tüm eşeklerin özü – semerindeki yüklü küfelerle patikada seyirtirken bir toz bulutu kaldırıyordu. Tournon'a geldiğimizde şairimiz şarabın tarihçesini anlatmaya başladı – karşımızdaki kıyıda Côte Rôti, St.Joseph ve daha pek çok ünlü şarabın kaynağı olan bağlar birer mücevher gibi parıldıyordu. Şaraplardan birkaçını tattık, çakırkeyf olduk, tekneye tam formda döndük; yol arkadaşımızın aryalarını sürdürdüğü operaya katılacak kadar coşkuluyduk. Güneş fırın gibi yakıyordu. Reisin karısı şemsiyesini açtı –mistral bize biraz soluk aldırmıştı– ve örgü örmeye koyuldu. Arkamızda kabaran sulardan çıkardığım kadarıyla yaklaşık yirmi mil hızla Rhône'un büyük kıvrımlarını dönüyorduk. Condrieu'da, süvari kasketli bir ihtiyar, herhalde içimizden birini tanıyıp elindeki kâğıt bayrağı salladı. Hepimiz el sallayarak onu selâmladık.

"O akşam karanlık çökerken Valence'e vardık – reisimizin aceleyle hiç arası yoktu, bu yüzden Tournon'da çok zaman yitirmiştik. Güneşin ve şarabın sersemliği içinde kendimizi karaya attık, ufak bir otelde pislik içinde bir yer bulduk – Napoleon dönemindeki önemine karşın Valenco son derece hayâl kırıklığına uğrattı bizi. Reis ertesi sabah erkenden yola çıkacağımızı söylediği için, hemen yattık.

"Ama inci donukluğuyla ağaran şafakta tekneye döndüğü-

müz zaman, reisin söve saya, motordaki bir arızayla uğraştığını gördük. İşte tam o sırada Sam hiç umulmadık bir şekilde doktorluğunu anımsadı, motorların barsaklarını iyice bir muayene edip hastalığın tanısını koydu ve göz açıp kapayana kadar işler yoluna girdi. Böylece göğe yükselen seslerimizle Verdi'den parçalar söyleyerek Rhône üzerinde yeniden yola koyulduk. Ama zaman yitirmiştik, hem de epey bir zaman; o yüzden, nehrin geniş bir kıvrımını dönüverip Avignon surları üzerinde olanca görkemiyle yükselen dolunayla karşılaştığımızda akşam iyiden iyiye bastırmıştı. Kentin ta tepesinde Rocher de Doms görünüyordu, bu ıssız Babil'in asma bahçeleri. O zaman bilmiyorduk tabii ama sonradan hepimiz için çok büyük anlam taşıyacak olan kente böylesine çarpıcı bir görüntüyle girelim diye, sanki kader bilerek geciktirmişti bizi. Şimdi geçmişi düşünürken, o ilk izlenimi – Alpler yönünden gelen ayışığıyla büyüleyici bir biçimde aydınlanan o harika silüeti kurcalayıp çıkarmaya çalışıyorum. Avignon'un en iyi görünümü bugün de aynı noktadandır – nehirden ve uzaktan, suyun üzerine parmak gibi uzanan tarihi yıkık köprünün, bir de denizcilerin yoluna ışık tutan parlak lambalarla bezeli ufak St.Nicholas tapınağının göründüğü yerden. Yaklaşık bir saattir sessiz adacıklar ve ıssız kanallar arasında; Cevenne'in çıplak tepelerinin göğe yükselişini seyrederek ilerliyorduk. Oysa şimdi bu görüntüyle bir anda çarpılıverdik. Yalnızca bu profiliyle güzel olduğunu kavrayabilmemiz için kenti zaman içinde iyice tanımamız gerekti – Papaların sarayları gerçekte birer hantallık ve çirkinlik anıtıydı. Burada hiçbir şey güzel ya da alımlı olsun diye yapılmamıştı – her şey bu yapılarda saklanan hazinenin güvenliğine feda edilmişti. Ama bunu anlamanız için kenti bütün girdisi çıktısıyla gezip dolaşmanız gerekir. Burası, tutku ve servet tanrısına adanmış bir katedraldir. Burası Yahudi-Hıristiyan kültürümüzün, zengin Akdeniz putperestliğini en sonunda silip yok ettiği yerdir! Yüce tanrı Pan, burada Papaların gaz odalarına gönderildi. Yine de bu yapıların silüetine ve kentin görünümüne çok uzaktan baktığınızda, profilin tatlı çizgileri yürek hoplatır; ve ayışığında gerçek ötesi bir görkem kazanır.

"Geleceğimiz yere varmıştık. Hız kesip akıntıya kapılma-

dan kıyıya halat atabilmek için makineleri gürültüyle tornistan ettik. Tekne gümbürdüyordu. Yol arkadaşımızı –bu arada adının Brunel olduğunu öğrenmiştik– karşılamaya gelen düzgün giyimli birkaç kişiden oluşan grup rıhtımda bekliyordu. Adamların boynu bükük bir hali vardı – sevgi dolu bir acı duydukları görülüyordu. Kıyıya yaklaştığımızda, içlerinden uzun boylu, soylu görünümlü, silindir şapkalı ve sakallı olan (çok sonradan fotoğraflarını gördüğümde onun şair Peyre olduğunu anlayacaktım) iskeleye ilerledi ve alçak sesle konuştu: 'Öldü.'

"Bu o anda benim için çok gizemli bir sahneydi – ancak, ne olduğunu kestiremesem de, önemli bir durum seziyordum. Çok sonraları, yöre edebiyatının can damarı olan ozanlar grubu Félibre'in tarihçesini okuduğum zaman, kent surlarının altında Brunel'i bekleyen üzüntülü gruptakilerin adlarını öğrendim. Sevgiyle uzun uzun kucaklaştılar – bu kucaklaşmalarda, belki de ölen arkadaşları adına bir vedalaşma havası seziliyordu.

"Onların arkasında, bizi Constance'a miras kalan harap malikâneye götürecek köhne otomobilin başında Felix Chatto bekliyordu. Felix de Oxford'dan daha yeni gelmişti ve banker olmak istemesine karşın, ailenin baskısına direnemeyip hariciyeci olmuştu. Amcası ünlü Lord Galen'in Tubain yakınlarında büyük arazisi vardı, Felix de Avignon'a konsolos olarak atanmıştı. Tu Duc'u oturulabilir duruma getirmek için –neredeyse koca yaz boyu– verdiğimiz uğraş sırasında, ikisinin de büyük katkıları oldu. Oturulabilir duruma derken biraz abartıyorum. Yıllanmış malikâne yapı olarak hâlâ sapasağlamdı, ama ihmalden kaynaklanan özellikleri yüzünden yaşanabilir bir yer olmaktan uzaklaşmıştı. Örneğin su sorunu: artezyen kuyusunun pompasında önemli bir parça eksikti, bunun (yine Sam tarafından) neredeyse yeniden icat edilmesi gerekti. Bahçenin ta içerlerinde, sazan dolu ve üzeri nilüferlerle kaplı bir gölet vardı. Artezyen deposunun yüksek ayakları alacakaranlıkta çok dekoratif bir görünüm yaratıyordu – ama rüzgârın tüm gücüne ve artezyen pervanelerinin alabildiğine dönmesine karşın, kuleye su çıkmıyor, dolayısıyla evin mutfağına da su gitmiyordu. Birkaç gün nilüferli göletten kova kova su taşımak zorunda kaldık; bu da bize

çok yorulup terlediğimizde buz gibi suda yüzme fırsatı yaratıyordu. Anahtarlar kapılara uyuyordu, ama eğrisi doğrusuna denk gelirse: Anahtarları Felix getirmişti. Bir süre uğraştıktan sonra koca evde tepetaklak edilmemiş tek kilit olmadığım fark ettik, bütün kilitler tersine açılıyordu. Zamanla buna öylesine alıştık ki, Provence'da nerenin kilidini açmaya kalkışsak önce tersine çevirmeyi dener olduk.

"İlk birkaç gece terasta, ayışığında yattık – ve yemek pişirebilmek için mutfağı düzene sokmakla işe başladık. Basit gereksinimleri karşılayabilecek birkaç dükkânın bulunduğu Tubain'e bir patikadan ulaşılıyordu. Sam yemek pişirmekte Constance'a ustalıkla yardım ederek hepimizi yine utandırdı. Yüksek tavanlı loş odalar, hantal, ruhsuz, toz içinde eşya ile doluydu, tozunu silip parlatmak için bütün bu eski püskü şeyleri avluya taşımak zorunda kaldık. Tahta döşemeler tatlı tatlı gıcırdıyordu, ama pire yuvasına dönüştükleri için iyice parafinlemek gerekiyordu. Duvar kâğıtları lime limeydi. Sarp teraslardaki merak kumkuması yeşil kertenkeleler, iş yaparken bizi seyretmeye çıkıyorlardı. İnsanlar tarafından beslenmeye alışık oldukları ve ehlileştikleri belliydi. Yatak odalarındaki dolaplar, tozdan bembeyaz olmuş yatak takımlarıyla doluydu. Kırmızı örtülü büyük yemek masasının üzerinde ise –sanki önemli bir şölen yarıda kesilmiş ve tüm konukları şeytan alıp götürmüş gibi– tabaklar ve bardaklar duruyordu. Gerçekten de evin sahibi yaşlı hanım birdenbire hastalanmıştı, neyse ki o sırada bir arkadaşı konuk olarak orada bulunuyordu ve hemen doktor çağırabilmişti. Hasta Avignon'da bir kliniğe kaldırılmış, bir daha da geri dönememişti.

"Constance, 'Mülkiyet duygusu ne kadar atavist,' dedi. 'Kendi malım diye bu eve bayılıyorum. Oysa berbat bir yer. Para verip almayı aklımın köşesinden geçirmezdim. Üstelik, mülkiyete de inanmam. Burayı böylesine sevdiğim için kendimden utanıyorum.'

"Göletin serin sularına boğazımıza dek gömülmüş, nilüferlerin arasında sohbet ediyorduk. Constance hasır şapkasını arkaya atmıştı. Saçları ıslaktı. Ayışığında her akşamı böyle geçiriyorduk. Hilary ile Sam, terasta küçük satranç takımını açıp

oyuna dalıyorlardı – Hilary bir yandan da ocaktaki yemeği kolluyordu. Yörenin anasonlu içkisini keşfetmiştik – o bölgede yapılan *pastis*, damağı kaplayıp iyi şarapla iyi yemeğin tadını tamamen değiştirdiği için öteki içkilerden çok farklıydı.

"Kulede baykuşlar, ağaçlarda sallanan yarasalar vardı, ama yüksek otların sıcağından bunalan böcekler kendilerini akşamın serinliğine atmak için yükseldikçe kırlangıçlar ok gibi dalıyor, böcekleri şaşılası bir isabetle gagalarının arasına alıveriyorlardı. Böcekleri kaparken gagalarının tıkırtısı duyuluyordu. Ve tabii parktaki ulu çınarlarda ve kestane ağaçlarındaki ağustosböceklerinin bitmek tükenmek bilmeyen cayırtıları. Yalnızca köpeklerin kutladığı bu coşkuya zaman zaman bir çobanaldatan ile Skops denilen Atina baykuşunun da katıldığı dolunayda, öteki seslerin tümü suskunluğa gömülüyordu. Soğuk kuzeyden gelen bizler, buraların güzelliği ve zenginliği karşısında sürekli bir şaşkınlık içindeydik. Arazide çalışan bir tek ihtiyar vardı, o da vadinin dibinde oturuyordu; ama birinci haftanın sonunda kör bir at getirip, sığ kuyulardan birinin üzerindeki dönme dolaba bağladı. Adamın atı Mathieu'ydu ve küp gibi sağırdı."

o

Zavallı Blanford! Düşleri onu geçmişin öyle derinlerine sürüklemişti ki, elindeki telefondan ses gelmediğini fark etmedi. Almacı yerine koydu, çay servisini kaldırsın diye Cade'i çağırdı. Sonra bir taş bebek gibi katı, kesik hareketlerle, yıllardır Tu ile paylaştıkları kitaplığa yürüdü; uzun gezilere çıktığında kendi kitaplarını buraya bırakmıştı – Tu, anahtarı yalnızca Blanford'da olan iki büyük kitaplığı ona ayırmıştı. Blanford, iç dünyasında, gelişiminde yaşamsal önem taşıyan bir sevgi ve dostluğun kanıtlarından kopmak istemediği için, öteden beri Tu'nun mektuplarını ciltletip saklıyordu. Venedik derisi ciltlerde, böylesine içtenlikle yazışmalara yaraşır simgelerle mühürlenip derlenen mektuplar, sayısı hayli kabarık kitapçıklar haline gelmişti ve bu kitapçıklar da pahalı deriden şık kutularda duruyordu. Blanford kitaplığı açtı, o sessiz odada oturup karıştırmak üzere bu kitapçıklardan birkaçını aldı. Artık Tu 'gittiği' için, bundan böyle okuyacağı tek şeyin onun mektupları olacağını seziyordu. İlk ba-

şarısından Q romanlarına dek tüm kariyerinin değişimlerini Tu'nun mektuplarından izleyebiliyordu. Tu onun en eski ve en coşkulu dostuydu; Blanford mektuplardaki hafif ironi yüklü sevecen bölümleri okurken, onun sonsuza dek yaşayacak sesini duyar gibi oluyordu.

Ya kendi yazdığı yanıtlar? Onlar da kitaplığın Tu'ya ait bölümündeydiler – Tu'nun sanatçılar çevresindeki tek dostu kendisi olmadığı için, bu bölümde çok geniş bir kitap ve elyazmaları koleksiyonu vardı. Constance, dönemin büyük adamlarından çoğunu şu ya da bu biçimde tanımıştı. Blanford bunu düşününce, yüreğine hafiften bir kıskançlık sancısı düştü. Tu, onun mektuplarını ciltletmeyi hiç düşünmemişti; mektuplar sanki son bir kez gözden geçirilip sıraya konulmayı beklermişçesine sıradan büro dosyalarında duruyordu. Tu'nun oldukça karışık kitaplıkları kilitli de değildi. Blanford, dosyalardan birine uzandı, açınca Tu'ya kentten son yazdığı mektuplardan birini buldu – geçen yıl yazmış olmalıydı. Mektuplarına her zaman tarih atmamak gibi kötü bir huyu vardı. Şöminedeki ateşi karıştırıp alevlendirdi, sonra dosyayı dizlerinin üzerine açıp oturdu, kendisini Tu'nun yerine koyarak, mektup sanki yeni gelmiş gibi okumaya çalıştı.

"Yine tek başıma Avignon'dayım, burada geçirdiğimiz günlerin anılarıyla dopdolu, Tu Duc'u ve seni düşünerek ıssız sokaklarda yürüyorum. Evet, uğursuz uşağım Cade'in açtığı fala göre, elli dokuz yaşında, kendi ellerimle ölüme gideceğim bu kentteyim yine. Hesapça önümde zaman saatiyle daha bir iki yıl var; oysa Cade'in sözünü ettiği şey uzun zamandır süregeliyor?

"Bunu sana nasıl açıklayacağım? Yaratıcılıkla işlenmiş, oluşturulmuş, estetik bir yapıda tamamlanmış denilebilecek her şey, okura ve esin perisi olan sana, perdenin öte yanından ulaşır. Kurumsal bir intiharın öte yanından – Sutcliffe'e sor bak! Bu gerçekten sanatın ölüm noktasıdır. İlle de intihar edenin canına mâl olması gerekmez. Ama, yaratacağı üründe bir nebze sanat olacaksa, bu intihar sanat için kaçınılmazdır. Bang!

"Constance, şair seçim yapmaz. Şair ün peşinde değildir,

çünkü en uzağa taşınan sesler bile, çok eski, yarı yarıya unutulmuş bir geçmişin yankısından başka bir şey değildir. Benim sözünü ettiğim, Sutcliffe'in de yazılmamış romanlarında irdeleyebileceği şiirsel gerçeklik, daha çok bir ilkokul çocuğunun balık ağını 'Bir iple birbirine tutturulmuş bir sürü delik' diye tanımlamasına benzer. Bizim işimiz de tıpkı onun kadar kavranılmaz, ama bir o kadar da gerçektir. Sanatın tek işlevi çağrıştırmaktır.

"Cade'in dedikleri çıkarsa, bu projeyi çiziktirecek kadar zamanım olacak; sonradan Sutcliffe gerekli ayrıntıları işleyip ona can verir. Hadi, şimdi kendi saatlerimize biraz zaman satın alalım – şöyle bir güzel, tatlı, sulu sulu bir zaman dilimi. Açıkça söylemeliyim ki, Sutcliffe bu fikirden ürküyor. Ona bundan kısaca söz ettiğim zaman, 'Aubrey, bunun nereye varacağı belli olmaz,' dedi. Ben de, 'Tabii, böylece ikimizi de azat etmiş oldum,' dedim. Determinist olmayan mutlak bir özgürlük kavramı Sutcliffe'i korkuttu. Her zaman yaptığı gibi, zaman kazanmak için ataklaştı. 'Anlı şanlı Blanford'un, yazdığı romanlardaki düzmece bir kahramandan başka bir şey olmadığını kanıtlayan bir kitap yazsam bana ne verirdin?' Ha, ne verirdin?" Bunun yanıtını sen de benim kadar biliyorsun, ama yine de yüksek sesle söylemeden edemedim. 'En büyük ödülü verirdim Robin Sutcliffe, ölümsüzlük ödülünü. Hoşuna gider miydi?' dedim. Biraz pişmanlıkla sustu, düşünceye daldı. Tembelin teki, yardımcı olmaya hiç yanaşmıyor. Bendeki coşku, bendeki heves onda hiç yok.

"Hayır sevgili Constance, bizimki klasik bir beşli[1] olacak – bir Q; belki de kitapta baştan sona bir *Tu Quoque* yankılanacak. Şiiri yenilemeye ve günlük yaşamın içine çekmeye çalışacağız.

"Sonra ecel gelip çatınca ve ben sahneden çekilince, o şiir benim *yıldız köşeli piramit*'im için görev yapacak. Her zaman senin A."

---

1. Burada kullanılan sözcük '*Quincunx*'tur. Quincunx, bir karenin dört köşesinde ve ortasında yer alan beşli düzenlemedir. (Çev.)

İKİ

Sıfırdan Başlamak

Blanford, Constance'ı düşünerek kendi kendine söylene söylene evde dolanmaya başladı – Constance'a söyleyecek daha o kadar çok şey vardı ki. Parmakları, Latin ve Yunan ozanlarınınkitaplarını içeren raf boyunca, kendi mektuplarının yer aldığı ciltlere doğru uzandı. "Şairlerin daha büyük patlamalar yaptığını ve kıvraklık gösterdiğini biliyorum; ama romancılar, nefret edeceğiniz ya da tapacağınız kişiler yaratabilirler." Blanford renkli sayfaları şöyle bir karıştırdıktan sonra yüksek sesle okudu: "Sutcliffe'le ilgili düşüncelerin beni şaşırtıyor. Lütfen biraz daha ayrıntılı anlat. Sonunda onun taşralı bir Heathcliff olmayacağını umarım."

Blanford bu mektubu şöyle yanıtlamıştı: "Sutcliffe'i mi soruyorsun? Onun kaç yıl sessiz sedasız durduğunu, eski kara defterimin kozası içinde nasıl bir kurtçuk yaşamı sürdüğünü sana anlatamam. Onunla ilgili özellikleri boyuna not etmeme karşın, Sutcliffe'i ne yapacağımı bilmiyordum. Ondan uzakta durup dostça bir nesnellikten bakabilmem için, benden çok farklı olması gerekliydi. Yaşam konusundaki karamsarlığımı senin sayende kozmik bir soyutlamaya dönüştüren yanımı temsil ediyordu o. Aklı ataklığa vardıran yanımı. Salt nasıl olduğunu duyumsamak için çoğu kez seni onun dudaklarıyla öptüm; ama bir kez olsun bana teşekkür etmedi."

Blanford, cildi dizlerinin üzerine koyup bir kez daha şöminedeki ateşe baktı – kıvrılarak yükselen alev dillerinin içinde yılanlar, ateşten merdivenler, kazığa bağlanıp yakılan bir Haçlı, bir akrep, çarmıha gerilmiş bir adam gördü.

Evet, farklı bir altyapı. Sutcliffe pekâlâ Loughborough'nun kuzeyinde bir yerlerde, örneğin namuslu bir Quaker ailenin çocuğu olarak dünyaya gelebilirdi. Belki değirmencilik yapan bir aile? Sutcliffe öğrenimini hep burslarla sürdürdü, Oxford bursunu da kazandı; ama sonunda pek çok öğrenci gibi o da kendini pedagojinin köle pazarında buluverdi. Birkaç çeviri yaptı, ancak yaşlı bir profesörün insanı canından bezdirici eleştirileri

üzerine, çevirmen olma şansını yitirdi. Derken parasızlık bastırdı, ve Sutcliffe, uğrunda açlığı göze alacak bir düşü olmadığından, önüne gelen ilk işi kabul etti. Böylece, Hyınendale'de kilisenin yetimler için açtığı ve çalışanlardan yarısının kilise görevlisi olduğu, öteki yarısının da yan gelip yattığı bir kız okulunda Fransızca ve müzik dersleri vermeye başladı. Ve tepetaklak inişe geçti. Çünkü rahibeler hocalara işmar ediyorlardı, hocalar da rahibelere, alttan alta, derinden derine... Bunda Sutcliffe'in hiç suçu yoktu.

Hymendale, daha o zamandan emekli memurlarla sömürgelerden dönen görevliler için bir şifa merkezi durumuna gelmiş olan güney kıyısındaki Bournemouth'un yakınındaydı. Kurtbağrı çitler, perdelerin ardından gözetleyen gözler, kuru ve donuk bir nezaket, sütçü arabasının tıkırtısından başka çıt duyulmayan sessiz sokaklar. Burası, insanın iç zenginliklerini geliştirmesi için idealdi– Sutcliffe, lağım deposunun çevresinde iki tur attıktan sonra yağmur altında tepelere gidip gelerek tamamladığı tatsız günlük yürüyüşleri boyunca kendi kendine hep bu sözü yineliyordu. Ah, o bitmez tükenmez yağmurlar! Haftanın sekiz saatini, kebap şişi görünümlü, pırasa saçlı, uyuşuk beyinli kız öğrencilere heba ediyordu. *Que cosa fare?*[1] Sutcliffe kendini daha o zamandan kaderin bu yavaş işe tutsak ettiği bir tragedya kahramanı gibi görüyor ve bu rolü gereğince oynuyordu – kimi zaman yüksek sesle gülüyor, vıcık vıcık yağan yağmura doğru acı kahkahalar fırlatıyordu. Kasabadaki meyhaneler hem erkenden kapanıyordu, hem de sigara dumanından geçilmediği için insanın boğazını yakıp kurutuyordu. Aranılan kitapların bulunabileceği, Commin's adında makûl bir kitapçı dükkânı ile bir genel kitaplık vardı; tabii iki de sinema. Sutcliffe kendini oyalayabilecek kadar Fransızca bildiğine şükrederek kitaplara gömüldü. Sayısız sigara ve pipo yanığıyla delik deşik, ütüsüzlükten biçimini yitirmiş tvit takım giyen, oldukça yapılı, miyop birini gözünüzün önüne getirin. Sutcliffe'in, aslında hiç de duymadığı bir iç coşkusu varmış izlenimini veren, hareketli ve azametli bir yürüyüşü vardı.

---

1. (İt.) Neyapmalı?(Yay.)

Yalnızlık, içe kapanmasına yol açtı; içe kapanmak ise epey eksantrik – en azından çalıştığı yerin değer ölçülerine göre aykırı bir davranış biçimine neden oldu. Örneğin, Pazar sabahları, öğrenciler avluda düzensizce kümelenip okul kilisesine gitmeye hazırlanırken (sırtında cüppesi, boynunda atkısıyla sıranın başına geçen) Sutcliffe, daha başka, daha romantik bir iş yaptığını düşlerdi. Örneğin kimi Pazar, Ashes kupasını Avustralyalılardan geri almak için kriket takımını sahaya götürdüğünü varsayıyor; rüzgârı kokluyor, ışığı yokluyor, (oyuncularını sahaya sokmadan önce) izciler gibi parmağını tükürükleyip rüzgârın yönünü kolluyordu. Hafiften öksürüp boğazını temizliyor; görünmeyen hakemlere kalelerin yerini işaret ediyordu... Kimi Pazar ise, üzerine yalnızca bir kaplan postu geçirmiş Afrikalı aşiret reisi oluyor; elindeki ucu topuzlu asayı sallaya sallaya yürürken, duyulmayan davulların sesine eşlik ederek içinden şarkılar söylüyordu. Genç avcıların başında aslan avına çıkıyordu – daha aşağısı da kurtarmıyordu hani! Bir başka gün de, Terör döneminin kurbanlarını giyotine götüren bir papaz oluyordu. İdam mahkûmlarını taşıyan arabanın Paris'in kaldırım taşı döşeli sokaklarındaki tekerlek seslerini duyuyordu. Bütün bunları düşlerken, yüzüne yansıyan mimiklerin ve yaptığı hareketlerin, amirleri tarafından kuşku ve korkuyla izlendiğini söylemeye gerek yok. Oysa bunlar, alabildiğine yoğun bir içsel yaşamın yalnızca dışa vuran ve gözle görülebilen belirtileriydi.

İki çift laf edebileceği kimse olmadığı için kendi kendine konuşma alışkanlığı edindi – beyninin bitmez tükenmez bir monologuydu bu. İnsanlar, onun içinden balık sürüleri gibi geçen bu düşüncelerin yalnızca dış belirtisini görebiliyorlardı. Yuvalarından uğramış gözler, sarkmış dudaklar, inip kalkan kaşlar. Sık sık basurları azıyordu (bunu sürekli paça ve pekmezli kete yemesine yoruyordu) ve basurlarını kaşınanlar, kanayanlar, bağırtanlar olmak üzere üç sınıfa ayırıyordu. Yürüyüşe çıkarken eski bir golf şemsiyesi alıyor, ayağına da bağları deliklerden ve çengellerden geçen, salapurya gibi botlar giyiyordu. "Karısını melankolik kükreyişiyle mest eden Doktor Arnold bu hale getirdi beni" diye düşünüyordu. Canı çok sıkıldığı zaman kasabaya iniyor; on şilin ve bir Devonshire çayı karşılığında Effie'yi çak-

tırmadan okşuyor; bu da yalnızlığını daha da arttırmaktan başka işe yaramıyordu. Effie, The Feathers'da barmaid'lik yapardı. Kendi halinde, yaşamdan fazla beklentisi olmayan, iyi bir kızcağızdı. Soluk tenli, kurbağa bacağına benzer bacaklarının arasındaki o soğuk elmalı pastayı saymazsan, eni konu tatlı biriydi. Sutcliffe kızı kötü yola sürüklediği için suçluluk duyduğundan boyuna armağanlar alırdı – çünkü kız iyi aile kızıydı, orospu değil. Kız ikide bir sistit olurdu. Ama bu kasaba, bu tekdüzelik, bu yağmur ve burada yaşayanlar, insana en olmadık şeyleri yaptırabilirdi. Kızın son derece soylu bir edayla serçe parmağını kıvırarak çay fincanını tutuşu yok muydu – işte o Sutcliffe'i deli ediyordu. Effie, sevişmeye de aynı soyluluğu katmak istercesine, aynı hareketi yataktayken de yapıyordu. Sutcliffe de buna bayılıyordu. Sutcliffe, hiç de bilimsel açıklaması olmayan bir nedenle, bol pantalonunun kıvrımları arasında hep iki prezervatif taşırdı. Bu çok pahalı nesneleri yalnızca Effie'ye saklar, her kullanıştan sonra yıkayıp, şöminenin üzerine asarak bir saat kuruturdu. Prezervatifin üzerinde GARANTİLİ KORUMA yazardı. Effie korunmaya çok önem verir ve Sutcliffe'in bu konuda gösterdiği özenden hoşnut olurdu. İkide bir mayasıl olan ve gizemli bir havayla parmak uçlarına basarak yürüyen bu adamı seviyordu. Belki onunla evlenmeyi bile kuruyordu, ama o bir beyefendi olduğu için, olacak iş değildi.

Okuldaki mevkii, ona bağımsız kapıyla avluya açılan, şömineli bir odaya sahip olma hakkını veriyordu – ve Sutcliffe, günün birinde bu kapıdan gizlice bir kadın ziyaretçi sokmayı düşlüyordu hep. Ama kim? Hırıltılı ses çıkaran ufak bir orgu ve Bach'ın Op.48.inin notaları vardı. Kendi zevki için arada bir pes perdeden onu çalardı. Geceleri bir yandan elma yiyip, bir yandan opera notaları okur; arada bir kaşlarını kıpırdatarak, en tiz seslere çıkmış bir orkestranın coşkusuyla nara patlatırdı. Aklının bir köşesinde ufaktan ufağa bir proje boy atmaya başlamıştı; Wagner'in yeni bir biyografisini yazmak.

Neden olmasındı? Bazen günlük yürüyüşlerinde ufukta birden belirip kaybolan, sonra yeniden ortaya çıkan bir karaltı görüyordu. Gerçek bir gemi! Sutcliffe şemsiyesini sallayarak sesleniyordu. Bütün bu tekdüzelik belki bir şair için esin kayna-

ğı olabilirdi; ama insanın yeteneği yoksa ne yapacaktı? Sutcliffe zaman zaman öylesine bir yalnızlık duyuyordu ki, yatağını ateşe vermek geliyordu içinden.

Rahibe Rosa da aynı yalnızlığın acısını çekiyor olmalıydı; belki çok daha da fazlasını duyuyordu, çünkü İngiltere'ye pek uzaklardan gelmişti. Afacan suratlı, esmer tenli, güzel bir kızdı. Sutcliffe okulun kilisesinde onu kendisini gözetlerken yakaladı ve kız yakalandığını fark edince kara bir gül gibi kızardı. Sutcliffe gülümsedi, kız da gülümseyerek karşılık verdi. Gülüşünde öyle bir tazelik vardı ki, Sutcliffe onun ilkbaharını pek de gerilerde bırakmadığını sezdi. O gün Altıncı Sınıfla ilgili bir sorun çıkmış; Sutcliffe müdürün makamına çağrılarak, derste Mallarmé'yi gerçekten işleyip işlemediği konusunda sorguya çekilmişti. Sutcliffe de, "Yalnızca o dönem hakkında bilgi veriyorum," dedi. Başrahibe bembeyaz parmağını sallayarak konuştu: "Mr.Sutcliffe, aşırı Fransız ya da aşırı tahrik edici hiçbir şeye derslerinizde yer vermeyeceğinize güveniyorum. Size Altıncı Sınıfı vererek, ne kadar güven duyduğumuzu gösterdik. Lütfen onlara masumiyet yolunda önderlik edin; bu, klasikleri ayrıntılı olarak işlemek yerine *biraz atlamalar* yapmayı gerektirse bile öyle yapın."

"Yani sansür etmemi mi istiyorsunuz?"

"Evet, sanırım öyle."

Sutcliffe, asık bir suretle "Pekâlâ," diyerek odadan çıktı. Böyle bir olasılık için, daha önceden ayıklanıp budanmış bir Mallarmé hazırlamıştı. Sınıfa girip kara tahtaya "*Le chien est triste. Hélàs! Il a lu tous les livres*"[1] yazdı. Bugünlük bu kadar yeterdi. Hayvan sevgisi pek ünlü olan İngilizlerin *buna* da bir diyeceği olamazdı herhalde? Yine de Sutcliffe'in burnu belâ kokusu alıyordu. Buradaki yetkililerin özgür düşünenlere hiç mi hiç hoşgörüsü yoktu. Tam bunları düşünürken... Neyse, bunun için yeni bir paragraf açmak gerekir.

Zavallı Rahibe Rosa da ölesiye sıkılıyordu. İngilizcesi berbattı ve Kongo'da geçerli yarım yamalak Fransızcasıyla konuşabilmek umuduyla, Fransızca öğretmeni olduğu için Sutcliffe'e

---

1. (Fr.) Köpek hüzünlü. Ne yazık! Tüm kitapları okumuş." (Çev.)

yakınlık göstermiş; kalkık burnunu daha da kaldırarak onu nerdeyse beyniyle içine çekmişti. Dudaklarının içi siyaha çalar mor renkteydi, dişleri ufak ve düzgündü, gülümseyişi tatlıydı – ya da içi titreyen öğretmene öyle geldi. Sutcliffe, can sıkıntısı, tuhaf yatak arkadaşlıklarına yol açar diye düşünmekten kendini alamadı; çünkü duyduğu coşkunun biraz zorlama olduğunu biliyordu. Gözlerini yumduğunda, Rosa'yı odasındaki dağınık yatağın üzerinde, gözlerini kapatmış, çırılçıplak yatarken görüyordu. Esmer teni, rom, pekmez, zencefil... ve daha bir yığın baharat kokuyordu.

Rosa'ya gelince, o okul kilisesindeki mihrabın önüne mumdan yapılmış meyveleri yerleştirmek için saatlerce uğraşmayı müthiş moral bozucu buluyordu. Ancak bu iş, ona Sutcliffe'in kilisede oturduğu sıraya yaklaşma fırsatını veriyordu. Bir sonraki ayinde, Sutcliffe diz minderinin üzerinde bir çiçek ile ilâhi kitabının arasına sıkıştırılmış, pek müstehcen bir sayfa ayıracı buldu. Şu kadınların yaratıcılığı yok mu ya! Sutcliffe büyük bir haz içinde kıpkırmızı kesildi. Göz açıp kapayana kadar kitabın arkasındaki boş sayfalara "Nasıl? Ne zaman? Nerede?" diye Fransızca yazdı. "Kaça?" sorusunu eklemediyse, bu *aşırı* Fransız davranıp kadının duygularını incitmek istemeyişindendi. Ne de olsa, hatun *rahibeydi*. Bu olayı, Sutcliffe'in nedenini kestiremediği kısa bir suskunluk izledi – belki doğal takvimin gereğiydi, belki kadın fazla ileri gittiği kaygısındaydı, belki de yönetimle ilgili bir sorun vardı. Kestirmek zordu. Sutcliffe, yine de daha yakın işbirliği öneren bir mesaj bıraktı ve değişik anlamlara çekilebilecek (örneğin 'Tanrım, sana çok daha yakınım' gibilerden) ilâhilerde sesini yükselterek kadını kızıştırmaya çalıştı.

Kadın sonunda teslim oldu – el yazısı her ne kadar okunaksızsa da, Sutcliffe "Bu gece. 5 no.lu odada." sözcüklerini seçebildi. Yüreği istek ve gururla kabardı. O akşam, Bach'ı acımasız ve sabırsız bir tutkuyla çaldı. Okulun rahibeler bölümüne o güne kadar hiç girmemişti. Rahibelerin erkenden yattığına inanmasına karşın, elinde GARANTİLİ KORUMA ile binaya yapacağı çıkartma için onların derin uykuya dalmasını beklemenin yerinde olacağını düşündü. Doğrusunu söylemek gerekirse, manastırın kasvetli koridorlarında dolaşma fikri biraz ürkütücüy-

dü. Harekete geçmeden önce geceyarısını bekledi.

Avluyu geçti, bir nebze ışık sızmayan ve çıt çıkmayan binaya girdi. Cep fenerini bir an yakıp birinci kata çıktı. Oda numaraları yer yer silindiği için hem okunamıyor, hem de belli bir sırayı izlemiyordu – ya da öyle görünüyordu. Neyse, Sutcliffe sonunda doğru numaralı odayı buldu, kapının tokmağına bastırdı ve sıcak havanın odadan koridora yayıldığını duyumsadı. Karanlık odaya süzüldü, gözü karanlığa alışsın diye bir an durdu. Yatakta biri kıpırdadı ve Sutcliffe pek davetkâr bulduğu bir iç çekişi duydu. "Hemşire Rosa" diye fısıldayarak cep fenerini yaktı.

Başrahibe dehşetten dili tutulmuş bir halde, yerinden uğramış gözlerle ona bakıyordu; takma dişleri ağzında olsaydı, kuşkusuz onlar da birbirine çarpardı – ama dişler yatağın başucundaki bir kupanın içinden sırıtıyordu. Sutcliffe panik içinde haykırdı. Başrahibenin peruğu yatağın yanında kafa kalıbına geçirilmişti, başında yalnızca gece başlığı vardı. Sutcliffe tam arkasını dönüp kaçacakken başrahibe lâmbayı yaktı ve "Burada ne işiniz var Mr.Sutcliffe?" dedi.

Bunu açıklamak zordu. Sutcliffe hemen kollarını öne uzatarak uyurgezer numarası yaptı ve teatral bir silkinişle uyanarak sordu: "Neredeyim ben?"

Tabii bu hiç de inandırıcı olmadı.

Zamanla öykü elden ele, dilden dile dolaştıkça biçim değiştirdi; bu değişimin nedenlerinden biri de, gelecekte yazacağı romanlar uğruna öyküleri süsleme alışkanlığını geliştirmiş olan Sutcliffe'in kendisiydi. Böylece, öykülerin birinde, başrahibe sedefkakmalı tabancasını çekip Sutcliffe'i ceketinin eteğinden vuruyordu. Oysa sırtında ceket yoktu. Bir başka ve aynı ölçüde inanılmaz öyküde de, başrahibe kollarını bacaklarını iki yana açıp, "Sonunda beni elde etmeye geldin ha!" diye haykırarak, Sutcliffe'i ruhlarını ve bedenlerini birleştirmeye zorluyordu. Sutcliffe'in ise, işinden olmamak için, bu çağrıya boyun eğmekten başka çaresi yoktu.

Peki ama gerçekte ne olmuştu? Başrahibe, "Mr.Sutcliffe, derhal bu odayı terk edin!" diye bağırdı, Sutcliffe de bu sözü ikiletmedi. Sabah mütevelli heyet tarafından sorguya çekildi ve öğ-

le tatilinden itibaren işten atıldığı kendisine tebliğ edildi – bu durumda pılısını pırtısını toplayıp Londra trenine yetişmek için ancak zaman kalıyordu. Rosa'nın da başını yediği için çok üzgündü; çünkü istasyona giderken, kadını granit suratlı iki papazın arasında, gerektiğinde okulun cenaze arabası olarak da kullanılan siyah otobüsün içinde gördü. Rosa'nın yanakları al aldı ve önüne bakıyordu.

Sutcliffe Londra'ya varınca, kendisine okuldaki işi bulan o döküntü şirkete gitti ve nezlesi ile bademcikleri yüzünden iki lâfı bir araya getiremeyen ufak tefek müdüre olup bitenleri anlattı. Müdür, başını esefle sallayarak, "Pek akıllıca davranmamışsınız," diye diye öyküyü baştan sona dinledikten sonra, "Sizin yerinizde olsam, ne yapardım biliyor musunuz?" dedi. "Hemen bisiklete atlar, doktora gider, uyurgezerliğe karşı bir ilaç isterdim. O zaman, müdürler kurulunun karşısına çıkınca elimde kapı gibi belge olurdu." Sutcliffe bir vay canına ıslığı çalarak "Bu hiç aklıma gelmedi," dedi.

Ufak tefek adam, "Bir dahaki sefere daha kurnaz davranın," diye karşılık verdi.

"Ya da kadınların çekiciliğinden uzak durayım."

"Olabilir."

Adam bunu söyledikten sonra, önündeki defteri karıştırıp, kırık tırnağıyla satırları izleyerek eleman arayanlar listesini taradı.

O

Ve böylece, kahramanımızın kültürel çarmıhını sırtlayıp oradan oraya dolaşma çilesi sürdü gitti. Sonunda (ve defalarca horlandıktan sonra) üstün yetenekleri sayesinde üne ve refaha kavuştu. Hayata atıldığı dönem aklına geldiğinde, yaptıklarından pek de pişmanlık duymuyordu. Örneğin, öğrencileri Verlaine'in son sözlerinin ne olduğunu sorduklarında, Sutcliffe hiç duraksamadan şu yanıtı vermişti: "Mutluluk, kokulu bir minik domuzdur."

O

Aubrey Blanford, Sutcliffe'i eski sabıkalarıyla başbaşa bırakıp, Fransa'ya ve Provence'a ilk gelişindeki anılarını düşünme-

ye koyuldu. Bu anılar, daha dün yaşanmışcasına tazeydiler:

Anılar işte şuradaki havuzda, nilüferlerin arasında boğazlarına kadar serin suya gömülmüş, ıssız bahçenin sessizliğini soluyorlardı. Bahçe de, tıpkı evin içi gibi, gözle görünür olsalar gerçek birer hayalet sayılacak varlıklarla doluydu. Kendiliğinden açılıp kapanan kapılar, geceleri merdivende ayak sesleri. Sarmaşığın rüzgârdaki hışırtısıyla karıştırılabilecek kadar usul usul fısıltılar. Isı değişmelerinde –mutfaktaki sıcak hava birinci kata yükseldiğinde– bütün dolaplar gıcırdar, sanki birini kucaklamak istercesine kapakları ardına kadar açılırdı. Bahçenin sık ağaçları arasında, hep göz ucuyla seçilip kayboluveren birşeyler titreşirdi. Ama başınızı çevirip de baktığınızda hiçbir şey görünmezdi. Bostanın yanındaki yolda da yerinden oynamış bir taş vardı ve her akşam gün batımında, biri geçerken üstüne basmış gibi tıkırdardı.

Kimi zaman, mahzenin kapısını araladığınızda, hiçbir söze, sevecenliğe, okşamaya karşılık vermeyen kara bir kedi dışarı fırlayıverirdi. Sessizce koridoru geçip bir yan kapıda kaybolurdu. Gerçekten bir hayvan mıydı bu? Yoksa bir hayvanın hayaleti mi? Bütün bunlar, moda sayfalarını süsleyecek hoş görüntülerle dolu bir tasarım dosyasına benziyordu.

Çok daha sonraları, Hilary, bir gün elindeki mektubu okuyarak nilüferli havuzun yanından geçip giden beyaz gece elbiseli bir kız gördüğünü anlattı; onu şaşırtan, karatavukların, kimseyi görmemiş gibi kızın içinden geçerek uçmaları olmuştu – ya da ona öyle gelmişti. Kız ağaçlığa yönelip eve giden yola girmişti. Hilary sabırsızlıkla balkonda dikilip onu beklemiş, ama kız bir daha görünmemişti, Akşamüstleri, görünmeyen biri araba ahırının yanıbaşında görünmeyen bir kilimi silkelerdi. Evin ve bahçenin sessizliği, somutlaşıvermeyi bekleyen şeylerle dolu gibiydi. Sanki her yerde, her zaman birşeyler hazır ve nazırdı. Constance bu duyguya bayılırdı; geceleri lâmbayı üfler ve 'görebilmek' için karanlıkta oturur beklerdi. Livia ise bunlara hiç dayanamazdı. Orada birkaç gün kaldıktan sonra bir bahane bulup ya bir kanıp gezisine katılır, ya da Felix'in minik odasını paylaştığı Avignon'a giderdi.

Ve sonra portreler galerisi, o üç baş! Bu uzun galeri, evin

bir uzantısıydı. Boylu boyunca geniş pencerelerle kaplıydı, tepeden beyaz ışıklarla aydınlanırdı, ağaçlar galeriyi güneşin ışınlarından korurdu. Galeri artık boştu, çünkü yaşlı hanım – hiçbir belirli değeri olmayan koleksiyonundaki – bütün portreleri çoktan satmış, yalnızca geçen yüzyıl akademisyenlerinin uslûbunda tipik aile büyüğü tabloları gibi yapılmış üç portreyi saklamıştı. Boyaları bozulup döküldüğü için resimlerin üçü de nerdeyse tanınmaz durumdaydı. Adları da doğru dürüst okunamıyordu. Yine de zarif hatlı, solgun genç adamın portresinin altında Piers, herhalde onun kardeşi olan esmer kızın resminin altında da Sylvie adları seçilebiliyordu. Üçüncü tablo ise ötekilerden çok daha kötü durumda olduğu için, resimdekinin erkek mi kadın mı olduğu bile anlaşılmıyordu – yalnızca esmer değil sarışın olduğu ve gözlerinin Hilary'ninkiler gibi masmavi parıldadığı görülebiliyordu. Portrelerin üçü de siyah kadife perdeyle örtülüydü. Bu perdeler görenlerin ilgisini çekiyor, resimlerin neden örtüldüğünü merak etmelerine yol açıyordu. Acaba biri onlar için yas mı tutuyordu? Yoksa bunun gizemli, dinsel bir anlamı mı vardı, bir tür kutsama mıydı? Kimdi bunlar? Bir türlü öğrenemedik. Resimlerden birinin arkasında, solmuş sarı mürekkeple 'Bravedent Şatosu' yazıyordu. Tablolara bakmak için, kadife örtüleri sırma kordonla çekip açmak gerekiyordu.

En az bizim kadar meraka kapılan Felix Chatto, bu yazının anlamını ve varsa, bu şatonun yerini bulabilmek için uzun zaman harcamış, ama çabası boşa çıkmıştı. Chatto, "Provence'da bu adı taşıyan bir yer olmadığına yemin edebilirim" dedikten sonra içini çekerek ekledi: "Ama tabii günün birinde, buranın çok iyi bildiğimiz bir yerin Ortaçağdaki adı olduğunu da duyabiliriz." Bunları konuşurken, mutfaktaki meşe masada öğle yemeği yiyiyorduk. Chatto sözünü sürdürdü: "Belki böylesi daha iyi. Yani kim olduklarını bilmeyip, merakımızı diri tutmak daha iyi. Bu tuhaf üçlüye yakışır romantik bir öykü uydurmak zor olur. Ve bana kalırsa, üçüncü kişi hakkında yanılıyorsunuz – o aslında erkek değil, kadın. Tırnakları boyalı değil." Ama tabii bu hiçbir şeyi kanıtlamıyordu ve Chatto da bunu biliyordu. Peki, o tozlu kadife örtüler nenin nesiydi? Yoksa üçü de ölmüş müydü?

Yine de o üç kişinin varlığı ve ortalarda olmayan şato, Blanford'un düşüncelerini büyük ölçüde etkiledi; Blanford bunları anahtarı kaybolmuş bir gizin simgeleri olarak yorumladı ve hayıflandı: "Romanın bir *kurmaca* olduğuna inanabilseydim, onların öyküsünü gerçek yaşamla ilgisi olmayan bir kitapta işlerdim. Ne yazık!"

Livia başını ona çevirdi; deminden beri köy bakkalından aldıkları renkli bir şekeri emip duruyordu. Dilinin kıvrak bir hareketiyle, şekeri Blanford'un ağzına aktardı ve bu hareketini dudaklarının üstüne kondurduğu yarı acı yarı tatlı bir öpücükle noktaladı. Blanford ne yapacağını şaşırdı. Böylesine zahmetsiz mutluluk ona nerdeyse acı veriyordu.

Ancak şimdi geriye dönüp baktığında ve elindeki yazılar demetine göz attığında bu *amor fati*'nin[1] – Livia'ya beslediği bu klasik tutkunun çizdiği eğriyi izleyebiliyordu. Örneğin, Livia'ya annesinin nasıl biri olduğunu sorduğu zaman, yanıtı veren Constance oluyordu: ama bir başka zamanda ve bir başka ortamda; çünkü Livia ölü salyangozları andıran kara gözlerini ona dikip birşeyler söyleyecekmişcesine dudaklarını yalıyor, ama tek söz etmiyordu. Constance bir mektubunda şöyle diyordu: "İnsanı delip geçen masmavi gözlü, yaşlı mı yaşlı bir kadın anımsıyorum. Dişleri döküldüğünden, takma dişler de aslının yerini dolduramadığından avurtları çökmüş bir kadın. Evlenmeden önce yoksul bir artistmiş. Benim anımsadığım tarihlerde ise mesleğini bıraktığı için pişmanlıktan deliye dönmüştü ve o boş övüncü besleyen geçmiş zevklerin anısıyla yaşıyordu. Diplomasi dünyası – nazik yılan balıklarının yaşadığı o dünya – gereksinimleri için aldatıcı bir fon oluşturuyordu. Yüzeydeki parıltının altında basitlik iliklerine işlemişti. Gösterişe bayılırdı, ve sığ güzelliği solup gidince her şeyden – özellikle de taptaze güzellikleri yüzünden kendi çocuklarından nefret etmeye başladı. Kendisi günden güne çöküp küllere karışırken, bizim çiçeğimiz burnumuzdaydı. Çok geçmeden içindeki nefret kabarıp taştı. Bu nefretin, kendisi öldükten sonra bile yaşantımızı karartacağını, ruhlarımızı söndüreceğini umuyordu. Bizi çok uzun sü-

---

1. (Lat.) Gerçek aşk. (Yay.)

re emzirdiği için göğüslerinin sarktığından yakınır, memelerini dikleştirmek için o dönemin olanakları ameliyat dışında neyi elveriyorsa hepsini sırayla denerdi. Emerek göğüsleri dikleştireceği ileri sürülen vantuz yöntemine bile başvurdu. Bizler ise her yanı kaplayan bu nefret selinin içinde, ne olduğunu kavrayamadan çırpınmak zorundaydık – ancak şimdi geriye dönüp düşündüğümüzde o nefretin nedenini anlayabiliyoruz. Tabii anlamak başka, bağışlamak başka. Bak Livia'nın haline!"

Blanford, Livia'ya, kendisine köklü bir mutluluk veren o yüze bakıyordu; genç Sam, Livia'yı ölü balık gözlü, saçı kepekli biri diye tanımlayıp, böyle bir kıza başını çevirip bakmayacağını seylediğinde, bu sözler Blanford'u incitmekten çok şaşırttı. Demek her şey bakış açısına göre değişiyordu. Şiirsel görüntü, ısmarlama yaratılıyordu. Bu deneyim Blanford'u biçimlendiriyor ve ilk kısa öyküsünün temelini oluşturuyordu; uzun vadede asıl önemli olan da buydu. Ama Livia ve onun uyandırdığı ürkütücü coşku olmasaydı, Blanford, Livia'nın o sıralarda kubizme tutkun bir resim heveslisi olarak Paris'te sık sık birlikte olduğu çevreyi anlatan bu ilk çalışmasıyla edebiyatın ölmezleri arasına giremezdi. Sutcliffe'in toyluğu, bu çarpıcı ama erkeklikten yoksun grubun gerçek yüzünü fark etmesini engelledi – ötekiler de gerçeği açığa vurmamaya özen gösterdiler. Livia, sevimlilikleri ve duyarlılıklarıyadsınamayacak bu eşcinseller grubuyla birlikte mutlu bir boşluk içinde yaşıyordu. Bu ufak sürgünler çetesi, kendilerini toplumdan dışlamışlar ve akıllılık etmişlerdi, çünkü sönük kalmaya mahkûmdular, bunun da bilincindeydiler. Toplumla olan ilişkilerinde kırılgan bir belirsizlik vardı... bir anlamda kendilerini tek boyutlu, neredeyse opak varlıklar gibi görüyorlardı. Birbirlerinin varlığından emin olmak istercesine günde birkaç kez telefonlaşırlardı. Sağlıklarıyla ilgili bültenleri birer kimlik belgesi gibiydi.

Daha sonraları Constance, Livia ile ilgili her şeyi (hatta gereğinden fazlasını) öğrendiği zaman, Livia'nın yaşadığı acımasız paradoksu daha açık seçik dile getirdi; sapkınlık biçiminde ortaya çıkan mutlak narsisizm, anne tarafından terk edilmişlik duygusundan kaynaklanır. Daha da acısı, narsisizmi doyuran cinsel dürtü, aslında terk eden anneye yönelik ensestin taklidi-

dir. Böyle bir tanımlama, Livia'nın sövüp saymasına yol açardı – bunu yaparken de yüzünde basta bir kuş ifadesi belirdiği için savurduğu küfürler büsbütün çirkinleşir, ağzına yakışmazdı. Blanford'un aklına, Livia'nın kişiliğini çizmek için kara kaplı defterine aldığı notlardan bir cümle geldi. Livia, Constance'a pişmanlık, vicdan azabı ve nefretle bakarken şöyle düşünüyordu: "Hiç sektirmeden, tutarlı, doğal ve kaçınılmaz biçimde iyi olan biri kadar insanı öfkelendiren hiçbir şey yoktur." Oysa Constance'ın da kendine göre aldatmacaları vardı; zamanla bunların saçmalığını ve özentiliğini kabullenip "Aşk, gülme tutkunu gerçeğin, kadınlarla erkekler kayıp düşsünler diye kaldırıma attığı muz kabuğudur" diye yazdıysa da, bu aldatmacaları yaşamak zorunda kaldı. Kardeşini sevdiği için, yaptıklarını anlıyor, bağışlıyor ve sırf onun hatırı için, tüm olmazlıklara karşın, ilişkimizin sürmesini umuyordu. Blanford ne zaman yazdığını anımsamıyordu; ama Livia için günlüğüne "Galiba yalnızca sigara ve dedikoduyla besleniyor; çalçene bir züppe ile evlenmişim," diye not düşmüştü. Oysa bundan da beteri vardı; zamanla Livia'nın kendine güveni arttıkça, olup bitenleri gizlemekte pervasızlaştıkça, yitiklik duygusu daha da yoğunlaştı, daha da büyüdü.

Aklın sınırları vardır, gövdenin de sınırları vardır; bu kolay bir denklemdir ve o sınırlara da hızla ulaşılır. Blanford, şömineye uzanıp ateşi karıştırırken, hata bendeydi, diye düşündü. Bütün sorun kafaların karışıklığındaydı. Constance'la ben birbirimizi tanımakta geciktik. O amatör mutluluk döneminde bir gün Livia'nın telefonda Thrus'la, hani şu Martinik'li aşığıyla konuşmasına kulak misafiri oldum. Livia o güne dek hiç duymadığım bir ses tonuyla "Benimle evlenmesini kafama koymuştum, hepsi bu," dedi. Başını çevirip kapının eşiğinde durduğumu görünce de telefonu kapattı. Hiç sesimi çıkarmadım, az sonra Livia'nın tedirginliği de geçti – öyle olduğunu sanıyorum, çünkü o konuyu bir daha hiç açmadım. "Thrush'tı," dedi, "bu akşam operaya gideceğiz de." Operaya tahammülüm olmadığını biliyordu. Oysa o gece onların yer numaralarını almış ve kendime de üst balkondan bilet almıştım. Akşam operaya gittim ve Livia'nın ayırttığı yerlere baktım; orada yüzlerini hiç görmedi-

ğim iki kişi oturuyordu.

Bu tür şeyleri acıya ya da zevke dönüştüren, onların yaşandığı konumdur – burada yanlış olan Blanford'un aşırı toyluğuydu. Bunu ancak şimdi anlayabiliyordu. Onu olgunlaştıran, yetiştiren, uysal ve sevimli Livia'nın yazgısı oldu – ve doğaldır ki, yetiştirdiğimiz insanlara kendi damgamızı vururuz. Sutcliffe bir kez daha böyle bir şey yapacak olsa, Livia, "Hey allahın enayisi, sana s...şmeyi ben öğrettim," diye haykırırdım; ama o zaman her şey biterdi. Hayır. Tutku ve gerçekleri görememe dönemi bir yazdan daha uzun sürdü, – acaba bir ömür boyu da sürebilir miydi? – sonunda, Livia'nın saklamayı ya da yırtmayı unuttuğu bir mektup talihsiz bir raslantıyla Blanford'un eline geçti de her şey ortaya çıktı. Blanford'unyüreği acıyla ve tiksintiyle burkuldu; bu ahlakçı bir tepki değildi – yalnızca aldatmacayı gaddar ve gereksiz bulmuştu. Blanford bir anda, o küçük cinsiyetsizler –*les handicappés*–[1] grubuna karşı ve onların uzantısı olarak da grotesk, ama yaşam dolu olan ve yaşam sevinci veren Paris'e karşı müthiş bir nefret duydu. Kara yürekli bir Parisienne ile aynı dizgine koşulmuş olduğunu öğrenmenin bungunluğu içinde Ağustosu nasıl geçirecekti? Bir yığın mektup yazdı, bunları evin dört yanına serpiştirdi. Mobilyalı bir odaya taşınmıştı, ama evin anahtarı hâlâ ondaydı ve çalışmak için kitaplarla dolu çalışma odasına geliyordu. Blanford, Livia'nın güzelliğinden aldığı hazzın ve sevişmekteki ustalığının hâlâ etkisindeydi; o dönemde yazdığı bir şiirde, Livia'yı 'bir arzu takımyıldızı' olarak tanımlamıştı. Şiir *Critic*'te yayınlandı, ama Blanford bunu Livia'ya göstermedi. Demek, sirkin yıldızı Thrush'dı. Ağaçtan tepeüstü düşüvermek ya da içi boş havuza atlamak gibi bir şeydi bu. Blanford, kara kaplı defterine ne yazdığını düşünmeden birşeyler karaladı. ('Yeni cinsel model, ölümü bir anlamda temel deneyim durumuna getirecek. Sevgililer yorgunluktan helâk olup ölecekler ve sırtüstü suyun yüzüne yükselecekler.') Blanford, Constance'a, bu öğrendiklerini anlatan bir mektup yazdı, ama göndermedi. Yıllar sonra o günleri konuşurken, mektubu göndermemiş olduğuna sevindi; çünkü Constance o

1. Özürlü (Yay.)

sıralarda çok daha derin konularla uğraşıyordu ve cinsellik alanında daha çok toydu. Belki o da Sam ile evlenmeye o yaz karar verdi – bu evlilik de sonradan üzerinde çok durulması, tartışılması gereken bir sorun oldu. Ancak, gerçeği öğrenmenin yarattığı şok, bir anlamda Blanford'a yaradı; çevresini açık seçik görmeye başladı; sanki yoğun bir sis bulutu içinde yaşarken, sis birden dağılmış gibiydi. Gerçek olgunlaşma, gerçek uyanış işte buydu. Örneğin, Blanford, iki sevgilinin Thrush'ın kocasına neler yaptıklarını birden anladı. Adamcağız kara tenli, kıvır kıvır saçlı, kendi halinde, dindar biriydi. Neler döndüğünü gerçekten bilip bilmediği kuşkuluydu– ancak bu olasılık, ürkütücü bir önsezi olarak aklının kıyısında duruyordu. Adam önce üstesinden gelinmez bir uyuşukluğun tutsağı oldu – sezgisinin etkileri bir yara gibi kanamaya başladı; o iki vampir ellerindeki malzemeyi iyi tanıyorlardı!

Ama önce adamı zengin ettiler, rağbet görmesini sağladılar; film yıldızlarının ve bankerlerin danışmanı yapıp o menem bir yaratık durumuna getirdiler. Durmaksızın kulis yaparak, adama madalyalar, ödüller verilmesini sağladılar; bütün galalara ve kokteyl partilere gitmesini garantilediler. Sevecen bir birlikteliği sürdürmelerine karşın, Thrush'la yatmayalı neredeyse altı yıl olmuştu ve adam, bir yandan yorgunluktan, öte yandan şekere benzer bir rahatsızlıktan dolayı her akşam daha erken yatar oldu ve sonunda *çocukların odasında yemeğini yeyip onlarla* birlikte yatağa girmeye başladı; boyuna esniyor, günden güne halsizleşiyor, çöküyordu. O her akşam bitkinlikten odasına çekildikçe, meydan iki sevgiliye ve onların serüvenlerine kalıyordu. Bir iki kez adama bir kadın – Livia gibi güzel bir *repoussoir*[1] bulmayı düşündülerse de, adamın buna mecali yoktu. İki kadın, adamı bayıltmadan yaptıkları psikolojik hadımlaştırma ameliyatını öylesine başarıyla gerçekleştirmişlerdi. Thrush, *animatrice de petit espace*[2] kişiliği ile, adamı çizgili pijaması içinde sessiz sakin tutmayı beceriyordu. Adamın gözünde kendisini servete ve başarıya ulaştıran bir empresaryo gibiydi – insan daha başka ne isterdi? Blanford, uyanık davranmazsa, kendisi-

1. Kerpeten. (Yay.)
2. Küçük yer sunucusu (Yay.)

nin de aynı Zagreus yazgısına mahküm olacağını kavrıyordu. Ne yapmalıydı? Livia'ya yazdığı mektuplardan birinde dediği gibi, "Bütün iniş çıkışlarıyla, boşlukları, kopmaları, baştan çıkarışları, yeniden barışmalarıyla, evlilik dayanılır gibi değil. Ama bu yıpranmış sözleşmenin tek koşulu, sevgide önceliği bir kişiye tanımak, ona tapınmaktır. En büyük aldatmaca, senin bu sevgiyi verebilecek durumda olmayışındı. İşte beni inciten de bu."

Blanford'un karaladığı müsvedde defterleri dağ gibi kabardı – bunu olanları düşünmemek için yapıyor, sanki cinleri def etmek için dua okurmuşcasına yazıyordu. Ama boşunaydı. Kirli havanın ortadan kaldırılması için dernek kurmaya benziyordu bu yaptıkları. Yine de, yaşadığı yalnızlık Blanford'a disiplinli olmayı öğretti. Dünyada Yöntem'den daha güzel hiçbir şey yoktu.

Blanford, Q dizisindeki bir romanın ilk sözcüklerini yazmadan önce gözlerini kapar, burnundan serin soluklar alarak *Pleiades*'i[1] düşünürdü. Blanford'un gözünde onlar, sanatın en yüce biçiminin – özündeki dinginlik ve saflığın simgeleriydi. Soylulukta, zerafette hiçbir şey onlarla boy ölçüşemezdi. Blanford bu oldukça tehlikeli eğilimi tedavi etmek için, adına Sutcliffe denilen o çelişkiler ve çatışmalar yumağını icat etmiş – *kendi* romanına başlamadan önce, her sözcüğün arasına küfür sokuşturarak dua eden o yazarı yaratmıştı.

Blanford yüksek dozda uyku ilacı aldı ve karabasanlara daldı. Düşünde kanatlarını açarak iki orman perisine yol göstermeye çalışıyor, ama kızlar onu reddediyordu. Blanford, onları kumun üstünde yatarken gördü – Livia'nın yüzü, çocukları bekleyen boş bir çocuk bahçesine benziyordu, alnı geniş ve solgundu... Uzun orta parmağıyla gizliden gizliye mutluluğu işaret ediyordu.

Thrush için kötü şeyler düşünmek de çözüm değildi; bu tatsız olayın dışında, Blanford onu cana yakın bulurdu. Yine de kızı kocaman ağzıyla, yemini yutmaya hazırlanan bir hipopota-

---

1. *La Pleiade*: 16. yüzyılda Pierre de Ronsard'ın önderliğinde bir araya gelen Bellay, Dorat, Baif, Belleau, Tyard ve Jodelle'in oluşturduğu Fransız Rönesans şiirinin ilk temsilcileri sayılan grubun adı. (Çev.)

ma benzetiyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, *Thrush* gülerken bile, gözlerinden 'İmdat!' çığlığı yükselirdi. Blanford, o gözlerdeki kıskanç güvensizliği belli belirsiz seziyordu – bu, kendi gözlerindeki sözüm ona güvenin tam tersiydi. Bir keresinde St.-Honoré sokağındaki barda iri kıyım bir Amerikalı iş adamını beklerken, dişçi yanına gelmiş ve konuşmuşlardı. O güne dek birbirlerini yalnızca şahsen tanıyorlardı; Blanford adamın yakınlaşmasında birşeylere *tutunmak isteyen, medet uman bir* tavır sezdi – sanki Blanford'la konuşarak kendi sorununa çözüm bulmayı umuyor gibiydi. Ama birbirlerini avutmak için de uygun bir ikili değildiler. Blanford, kendi kendine Thrush'ın huysuz, hırslı bir Fransız suratı olduğunu söyledi; oysa bu doğru değildi, Blanford da doğru olmadığını biliyordu. Beyni erimiş de çoraplarının içine akmış gibi hissediyordu kendini. '*Hadım Edilenin Bıçağın Altındaki Gözyaşları*' diye *bir şiir* yazabilirdi – ama Blanford'un tarzına uygun değildi, o yüzden bu işi yapmayı, bir süre sonra kendine özgü dertli tipini yaratarak ortaya çıkacak Sutcliffe'e bıraktı. Ve üstüne üstlük, birdenbire tiksinç görünmeye başlayan zavallı Paris'in de hakkını yemiş olacaktı. Çevredeki o pasaklılıktan taranmayan, ucuz boyalı, kirli saçlar şimdi gözüne batıyordu Blanford'un – saçının ayrığı *simsiyah olan ne çok sarışın dolaşıyordu ortalıkta*. Hele Ağustos sıcağında koltukaltlarını traş etmeyenler... Kent, leş gibi kokan koca bir koltukaltına benziyordu. Dansçıların köpüren terleri kadar pis kokulu. Ve sonra cinsel avın seçilmesi – ağaç bitlerine yaraşır sapıklıklar. İyi ama kendisi de buraya ilk kez yaşamak için gelmişti, o yüzden yakınmaya ne hakkı vardı? O da tıpkı Sutcliffe gibi, iki normal kalça arasındaki tereyağlı kızarmış ekmek *nostaljisi* içinde, bir lezbiyen tambur majörün kollarında ölecekti. Hatta daha da aşırıya gidip Katolik olacak ve o dehşetengiz ölüm yatağı sahnesini yaşayacaktı – tavanda örümcek, odada papazla noterin gölgeleri... Constance'ın sesi, işte o olmaz, dedi. Blanford da biliyordu olmayacağını.

Bu felaketin şoku içindeyken, Blanford birdenbire insanların akıllarından geçeni okuyabildiğini fark etti ve müthiş utanç duydu; artık yeni biriyle tanıştığında gözlerini yere çeviriyor, yüzlerini görmektense, seslerini dinlemeyi yeğliyordu. Ses to-

nu, düşünceleri hiç şaşmadan okumasını sağlıyordu. Çevresindekiler ise, onun birdenbire utangaç biri olduğuna hükmettiler. (Köhne bir orta tabaka yatak odasında, Sutcliffe karısının çınlayan sesiyle "*Chéri, as tu apporté ton Cadeau Universel?*"[1] dediğini duydu ve şu yanıtı verdi: "*Oui chérie, le-voilà.*"[2]

1. Şekerim, Evrensel Armağanını getirdin mi? (Yay.)
2. Evet şekerim, işte burada. (Yay.)

ÜÇ

Uykusuz Konsolos

Prokonsül, uykusuzluk şeytanının buyruğunda, o kraliyet illetinin pençesindeydi; villa yavrusu evinde, eski konsollu, çillenmiş aynalı odasının gıcırdayan karyolasına gözlerini sımsıkı yumup uzanmış – buğulu bir asit solüsyonuna benzeyen kaygılarının içinde yüzercesine – yatarken, bilincinin perdesinden kasvetli düşüncelerin akıp gittiğini görüyordu. Saatler, yüzyılların ağırlığıyla yüreğine oturuyordu. Yaşamının değişik dönemlerinden anılar ayaklanıyor, aklına üşüşüyor, ilgi bekliyorlardı. Ne belirli bir sıraları, ne belirli bir biçimleri vardı –ama canlı ve yorucuydular– devedikeni gibi hem ipeksi, hem dalayıcı. Her gece, insanı yalnızca umutsuzluk ve çaresizliğe sürükleyen bir duygular antolojisi oluşturuyordu. İngiltere Bankasında bir göreve getirilmekten başka bir şey düşlemeyen (diplomalarının üstünlüğüyle böyle bir umuda hak kazanıyordu) bu yakışıklı ve kültürlü genç adam, tek çocuklara beslenen tutkuyla kendisine tapan annesi tarafından, bilmeden esir pazarına satılıvermişti. Nasıl olmuştu da böyle olmuştu? Nasıl olduğunu çok iyi biliyordu. Amcası Lord Galen, bir gün, olanca azametiyle, "Senin mesleğin *diplomasi* olacak," dedi. Felix'in fikrini hiç soran olmadı; o da babasının ölümünden sonra annesinin sevgilisi olan bu korsan bozuntusuna direnemeyecek kadar güçsüzdü. Delikanlı güçsüz ve kararsızdı, ama adamın da ondan geri kalır yanı yoktu. Sonunda kendini burada, Avignon'da önemsiz bir konsolosluk görevinde buldu–sözüm ona ünvanı prokonsüldü, ama maaşı çok düşüktü. Evet, can sıkıntısı ve kendini hakir görmek yüzünden yarı ölü bir halde buradaydı işte.

Dışişleri Bakanlığı, bu görevin fahri olduğunu açıklamak dürüstlüğünü bile göstermemişti – açıklamış olsalardı, belki Galen ona harçlık verirdi. Eline geçen para, bir avukat katibininki kadardı. Küçük kasa hesabını tutmak ve arada bir yazdığı raporları temize çekmek için yanına yarım gün çalışan bir konsolosluk kâtibi vermişlerdi. Zaten rapor edecek bir şey yoktu ve şayet Avignon'da yaşayan İngiliz yurttaşları varsa bile, yüzleri-

ni hiç görmemişti. Villa, toz yuvası zakkumlarla kırmızı yapraklı poinsettia ağaçlarının arasına gömülmüştü. Annesi bu halde görmeliydi onu – bir Kraliyet Hizmetkârı! Felix buruk bir kahkaha atarak yan döndü. Ama annesi onunla övünç duymalıydı. Birden gözünün önüne gelen biçimlenmemiş istekler ve umutlar, belleğini, her anımsayışında tırnağına diken batmışçasına acıyla soluğunu kesen bir anıya götürdü. Felix gözlerini açtı ve annesini tekerlekli sandalyesine büzülmüş otururken gördü. Tavandan sarkan çıplak ve tozlu ampule bakarak, geçmişi belki bininci kez aklından geçirdi. Babası, o daha çok ufakken ölmüştü; yıllar sonra annesi, babasının kardeşi gösteriş düşkünü (alabildiğine hesaplı, alabildiğine içten pazarlıklı) Galen ile uzun ve tantanalı bir aşk yaşamıştı – ta ki felç olup, silindir şapkalı, uzun gri pardesülü, eldivenli bir uşağın ittiği bu çelik tekerlekli sandalyeye mahkûm oluncaya dek. Felix, Felixstowe, Harrogate, Bournemouth'daki bahçelerin çakılları üzerinde o ince tekerleklerin çıkardığı sesi hâlâ duyar gibiydi. Hastalığı iyice ağırlaşınca, annesi Galen'le ilişkisini sürdürmeyi onuruna yedirememiş – kendisini Galen'e ya da kariyerine bir ayak bağı olarak görmeye dayanamamıştı. Galen, onun hiçbir şeyini eksik etmeyeceğine yeminler ederken, bu kararı suçlu bir iç rahatlığıyla karşıladı. Artık doğrudan doğruya annesine mektup yazmasa da – kâğıttan ve mürekkepten hep nefret ederdi – doktorları aracılığıyla ondan haber almayı sürdürdü. Yazılı şeyler mahkemede insanın aleyhine kullanılır diye bellemişti ve mektup yazmaktan kaçınması bundan kaynaklanıyordu. Zaten o yazsa bile, annesi yanıt verebilecek durumda değildi; artık eli kalem tutmuyor, dili dolandığı için ağzından çıkanlar da anlaşılnuyordu. Çenesi yana sarkıyor, salyasını toparlayamıyordu. Onu derinden sarsan bu durumu yüzünden, kara gözleri acılı ve çaresiz bir şaşkınlıkla yanıyordu. Uşağının adı Wade'di. Silindir şapkasının kurdelesine tavus tüyü takardı. Artık kadına oğlundan da, sevgilisinden de daha yakındı. Kadının ise tek isteği vardı – ölmek ve her şeyi geride bırakmak... Wade her gece iki saat ona İncil okurdu.

Felix içini çekerek öte yanına döndü; yüzünü kalabalık deseniyle insanın içini karartan duvar kâğıdına çevirdi. Derin bir

soluk aldı, yüksek bir yerden atlarcasına kendini uykuya fırlatmaya çalıştı – ama nafile, çünkü Keating Tozuna karşın pireler yatağında nasıl cirit atıyorsa, beynine de düşünceler öyle üşüşüyordu. Bu kez işiyle ilgili sinir bozucu olayları, villanın birinci kat balkonundaki direğe çekmek için yeni bir bayrak istediği zaman karşılaştığı zorlukları anımsadı. Süvarilerin *Carmargue bahçeleri* önündeki geçidiyle sona eren geleneksel Pentecost kutlamaları sırasında, aklı evvelin biri havaya kurşun –*un feu de joie*–[1] sıkmış, kurşun da bayrağı delince bayrak Fontenoy' dan kalma bir antikaya dönüşmüştü. Felix böyle delik deşik bir şeyi göndere çekemezdi; Londra'ya durumu açıklayan bir yazı yazarak yeni bayrak gönderilmesini istedi. Ama Londra oralı olmadı. Bu imparatorluk simgesiyle ilgili ardı arkası kesilmeyen ve sert üslûplu yazışmalar yapıldı; Dışişleri Bakanlığı suçlunun bulunup mahkemeye verilmesinde ısrar etti; sonra bayrağın yenisi alınsın dediler; o da olmayınca Büyükelçilikleri Tefriş Bürosu, bayrağı Felix'in kendi cebinden tazmin etmesini istedi. Felix bu yazıyı alınca öfkeden deliye döndü. Antetli kâğıtlara döktürülen bu sert mektuplar karşılıklı gitti geldi. Londra diretiyordu. Suçlu mutlak bulunmalıydı. Felix, kaldırım taşlarının üzerinde kıvılcımlar sıçratarak koşan atın meşin çeneli binicisini gözlerinin önüne getirdikçe buruk buruk gülümsüyordu. Geçit resmini izlemek için kendisi de o sırada balkonda olduğu için, adam neredeyse Felix'i de vuracaktı. Felix bir adım daha sağda dursaydı, şu anda konsoloslukta boş bir makam olacak ve Dışişleri Bakanlığı da seve seve *The Times*'a eleman ilanı verecekti. Felix kurşunun rüzgârını ve ev ürünü olduğu için dozu kaçırılmış barutun kekremsi kokusunu duymuştu. Peki ya bayrak?

Evet, ya bayrak? Felix acaba bayrağı "görülmeyecek biçimde ördürsem mi" diye düşündü. Kasabada her türlü örme, yamama, onarma işlerini yapan yeni bir dükkân açılmıştı. Ama anlamsız bir utanma duygusu Felix'i engelledi. Gariban bir konsolosun, ucuza onartacağım diye elinde delik bayrakla kasabada dolaşması biraz tuhaf kaçmayacak mıydı? Evet. Öte yan-

---

1. Bir sevinç ateşi (Yay.)

dan, sırf bakanlığa inat olsun diye bayrağı bu haliyle asacak olsa, Marsilya konsolosluğunda bir ukalânın bunu görüp rapor etmesi tehlikesi de vardı. Felix içini çekerek, bu saçma yazışmalara sırt çevirircesine öteki yanına döndü. Galen, Felix'in babasının yerini aldı; dizginleri eline geçirdi; okul taksidi, veraset vergisi, ev kiraları ve daha ne varsa hepsiyle o ilgilenmeye başladı. Felix'e de gerçek bir baba oldu ve aynı otoriteyle davrandı. Galen her konuda kısa ve kesin emirler veriyor ve her dediği tanrı buyruğu gibi yerine getiriliyordu. Korkudan ezilen çocuğun onun sözünü dinlemekten başka yapabileceği bir şey yoktu. Aslında Galen kendisine tapınılmasını bekliyordu; oysa Felix, Hariciyeciliğin çocuğa nasıl muhteşem bir yaşam sağlayacağını anlatırken altın dişleri şöminedeki alevlerin ışığıyla parıldayan bu güdük adama sadece sessiz bir itaat içindeydi.

Ve işte Felix burada, kenti kasıp kavuran, pancur rezelerini çatırdatan, bayraksız direği ağız mızıkası gibi titreten karayelin sesini dinliyordu. Bayrak direğinin altındaki konsolosluk armasına da birkaç saçma isabet etmiş, ama fazla zarar vermemişti. Arma, aç bir İngiliz yurttaşı, canını kurtarmak için ucundan bir lokma ısırmış gibi duruyordu. Dışişleri Bakanı ona atama emrini ve itimatnamesini vermeden önce, "Mr.Chatto, Kraliyet Hizmetindeyken hiçbir zaman kendinizi küçük düşürecek şeyler yapmayın. Sinir bozucu olaylar olacaktır, ama kendinizi kontrol etmeyi, bunları sinirlenmeden aşmayı başaracaksınız. Sinirlenmeden, alay etmeden, içtenlikle." Felix o anda gülebilecek durumda olsaydı gülerdi. Aslında, gülme dürtüsüyle omuzları hafifçe sarsıldı, ama yüzünde asprininin etkileyemediği o sinüzitin solgun ve uyuşuk anlatımı vardı. Felix bahçeden kopup kalkan tozun kokusunu duyabiliyordu –tozun ve mimozaların. Rüzgâr iki akın arasında biraz mola veriyor ve havada kalan boşluğu St.Agricole'un çan sesi gibi gündelik sesler dolduruyordu. Neredeyse tiyatro boşalacak, kalabalık alana yayılacak ve deli rüzgâra karşın kahveler bir anda dolacaktı; hava çok serin olduğu için ancak tezgâhlara, barlara doluşulur ve "*le grog*" içilebilirdi. Saat daha erkendi, çok erkendi. Sinüzit ve migren çeken herkes gibi Felix de, karanlık gecenin bir yalnızlık kuşağı gibi önünde uzayıp gitmesine alışıktı.

Ama asıl işkence geceyarısından sonra, Felix yataktan kalkıp kendisine bir mineçiçeği çayı yaparak ağır ağır giyindiği zaman başladı. Arada bir banyodaki aynanın, arada bir gardrop aynasının karşısına geçip kendini süzerek giyindi, eski okul kravatını taktı, sırtına göğüs cebi armalı eski okul ceketini geçirdi. Bu tanıdıkgölgekimdi?Felixkendi kaygılı, yabancı suratına bakarken tanımadığı birine bakar gibiydi. Siyah fötr şapkasını giydi, cüzdanını göğüs cebine yerleştirdi; sonra şöminenin üzerindeki resme – serviler ve keçilerin göründüğü pastoral resme baktı. Bir yandan rüzgârın sesine kulak kabartıyor, esintinin giderek azaldığını duyunca hazza benzer bir duyguya kapılıyordu. Belki de yirmi dakika içinde, rüzgâr birden kesilirdi. Dünyanın en büyük melankolisi olarak tanımladığı bu kentte sık sık yinelediği gece yürüyüşüne çıkmadan önce biraz daha duracak, rüzgârın kesilmesini bekleyecekti. Bu kentin saygınlığı, tarihi, anıtları – her şeyi Felix'i bunaltıyordu; dudakları kıpırdamadığı ve konsolos suratı bir Kraliyet hizmetkârına yaraşır donukluğunu koruduğu halde içinden çığlıklar atıyordu.

Evet, rüzgâr yavaş yavaş diniyordu; bir yerlerde bir saat çaldı ve nehirden bir mavnanın, ürkmüş bir ineğin iniltisine benzeyen sesi geldi. Felix parmağını tükürükledi, şöminenin üzerindeki tozu sildi. Toz almak için sabahları bir saatliğine gelen kambur hizmetçinin bütün çabası, çerçeveleri tam oturmayan pancurlar yüzünden boşa gidiyordu. Yemeğe gelince, Felix ya kendisi hafif bir şeyler hazırlıyor, ya da alanın karşısında sandviç ve arada bir bol biberli tencere yemeği yapan Chez Jules Kafe'sine gidiyordu. Felix bürosunun kapısını ardına kadar açtı ve bir süre kendi hayalî görüntüsüne baktı – kendisini masa başına oturmuş, bayrakla ilgili yazı yazarken gördü. Bunlar ne biçim mobilyaydı, ne menem bir çirkinlikti Felix süet ayakkabısının burnuyla yerinden oynamış bir yer karosunu kurcalayarak çayını içerken, bunları aklından geçirdi. Duvardaki fare deliğini, merkez bürodan gönderilmiş aptal yazılardan birinin kâğıdıyla tıkamıştı. Bunu yaparak kendi öfkesini bastırırken, fare için de caydırıcı olmuştu – hoş, o zavallı yaratığın burada ne yiyecek bulacağını da tanrı bilirdi. Kitapları mı yiyecekti? Öyleyse, konsolosluk kitaplığına buyursun, sefalar getirsindi. Fe-

lix'in çoğu şiir kitaplarından oluşan özel kitapları, yatağın altındaki valizde duruyordu. Ama şu anda, bir konsolosun işini görebilmesi için gerekli başvuru kitaplarının dizildiği ofis kitaplığına bakıyordu. Dışişleri Görevlileri listesi ve ekleri, okumak için iyi bir malzemeydi. Felix çoktandır izini kaybettiği Londralı meslekdaşlarının nerelerde olduğunu öğrenince rahatlıyordu. Başkalarının durumuna "oh olsun!" demek istediği zaman, örneğin Pater gibi bir başbelâsının adını buluyor, adamın önceki görevlerini sayan ve her seferinde daha beter bir yere atandığını gösteren paragrafı (dudaklarını hafifçe kıpırdatarak) okuyordu. Fahri Konsolos, Aden. Felix, yaşasın diye haykırmamak için kendini zor tutuyordu; Londra bürosunda hapsedildiği sırada bu Pater'den öylesine nefret etmişti. Bir de Sopwith vardı – bir başka başbelâsı. O da Rangoon'a atanmıştı. Bütün bunları görünce, Avignon hiç de fena sayılmazdı. Felix'in Nice'e ya da Paris'e gidecek parası yoktu, ve Galen de, zenci şoförün kullandığı, zeytinlikler arasından beyaz toz bulutları kaldırarak ilerleyen o kocaman Hispano'sunu dünyada vermezdi. Peki, kendine saygısı olan, aklı başında bir farenin yiyebileceği başka ne vardı? Altı ciltlik '*Konsolosluk Görev Yönetmeliği*' mi? Konsolosluk pullarının durduğu dosya, iyice mürekkeplendiği zaman eğri büğrü bir kraliyet tacı basan merdanenin kâğıtları vardı. Bir de kocaman ciltli, ne dediği anlaşılmaz '*Wagner'in Temel Uluslararası Hukuku*'. '*Dış ülkelerdeki İngiliz Yurttaşları*', dış ülkelerde yaşayanlar için rehber. Skeat'in '*İngilizce Gramer*'i. '*Konsolosluk Kayıt Defteri*'. '*Küçük Oxford Sözlüğü*'. Bütün bunlar Felix'in yazılarını doğru düzgün yazması için gerekliydi. Birkaç gramer kitabıyla, polisiye roman da vardı. Hepsinin döküntü bir görünüşü vardı ve burayı gören herkes (Felix'in inancına göre) Chatto'nun çok yoksul olduğunu, Lord Galen'in de bunu ya bilmediğini, ya da kasıtlı olarak onu parasız bıraktığını hemen anlardı. Böyle uzak yerlere atanan prokonsüllere solda sıfır paralar verilir ve keyiflerince harcayabilecekleri masraf ödeneği ayrılmazdı. Üstelik Felix'in kişisel geliri de yoktu; bu yüzden de bütçesini aşan harcamalar yapmaktan korkuyordu. Ondan hoşlanıp da bir yerlere davet edenler çıksa bile, kendisi onları ağırlayamayacağı için bu çağrıları geri çevirmeyi yeğ-

liyordu. İnsana yoksulluğun verdiği o kapana kısılmış av görüntüsünü başka hiçbir şey vermez; ne yapıp yapmayacağınızı söylemekten geri durmayan zengin akrabaların tafrasına katlanmak kadar beter olamaz. Böyle ücra bir köşede, böylesine yetersiz bir bütçeyle yaşamak zorunda olunca, her şey bir korku niteliğine bürünüyordu – doktora gitmek, ameliyat olmak, diş yaptırmak, kırılan bir gözlük, kışlık palto. Bütün bu olasılıklar Felix'in beynini kemiriyor, kendine güvenini yıpratıyor ve mutluluk pınarlarını zehirliyordu.

Her gece, bez çarşafların arasında yatarken, uykusuzluk nöbeti içinde bunları tek tek düşünürdü; tarihçesi babasının ölümüne ve hüzünlü okul günlerine kadar kesintisiz bir korku ve dert şeridi halinde uzanıyordu. (Hakkındaki raporlarda hep 'düşlere dalmasa daha iyi iş yapabilir' gibilerden notlar vardı) Tek sığınağı kitaplar olmuştu; şimdilerde ise yeni arkadaşlar bulmasını sağladığı ve kendi sorunlarını düşünecek zaman bırakmadığı için Katolikliğe karşı zorlama bir merak duymaya başlamıştı. Felix, bütün zamanını alacak bir uğraş bulmazsa, bugün duyduğu can sıkıntısının ve acının akli dengesini bozacağına ve 'beyin humması' denilen şeye yakalanacağına inanıyordu. Bu ne zaman aklına gelse, "Tanrım, işte o olmasın" diye mırıldanırdı. Tanrı aşkına, iki lâf edecek biri olsaydı! Blanford'un Avignon'da geçirilecek yaz tatilinden söz eden mektubunu alınca, Felix'in gözleri doldu ve derin bir oh çekti.

Bu uzun, sessiz gecelerde durumunu kentin durumuna benzetiyordu – yalnızca geçmişi vardı ve bugünü belirsizdi. Galen onların güneye ineceklerini biliyor muydu – Blanford'un ihtiyarı tanıyıp tanımadığından emin değildi. Kimbilir? Galen sık sık çıktığı gezilere ne zaman gideceğini, ne zaman döneceğini hiç haber vermezdi – yılın birkaç ayını, Felix'e sorarsanız, pintiliğinden restore ettirmediği köhne şatoda geçirirdi. Bankacılık ve politika oyunları oynayarak, servetiyle ördüğü örümcek ağının tellerini izleyip bütün Avrupa'yı dolaşırdı. Nereye gitse, kimi ışıkta koyu mor renkli görünen zenci uşak-şoför Max'ı ve (sözcüğün tam anlamıyla) dilsiz olan erkek sekreterini yanında götürürdü. Galen, emretmeyi ve emirlerine uyulmasını sağlamayı iyi bildiğini söyleyip övünür, o yüzden kasıtlı olarak bu dil-

siz sekreteri seçtiğini iddia ederdi. Bir sekreterin sese gereksinimi yoktu, başım sallaması yeterliydi.

Galen nereye giderse, Wombat da soyluluğuna yaraşır tac işlemeli, yeşil kadife minderinin üzerinde ona eşlik ederdi; Wombat bu tuhaf, hüzünlü, anasız evin baş tacı olan kedisiydi. Kediyi çok seven Max, Kralın oturağını taşıyan bir mabeyinci edasıyla onu her yere taşırdı. Wombat yarı yarıya kördü ve astımdan ölmek üzereydi; okşamak için uzanan bir el ya da dostça bir sesleniş gibi en ufak ilgi ya da uygarca davranış gördüğü zaman, öfkeyle kabarıp hırlayarak karşılık verirdi. Galen akşamları bir iki tek attıktan sonra duygusallaşır ve Max'a kedinin tek dostu olduğunu söyler; geri kalan herkesin kendisini parası için sevdiğini iddia ederdi. Oysa Wombat'ın sevgisi gerçekti. Ancak, Galen de elini uzattığında hayvan dikiliyor, yılan gibi tıslıyor ve ihtiyarın kendini okşamasına izin vermiyordu.

Galen, Felix'e her Noel'de Woolworth ürünü, ardıç kuşu ve çoban püskülü motifli, bir penilik Noel kartı gönderirse de, ne halde olduğunu pek düşünmezdi. Kartları Galen imzalardı, ama zarfın üzerinde sekreterin kargacık burgacık el yazısı olurdu. İşte bu koşullarda yaz demek, toz ve rüzgâr ve gürültü ve Keating's Powder böcek ilacı ve rahibelerle papazların geçit törenleri demekti; kış demek ise, don ve buz ve nehrin yaz seviyesinin üç katına kabarması demekti. Kısacası, en abartılmış haliyle *le cafard.*[1] Günün birinde Felix'in durumunu paranoya başlangıcı olarak tanımlayacaktı, bundan hiç kuşkusu yoktu.

Felix, Blanford'dan gelen kartpostalı bir tılsım gibi masasının üzerine yerleştirmişti; sabırsızlığını yenmek için ağır ağır soluk alarak kartı bir daha okudu. Sonra içinde pulların ve altı boş pasaportun durduğu küçük kasasını duvara gömülü kasanın içine kaldırdı. Kapıyı çekip yavaşça kapatarak evin bahçesine çıktı. Kilidi yerine oturmayan bu kapıdan nasıl nefret ediyordu. Kilise camı gibi kare kare camlardan acaip desenli bir kapıydı bu; üzerine güneş vurunca, antrede yürüyenlerin yüzüne olağandışı renkler yansırdı. İnsanın yüzü bir anda kan portakalı rengine, sonra maviye, yeşile ve sarıya dönüşürdü. Bu teatral

1. Can sıkıntısı. (Yay.)

değişimler, ilk görenleri afallatırdı.

Felix paltosunun yakasını kaldırdı, bastonunu koltuğunun altına sıkıştırdı, eldivenlerini giydi ve kentteki gece yürüyüşüne çıktı.

Batıya yönelen ay, kalenin mazgallarına doğru iniyordu. Felix, bütün gece basılan suyun sesiyle genel helâ gibi çınlayan mezbahanın karanlık köşesini dönerken, lâmbaları söndürmek için kullandığı çoban sopasını eline almış yürüyen sokak fenercisinin önünden gittiğini gördü – kentin parası ancak birkaç köşeyi elektrikle aydınlatmaya yetmişti. Felix, bütün kent elektrikle donandığı zaman üzüntü duyacağını bencil bir burukluk-la düşündü; çünkü sokak fenercileri onun gözünde sadece saati belirleyici (lâmbalar gece ikide söndürülürdü) olmanın ötesinde, bir anlamda gece yürüyüşlerinin yoldaşıydılar. Felix, mazgallı kale burçlarının duman karası duvarları dibinden dolandı. Bu saatte–kentte en geç yatağa giren– çingeneler bile çoktan çadırlarına, arabalarına çekilmiş olurdu; Felix, az ilerisinde hiç ses çıkarmadan yürüyen ve arada bir durup lâmbaları söndüren fenercinin peşinden ilerledi. Lâmbaların söndürülmesi, bir sıra çiçeğin art arda koparılmasına benziyordu; gecenin moru bir anda alacalı gölgeleriyle çöküyordu. St. Charles sokağına geldiklerinde, Felix yol arkadaşına içinden iyi geceler diledikten sonra sağa sapıp kent surlarını delen St.Carles Kapısına doğru yürüdü. İnsan buraya gelince bir kalenin avlusuna çıkmış gibi oluyordu – önünde, yaprakları yeşillenmeye yüz tutmuş ulu çınar ağaçlarının sıralandığı bir alan uzanıyordu. Ancak birkaç ışığın seçildiği büyük bir gölgelikti burası – her türlü uygunsuz iş için en uygun yerdi, ister adam gırtlakla, ister düşmanınla hesaplaş, ister fahişelik yap. Çingeneler burayı keşfetmekte ve kendilerine mekân tutmakta gecikmişlerdi – zaman zaman burayı terk etmeleri için tebligat yapılsa da, yasaları çiğneyip yerlerinden kıpırdamıyorlardı. Şu anda ise ateşlerinin harı kesilmiş, kendileri de perdelerin arkasından solgun ışıkları seçilen arabalarına çekilmişlerdi. Çadırlarda ve ısınmak için kediler gibi birbirlerine sokulup yattıkları derme çatma barınaklarda tek tük ışıklar görünüyordu. Felix onlara hem gıpta eder, hem de ürkerdi ve kapının rampaları arasından geçerken deği-

şen kendi ayak seslerini duyunca, daha önce hiç zorda kalıp kullanmak gereğini duymadığı halde yine de cebindeki elektrik fenerini sıkıca kavrardı.

Evet, çingenelerin ateşleri çoktan kora dönüşmüş ve eşekleriyle köpekleri bile uykuya dalmış gibiydi. Ama ufak çadırların birinden, onun ayak sesiyle uyanan bir kız yerden bitercesine ortaya çıktı ve sadaka istemek için yaklaşmaya başladı. İncecik kollarını uzatmış, sevimli bir kedi yavrusu gibi esneyerek ilerliyordu. Ancak on altısında gösteriyordu ve omuzlarına attığı renkli paçavralardan yapılmış yorganıyla alacalı giysiler içindeki bir süs bebeğine benziyordu. Felix, kızın ırkına özgü cinsellik fışkıran güzel yüzünü görünce, içinden bir arzu dalgasının yükseldiğini duydu. Bayılacak gibi içi çekildi. Çevredeki ağaçların derin mavi gölgeleri, meraklı gözlerden uzak bir kuytuluk oluşturuyordu. Kızı bu gölge havuzlarından birine neden çekmesin, neden konsolos pençelerini o diri, körpe ete geçirmesindi? Para vereceğini söylese kız kuzu kuzu gelirdi peşinden.

Ah, paranın gözü kör olsun! Kız kendini okşatmak için kaç altın isterdi acaba? Bunu kestiremiyordu. Üstelik böyle bir şeyi göze alamayacağını da biliyordu; bunu yapabilmek için baskıcı eğitiminin bütün koşullanmalarını kırması gerekti. Aklını çelen kızı bir el işaretiyle uzaklaştırırken, içini büyük bir yeis kapladı. Kızın yırtıcı parmaklarının ceketinin koluna değdiğini hissederek hızla yürüdü. Kız yalınayaktı, çıt çıkarmadan yürüyordu. Ne diye Felix'in kafasına bir sopa indirip bayılttıktan sonra ırzına geçmiyordu – hiç değilse o zaman Felix böylesine doğal bir eylemden dolayı pişmanlık duyacak durumda olmazdı. Peki ya böyle bir olayı izlemesi neredeyse kaçınılmaz olan hastalık ne olacaktı? O hastalığı burada tedavi ettirmek hem çok pahalıydı, hem de başlı başına dertti. Bir seferinde yeni yetme bir arkadaşını Greek Sokağındaki Lock Hastanesine götürmek zorunda kaldığı için, Felix bu konuda yeterli bilgi sahibiydi. Çocukcağız, Old Bag O'Neils'de alışılagelmiş biçimde kutlanan bir yirmi birinci doğumgünü partisinin kefaretini ödüyordu. Felix arkadaşına acıdığı için, o korkunç 'tedavi'nin ilk birkaç seansına birlikte gitmiş ve yaşananları dehşet ve tiksintiyle seyretmişti. Çevredeki görüntü de ürkütücüydü – sular içindeki o mermer

duvarlı helâlar, sıra sıra dizilmiş, uzun borulu lavmanlar... Bu kötü hastalığın tek tedavisi gerçekten bu muydu? Hastanın karnı önce permanganatlı suyla dolduruluyor, sonra kendini sıkabildiği kadar sıkarak bunu boşaltması isteniyordu. Sonra temizlik faslı başlıyor, enfeksiyonun yerleştiği idrar yollarının hassas zarı kazınıyordu. Operatör, çelik şemsiyeye benzer bir kateteri organın içine sokuyor ve cidari kazımak için aleti şemsiye gibi açıyordu. Bu ameliyatın hasta bölümleri sıyırıp almaya yaradığı söyleniyordu. Hasta için dayanılmaz bir acı, seyreden için de bir daha unutulması olanaksız bir sahneydi bu.

Bu tedavi seanslarını düşünmek, Felix'in kıza karşı koyma kararını güçlendiren bir etki yaptı. Adımlarını hızlandırarak, koyu renk palmiyelerle çevrili ufak tren istasyonuna doğru ilerledi. Kız önce biraz daha ısrar etmek istediyse de, sonra esnemeleri ağır bastı ve Felix'in yüzüne tükürüp çadırına gitti. Son tren kaçmıştı, sabahın ilk trenine de daha çok vakit vardı. Karanlık kıyının bir yerlerinden, sütün elle dövülüp sabahleyin süt arabaları gelinceye kadar loş sundurmalarda saklandığı yayıkların sesi geliyordu. Bu saatte çay ocağı da kapalıydı; Ama Felix çıplak bir ampulle aydınlanan odanın buzlu camından yaşlı kahveciyle karısının bardakları, çaydanlıkları yıkadıklarını, çalı süpürgesiyle bayrakları süpürdüklerini seçti. Felix'in canı bir grog çekiyordu; ama sabahın ilk treni istasyonu sarsıncaya kadar kahveyi açmazlardı. Faytonlar, kapının önünde, son üç aydır ikiyi çeyrek geceyi gösteren saatin altında duruyordu. Bu saat hiç onarılmayacak mıydı? Arabacılar eski battaniyelerine sarınmış, heykel gibi oturuyorlar, atlar da ayakta uyukluyorlardı.

St.-Roche Kapısı, St.-Charles Kapısı, République Kapısı – bu sonuncusu doğrudan kentin göbeğine ulaşır; Belediye Sarayı, eski, güzel tiyatro, sembolik aslanları ve bayrak sallayan Marianne'ı ile çirkin ama sevimli Şehitler Anıtı gibi sosyal yaşantıyla ilgili ne varsa tümünün yer aldığı, kentin kalbinin attığı o ufak meydana açılırdı... Felix bunları ne kadar iyi öğrenmişti; artık kentin tarihinden etkilenen ve nereye gideceğini pek bilemeyen bir turist değil, kentte yaşayan kırk bin nüfustan biriydi. Bu kentin sessizliğinden, çatışık kaşlı kiliselerinden, kapalı

dükkânları ve kafelerinden kaynaklanan can sıkıntısı, neredeyse ruhunu mumyalamıştı. İşin korkunç yanı, Marsilya ya da Lyon ya da Roma gibi büyük bir kent ya da başkentte görevlendirilmemişse, genç bir konsolosun atanacağı en iyi yerlerden biri sayılmasıydı. Felix gibiler, bu tür günahlarının kefaretini yıllarca bu tür yerlerde çalışarak ödedikten sonra Başkonsolosluk unvanını umut edebilirler, yine de diplomasi kariyerinin ana damarından uzak tutulurlardı – çünkü 'gerçek' diplomatlar, seçilmiş bir ırk, bir sendika, kapalı bir çevreydi.

Felix istasyona arkasını dönerek Republique Kapısına yöneldi ve burçların içine girdi. Yazın daha çok ters yöne gider, asma köprüden adaya geçerdi; ama orası pek kuytu ve karanlıktı, Felix de paçasını yol kesen eşkiyaya kaptırmayı göze almıyordu. Üstelik bu rüzgârda ve bu soğukta, bu taraftan yürürse kale duvarlarını kendine siper alabilirdi. Tahta çarkların aralıksız döndüğü siyah kanalın üzerindeki Kurşunî Tövbekârlar kilisesine yürüdü. St.Magnagnen Sokağından o ürkütücü, daracık Bon Martinet Sokağına çıkılırdı (bu ad Felix'in kafasında bir çağrışım yaptı, ama ne olduğunu kestiremedi; daha sonraları bunun ne olduğunu Blanford açıklayacak ve her şey yerli yerine oturacaktı). Sokak öylesine dar ve kapı aralıklarından birinde eli hançerli ya da urganlı kimsenin pusuya yatmamış olmasına dua ediyordu. Bu yol –tünelin ucundaki ışıklardan anlaşılacağı gibi– doğruca kanallara açılıyordu; kentin bu bölümü tabakhanelerin ve boyahanelerin bulunduğu bölgeydi ve dericilik eski hızını yitirmişse de, buharlı bir vapuru pekâlâ çalıştırabilecek büyüklükteki çarklar aralıksız dönerdi.

Burada karanlık siyah kadifeyi andırıyordu; Felix her zaman yaptığı gibi kilisenin kapısında durdu, kapının üzerindeki kitabeyi mırıldanarak okudu. Bu tür yazıları okumak için genellikle el fenerini çıkarırdı. Burası Kurşuni Tövbekârlar kilisesiydi – Kara Tövbekârlar ise kentin öteki ucundaydı. Felix kapıyı itti, kanat gıcırdayarak yoğun bir karanlığa açıldı. Kimi zaman Felix kilisedeki sıralardan birinde birkaç dakika otururdu. Duvarda papazlardan birinin – daha doğrusu nöbetçi papazın adı yazılı bir zil vardı. Zili çalınca papaz hemen günah çıkartmaya gelirdi. Felix bir gece, bir başkasına anlatırken kullanacağı de-

yimle, 'kendini küçük düşürmüştü'. Çok karamsar bir halde, dua etmek için kiliseye girdi; ama sıraya oturup karşısında, duygulardan yoğunlaşması için oraya konulmuş soğuk heykeli görüverince boğulacak gibi oldu. Aklı yerinden oynuyor gibi oldu. İşte o zaman 'kara melekle boğuşmak' sözünün ne anlama geldiğini kavradı. Kendisini Laokoon efsanesindeki yılanların kaygan yolları arasına sıkışmış da kurtulamıyormuş gibi hissediyordu. Kilise bomboştu, sessizlik Felix'in soluklarını yankılandırıyordu. Sonunda bu gerginliğe daha fazla dayanamayarak gitti, zile bastı. Zilin altında, nöbetçi papazın adı yazılı bir kart vardı—*Menard*. Sonra kendi yaptığına kendisi de şaşırarak durdu. Zilin, mezardan geliyormuş izlenimini veren sesi, binanın uzak köşelerinde kayboldu. Ne kimse uykusundan uyandı, ne de kimse karşılık verdi. Felix, az önce ne kadar büyük umutsuzluk ve yeis içindeyse, şimdi de kendini o oranda aptal ve sorumsuz hissediyordu. Sabahın ikisinde papaz çağırmak için zile basmak – tam bir rezaletti bu! Ancak, dinden medet umma arayışı gerçek ve ciddi bir durum olsaydı, tıpkı acil bir vakaya çağrılan doktor gibi, papaz da gecenin bir yarısında çağrıldığı için yakınmazdı. Oysa durum hiç de öyle değildi ve Felix bu saatte kiliseye geldiği için biraz da suçluluk duydu. Zil sesine hiçbir yanıt gelmedi, derin sessizlik sürdü. Felix başını bir yana eğmiş, orada öylece duruyordu. Dışarıdaki karanlık sokakta, iki kedi aşk çığlıkları atmaya başladı. Papaz neredeydi acaba? Felix kendini gülünç, kabahatli ve kendisi gerekli saygıyı göstermediği için de saygı beklemeyi hak etmeyen biri gibi görüyordu. Döndü, kapıya koştu, hışırdayan kanala ve dönüp duran su çarklarına bakan kapıyı açtı. Sonra kapıyı usulca kapattı; cayır cayır yanan alnını soğuk tahtanın temasıyla serinletmek istercesine, başını meşe kanada dayadı. Tam o sırada kiliseye birinin girdiğini ve günah çıkarma bölmesinin kapısını açtığını duydu. Sonunda, papaz çağrıya yanıt vermişti. Bunu düşünmek bile Felix'i yeniden paniğe uğrattı, papazı ve kiliseyi kendi sessizlikleriyle başbaşa bırakarak koşa koşa oradan uzaklaştı. Ne kötü bir şeydi bu! Bunu, papaza değil de, Livia'nın izini bulmaya çalışırlarken yaptıkları gece yürüyüşlerinden birinde Blanford'a itiraf etmek ne zor olmuştu. Blanford, Bon Martinet sokağının neyi çağrış-

tırdığını da işte o zaman açıklamıştı. Marquis de Sade'ı çağrıştırıyordu!

"Bu kentin benim için bir tek özelliği var. İnsancıl arzunun ve insancıl zaafın iki simgesi de buradan çıkmıştır. Kusursuz romantik aşkı yaratan Petrarch'ın Laura'sını ve o romantizmi kamçı darbeleriyle geldiği yere gönderen Marquis de Sade'ı kastediyorum. Görülmemiş bir çift koruyucu melek!"

Felix bu kez bir sonraki burca, Thiers Kapısına yönelerek, uyuyan kenti çaprazlamasına geçti. Yol boyunca bir ya da iki kez yaşam belirtisiyle karşılaştı. Birinde bisikletli bir ihtiyar yanından geçip gitti. Adam bisikleti öylesine ağır sürüyordu ki, neredeyse Pleistocene Döneminde yola çıktığı akla gelebilirdi. Bisiklet eğri büğrü kaldırım taşlarının üzerinde sarsılarak, ama ses çıkarmadan ilerliyordu. Adam da ne sağına bakıyordu, ne soluna – yoksa uyuyor muydu? Sonra birden öksürdü ve Felix boş bulunup sıçradı. Bon Pasteur Alanı, ulu çınarlarının arasında uyukluyordu. Çevrede oturanların sabah pazar açılınca harekete geçecek arabaları ve bisikletleri, çınarların altına park edilmişti. Felix, sokağın dibinde, üç tramvayın durduğu çinko deponun solgun ışığını gördü. Saat beşte, tramvayların sesi kentteki en derin uykucuları bile uyandıracaktı – çünkü kenti bir baştan bir başa geçiyorlardı. Kent halkının biricik ulaşım aracı bu tramvaylardı – yeni alınan iki hantal ve sarsıntılı otobüs, turizmin hizmetine verilmişti; onlar da Crillon Otelinin önünde pinekliyordu, sabah onda da müşterilerini Aigues Mortes ve Carmargue'a gezmeye götüreceklerdi. Elinde gemici feneri ve yağdanlıkla tramvayların arasında dolaşıp günlük bakımlarını yapan biri görünüyordu. Şafak, yıldızlı, açık gökyüzünde henüz uzak bir belirti halindeydi – geleceğin en uzak ufuklarında hafif bir aydınlık seziliyordu; ama bu aydınlık, çok uzaklarda tıngırdatılmış bir ezginin burada yankılanması gibiydi, çünkü o güzelim eski pazarın üzerini örten sık dallardaki kuşlar kıpırdanmaya, gerinmeye ve cıvıldaşmaya başlıyorlardı. Bosque Kliniğinin penceresinden, kahve kabının altında solgun bir alev görünüyordu – ispirto ocağının alevi. Foix Bankasının gece bekçisi, iki yaşlı temizlikçi kadını içeri almak için ağır kol demirlerini kaldırıp kapıyı açtı. Yakınlarda bir sokaktan, popüler bir tango-

yu çalan ve sonra utanmışçasına hemen kesilen bir ıslık sesi geldi.

Quatrefages, işte tam bu saatlerde Princes Oteldeki odasında, bütün ışıklar yanarken uykuya dalabildi – karanlıkta uyuyamazdı. Zavallı Quatrefages aklına gelmese, zavallı Quatrefages'ın da kırk bin kişi uyurken tıpkı kendisi gibi uykusuz kaldığını bilmese Felix neyle avunabilirdi? Bu düşüncenin sıcaklığı gece yürüyüşlerinin gerginliğini biraz azaltıyordu; bu ince delikanlı konsolos için bir tür simgesel yoldaş ve kendisi gibi Lord Galen'in kölesi olan yoksul bir bilim adamıydı. Quatrefages çalışırken giysisinin üzerine giydiği siyah gömleğiyle mahmur bir kuzguna benzerdi; yazıya ara verdiği zaman mürekkepli kaleminin ucunu bu gömleğe silerdi; el yazısı İtalyan kaligrafi ustalarının, Arap hattatlarının, Çin yazmalarının güzelliğiyle eşdeğerdeydi. Ancak, Galen'in, ortaçağ belgelerini deşifre ve kopya etmek için bu adamcağızı niye tuttuğunu anlamak olanaksızdı.

Açlıktan ölecekmiş gibi görünen bu esmer delikanlı, Princes Otelin bu kötü aydınlatılmış odasında, Lord Galen'in önerdiği projeler üzerinde bir köle gibi canla başla çalışmaya başlamadan önce, oldukça karmaşık yollardan geçmişti. Delikanlının tarihçesi Kilise ile başlıyordu – bir zamanlar zangoçluk, sonra vaizlik yapmış; ama ufak bir köyün zehirli dedikodularıyla patlak veren skandal sonucunda haksız yere kiliseden uzaklaştırılmıştı, ya da o kendisine haksızlık edildiğine inanıyordu. Ateşli inancı işte o an orada sönmüş ve sanki akidelerin dar alanı dışındaki o koca karanlık ruhunu ele geçiriverrmiş gibi bir boşluk duygusuna kapılmıştı. 'Ruhunu ele geçirmek' kavramı pek de yanlış sayılmazdı – çünkü artık tanrının var olmadığına inanıyor ve kendisi gibi mantıklı biri için tek onurlu felsefenin ateizm olduğunu düşünüyordu. Gençliğini saçmasapan inançlarla heder etmişti. Bu umutsuzluk taşıyan inancın etkisiyle –çünkü bu düşünce tarzı da ona mutluluk getirmemişti– bir zamanlar Ortodoks bir iyiliğe nasıl yürekten inanmışsa, aynı coşkuyla kötülüğe yöneldi. Tuttuğu bu yol, belirsiz aşamalarla simgesel matematiğe, muammalara, simgelere ve simya ile astrolojinin kuytuluklarına uzanıyordu. Bu yolda ilerlerken, Ortodoks matematiği keşfetti ve kendisini de şaşırtan bir beceriyle bu alanda usta-

laştı. Bu raslantısal ama verimli gelişimin sonucunda, Lord Galen'in 'Eğilimler' diye adlandırılan dairesinde göreve alınmıştı; burada çalışan dört genç matematikçi, gelecekte alacakları kararları saptamak için tahmin çizelgelerini inceliyorlardı. Galen, geceleri bu grafiklere bakarak borsada hisse satmaya ya da almaya karar verirdi. Galen'in yanında çalışan istatistikçiler grubunun sağladığı bilgiler, Galen'in piyasa faaliyetlerine rehberlik ederdi; arada bir yanılgılar olsa da, matematikçilerin bulguları büyük ölçüde doğruydu. Quatrefages burada kafa dengi, cana yakın bir çevre buldu; eski ortamına kıyasla burada kendisine iyi davranılıyordu. Karanlıktan korktuğu ve geceleri de uyku tutmadığı için, gece çalışmayı yeğliyordu. Şirketin tatsız bürosundaki tik ağacı masanın başına geçer, ince, sivri burnunu kâğıtların içine gömerdi. Mahmur bir kuzguna benzerdi; tırnakları köküne kadar yenmiş, parmakları hep mürekkep içinde, pantolon paçaları bisiklet klipslerinin takıldığı noktalarda erimişti. Fare gözünü andıran ufak, kara gözlerinden sabırsızlık ve zeka fışkırırdı. Kuru öksürüğü ve hiç eksik olmayan ateşi akla tüberküloz olasılığını getiriyordu; gerçekten de fizyonomisi tipik *poitrinaire*[1] görünümündeydi; hatta bir ara sanatoryuma yatırmışlar, iyileşsin diye ciğerinin birini söndürmüşler, ama sonuç alamamışlardı.

Ama kimi zaman Quatrefages'ı iki büklüm edip gözünden yaş getiren o yalancı öksürük, yaptığı işin tekdüzeliği ve sıkıcılığına karşın, onu başını kaldırmaksızın çalışmaktan alıkoymuyordu. Genç konsolos gece turlarının sonunda o ışıklı pencerenin önünde bir an durur, amcasının köle gibi çalıştırdığı bu adamın şaşılası cesaretinden ve titizliğinden bir nebze olsun solumak isterdi. O anlarda, amcasına beslediği duygular –nefret ve sevgi ve eğlenme– deniz dalgası gibi içinde bir kabarır bir inerdi. Evet, amcasından nefret ediyordu. Hayır, insan ondan nasıl nefret edebilirdi? Hafif uçuk olan herkes gibi, Galen de sevimliydi. Her akşamüstü, oflayıp poflayarak, bir profesyonel gibi burnunu eldivenine silerek, mor renkli zenciyle birkaç raund boks yapardı. Rakibi bir zamanlar gerçekten profesyonel oldu-

1. Veremli. (Yay.)

ğu için (bahçeye kurulmuş olan) ringin çevresinde pire gibi sıçrayarak dolaşır, patronuna vurmaması gerektiğini bilerek hareket ederdi; çünkü eskaza bir yumruk indirecek olsa Galen oracıkta ölüverirdi. O yüzden zenci boksörün sırtını iplerden ayırmadan dolandığı tuhaf bir bale yaparlardı. Zenci, bağcıklı çocuk potinleri giyer, parıltılı madalyalarla süslü bir kemer takardı. Arada bir rakibinin çenesine doğru göstermelik bir yumruk, ya da yumruk gölgesi sallardı. Galen'in karşı yumrukları ise sanki ayı hedef almış gibi, hiçbir zaman yerini bulmazdı. Zenci hemen yana sıçrar, ama ara ara mor alnına yumruğu yiyip hayranlığını belirten bir of çekerdi.

Max'ı seyretmek ne güzeldi! Zencinin bütün hareketleri dansı andırırdı. Goril adımlarına benzer bir yürüyüşle ringin çevresini dolanırken bile her hareketi tüy gibi hafif, hava gibi uçucu ve olağandı – insan onu seyrederken çiçekler arasında dolanan bir kelebeği anımsardı. Ancak, kolları boş bir ceket kolu gibi sarksa bile, hareketlerinde müthiş ustalık vardı. O klasik yumruk bir anda arı iğnesi gibi çarpıverirdi. Max ıslıkla, hafiften blues çalardı. Zaman zaman da partnerine akıl verir, "Kemiklerinizle nefes almalısınız efendim" der ve başını sallayarak "işte o zaman hiç kaçmaz" diye eklerdi. Ve Galen söz dinleyerek, kemikleriyle nefes almaya çalışırdı. İki raunddan sonra, ihtiyar soluk soluğa o sırada kendilerini kim seyrediyorsa ona (çoğu kez seyirci Felix olurdu) döner ve "Görüyor musun? Demir gibi olmamın sırrı işte bu," derdi.

Galen her sabah erkenden kalkar, ilk trenin Paris'e hareket edişini izlemek için istasyona giderdi; nerede olursa olsun, ömrü boyunca böyle yapmıştı. Trenler en büyük tutkusuydu. Kömür ve mazot kokan peronların baş döndürücülüğü, yolcularla bagaj ve yük taşıyan hamalların gürültülü kapışmaları – bütün bu anlatılmaz karmaşa ve trenin işleyişindeki düzen, onu her seferinde büyülerdi. Hele vedalaşmalar? Sevgililerin, dostların, evli çiftlerin, çocukların, köpeklerin vedalaşmalarında koca bir yaşam ve insanın yaşadığı durumların tümü belirlenir. Kapatılan kapıların sesi, öpücükler, tiz düdükler, kırmızı flama ve mavi göğe beyaz dumanlar salan makinelerin tekdüze homurtusu – bütün bunlar Galen'i gözlerini yaşartacak kadar

duygulandırırdı. Galen'in yaşamındaki tek trajedinin – kızının bilinmeyen bir nedenle ortadan kayboluşunun da trenle olması, kaderin garip bir oyunu, acımasız bir paradoksuydu. Galen genç kızı bulmak ya da en azından yokoluşunun gizini çözebilmek uğruna bir servet harcamıştı. Gazetelerde birkaç gün yer alıp sonra unutulan haberlere bakılacak olursa, insan bu tür olayların her gün olduğunu sanırdı. Kutsal Kalp Manastırının on beş öğrencisi, başlarında iki rahibeyle birlikte Pazar gezintisi yapmak için Sidcote'tan Londra trenine bindiler. Waterloo istasyonuna geldiklerinde kızlardan biri eksikti – Galen'in kızı. Bu olağandışı olayı açıklayabilmek için her kafadan bir ses çıktı. Kız trenden düşmüş müydü? Hayır; öyleyse kaçmış mıydı? Tren vagondan vagona geçilebilen türde bir trendi. Arkadaşları onun yarı yoldayken tuvalete gidiyorum diye gittiğini söylüyorlardı. Kız bir daha geri dönmedi. Galen, aklının almadığı bu olaydan duyduğu dehşetle deliye döndü. Üzüntüden kendini kaybetmiş bir babanın, işin peşini bırakmayan ısrarıyla, araştırılmadık, soruşturulmadık bir şey kalmadı. Aradan uzun yıllar geçmiş, anıa kızı Galen'in belleğinden silinmemişti; odası kızının fotoğraflarıyla, kendisinin resimlediği Noel kartlarıyla doluydu. Galen ne zaman kızından söz etse, kendini tutamaz ağlardı. Bir gün Londra'da, o sıralarda kendini simya çalışmalarına kaptırmış olan katibi Quatrefages'a içini döktü. Galen, duygusal zaafını ve çocuğunun anısına olan bağlılığını açıklayarak, kemirilmiş tırnaklarıyla sus pus oturan bu delikanlının yüreğini sızlatmayı ve onun sempatisini kazanmayı umuyordu. Quatrefages ise Galen'i şaşırtan bir davranışla, üzerine çember takılmış bir sarkaç çıkardı, Londra ve Surrey'in büyük ölçekli haritasını istedi – gaipten haber veren makinasının o ölümcül yolculuğun rotasını çıkarabileceğini, hatta belki de olayı çözümleyebileceğini söyledi.

Galen, kâtibin elindeki sarkacın bir öne bir arkaya sallanışını büyülenmiş gibi izliyordu. Sonunda Quatrefages son derece kesin bir tavırla konuştu: "Kız trende değildi; öğrencilere onun da trende olduğunu zorla söylettiler. Rahibeler kendi ihmallerini örtbas etmek için yalan söylediler; kızı daha istasyondayken bir çingene kaçırdı." Galen'in içi umut ve sevinçle dol-

du. Öyleyse, kızı belki de sağdı? Hem Victoria dönemi masallarında, çocukları, hatta büyükleri bile çingeneler çalmaz mıydı? Galen, korku ve heyecanla, "Hala sağ mı? Sağ ise onu nerede bulabilirim?" diye sordu. Ancak, Quatrefages bu sorunun yanıtını bilmiyordu – ya da öyle söylüyordu. İşin doğrusu, bu gülünç, atak adamı avucunun içine alabilmek amacıyla bütün bunları uydurduğu için, sözü uzatmak istemiyordu. Bu taktik tuttu. Artık Galen ikide bir onun odasına uğruyor, sohbet sırasında söz dönüp dolaşıp kafasındaki takıntıya, yani Sabine'in nerede olabileceği konusuna geliyordu. Galen, çingene aşiretleri üzerinde ayrıntılı bir araştırma başlattı, Avrupa'daki göç yollarının haritasını çıkarttı ve ajanlarının eline kızın birer fotoğrafını verip aramaya gönderdi. Çingene aşiretlerinin yıllık toplantısı yapılacağı zaman, Galen'in ajanları Saintes Maries de la Mer'de Avrupa'nın dört yanından gelecek karavanları beklemeye koyuldular. Galen, Fransız kâtibine üstün nitelikler yakıştırır oldu – delikanlı, belki günün birinde kayıp çocuğun yerini bulabilir diye göze girmişti. Yakınlıkları arttıkça Galen ona, kolay kolay kimselere açılamayacak yeni bir gizli görev verdi. Aptalca görünse de, Quatrefages bu kez Kudüs Şövalyeleri ve onların dalaleti ile ilgili bir yığın belge içinden, define aramakla uğraşıyordu.

Felix bazen ufak alanda, bir zamanlar darağacının kurulduğu noktadaki sarı ışığın altında durur, asıldığını hayal ederdi; solgun ayışığında bedeni rüzgârla öne arkaya sallanır, zincirleri hafiften şıngırdardı. Suçu, tembellik ve korkaklıktı. Tabii bir de başarısızlık. Quatrefages'a gelince, görünürdeki bütün toyluğuna ve gizemli bilgilere sahip olma iddiasına karşın, iş kişisel çıkara gelince, Fransızlığı ağır basıyordu. Hem de can-ı gönülden. Felix, Morris marka küçük arabayı zaman zaman kullanma iznini onun sayesinde aldı; bu, birlikte tadını çıkardıkları bir lütuf oldu. Kâtip, eski çağlardan kalma yerleri, kalıntıları incelemek, bilim adamlarıyla görüşmek için Provence'ı gezmesi gerektiğini, bunun için de bir taşıt istediğini Galen'e söyledi. Felix, arabayı oldukça sık kullanıyordu; ama geri kalan zamanlarda araba Konsolosluğun işleri için kullanılıyordu. Felix arabaya atlar, dağ bayır dolaşır; içinde büyüyen yalnızlığı çevrede-

ki ünlü yemeklerin ve şarapların tadına bakarak bastırmaya çalışırdı; mutfağının çeşitliliği ve zenginliği açısından, Avignon her ne kadar Lyon'la yarışamasa da yine de taşra mutfağının parmak ısırtıcı pek çok özelliğine sahipti. Fransa'nın en yoksul köşeleri bile, İngiliz yemekleriyle yetişmiş biri için tükenmez hazine sayılırdı.

Yine de boşluk duygusu sürüyor ve onun yaşında bir gencin hakkı olan sağlıklı uykuya hasret kalıyordu; bu yüzden de hava karardıktan sonra ortalıkta kimsenin kalmadığı bu kentte gece yürüyüşüne çıkıyordu. Geceleri dolaşan birkaç sokak kadını hoş olmakla birlikte, insanda pek istek uyandırmıyordu; zaten onlar da kepenklerini en son indiren *café dansant*'ın kapanmasıyla saat ikide toparlanıp gidiyorlardı. Yalnızca çingeneler renkli ve hareketli insanlardı; kendisinde olmayan cesaret de onlarda vardı. Gece geç saatlere kadar gönül eğlemek isteyenler, 'çingenelere gitmeyi' ve polise yakalanıp mahkemeye sevk edilmeyi göze almak zorundaydılar. Tabii, bir de öbür sorun vardı... Felix başını salladı. 'Mireille'in önündeki ters yüz olmuş çöp tenekelerinden saçılan balık kafaları ve sebze artıklarıyla kendilerine ziyafet çeken kedilerin arasından geçerken, konsolosların yazgısını düşündü ve hüzünlü ayın ağaran tanyerine doğru ağır ağır alçaldığını gördü. Esnedi. Dört günden uzun süre uykusuz kalan köpeklerin öldüğünü okumuştu bir yerlerde. Ya konsoloslar? Felix bir daha esnedi, hem bu kez ayaklarının tabanlarından başlayıp yükselen bir esnemeydi bu.

Consummatum est.[1] Gece neredeyse bitmek üzereydi. İlerdeki karanlıkta, sokak hizasındaki çatlak tabelasında *Pain du Jour*[2] yazan fırının yeraltındaki ocaklarından tatlı bir uğultu yükseliyordu. Dükkân karanlık olmakla birlikte açıktı. Siyah şalına sarınarak oturduğu yerde uyuyan fırıncı kadın, ekin kargalarına benziyordu. Kadın çıngırağın sesine uyanıp doğruldu. Ekmeklerin ve *croissant*'ların, *fougasse*'ların ve çöreklerin ve *brioche*'ların fırından çıkmasıyla ufak dükkân mis gibi kokmaya başlamıştı. Felix kâğıda sarılı iki croissant'ın kokusunu içine çeke çeke eve yürüdü. Şafak sökünce, rüzgâr her zaman olduğu

---

1. (Lat.) Olan oldu. (Yay.)
2. (Fr.) Günlük ekmek. (Yay.)

gibi dindi. Felix paslı bahçe kapısını açtı, küçük, köhne eve girdi; evin bildik kokusu onu yeniden karamsarlığa sürükledi. Tanrım, bahçedeki palmiye bile toz içindeydi – hele balkondaki aspidistra; hizmetçi her zamanki gibi onun yapraklarını tek tek, ıslak bezle silmek zorunda kalacaktı.

Felix mutfağa girip kahve yaptı. Köşede, kenarlarını kanırtarak açtığı tahta sandık duruyordu. Sandığın üzerinde Crown Agents, Gabbitas ve Speed amblemi vardı. Felix Londra'dan ayrılırken bu sandığın gönderilmesini istemişti. Yiyecekler ve armağan paketleriyle *diplomatik sürgünleri* avutmayı amaçlayan Crown Agents da bu sözü ikiletmeden sandığı göndermişti. Felix'in siparişi, bu tür siparişlerin en basit ve alçakgönüllü olanlarından biriydi – iki viski, iki cin, iki beyaz İspanyol şarabı, iki şişe de Bass. İçki faslı bu kadardı; ama bunların yanısıra Avrupa'dan çok Afrika'da işe yarayacak bir yığın yiyecek vardı; Crown Agets için Dış Ülke demek Dış Ülke demekti: hem de Cehennem gibi büyük harflerle yazılırdı. İstersen bu paketleri Noel'de diplomat dostlarına da armağan edebilirsin – ne alacağım diye düşünmekten ve zaman kaybetmekten kurtulursun. Hariciyede bunlara 'teselli ikramiyesi' denirdi – Kipling'in alt kademedeki hemşerilerinin arasında, ya da kurbağa bacağına ve kirli suya mahkûm olunan Fransa gibi geri kalmış Avrupa ülkelerinde yaşamanın azabını teselli ederdi bu armağanlar.

Felix, erik reçeli gibi birtakım yiyecekleri açıp yemeye başlamıştı. Mutfak masasının üzerinde bir şişe Gentleman's sosu ile Mainwearing turşusunun yanında, bir kutu Bumpsted ançuez ezmesi duruyordu. Konsolos oturdu, bu değerli *yiyeceklere* baktı. Ançuezler, Angostura sosları, büyük boy jambonlu fasulye, Lea and Perrin's Sosu... Müthiş bir sıla hasreti çöktü Felix'in üstüne. Geçerken Blanford'un yaz tatiliyle ilgili o müjdeyi veren kartını almıştı, ama gelmelerine daha çok vardı. Kahveyi büyük bir fincana koydu ve içinde buz bile olmayan kupkuru buzdolabından sütü çıkardı. Süt bozulmuş gibi kokuyordu. Neyse... güneş yükseliyordu; bir geceyi daha atlatmıştı. Bugün Morris'i alma günüydü. Sandığı açıp içindekileri dolaba koymaya başladı. Bu işi evde kalmış bir kız titizliğiyle yapıyor, kutuları etiketleri öne gelecek şekilde yanyana sıralıyordu. Birden

içinden geldi, hiç yapmayacağı bir iş yaptı; ançuez ezmesini croissant'ın üzerine sıkıp afiyetle yedi. Tadına doyum olmuyordu.

Hizmetçi gelinceye kadar birkaç saat kestirmek için rahat rahat vakti vardı; yine de uyuyup kalırım kaygısıyla çalar saati on bire kurdu. Sonra soyundu, esneyerek hiç bozulmamış yatağına girdi; baş ucundaki lambanın dışında bütün ışıkları söndürdü; her zamanki gibi uykusu gelsin diye okumaya niyetliydi. Bu iş için en uygun kitap, '*Dış Ülkelerde Yaşayan Hariciyeciler için Rehber*'di. Kitap kraliyet armalı lacivert kabıyla büyük boy bir pasaporta benziyordu ve ilk baskısı yanlışlıkla fazla tutulduğu için, kitabın metni de kırk yıldır elden geçirilmemişti. İlkyurtdışı göreve atanan genç hariciyecilere, İncil ve Dua Kitabının yanısıra bu kitap da demirbaş bir armağan olarak veriliyordu. Kitaptaki talimatlar, uykusuzluktan muzdarip konsoloslara uyku ilacı gibi gelirdi. Örneğin 'Yolculuk için Yararlı Bilgiler' bölümüne bakalım.

> *Memurlar, valizlerine, yatarken giymek için yumuşak bir gece başlığı, çizmeleri çıkarıp giymek için pantufla, bir dikiş kutusu, ufak ispirto ocağı, bir şişe ispirto, fincan, tabak, kaşık ve bisküvi koymalıdırlar. Ayrı bir çantaya iki ıslak sünger, bir sabunluk, bir yüz havlusu, saç fırçası ve tarak yerleştirmelidirler. Yastıklar kıvrılıp iyice küçülecek biçimde olmalı ve kuştüyüyle doldurulmalıdır. İçinde giyinip soyunmak için, önü bol ve derin cepli bir yolculuk paltosu bulundurulmalıdır. Yanınıza her zaman bir çift yedek eldiven almayı unutmayınız. Küçük bir çanta içinde, ince tabaka halindeki sabunlu kâğıtları yanınızdan eksik etmeyiniz; böylece bir tabaka sabunla ellerinizi kolayca yıkayabilirsiniz. Islak sünger ve bir tabaka sabun, toz içinde kalan yorgun yolcunun ellerini ve yüzünü temizlemeye, ferahlık vermeye yeterlidir. Bir ispirto ocağı, bir kutu hardal yaprağı, ilaç içmek için bir bardak, plaster, bir şişe su ve bir şişe iyi cins konyak, yolculuk sırasında beklenmedik hastalıklar için iyi bir önlemdir.*

Bu uyutucu saçmalık böyle uzayıp gidiyordu; konsolosun uykulu gözlerinin önünden, kafalarında madenci kaskları, arkalarında konyak şişeleri ve ispirto ocaklarıyla dolu bagajları ile silik ama yürekli insanlar ardı arkası kesilmez sıralar halinde geçtiler. Şimdi kendisi de bu uzun, anlamsız safariye katılmış -- Qu-

atrefages'ın cicili bicili çizelgelerinden bakır hisselerinin iniş çıkışlarını izleme olanağından yoksun kalmıştı. Sonunda uykusu gelmişti; elindeki kitap halının üzerine düştü ve artık mekanikleşmiş bir hareketle, eli başucundaki lambaya uzanıp söndürdü. Felix, şaşılacak kadar derin ve güzel bir uyku çekti ve ortalığı toplamaya gelen hizmetçiden on dakika önce çalar saatin sesiyle uyandı.

Tramvaylar çalışmaya başlamış ve bir zamanlar Rabelais'nin sinirine dokunan ziller çınlamaya koyulmuştu; ama Felix bunları hiç duymadı.

DÖRT

YAZ GÜNEŞİ

Sonunda yaz geldi ve oraları ilk kez görecek olanların malikâneye varış günü geldi çattı. Felix öylesine heyecanlıydı ki, konukların beklendiği gün, kıyıya çıkışlarını kaçırma kaygısıyla, yeşil suyun üzerindeki iskeleden bir an olsun ayrılmadı. Rüzgârda rasgele yürüyor, kendi kendine konuşuyor, tek gözlü bir denizcinin işlettiği, nehir kıyısındaki Bistro de la Navigation'da kahve üstüne kahve içiyordu.

Nehrin son kıvrımını dönen vapurun, geldiğini müjdelemek için çalacağı düdük sesini bekleyen oldukça kalabalık bir grup vardı, *qui vive*'in[1] üzerinde – bu ses, hem yolculuğu tamamlamanın zafer işareti, hem de Avignon'un nehirden görünüşü karşısında duyulan hayranlığın ifadesi sayılabilirdi. Bu arada Felix boş durmamış, birkaç kez konukların kalacağı eve gitmişti; bazen arabayla, bazen bisikletle, hatta bir seferinde de yürüyerek gitmiş ve Noter Becbet'den anahtarları alıncaya kadar eve girememişse de, yaban otlarının bürüdüğü bahçede ve bostanda piknik yapmıştı. Yüksek çamlardan birinin altına oturup altı sandviçle kırmızı şaraptan oluşan piknik yemeğini yerken, bir taraftan çamların keskin kokusunu ciğerlerine çekmiş, bir yandan da konuklar gelince ne hoş vakit geçireceklerini düşlemişti. Nitekim yanılmadı – onların gelişi ve neşeleri, beklentisinin de ötesindeydi; Felix onlara hemen uyum sağladı ve Tu Duc ikinci evi durumuna geldi. Çoğu akşamlarını mutfaktaki eski masanın çevresine oturup Yirmibir oynayarak geçiriyorlardı; hatta bir seferinde Felix, Quatrefages'ı bile baştan çıkarıp yemeğe getirdi. Delikanlı da her zamanki içine kapanıklığından sıyrılıp, çeşitli iskambil hünerleri gösterecek kadar coştu. Ama mutluluğunun asıl nedeni Lord Galen'in olmayışıydı; çünkü ihtiyar, karaciğerini tedavi ettirmek için Baden-Baden'e gitmeye karar vermiş ve ne zaman döneceğini söylemeden gitmişti. Harika bir şeydi bu. Konsolosluk neredeyse hepten kapandı, Quat-

1. Kulağı kirişte. (Yay.)

refages aletlerini bir köşeye bıraktı, odasının duvarlarına iğnelenmiş Haçlı Seferleri haritalarını terk etti ve kentin Les Balances denilen çingene mahallesinde, büyük olasılıkla uygunsuz serüvenlere daldı.

Münih'ten, ayağının tozuyla Livia geldi.

Onunla birlikte de gruba yeni bir hava geldi, çünkü kızın duru güzelliği, köşeli kişiliği hepsini etkiledi – en çok da aşırı duyarlı, çabuk etkilenen Blanford'u. Felix de kendince kul köle oldu kıza; Livia onunla şakalaşıyor, yüreğini toy bir tutkuyla sıkıştıran bir tür kardeşçe ilişkiye giriyordu. Felix onun bir dediğini iki etmiyordu; hatta (Tu Duc'u kısıtlayıcı bulacak kadar bağımsızlığına düşkün) Livia, konsolosluktaki kullanılmayan sandık odasında kalmak istediğini söyleyince Felix hiç sesini çıkarmadan bunu kabul etti. Livia'nın orada kalacağı düşüncesi, Felix'in ruhuna perendeler attırırken, Blanford'un da benzini attırdı. Evet, Blanford'un beti benzi attı.

O ilk yaz buluşmasının bütün baş döndürücü hareketliliği ve hoşluğuna karşın, gelecekteki gelişmelerin belirtisi olan ve eğilimleri belirleyen daha önemli şeyler de oluştu. Yapışık kardeşler Sam ile Hilary, serüven ve yolculuk söz konusu olunca herkesten önce davranır, herkesi kışkırtırlardı; ancak Livia ortaya çıkınca Hilary'ye bir hâl oldu, Felix ile Blanford'un fırtınaya yakalanmış gemiler gibi batağa sürüklendiklerini gördükçe Hilary'nin buz mavisi gözleri puslanıyor, kaygılı bir anlatıma bürünüyordu. Constance ile Sam arkadaşça bir ilişkiyi sürdürüyorlardı – doğuştan şövalye ruhlu birinin buna katlanması pek zor değildi. Sam, et ve kandan değil, et ve kitaptan oluşmuştu; ve sarışın, güleç Constance, onun gözünde yalnızca derin saygı duyulacak bir hanımefendiydi, neredeyse tek eksiği bir kuleye hapsedilmemiş olmasıydı... Hiç kuşkusuz, bütün bunlar ancak sonradan yorumlanabiliyor; çünkü olaylar yaşanılırken, her şey kolayca değerlendirilemeyecek kadar hızla geçer. Blanford o toyluk döneminde yorumlayamadığı pek çok şeyin şimdi farkına varıyordu. Sonunda gerçek (hangi gerçek?) ortaya çıkınca kendisini şaşırtan bu yanılgılardan bir kısmını Sutcliffe'e mâl ederek yazdı. Bir gün Livia sigarasıyla Hilary'nin bileğini yaktı, o da kıza bir tokat attı ve göz açıp kapayıncaya kadar saç saça

baş başa girdiler. Eh, ne de olsa kardeş gibiydiler...

Her gün köyden gelen kambur bir hizmetçi bulmuşlardı; sonradan öğrendiklerine göre, kadın eskiden bir genelevde *serveuse*'lük[1] yapmıştı. Bu deneyim, ona erkeklerin huyunu öğretmişti – bir yatakodasına girdiği anda, kitap okur gibi okurdu odayı. Bir bakışta, durumu hafiye gibi yorumlayabilirdi; dağınık yastıklar, battaniyeler, her şeyin bir anlamı vardı. Sık sık kendi kendine gülümserdi. Bir gün Blanford kapının önünden geçerken, kadının yastığı alıp derin derin kokladığını gördü. Kadın başını sallayarak gülümsedi ve arkasını dönüp Blanford'u görünce, boğuk sesiyle "Matmazel Livia!" deyiverdi. İyi de, düzelttiği yatak Hilary'nin yatağıydı. İnsanın o anda kafasına dank etmiyor; ama çok daha sonra bir gün Livia bembeyaz dişleriyle Blanford'un elini ısırdığında, Blanford o olayı anımsadı. Dahası, o yazın sonlarında "Hilary, günün birinde Livia'ya evlenme önerisinde bulunacak olsam, ne derdin?" dediği zaman Hilary'nin nasıl gerginleştiğini de anımsadı. Hilary'nin mavi gözleri kısıldı, sonra yapmacık bir kutlama sıcaklığına büründü; arkadaşının omzunu tutarak acıtıncaya dek sıktı, ama hiçbir şey söylemedi. Sonra yemekte, durup dururken "Bence, kesinlikle emin olmalısın Aubrey," dedi. Ve Blanford onun Livia'yı kastettiğini hemen anladı. Bu tür ufacık şeyleri, insanın tek bir davranışındaki çok anlamlılığın içinde yorumlamak yıllar alıyor. Tıpkı müsvedde defterinde Sutcliffe'in bir gün ona dediği gibi: "Koca adam, kız doğru da, cinsiyet yanlış. Talihine küs!" Bir başka seferinde, bir başka müsvedde defterinde de zavallı romancı şöyle diyordu: "Annemin arzuyu söndüren donukluğu, beni Livia'nın, yani onun soyundan birinin kollarına fırlatan tetik görevini yaptı." Sonra bir anlık bir başka şey – Livia, konsolosluktaki sandık odasında birkaç gün ya da her seferinde birkaç gün olmak üzere birkaç kez kalmıştı – Felix odadaki hantal gömme dolabın içine ufak bir gardrop koymuştu. Yaz sonunda Blanford, Felix'e "Buradan giderken Livia'ya evlenme önerisinde bulunacağım," deyince delikanlı ona tuhaf tuhaf baktı, Blanford da bunu kıskançlığa yordu. Binlerce ışık yılı sonra,

1. Hizmetçi. (Yay.)

Blanford kendi dublörü Sutcliffe'in garip manevralarını yazarken, güneye hareket etmek için geldiği yağmurlu bir Paris tren peronunda Felix'e rastladı; ve Felix o tuhaf, anlaşılmaz bakışın en anlama geldiğini işte o zaman anlattı. Felix, Livia'nın kişiliğini tanımlarken, küçük kasayı tutmak için haftada bir gün Konsoloslukta çalışan Quatrefages'ın incitici anlatımını yinelemedi. Kâtibin sözleri düşünüp taşınmadan söylenmiş keyfî bir yorumdu ve bu kadar kestirmeden söylenmesi Felix'i sarstı. yine de... hizmetçi temizlerken konuğunun odasına süzüldü ve dolapta merakını uyandıran birtakım erkek giysileri asılı olduğunu gördü. Ve Livia'nın gece geç saatlerde çingene obalarına yollanıp ortadan kaybolduğu da kesindi. Neden olmasın? Livia gençti, maceraperestti ve erkek kılığına girme gereğini pekâlâ duymuş olabilirdi. Felix hafif öfkeli bir tonda kâtibe bunları söyledi, ama o inatla başını sallayarak "Ben biliyorum. Kendim de sık sık *gitane*'lara[1] gidiyorum," dedi. Bu da doğruydu. Blanford (kendi kendine) buna aldırmamak gerektiğini söyledi – insanı gerçekten sarsacak, toyluktan olgunluğa aşıracak bir deneyimi kendisi de dünyada kaçırmazdı. Bir bakıma, işin en kötü yanı buydu; kızın kendisine çektireceklerinden içten içe sapkın bir zevk duymuş olmalıydı. Blanford bunları Felix'e söylediği zaman, Felix onun sadakatini ve hoşgörüsünü övdü; bu da kahramanınızı sinirlendirdi. Acı içinde kıvranarak, "Hey yarabbi, iş bildiğin gibi değil Felix," dedi. "Kapana kısıldım. Elimden başka bir şey gelmiyor. Hiçbir şey yapamadığım için de öfke beynime vuruyor."

Kıza bir tür şükran duygusuyla bağlanan yalnızca Blanford Değildi; Felix'in de ondan geri kalır yanı yoktu; çünkü gece yürüyüşlerinin bazılarına katılan Livia bir mucize yaratmış – Felix'i bu ufak, kasvetli kente aşık etmişti. Kilise onun duygularını, bu gizemli ve egzantrik kıza kendini kaptırmasını kutsuyormuş gibi, Kurşuni Tövbekârlar Kilisesinin üzerinde altın yaldızla *Venite adoremus*[2] yazıyordu. Livia, en uysal haliyle, boş kilisenin sıralarında Felix'le elele oturuyor, su çarklarının sesini dinliyordu. "İçinden geliyorsa dua et. Ben hiç edeme-

1. Çingene. (Yay.)
2. (Lat.) Gelin, yaklaşın. (Yay.)

dim," diye fısıldıyordu. Ama onun utangaçlığı Felix'i zorluyor, Felix karanlıkta kıpkırmızı kesildiğini hissediyordu. Üstelik dünyaları verseler, dua etmek için yerinden kalkmazdı; çünkü avucunun içindeki o sert, minik el bir mutluluk kaynağıydı. Bütün bunlar ne harika, ne romantikti ve resimden söz eden, bugüne dek kendisine boş bir hapisane gibi gelen bu kentin tarihiyle ilgili her şeyi bilen bu kız ne güzeldi. Kişiliğinin çingene yanına gelince – Augustus John'un herkesi etkilediği yıllarda Slade okulunun en parlak öğrencisi Livia idi; ve işe yarar öğrencilerin hepsi de Carmen olmaya can atarlardı. Livia yine bir gece ortalıktan kaybolduğunda, Felix kentin doğu kesiminde ona rastladı, Livia bir çingene kızıyla kolkolaydı; arkalarında da onları koruyormuş ya da kolluyormuş gibi görünen ince uzun iki çingene, bir katırın ipinden tutmuş yürüyordu. Paryalar gibi üstleri başları dökülüyordu, ve – sanki az önce başarılı bir soygun yapmışcasına – yakıcı bir parıltı vardı gözlerinde. Livia eski püskü bir pantolon giymişti, yalınayaktı – çıplak ayakla yürümeye bayılırdı. O yaz bir teneke parçası ayağını kesti, yara mikrop aldı; Livia bir süre yatmak zorunda kaldı ve o arada Felix'in kendisine hizmet etmesini seve seve kabul etti. Akşamları çingene kız konsolosluğa gelir, ama Felix görünür görünmez kalkıp giderdi.

Ama Quatrefages'la işler iyi gitmiyordu; Livia ve Quatrefages birbirlerinden nefret ediyorlar, ve bunu gizlemek zahmetine de girmiyorlardı. Sonradan ilginç bir konuda uzlaştılar, çünkü kâtip ona şantaj yaparak Lord Galen'in çeşitli projelerinden birinde kendisiyle işbirliği yapmasını sağladı – bu girişim çingenelerle ilgiliydi.

Olay şöyle gelişti: Çingeneler, kentin Les Balance denilen mahallesinde kendilerine ikinci bir yerleşim alanı bulmuşlar, yıkık dökük evlere sığınmışlardı. Quatrefages'ın verdiği bir ipucu üzerine, çingeneler ağır döşeme taşlarını söküp bu harap evlerin altını kazmaya başladılar ve kentin Papalık döneminden daha eskiye giden bir uygarlık tabakasına ulaştılar. Bulunan amforalar, mezar taşları, zırhlar, ev eşyaları, mozaik yer döşemeleri, dönemin zengin arkeolojik bulgularından biriydi. Bunlar çuvallara doldurulup, katır sırtında Galen'in şatosuna yollanıyordu.

Livia'nın çingenelerle yaptıkları Quatrefages'ın kulağına gitmişti; Livia, bu karanlık ilişkilerini oğlanın ona buna söylememesi için, kazı işinde yardımcı olmayı kabul etti; hatta bu buluntulardan, bir başkasının daha büyük çıkar sağladığını çakan çetenin bir iki büyük parçayı yürütmesini de Livia engelledi.

Felix için o ilk yazın en büyük mutluluğu, yalnızca Tu Duc'da geçirilen akşamlar değil; mağrur yüzlü, çıplak ayaklı bu esmer kızla gecenin bir yarısında yaptığı yürüyüşlerdi; Livia'nın ince gövdesi baston gibi dimdikti ve kentin en karanlık köşelerinde bile hiç korkusuz dolaşabiliyordu – bu karanlık köşelerden bir kısmı, örneğin bir duvara eğrilemesine iliştirilmiş tek lâmbayla aydınlanan o korkunç Londe sokağı Felix'in tüylerini ürpertiyordu. O duvar öylesine yosunlu ve nemliydi ki, sanki ölümün soğuk soluğunu sızdırıyormuş gibiydi. Bu sokaktaki loş kapı aralıkları, soyguncular için biçilmiş kaftandı. Livia'nın bu korkuları duymadığı belliydi; çünkü omuzları çürüyen duvarlara değmesin diye peş peşe yürüyerek bu sokaktan geçerlerken Livia konuşmasına ara vermezdi. Bir şeyi bulmayı aklına takmıştı – annesinin genç kızlığında sarındığına benzer o ünlü Avignon şallarından arıyordu. Ne yazık ki, o güzelim kaşmir şallar artık bu eski kentte yapılmıyordu.

Kuş seslerini dinlemek için, Felix'i, Le Bon Pasteur, sularını çevreye sıçratan kırık çeşmeli Corps Saints, ya da dünyadan kopuk gibi duran ama davetkâr Saint Didier gibi ufak meydanlara götüren hep Livia idi. Bu gece gezintilerinde Akdeniz'in tüm armonisi Felix'i kuşatıyor; bu eski kentin yıldızlı gecelerini beynine işliyordu– gençlerin altısı birden, The Bird gibi bir bistronun önündeki ağacın altında oturuyor, *pastis* denilen süt beyazı anasonlu içkiyi içerek, kemirilmiş gibi duran kent surlarının ardından ayın yükselmesini bekliyorlardı. Bir seferinde Livia onlara çingenelerden at buldu; atlara atlayıp Gard köprüsünden geçerek, büküle büküle denize ilerleyen yeşim rengi Gardon nehrine bakan tepelere kamp yapmaya gittiler. Kimi zaman da, Blanford kendi kendini davet ederek kente iniyor, ikisinin yürüyüşlerine katılıyordu. Bu Felix'in canını sıkıyor ve arkadaşının geldiğini görünce suratından düşen bin parça oluyordu. Ne var ki, Livia'nın çekiciliğine, Felix kadar Blanford da

kendini kaptırmıştı – gereken nezaketi göstermediğine için için küfretse de, onlara emrivaki yapıp birlikte gezmekten kendini alamıyordu. Ne var ki Livia, Blanford'un gelmesine seviniyor, onu Felix'ten üstün tuttuğunu açıkça gösteriyordu. Mahzun konsolos, sırtında kolej ceketi ve dudaklarında lanetlemelerle arkadan yürürken, onların kolkola gidişlerini kıskançlık sancıları içinde seyretmek zorunda kalıyordu. Bu olanları kimsenin ciddiye aldığı yoktu – yalnızca genç oldukları için, Aramon'un, Foulkes'nin, Montfavet'nin ya da Sorgues'nin zeytin ve vişne ağaçları arasında geçirilen boğucu yazın mutluluğu içinde böyle davranıyorlardı. Blanford ne zaman o dingin yazı düşünse, hep birlikte Vaucluse Pınarındaki köprünün üzerinde durup, alabalık kaynayan suya bakışlarını, dağın gırtlağından fışkırarak, içindeki balıklarla birlikte önlerinden akan kaynağın uğultusunu dinleyişlerini gözlerinin önüne getirirdi.

Ama öyle bir sahne vardı ki, sonraki yıllarda Blanford Livia'ya olan müthiş bağlılığının gizemini ne zaman çözmeye kalkışsa, her şeyi açıklayan o sahne aklına gelirdi. Felix'in birkaç günlük bir geziye çıktığı sırada, Livia ona kentin merkezindeki küçük müzede randevu verdi – hem de sabahın dört buçuğunda; gözlerinden uyku akan Blanford tam saatinde geldi ve yalın ayak kızı, yanında esmer bir çingeneyle birlikte müzenin karanlıkkapısında bekler buldu. Tanyeri yeni yeni ağarıyordu. Çingenenin elinde, kapının kilidine uyan kocaman bir anahtar vardı; yüksek kapının kanatları hışırdayarak açıldı ve kırmızı taş döşeli avluya onları buyur etti; avluya girerlerken, ulu çınarların yükseldiği iç bahçeden insan sesine benzemeyen çığlıklar geldi. Çimenlere yayılmış tavuskuşlarının sesiydi bu. Cam kapılardan geçerek, günün ilk ışıklarında tuhaf bir dinginlik veren bu iç bahçeye girdiler. Suskun çingene anahtarı kıza verip gitti. Blanford ileLivia, İtalyan ekolünün–yılın dört mevsimindeki hayâlî manzaraları yansıtan göller ve viyadükler ve caddelerle dolu suluboyalarınayer vermiş galerileri dolaştılar. Önemli kadınların ve unutulup gitmiş ricalin portreleri yarı karanlıkta onlara bakıyordu. Sonra Greeko-Romen bölümüne, oradan da elyazmalarının ve belgelerin sergilendiği cam tavanlı bölmeye geçtiler.

Müzeyi avucunun içi gibi bildiği anlaşılan Livia, camlı do-

lapları tek tek açıp, şaşkınlık içindeki Blanford'a, Petrarch'ın sevgilisinin evlilik belgesini, Marquis de Sade'ın mektuplarından yırtılmış el yazması birkaç sayfayı gösterdi. Bu sessiz şafak vaktinde, beyaz kâğıtları parmakları arasında tutmak ve rengi solmuş mürekkeple yazılmış satırları okumak tuhaf bir duyguydu. Blanford, o ahlâksız çapkınla Petrarch'ın esin perisinin aynı aileden geldiğini, ikisinin de Sade adını taşıdığını unutmuştu... Livia, Blanford'un yanı başındaydı, sonra kollarının arasına sokuldu; Livia değerli camekânları kapattı, Blanford'u yeniden serin çim bahçeye götürdü, bir banka yanyana oturup, Blanford'un getirdiği bayat sandviçin kırıntılarıyla tavus kuşlarını beslediler. Livia, "Yakında Almanya'ya döneceğim," dedi, "ve gelecek büyük tatile kadar beni göremeyeceksin – tabii benimle birlikte gelmezsen; ama şimdi gelemeyeceğini biliyorum. Orada öyle güzel şeyler olacak ki Aubrey; her yandan umut fışkırıyor. Yeni Almanya'yı yeniden Avrupa'nın düşünsel önderi durumuna getirecek yeni bir felsefe oluşuyor." Bu sözler şaşırtıcıydı; ama Blanford, siyasal konularda bilgisizdi. Almanya'da Versailles anlaşmasına tepki olarak huzursuzluk ve revizyonizm olduğu kulağına çalınmıştı. Fakat bu konu onun için çok sıkıcıydı ve yeni bir hükümet gelip, bütün bu aşırılıklara kesin olarak son verir diye düşünüyordu. Üstelik, böylesine önemsiz nedenlerden yeni bir savaş çıkması da olanaksızdı... Livia'nın romantik sözleri, bu yüzden Blanford'u şaşırttı. Gerçekten ilgi duyduğu için değil de, kızın kızarmış yanakları, coşkusunu yansıtan kenetlenmiş elleri hoşuna gittiği için sözü sürdürdü: "Peki öyleyse, eski dünya neydi?" Livia gözüne düşen buklesini arkaya atarak konuşmaya başladı: "Eski dünya 1832'de, Goethe ile birlikte öldü; hümanizmin, liberalizmin ve inancın eski dünyası öldü. Goethe o dünyanın örneğiydi; ve o dünyanın mezartaşını Goethe ile tanıştıktan sonra Napoleon yazdı; bu, o sırada Fransız Devriminin yok etmekte olduğu dünyaya istemeden yapılmış bir övgüydü. Kendisi de Direktuvar döneminin ürünü ve bugünkü Leninleştirilmiş Yahudi kültürünün habercisi olan Boney, kendi kendine "*Voilà un homme,*"[1] diye mırıldanmıştı.

1. İşte bir erkek. (Yay.)

Goethe'nin ölümüyle birlikte yeni dünya doğdu, ve Yahudi-Hıristiyan materyalizminin kanatları altında bugünkü büyük çalışma kampına dönüştü. Sanatta, politikada, ekonomide – her alanda Yahudiler ön plana çıktılar ve egemen oldular. Bir tek Almanya, bu kavim egemenliğinin yerine bir yenisini, Goethe'nin dünyasındaki eski değerleri getirecek Ari ırkın egemenliğini istiyor; çünkü Goethe rönesansın evrensel boyuttaki son temsilcisiydi. Neden yeniden o dünyaya dönmeyelim?" Blanford bunun nasıl yapılabileceğini pek kestiremiyordu; ama kızın coşkusu öylesine sıcak, öpüşü öylesine dayanılmazdı ki, Blanford başını sallayarak onun dediklerini kabullendi. Livia'nın yeni dünyası Hera'nın altın elma bahçesine benziyordu – aslında içinde Livia'nın bulunacağı herhangi bir yeni dünya Blanford için baş tacıydı: "Seni seviyorum Livia," dedi. "O dünyayı biraz daha anlat bana, bu can sıkıcı ortamdan kurtulmak için aradığımız her şey orada var gibi geliyor." Ve Livia, bu olağanüstü düşünsel serüveni, dokunaklı bir idealizm ve naiflikle anlatmaya koyuldu. Blanford bir ara Constance'dan söz edince, Livia, "Onun Viyana'daki hahambaşılara, o Yahudi psikanaliz simsarlarına hayranlık beslemesine dayanamıyorum," diye isyan etti. "O düşünce çoktan öldü. İşleyiş mekanizması bile, pozitivizmden kaynaklandığını açıkça gösteriyor." Blanford bu konuda kara cahildi – sözü edilen kişiler ve ögeler hakkında hemen hiçbir şey bilmiyordu. Livia aynı taşkınlıkla sürdürdü sözünü:" İnsan ruhu hakkında Yahudilerin bu verimsiz değerlendirmelerinden çok daha önce, Eski Yunanda bu konu çok daha şiirsel, çok daha gelişmeye açık ve akla yakın bir biçimde ele alındı. Örneğin, Olympus'a hükmeden o haydut çetesinden önce Chronos'un hadım ettiği Uranus gibileri dünyayı yönetiyordu. Uranus'ün kesilen organları daha dumanı üzerinde ve kıpır kıpır haldeyken denize atıldı ve onların köpüğünden Afrodit doğdu. Sen hangi dünyayı yeğlerdin? Hangisi daha üretken?" Blanford'un verebildiği tek yanıt, kızın kulağına fısıldadığı aptalca sözler oldu: "Seni seviyorum ve senin görüşlerini kabul ediyorum."

Livia, Blanford'un yüzüne dokundu ve zavallıcık hipnotize edilmiş gibi oldu; aşıktı, öylesine bir coşku duyuyor ve öylesine

dertleniyordu ki, içinde Livia'nın yer aldığı her şeyi gözü kapalı benimseyebilirdi.

Nemli çimenlerin üzerine serilmiş, kollarını birbirlerinin başının başının altına uzatmış yatıyorlar; yükselen güneşi ve uçuşan bulutlarıyla harika bir günün habercisi olan açık, ılık gökyüzünü seyrediyorlardı. Çok geçmeden buradan usulca uzaklaşmak, kapıları kilitleyip, rüzgârın kıpırtısıyla gümüşiye dönüşen zeytinliklerin arasından uykulu gözlerle geçerek Tu Duc'a dönmek gerekecekti. Livia'nın kimi zaman müstehzi bir öfkeyi, kimi zaman mesafeliliği yansıtan ince dudaklarıyla kondurduğu öpücükler, Blanford'a vaatlerle dolu birâlemin kapılarını açıyordu. Livia, gitmeden önceki son birkaç gecesini onun odasında geçireceğine söz vermişti. Sonra, "Beni istersen üç ay sonra yeniden Paris'te olacağım," diye ekledi ve Blanford bu olağanüstü çağrıya uyabilmek için çeşitli yollar aramaya, planlar kurmaya başladı. Gözbebeğindeki yansımanın içinde, gerçeğin çok büyütülmüş boyutunda, tüm gökyüzünü kaplayan ve üzerlerinde eski bir Yunan tanrıçası gibi dolaşan bir Livia gördü. Bu harika yaratığı başkalarıyla paylaşmak zorunda olması korkunçtu – ama hemen her şeyi birlikte yaptıkları için, bu sonuç kaçınılmazdı. Konukların gitmesi bir gerçeklik olarak somutlaşmaya başlayınca – çünkü başlangıçta yaz sonsuza dek sürecekmiş ve konukların kuzeye dönüşleri bir hayalmiş gibi geliyordu – elden geldiğince sık gezintiye çıkmak, o dönüşü olmayan gün gelip çatmadan çevreyi olabildiğince yakından tanımak duygusu ağır bastı. Constance, Tu Duc'a çeki düzen vermek, ilerde oturulabilir hale getirmek için Provence'da kalacak; Sam, Hilary ve Blanford ise mesleklerini seçmeden önce son sınavlarını vereceklerdi. Yaşantılarının ağırlık merkezi yavaş yavaş değişiyordu. Gözüne bir türlü uyku girmeyen Blanford, sabaha karşı yüzmek için nilüferli havuza doğru yürürken, iki kızkardeşin de uyku sersemliği içinde ve çırılçıplak bir halde havuza gittiklerini gördü. Kızlar, ince uzun gövdeleri, dik yürüyüşleriyle, serüven merakıyla Panteon'dan kaçıp sıradan insanların dünyasına inen mitoloji karakterlerine benziyorlardı. Blanford bir kenara çekildi, onların suya atladıklarını duyuncaya kadar bekledi; sonra kendisi de bir alabalık sessizliği içinde suya dalıp kızlara ka-

tıldı. Nilüferlerin arasında üçü de hiç konuşmadan oturdular, ağaçların arasından güneşin yükselmesini beklediler.

Bir düş gibiydi – iki kızkardeşin canlanmış heykelleri andıran ıslak kafaları; arada bir kuş cıvıltısıyla bozulan yoğun sessizliğin bahçede dolanışı. Eski Yunanlı ozan, 'Tehlike ve yoksunluk isteği kamçılar' der. Blanford bu dört başı mamur yazın bahşettiği tüm zenginliğe karşın, yaklaşan ayrılığın sızısını – şimdilik geminden boşaltılmaması gereken bir arzunun sancısını duyuyordu. Islak saçları, Livia'ya kafasını kazıtmış gibi bir hava veriyordu; sevimli kulakları, dua eden kutsal cücelerinki gibi sivri sivri dikilmişti. Kahvaltı sofrasının kurulduğu güneşli terastan, kırlangıçların süzülüp aşağı dalışlarını görebiliyorlardı; Constance'ın hiç düzenlenip bakılmadığına yemin ettiği bu bahçeye yaşam katabilmek için kuşlar yerçekimi ile ne güzel bir elbirliği içindeydiler. Bahçede hâlâ meyve veren ağaçlar, çilek tarlaları ve altları mantarlarla kaplı bir küme – yaşlı – pırnal ağacı vardı.

Günler, Provence'ın sıcağında eriyip birbirine geçmeye başlamıştı; sıcağın, suyun ve ışığın etkisiyle, gezilerini birbirinden ayırt edemez duruma geldiler; eski at arabasıyla Gardon boylarında geziyorlar ya da minyatür trene atlayıp deniz kıyısına iniyorlar, geceyi kumsalda geçirip toz duman içindeki Lunel'de boğa güreşi izliyorlardı. Carmargue ovasına inip onları Grau du Roi'ya götüren o minyatür tren ne güzeldi. Parlak renkli vagonlarıyla – bir bayram şenliği havasında ıssız, ufak istasyonlardaki uzun bekleyişlerde, makinist trenin hızını kimi zaman yürüme hızına düşürür, kendisi de inip demiryolunun kıyısındaki bostanlardan pırasa toplardı. Susuzluktan diliniz damağınıza yapışmışken, Aimargues'daki tulumbadan çekilen su ne tatlı gelirdi; aslında bu tulumba trene su vermek için yapılmıştı, ama tren suya doyunca sıra yolculara gelirdi. Hatta bir keresinde kendilerini Saintes'e götürecek aktarma trenini beklerken, Hilary bu tulumbayı duş niyetine bile kullandı. Yazın kuru sıcağında, kıyıdan kum ve deniz kokusu, karadan da koyun sürülerinin çiğnediği kekiklerle biberiyelerin kokusu gelirdi. Kimi zaman, güreşe götürülen siyah Camargue boğalarını taşıyan Nimes trenine yol vermek için, kör hatta çekilip bek-

lerlerdi. Bunlar, cennete giden yolların üzerindeki minik istasyonlar, dünyanın sonundaki makasçı kulübeleriydi. Gençler, güneş ve deniz sarhoşluğu içinde dönerlerdi bu gezilerden. Akşam olunca, kulenin arkasındaki sık fundalıkta bedenindeki enerjiyi, beynindeki oksijeni tazelemek için yoga yapan Livia'nın AUM diye mırıldanan tatlı sesi Blanford'un kulağına gelirdi. Bir başka yaşamdan aktarılan deyimle, 'Göğüs kafesindeki etten yürek *vagra* yürek değildir; etten yüreğin kapakçıkları tersine çevrilmiş bir nilüfer çiçeği gibi gündüz açılır, gece uykudayken kapanır.'

Güneyin dinginliği sevişmelerini de etkilemiş, kendine özgü bir titreşim, kendine özgü bir renk getirmişti; Livia'nın sevişmesi yalın ve vahşiydi. Blanford, Livia'nın orgazma yaklaşırken 'Ha' diye bağırmasını hiç unutamayacaktı; bu, bir Japon savaşçısının kılıcını kaldırıp öldürücü darbeyi indirmeden önceki narasına benziyordu. Ve bu darbenin şiddeti öylesine belirgindi ki, Livia sanki beli kırılmış gibi Blanford'un kollarına serilip kalırdı.

Gard Köprüsünün yamacındaki kahverengi kayalıklarda piknik yemeklerini yiyerek kartalların havada daireler çizdikten sonra dalışlarını seyrederlerken – hepsi aynı anda – seçimlerinden kaynaklanacak zorunluluklarla dolu yakın geleceği düşünmeye başladılar. İçlerinde en şanslısı belki de Blanford'du; çünkü ona mütevazi bir gelir miras kalacaktı ve bunu akademik çalışmalarından sağlayacağı parayla rahatça destekleyebilecekti – ya da ona öyle geliyordu. Yanık tenli Sam kendine pek güvenemiyor ve "Benim kişisel gelirim olmayacak. Zekâm da pek parlak olmadığına göre mesleğimde büyük başarı elde edeceğimi sanmam. O yüzden –militan olmasam da– Orduya yazılmak en akla yakın *pis-aller*[1] gibi görünüyor," diye düşünüyordu. Sam, Oxford Subay Eğitim Birliğinde faal görev almıştı ve şansı yaver giderse bir sınır alayına atanabilirdi. Constance kolunu Sam'ın koluna yasladı, başını kaldırdı, kendine güvenli ve rahat bir hava içinde Sam'e gülümsedi. Livia ile Blanford'un aşklarında bir tür umutsuzluk belirtisi olmasına karşın, Constance ile Sam'ın

1. Kötünün iyisi (ehveni şer). (Yay.)

sevgisinde gerginliğe yer yoktu. Livia ile Sam, kaderin boşalmamış bir tüfek gibi kendilerini beklediği boşluktaydılar; artık isteseler bile geri dönemeyecek kadar ileri gitmişlerdi.

Hilary konuşmaya başladı: "Sizleri şaşırtacağım, belki de üzeceğim. Katoliklik çok ciddi olarak beni cezbediyor. Katolikliği benimsemeyi gerçekten düşünüyorum. Gelecek sömestrden sonra bir süre inzivaya çekilip kendimi yetiştirmeyi düşünüyorum. Özel ders vererek pekâlâ geçinebilirim. Dinsel inancımın kalıcı mı, geçici mi olduğunu o zaman görürüz." Hilary utangaç ve kendine güvensiz bir tavırla arkadaşlarının yüzüne bakarak gülümsedi; bu tür duygular yüksek sesle söylendiğinde daha somut ve daha doyurucu oluyordu. Sonra nehrin üzerine uzanan o çok sevdiği kaya çıkıntısı'na gitti, dalışa hazırlandı ve yeşim rengi suya bir kırlangıç gibi süzüldü. Sam içine çekerek doğruldu, Hilary'nin peşinden suya atlamaya hazırlandı, Blanford da onu izledi. Bu kısacık konuşma, geleceği bir anda gözlerinin önünde somutlaştırıvermişti.

Blanford, Livia'ya vermek niyetiyle yanında bir yüzük getirmişti; ama şimdi bunu yapmak utandıracak ve yanlış anlaşılacak bir hareket gibi görünüyordu – duygularına en uygun düşen – belirleyici açıklamalara girmeye pek cesareti yoktu. Üstelik Livia böyle bir açıklama da beklemiyor, elini onun avucunun içine bırakıp, gülümseyerek Blanford'a bakıyordu. Paris'te yeniden buluşacaklardı! Ah, Paris'in o eşsiz döneminde insan kafelere gider, aşktan deliye dönmüş bir halde garsondan mürekkep, kâğıt, zarf, pul ister; garson bunları getirdikten sonra hemen bir kadeh *cassis* getirmeye seğirtirdi. Büyük aşk mektupları böyle doğardı – mektuplar *pneumatique*[1] ile gönderilir ve Merkür'e benzeyen miğferli bir motorsikletli bir saate kalmaz, mektubu yerine ulaştırırdı.

Blanford, yüzüğü Livia Paris'e döndükten sonra postayla göndermeye karar verdi. Sondan bir önceki akşam, zeytin ağaçları arasında kısa bir yürüyüşe çıktılar ve Livia onu şaşırtacak bir şey söyledi: "Seni hep bir yazar olarak düşünüyorum Aubrey – senin yaptığın gibi sürekli günlük tutanlar gerçek yazar-

---

1. *Pneumatique*: Eskiden mektup yollamakta kullanılan havalı boru sistemi. (Yay.)

lardır." Livia, onun her gece yatmadan önce bir okul defterine çiziktirme alışkanlığını fark etmişti. Bu, Blanford'un, bütün yalnız insanlar gibi, daha yeni yetmeliğinden bu yana edindiği bir alışkanlıktı. Ve Sutcliffe, hiç farkına varılmadan, işte bu defterde doğdu. Bir gün okuldayken haşarı öğrencilerden biri günlüğünü dolaptan yürütmüş, çocukları çevresine toplayıp yüksek sesle anıları okuyarak işi alaya vurmuştu. O olay, korkunç utanç veren, küçük düşüren bir şeydi; ve ondan sonra Blanford bir daha böyle bir işkence yaşamamak için bütün düşüncelerini S. adında düşsel bir yazara atfederek yazmaya başladı. Okuduğu kitaplarda dikkatini çeken sözleri kopya ettiği izlenimini pekiştirmek için de, hem deftere 'Basmakalıp Sözler Defteri' başlığını attı, hem de birkaç gerçek alıntı aktardı. Ancak, yavaş yavaş ve içten içe S, bir kişilik olarak biçimlenmeye, tüm acı ve tatlıyanlarıylayazarlığayazgılı atak, ne yapacağını bilmez biri olarak somutlaşmaya başladı. Blanford, –biraz da kollayıcı bir tavırla– ona o dönemin en büyük kriket oyuncusunun adını taktı; Sutcliffe, kriket dünyasında en çok tanınan addı. Sutcliffe, yıllar içinde, yalnız ve tedirgin bir entellektüelin kendi kendine konuşmasını andıran sözlerle yaşama geçti; ve Blanford, entellektüel konulara duyarsız, incelikten, estetikten nasipsiz bir dünyadan kaçmak için Sutcliffe'e sığınır oldu. Sonradan o büyük adam kâğıt üzerinde boy gösterip, günahlar ve cinaslarla dolu yaşantısını sürmeye başladığında, Blanford onun dudaklarından eksik etmeyeceği bir ilâhi yazdı. İlâhinin ilk dizesi, "Sanının sana çok daha yakınım" diye başlıyordu. Ama bu çok daha sonraydı. Ama şu anda Blanford Livia'nın gözlerinin içine baktı ve duraklamadan yanıtını verdi: "Düş gücümün yazar olmaya yeteceğini sanmıyorum. Öğretmen üslûbum ağır basıyor galiba."

Oysa Livia haklı çıktı.

Blanford, Livia bakarken, onun kendisine gülümseyişini seyrederken, kör olmamak ne harika bir şey diye düşündü. Livia, "İkide bir alıntı yaptığın bu S de kim?" diye sordu. Demek gizlice Blanford'un defterini okumuştu! Blanford hiç renk vermeden "Schopenhauer," dedi. Bunu söylerken, bir yandan da pembe dizlerini bitiştirmiş, penisi –kendi deyimiyle– *en trom-*

pe-l'oeil,[1] irikıyım bir adamın açık pencerenin önünde halter kaldırışı gözlerinin önüne geldi. Fazla üretkenlikten deforme olduğu için hep karmaşık duygular içindeki romancılardan biriydi asıl Sutcliffe. Belki de şairdi? Evet, şiir yazardı. Bazı şiirleri Isis'de basılmıştı. Yaratıcı bir kişi olduğu yolundaki inancını pekiştirmek için, bu şiirleri Livia'ya gönderecekti. Livia ona birkaç Yoga*asana*'sı öğretmişti, Blanford da her sabah bu hareketleri yapıyor; bir yandan da kulenin arkasındaki zeytinlikte Livia'nın kendini hiç zorlamadan yapıverdiği lotus pozunda oturarak Aum diye mırıldandığını, ya da tüm iradesinden ve bedeninden sıyrılarak ceset pozunda yattığını ve 'gökyüzünü yutma' meditasyonu yaptığını düşünüyordu. Blanford Yoga yaptıktan sonra kendini daha iyi hissetmesine karşın, yine de bunu gelip geçici bir heves olarak görüyordu.

Blanford işte bu sıradışı ve bilinmedik yollar sayesinde, yıllar sonra o şişko ayyaşı, o şerefsiz herifi, viski kokusunu alınca tilki burnu kızaran, alkolün sıcaklığı sinirlerine yayılınca gevşek gövdesi canlanan Sutcliffe'in izini buldu. Bu olağanüstü *alter ego*[2] nereden çıkmıştı? Blanford bunu hiçbir zaman kestiremedi.

Livia -dili tetikte bir yılan, art niyetli bir kedi gibi- merakla onu süzüyordu...

Ve işte Felix Chatto döküntü bisikletiyle çıkageldi ve Lord Galen'in onları davet ettiğini haber verdi; Galen Berlin'e hareket etmeden önce onlara bir veda yemeği veriyordu. Şişmiş ayaklarını çoraplara, ayakkabılara sığdırmak, kaç zamandır unuttukları gömlekleri, kravatları ortaya çıkarmak büyük dertti... Ama ihtiyarın davetini geri çeviremezlerdi. Üstelik, Provence'da geçirilen bu akıl çelen tatilden kentteki yaşamlarına dönmek için de iyi bir alıştırma olacaktı bu.

---

1. Aldatıcı görünüş, göz boyama. (Yay.)
2. (Lat.) Öteki ben. (Yay.)

BEŞ

LORD GALEN'İN YEMEĞİ

Lord Galen müthiş bir sadelik içinde, "Çocukluğumda *Buharın Romansı* diye bir kitap okudum ve hiç unutmadım," dedi. "Altın yaldızlı kırmızı kapağının üzerinde bir makine resmi vardı; kitap 'Buhar makinesi yararlı bir büyük güçtür' cümlesiyle başlıyordu." Galen şaka mı yapıyordu, ciddi mi konuşuyordu, kimse anlayamadı. Galen düşünceye daldı, üst dudağı yukarı çekildi. Kendisi için özel olarak tasarlanmış giysisini saray vekilharcı ile İtalyan amirali arasında bir şeye benzettiği şoför Max, kızarmış tavukları konuklara dağıtmadan önce servis tabağında güzelce kesti. Siyah üniforma pantolonunda geniş sırma şeritler, ceketininyakalarında da *sommelier* –şarap mahzeni şefi– arması vardı. Max, beş genci Hispano ile getirmiş, Tu Duc'tan Galen'in evine giden yol çok tozlu olduğu için de konuklar yürümekten kurtulduklarına çok sevinmişlerdi.

Galen'in yıl içinde ara ara gelip oturduğu ev, ihtiyarın kendisi gibi karakteristikti – evi yakın bir tarihte, Galen'in iş ilişkisi olan Yunanlı bir silâh taciri yaptırmıştı; evin yerindeki eski şatodan kala kala bir kule kalmış, gerisi modern villayı inşa etmek için yerle bir edilmişti. Vahim denecek ölçüde incik cincik bir mimari üslûbu olan villa, gölgeli bahçede yine de göze hoş görünüyordu. Yaşlı adam "Eski moda şeyleri sevmem," dedi. Sonra çenesini yukarı kaldırarak "Ben yaşamı hiçbir zaman kamışla içmedim," diye ekledi.

Evin asıl adı 'Akropolis'ti; ama Lord Galen karakteristik bir Yahudi alçakgönüllülüğüyle eve 'Balmoral' adını takmıştı; çok ince bir beğeni düzeyine ulaşmış olan Felix Chatto, eve saptığı zaman karşısına dikilen Balmoral yazılı kocaman tabelayı her görüşte dehşete kapılırdı. Evin içi de, gösterişliliğiyle, Felix'in tüylerini diken diken ediyordu; burası, ünlü ama cahil bir artistin Kahire'de yaptırabileceği türden bir evdi. Yığın yığın kakma ve deri ve kreton eşya dolu salon sütunlar üzerine oturtulmuştu. Bu helezoni sütunlar bir de boyanınca, berber dükkânlarının önündeki çubuklara benzemişti. Evin müthiş mo-

dern ve hafiften de edepsiz bir havası vardı. Ve o davet akşamı, eve çok uygun düşen, o satenlere, kakma süslemelere, kırmızı marokenlere pek yakışan yeni bir konuk vardı. Hiçbiri Prensi daha önce görmemiş, hatta adını bile duymamışlardı; adamın Mısırlı bir Prens olduğu ve Lord Galen'le birlikte iş yaptığı anlaşıldı. Prens güvercin grisi bir kostüm, ayna gibi pırıl pırıl pabuçlarının üzerine de yine güvercin grisi tozluk giydiği için, bu oryantal dekora çok uygun bir görüntüdeydi. Gri yeleği inci düğmeliydi. İnce uzun yüzü de neredeyse giysileri kadar griydi. Ceketinin yakasında altın bir sincap, parmağında da Mısırlıların uğur saydığı altın bokböceği yüzük vardı.

Lord Galen, Prensi, önemini çok hafiften vurgulayarak tanıştırdıktan sonra, "Prens Hassad benim eski bir iş arkadaşımdır," diye ekledi. Prens şaşılacak kadar utangaçtı; el sıkışırken utangaç bir tavırla eğiliyor ve her tokalaşmadan sonra ufak, kuru, pençeye benzer ellerini karşısındakinin avucundan kurtardığına sevinmiş gibi görünüyordu. Yanındaki koltuğun üzerinde oymalı bir sineklik ile parlak sırma püsküllü bir fes duruyordu; fesin yeşil şeridi, yalnızca adamın kral soyundan geldiğini değil, aynı zamanda hacca gitmiş olduğunu da gösteriyordu. İlk anda adamın çarpıcı özelliği, sanki kılığının egzotik görünümü ve kendisinin yabancı oluşu gibiydi. Ama birkaç saniye içinde bu ilk izlenim değişti; konuklar, başını öne eğip alçakgönüllü bir tavırla oturan, kendilerini tek tek süzen doğulu bir ermişin huzurunda oldukları duygusuna kapıldılar. Adamın İngilizcesi neredeyse kusursuz, Fransızcası yabancı aksanı ve tonlamasından uzaktı. Birisi bu özelliğine değindiği zaman, Prens gülümseyerek, "Her iki dili de gençliğimde öğrendim. Saray hareminde ders çalışmaktan başka yapacak bir şey yoktur," diyordu.

Galen azametli bir tavırla 'Şampanya' diye buyurdu; limonlukta, dilsiz sekreterin başında durduğu kokteyl masasından bir mantar sesi duyuldu; yaz sıcağında dili damağı kurumuş konuklar için eşsiz bir ikramdı bu. Prens kadehini yudumladıktan sonra yanındaki masaya bıraktı; hepsinin Fransızcayı İngilizce kadar iyi konuşuyor olması onu rahatlatmıştı.

Constance, çarpıcı zekâsı ve alıcı Fransızcasıyla, hemen Prensin dikkatini çekti. Prens, belki de Fransa'nın böyle bir kö-

şesinde bir masal kişisi gibi göründüğünü fark ettiği için, kendisini ve özelliklerini, alışkanlıklarını konuklara anlatırken, daha çok Constance'a dönerek anlatmaya başladı. "Arabamla kuzeye, Almanya'ya gidiyorum. Mısır adına bir iş yapmak üzere Lord Galen de benimle geliyor." Galen bu konuda biraz kararsız görünüyordu; yolculuğu kendi zarif otomobiliyle yapmalarını önermiş, ama Prens dört atlı landosuyla gitmelerinde ısrar etmişti– böyle bir gezi için ürkütecek kadar yavaş bir yol alma yöntemiydi bu. Üstelik, Prens yol boyunca bir iki katedrali de ziyaretetmek istediğini belirtmiş, bu daLord Galen'e biraz marazi bir tutku gibi gelmişti. Ne var ki, Prens, son derece uygar bir doğulunun dış ülkelere gittiği zaman yapması gereken şeyleri yapmaya kesin niyetliydi ve onun isteklerine uymaktan başka çare yoktu. Yine de, Lord Galen yatağına girdiği zaman, bu tantanalı arabayla Avrupa'nın bir ucundan öteki ucuna nasıl gideceklerini düşünüp homurdanmaktan kendini alamadı. Araba şu anda Galen'in garajında duruyor ve kara tenli, üniformalı iki Saidi, atları tımar edip su veriyorlardı.

Prens'in Tu Duc sakinlerine çok çarpıcı geldiğini söylemeye bile gerek yok; ancak, Chatto'nun ve davetin şerefine kravat takmış, al yanaklarından anlaşıldığı kadarıyla da buraya gelirken cesaretini toplamak için bir iki tek atmış olan Quatrefages'ın üzerinde de aynı ölçüde etkili olduğu söylenemez. Belki Prens de bunu fark etti; çünkü ağdalı Fransızcasıyla delikanlıya sorular sorarak onunla ilgilenmeye başladı. Çok geçmeden genç kâtip rahatladı, güvensizliğinden sıyrıldı ve aksanlı olmasına karşın kötü sayılmayacak İngilizcesiyle konuşmalara katıldı. Max gelip de istedikleri zaman sofraya buyurabileceklerini söyleyinceye kadar sohbet sürdü. Prens yaldız uçlu sigarasını söndürdü, ellerini yıkamak için izin istedi; saray kavaslarının taktığı kırmızı kuşağı sarınmış uzun boylu bir Nubyeli olan özel uşağı, Prense havlusunu tuttu, sonra da soylu parmaklarına kolonya döktü. Prens yüzüne de biraz koku sürdü. Alçakgönüllü bir tavırla, herkesin ayakta kendisini beklemekte olduğu masaya geldi. Lord Galen onu, iki kızkardeşin arasına oturttu; bu Prensin çok hoşuna gitmiş olmalı ki, hemen Constance ile konuşmaya koyuldu.

Mutfaktan, sekreterin bu ziyafet için tuttuğu üç genç köylü kızın konuşmaları ve tabak çanak sesleri geliyordu. Sekreter yemeğini onlardan ayrı, çalışma odasında yiyordu. Lord Galen, büyük bir keyif içinde, "Her yıl Fransa'dan ayrılmadan önce bu veda yemeğini veririm. Ama ilk kez Prensi soframda ağırlıyorum," dedi. Lord Galen çevresindekilere gülümserken, Prens Hassad da bu övgüden utanmış gibi, alçakgönüllü bir gülümseyişle, "Ben de burada olmaktan mutluyum," dedi ve "özellikle de, bana inanılması zor görünen romantik projeniz beni çok ilgilendiriyor. Biz Mısırlılar çok kuşkucu oluruz," diye ekledi.

Galen, "Haklısın, çok haklısın," dedi, "ama bizim minik projemiz hiç de hayal sayılmaz. Belirli soruşturmalar yaptık. Bu hazine masal değil, öyle değil mi Quatrefages?"

Prens kuşkuyla başını salladı. Zor duyulacak kadar alçak sesle, "Peki ya yatırım olarak nedir?" diye mırıldandı ve geleneksel bir çeşnicibaşı pozunda sandalyesinin arkasında duran uşağına gitmesini işaret etti. Konuşma gizli konulara yönelirse, kimsenin kulak misafiri olmasını istemiyor gibiydi. Prens masadakilere tek tek baktıktan sonra, "Belki yemekten sonra araştırmalarınızla ilgili bilgi verebilirsiniz. O zaman bir karara varabilirim," dedi. Ve yanındaki Livia'ya dönüp, çevrede hangi anıtları, hangi tarihsel yerleri görmesi gerektiğini sordu; Livia da, dilerse kendisine rehberlik yapabileceğini söyledi. Prens bu söz üzerine biraz duraksadıysa da memnun oldu. Lord Galen içini çekerek, "Görülecek o kadar çok şey var, ama benim bir türlü gezip dolaşmaya vaktim olmuyor," diye hayıflandı. Odanın bir köşesindeki kadife minderinde yatan evin o tuhaf kedisi hafiften hırıldadı. Tavuğun kokusunu almıştı. Lord Galen kendi tabağındaki tavuktan büyükçe bir parça kesip Max'la kediye gönderdi. Kedi Max'a yılan gibi tısladı. Çelimsiz görünüşüne karşın, Prens'in yemekle arası pek iyiydi; tavuğunu bitirdikten sonra ikinci bir kez daha aldı ve Fransız usulünde yemek içinetle sebzenin tadını birbirine karıştırmamak için sebzeleri salata tabağına aktardı. Tavel kadehini de hiç ihmâl etmiyor, kadehi kaldırıp içkinin topaz rengi parıltısını ağzının tadını bilen bir hayranlıkla süzüyordu. Ev sahibine döndü, "Müslüman olmakla birlikte, hiç fanatik olmadım," dedi. "Ama karıma yakalanma-

mak için aşırıya kaçmam," diye gülerek yeniden gözlerini tabağına indirdi.

Lord Galen onu destekledi: "Tabii, biraz içmek zararsız bir keyiftir." Quatrefages arada bir susuyor, sonra konuşmaya katılıyor; bir kızarıyor, bir bozarıyordu. Felix, bu hallerin ne anlama geldiğini kestirecek kadar iyi tanıyordu onu. Quatrefages yine absent içmiş olmalıydı; içki onu kâh coşturur, kâh hüzünlendirirdi. Quatrefages yeleğinin cebinden minik sarkacını çıkardı, şarap kadehinin üzerinde tutup sallamaya başladı. Herkes, sanki bir sihirbazlık gösterisi seyredecekmiş gibi, ilgiyle onu seyretmeye koyuldu. Ama hayır. Quatrefages sarkacı bir an sallayıp derin derin düşündükten sonra sihirli aletini cebine koydu ve kadehini başına dikti. Bunu yaparken de kendini tutamayıp geğirdi. Herkes gülümsedi. Quatrefages ise kan çanağına dönmüş gözleriyle masadakileri süzdükten sonra Max'a kadehini yeniden doldurmasını işaret etti. Uşak içkiyi koyarken, kaygılı bakışlarını bir an efendisine çevirdi.

Ancak, Lord Galen konuşmaya daldığı için uşağının bu bakışını fark etmedi. Almanya'nın güzelliklerinden ve yakında yapacakları yolculuğun ne hoş olacağından söz ediyordu. "Güzel ve umarım kazançlı bir yolculuk olacak," diye ekledi. "Krupp kardeşler, özel trenleriyle Avusturya'ya gelecekler ve onlarla iyi dost olacağız, evet hem de çok iyi dost olacağız." Duygusal biri olduğu için, gözlerinin yaşardığını hissetti. Prense bu buluşmanın çok anlamlı olacağını söyledi. Başka ilişkileri sayesinde de Nubyalıların her istediklerini ucuza sağlayabileceklerini belirtti. Felix, Blanford'a usulca fısıldadı: "Orada neler olduğunu bilmiyor." Quatrefages, nasıl sarkacıyla geleceği okuyorsa, Felix de *Financial Times*'ın borsa sayfalarını okuyarak kehanette bulunabiliyordu. Almanya'daki tatsız gelişmeler, uzunca bir süredir ilgisini çekiyordu; Dışişleri Bakanlığının ajanları bile olaylardan duydukları diplomatik kaygıları açığa vuruyorlardı– Galen ise kalkmış, ülkede istikrar ve üretim varmış, yabancı yatırımlara kucak açacak bir ortam varmış gibi, parasal spekülasyonlardan, iş ilişkilerinden dem vuruyordu.

Başka zaman olsa, Felix susardı, ama bu kez merakını yenemeyerek konuştu: "Orada olup bitenler pek hoşuma gitmi-

yor. Bu durumun sizi telâşlandırmamasına da şaşırıyorum." Lord Galen, "Hangi durum?" diye atıldı. Bunun üzerine, Felix Almanya'da olanları ve olabilecek gelişmeleri kısaca özetlemek fırsatını buldu. Lord Galen, onun anlattıklarını gülümseyerek, ama dikkatle dinledi; ekmek tabağındaki kırıntıları yuvarlayıp ağzına attı. Ama yeğeninin konuşmasını nezaketle sonuna kadar dinledi ve aynı ölçüde kaygılı olmasa da, konuyu Felix kadar iyi bildiği anlaşılan yaşlı Prensin anlatılanları doğrulayan mırıltılarından ve baş sallamalarından tedirgin olmadı. Aslında Prens konuşmanın bu yöne kaymasından, nezaketi yüzünden kendisinin açamadığı konuların açılmasından ve aklını kurcalayan birtakım noktaların açıklığa kavuşmasından çok hoşnuttu. Herkesin yüzüne tek tek bakarak, Lord Galen'in ciddi görünümü altında kendisiyle bir oyun – deyim yerindeyse yatırımcı pokeri oynayıp oynamadığını kestirmeye çalıştı.

Livia da Felix'den yana görünüyordu; çünkü o da Felix'in görüşlerini başını sallayarak onaylıyordu. Sonunda söz Yahudilik konusuna gelince, Lord Galen yeğeninin varsayımlara dayanan görüşlerine daha fazla dayanamadı ve sevecen, ama kesin bir tavırla elini kaldırarak onun sözünü kesti: "Söylediğin her şey doğru görünüyor Felix, ama seni temin ederim ki, bence durum tam tersi – biliyorum, çünkü oraya gittim, kendi gözlerimle gördüm. Basın, bu anti-Semitizm söylentilerini yaymaya başladığı zaman, benim de dikkatimi çekti ve gerçekten kaygı duydum. Bir Manchesterli olarak kayıtsız kalamazdım. Galen, nedense 'Yahudi' sözcüğünü söylemek istememişti-belki de öğrencilik yıllarındaki bazı çağrışımlar nedeniyle böyle yapmış; Yahudi anlamına gelen Manchesterli deyimini kullanmıştı. Böyle deyince, sanki Oxford Üniversitesinde birinden söz eder gibi oluyordu. Galen, biraz daha alçak sesle, ama daha etkileyici bir vurgulamayla yineledi: "Bir Manchester'li olarak, bu olayı görmezden gelemezdim. Beni hem kişisel olarak, hem de parasal açıdan ilgilendiren bir durum söz konusuydu. Peki ne yaptım? İşin içine girdim, oraya gittim, ülkenin durumunu, hükümete yöneltilen muhalefetin yapısını inceledim. En ufak bir kuşkum olsaydı, sizi ta Mısır'dan buraya çağırır mıydım? Ta Mısır'dan ha? Sizin gibi eski bir dostu ha?" Uzun bir sessizlik oldu, Galen

ile Prens birbirlerini süzüyorlardı. Felix söylenenlere katılmadığını gösteren bir biçimde başını salladı; Livia da gerçek bir merakla Galen'e bakıyordu – acaba Galen yanlış bilgiler mi edinmişti, yoksa Prensi kandırmak için mi böyle konuşuyordu?

Lord Galen kimseyi değil, kendisini kandırıyordu. "Gittim, Nasyonal sosyalistlerin liderini bile gördüm. Koca bir hafta sonunu onunla birlikte geçirdim; planlarını, duygularını, düşüncelerini yüz yüze tartıştım." Galen muzaffer bir tavırla çevresine bakarak sustu.

Sonra sesini alçaltarak konuşmasını sürdürdü: "Öyle birinin verdiği güvencelere inanmamak olanaksızdı; içtenliği tamamen inandırıcıydı. Aklı bir karış havada bir yeni yetme değil, çavuş olarak savaşa katılmış olgun bir insan. Savaşı yaşayarak görmüş. Ülkesinin çektiklerini, Müttefiklerin dayattığı onur kırıcı siyasal koşulları çok yalın, ama duygulu bir tavırla anlattı. Tek isteği, yapılmış olan bu yanlışları düzeltmek ve tüm dünya ile barış içinde yaşamak. Politikasını ve inançlarını açık açık anlattı – öylesine içtenlikliydi ki, gözlerimi yaşarttı. Almanlara gerçekten katı davrandık. Adam bundan alınmakta haklı. Yine de çok ölçülü ve ciddiydi, görüşleri uzun uzadıya düşünülüp taşınıldıktan sonra varılmış sonuçlardı. İşte o görüşmemizde, Partisine yakıştırılan anti-Semitizm konusunda sorular sordum. Adamın içtenlikli olduğu hiç su götürmez – yüzü, davranışları bunu ortaya koyuyordu. Kimsenin gözümü boyayamayacağını bildiğini ve nasıl istersem öyle düşünmekte özgür olduğumu söyledi, ama basındaki kampanyanın yalan olduğunu, muhalifleri tarafından uydurulduğunu belirtti. Hatta Partisinin Doğu'da bir yerde, manda altındaki Filistin'den daha istikrarlı ikinci bir Yahudi devleti kurmayı bile düşündüğünü söyledi. Tutkuyla, inançla konuştu – dünyada herhangi birine gerçekten inandıysam, işte bu adama inandım. Partinin demografi bölümü tarafından hazırlanmış olan ve on milyonluk bir Yahudi devletinin yapısını anlatan uzun bir raporu bana gösterdi, fikrimi sordu. Nasıl heyecan duyduğumu tahmin edersiniz. Bu, Yahudi ırkının kendilerine ait bir yere sahip olma hayâlini dile getiriyordu. Modern bir siyasal liderin böyle düşünmesi insana güven veriyor. Gülümseyerek dedi ki: 'Görüyorsunuz ya Lord

Galen, bir bakıma biz Siyonistlerden daha çok Siyonistiz'. Ondan gerçekten çok hoşlandım."

Galen, yüzlerindeki anlatım kibar bir kayıtsızlık ile şaşkınlık arasında değişen konuklara baktı. Felix, amcasını afallamış bir halde dinliyor, Livia ise kuşkularını sürdürüyordu– Galen, Prensi tava mı getiriyordu? Geri kalanlar ne konuyu derinlemesine biliyorlar, ne de anlatılanların doğru mu yalan mı olduğuyla ilgileniyorlardı; içlerinde yalnızca Prens bu açıklamadan hoşnut olmuştu ve konunun ayrıntılarına aşinalığı belliydi. Esmer, zeki yüzü ipek bir mendil gibi, gülümseyişlerle katlanıyordu. "Peki, ya sözleşmeler P.G.?" diye sordu.

Lord Galen başım salladı. "Ben de şimdi ona geliyordum," dedi. "Görüşmemizin sonlarına doğru, Partisinin parasal durumundan söz ettik. Durumları, en iyimser deyimle, çok hassas. Çünkü güçlü çıkar odakları, devletin dümenini başka liderlere teslim etmek istiyorlarmış. O iktidara gelemezse, ufak bir Yahudi devleti kurma hayalleri ne olacakmış? İşte bu beni düşündürdü. Yabancı yatırımlar konusunda ağzını aradım; o da şimdi yapılacak yardımlara karşılık gelecekte birtakım ayrıcalıklar tanıyacağını söyledi. Bütün bu konuşmaların ışığında, durumun benim ve ortaklarım için büyük umutlar vaat ettiğini gördüm. Yine de, hiçbir zaman işleri aceleye getirmediğim için yeni baştan inceledim. Ve sonuçta anladım ki, bu, insanın ömrü boyunca karşılaşacağı en büyük fırsattır – Partiye yapılacak yüklü bir bağış, ilerdeki işlerde tanınacak büyük ayrıcalıklarla ödenecek. Herkese danıştım tabii kimileri benim düşüncelerimi ya da onun iyi niyetini kuşkuyla karşıladılar. Ama benim görüşlerim ağır bastı; bizim desteğimizle, yakında iktidara geleceğini umuyoruz; bu arada, bütün bir gece boyu tartıştığımız belgeyi de, tanıkların huzurunda ikimiz imzaladık. Bu akşam sizlere göstermek için yanımda getirdim."

Galen parmaklarını karton rulo mahfazasına soktu, bir kâğıt çıkardı, iki eliyle açarak onlara gösterdi. Kâğıt daktiloyla yazılmıştı ve üzerinde kartal olan şatafatlı bir balmumu mühürle damgalanmıştı. Belge kimsenin okuyamayacağı kadar uzakta duruyordu. Lord Galen de, o zamanki basiretli davranışından hoşnut bir gülümsemeyle kâğıdı hemen yerine kaldırdı. Prens,

evsahibinin bu ticari dehasını alkışlayacakmış gibi yaptı.

Livia kendini pek iyi hissetmediğini söyleyerek peçetesini ağzına tutarak masadan kalktı; önemli bir şey olmadığını, yalnızca biraz hava almak istediğini söyledi. Masadakiler saygılı davranarak ayağa kalkmak istedilerse de, Livia oturmalarını rica etti. Bu arada Constance, "Önemli bir şey değil, ben onunla giderim," dedi ve iki kız evden çıkarak yeşil çimenlere yürüdüler. Livia çimenlerin üzerine diz üstü çöktü, sonra boylu boyunca uzandı ve bir bu yana bir o yana dönmeye başladı. Bu hali, ilk bakışta ani bir nöbete benziyordu, oysa Livia gülme krizine tutulmuştu ve çimenlerin üzerinde dönerken yumruğunu ısırarak kahkahalar atıyordu. Kardeşi yanına diz çökmüş, merakla bakıyor, gülme nöbetinin geçmesini bekliyordu. Sonunda Livia gülmekten bitkin düştü, cebinden mendilini çıkararak gözlerini sildi. Gülmekle karışık bir sesle, "Koca budala onlara para veriyormuş," dedi. "Kimbilir nasıl gülüp alay ediyorlardır." Livia içini çekerek ayağa kalktı, Constance eliyle onun üstünü başını silkeledi. "Masada kendimi tutamayıp patlayacağım sandım, neye güldüğümü nasıl anlatacağımı düşündüm. Bu yaptığımın kusuruna bakma. Ama yılın esprisiydi."

Constance bu konular hakkında fazla bir şey bilmiyor, pek de ilgilenmiyordu. O yüzden hiç gülmedi; kardeşinin koluna girdi, birlikte yemek odasına döndüler. Tam o sırada Prens konuşuyordu: "Bavullarımı taşımak için bir de arabam var – ama çok eşyam olduğu için, araba dediğim neredeyse bir kamyon." Prens içini çekti. Sonradan görecekleri gibi, bu araba gerçekten de nakliyecilerin kullandığı tipte büyük bir kamyonetti. Prensin kişisel eşyalarının yanı sıra, üç uşak da oraya biniyordu. Kamyonet o sırada prensin Avignon'daki otelinin önünde duruyor ve polis başında nöbet tutuyordu; çünkü Mısır Büyükelçiliği, Prensin Fransa'da yolculuk etmekte olduğunu ilgililere bildirmişti.

Fransız Gümrüğü, kamyonetin içindekileri görünce şaşkına dönmüştü; Prens'in sandıkları, değerli ağaçlardan yapılmış, üstleri renkli ipekle kaplanmış ve telkâri işlemelerle süslenmişti. Tutankamun'a lâyık bir kraliyet tabutu, pahalı briç masaları, otuz kişilik ziyafete yetecek tabak ve çatal kaşık takımları

vardı. Prens, daha sonra bütün bunları ve belki canı avlanmak ister diye yanından ayırmadığı dört şahinini onlara gösterdiği zaman, başkalarına fazlalık gibi görünebilecek bu eşyanın Mısırlı bir prens için çok gerekli olduğunu anlattı; çünkü ne zaman ne olacağını kimse kestiremezdi. Ama bütün bunlar, prensle ahbaplıkları ilerledikten sonra olacaktı. O anda ise sofradaydılar; konyak ve puro içiliyordu ve Galen bir yandan ceviz ayıklıyor, bir yandan da yatırım konusunda bilgiçlik taslıyordu. Prens, kendisi gibi ince yapılı birinden umulmayacak kadar çok konyak yuvarladı. "Öteki konuyu –hani şu toprağa gömülü hazinenizi– onu sonra konuşuruz!" Prensin belli belirsiz alaycı tonu, Quatrefages'ı irkiltti.

Katip yükünü iyice almıştı ve tedirgin, ne yapacağı kestirilmez bir görünüşü vardı. Felix merak ve şefkatle ona bakarken, birden coşup hazineyle ilgili birşeyler söyleyip söylemeyeceğini düşündü. Her zaman biraz alıngan olan Fransız delikanlı, yaptıkları işin ciddiyetini nazik bir kuşkuyla karşılayan Prense gerçekten içerlemişti; Lord Galen'in neden bu konu üzerinde diretmediğini, neden savunmadığını merak ediyordu. Oysa Galen ekmek kırıntılarını yuvarlayarak oturuyor, Prensin kuşkuculuğu giderek ağır bastığı halde, bir şey söylemeden düşünüyordu.

Galen sonunda konuştu: "Bu eski bir hikâyedir, pek çok kişi bunun peşine düştü; hazineyi bulmak için çok para döküldü, ama umutları boşa çıktı. Çeşitli çıkar grupları bu işe el attı. Ama ancak çok kısa bir süre önce, hazinenin *yerini* gösterebilecek bazı belgeler ortaya çıktı. Bir hazinenin varlığı ve kâfirlikle suçlanan Kudüs Şövalyelerinin yargılanması sırasında bunun kaybolduğu kesin. Biliyoruz ki, Kudüs Şövalyeleri krallara bankerlik yapıyorlardı ve ellerinde büyük servetler vardı. Toloùse'da deşifre edilip daktiloya geçirilen mahkeme belgeleri, şövalyelere işkence eden sorgulayıcıların dini konulardan çok parasal konularda soru sorduklarını gösteriyor. Hazine nereye gitmişti? Kâfirlikle ilgili sorular da vardı – Engizisyon bunları derinlemesine araştırdı. Ama Kral Philippe le Bel'in tek öğrenmek istediği, parayı nereye sakladıklarıydı. Mahkeme işte bu yüzden o kadar uzun sürdü; birkaç ay içinde Kudüs Şövalyelerini öldürebilirlerdi. Öyleyse ne diye oyalandılar? Kendilerini ha-

zineye ulaştıracak bir ipucu arıyorlardı. Kralın aklını yalnızca bu soru kurcalıyordu – çünkü devlet iflas etmişti."

Galen durdu, söylediklerini onaylaması ve desteklemesini istercesine kâtibine baktı. Ama Quatrefages gözlerini tabağına dikmiş, dalmıştı. Prens artık gülümsemiyordu; Mısır folkloründe büyük yer tutan gömülü hazine hikâyelerini anımsamış ve bu fikir aklına yatmaya başlamıştı. Bu söylentinin aslı esası olmasaydı, ticari yeteneği ve ustalığıyla nam salmış böyle ünlü bir işadamı üzerinde bile durmazdı diye düşününce kuşkuları azaldı. Bu arada alaycı ve kuşkucu tavrıyla Quatrefages'ı incittiğini fark etti ve tutumunu değiştirdi; uzandı, özür dileyen bir yumuşaklıkla delikanlının bileğine dokundu, gönlünü aldı. Quatrefages yeniden neşelendi ve kendisine gülümseyen yaşlı adama "*C'est vrai*,"[1] dedi, "doğru; elimizde çok değerli kanıtlar var. Belki üzerinde ot bitmiş bir dehlizde. Bir şatonun, bir kilisenin ya da bir manastırın dehlizinde. Yeri gösteren işaret, şu biçimde dikilmiş zeytin ağaçları..." diyerek cebinden bir zarf çıkardı ve dolmakalemiyle kare bir alanın dört köşesinde birer tane ve ortada bir tane olmak üzere beş ağacın nasıl yerleştirildiğini çizdi.

Galen, "Bence Quatrefages'ın oteldeki odasına gidip bu konudaki çalışmalarını görmelisiniz," dedi. Tam dedektif gibi çalışıyor. Şu âna kadar aldığımız kokular, bizi Avignon'a ya da hemen yakınlarında bir noktaya getirdi. Kentin çevresindeki bütün şatoların ve kiliselerin kayıtlarını inceliyoruz; Papaların burayı kendilerine karargâh yaptıkları dönemde Avignon çok önemli bir dinsel merkez olduğu için, takdir edersiniz ki çok sayıda kilise ve şato var. Ama umut var, evet, umutluyuz. Kral John olayı, önsezilerime güvenmemi sağladı. Anımsıyor musunuz? O iş de başlangıçta saçma görünüyordu, ama kazandık, değil mi?

Bu gerçekten doğruydu. Galen bir davette Oxford'daki genç bir tarih hocasıyla sohbet ederken, adamın rastgele söylediği bir sözle ilgilenmişti; –kimbilir nasıl olmuştu da– söz definelerden açılmış, genç hoca da yaptığı tarihsel incilemelerden

---

1. Doğru. (Yay.)

birkaç define örneği saymıştı. Bunların içinde, ona en ilginç gelen Kral John'un hazinesinin Wash'da kaybolmasıyla ilgili öyküydü. Bu hazinenin en azından yerini bulmak kolay gibi görünüyordu; kanal sığdı ve kolayca araştırılabilecek durumdaydı. Dalgaların yükselip alçalması ve kum birikintileri, araştırmaları kısıtlamayacak kadar azdı. Yine de, kuşaktan kuşağa pek çok define avcısının onca çabasına karşın, hiçbir şey bulunamamıştı. Bu hazine, İngiltere'de, o güne kadar kaybolan hazinelerin en önemlisiydi – paha biçilmez değerdeydi. Rastgele söylenen bu söz, kendini ticari güdülerin şairi gibi gören Lord Galen'in merakını kamçılamaya yetti. Hemen kırmızı maroken defterine not aldı ve bir randevu sağladı.

Yasalara göre, bütün definelerin Krallığa ait olduğunu ve Sarayın, zorunlu olmamakla birlikte, dilerse defineyi bulana ikramiye verme hakkı olduğunu biliyordu. Lord Galen, defineyi bulacak olursa yüzde on beşinin kendisine verileceği konusunda hükümetten söz alabilirse, bu projeye harcayacağı zamana ve emeğe değeceğini düşündü. Başbakan yakın arkadaşıydı ve ertesi hafta yemeğe gelecekti. Galen bu fırsattan yararlanarak Başbakanın ağzını aradı. Olumlu bir hava sezdi. Bu tür işler, bu kadar üst düzeydekilerle konuşulurken, insan garanti istemezya da resmi sözleşme yapmaz. Galen de, karşılıklı olarak niyet mektubu yazmalarının yeterli olacağını söyledi. Tabii bu riskli bir işti. Proje pahalıya mâl olacaktı ve sonuçta eli boş da çıkabilirdi. Hükümetin kaybedeceği bir şey yoktu. Sonunda Galen proje için gerekli finansmanı sağladı ve Wash kanalını havadan incelterek, gömülü hazinenin önce yerini saptamak, sonra da ortaya çıkarmak için gerekli makineleri kullanmak üzere mühendisler getirtti. Çalışma iki yıldan uzun sürmüş, ama başarıyla sonuçlanmıştı. Lord Galen, kentte olduğu kadar Fleet Street basınında da ün yaptı. Sağladığı kazanç ise gerçekten çok büyüktü.

Prens az önceki kuşkuculuğundan pişman olmuş gibi, "Haklısınız," dedi. "Ne kadar haklı olduğunuz ortaya çıkan sonuçla kanıtlandı, hem de kuşkuyla bakanlara iyi bir ders oldu." Galen, bu dolaylı özür dileyişi nazik bir baş hareketiyle kabul etti. Sonra, "İşte sevgili Prens," dedi, "belki Kral John'un hazine-

sinden daha da riskli olan bu ufak girişimimize başladığımız zaman siz bu yüzden aklıma geldiniz. Şu anda aradığımız hazinenin yerini bulmak için pek çok kişi çabaladı – bunlardan birinin defineyi bulmuş ve Fransız hükümetine kaptırmamak için olayı gizli tutmuş olması da pekâlâ akla yakın. Ama ben buradaki hükümetle de tıpkı İngilizlerle yaptığım gibi anlaştım ve ortaklarım için önemli bir yüzde sağladım. Gerisi bilime, şansa ve bugüne kadar öğrendiklerimiz konusunda sizi aydınlatacak olan Quatrefages'ın çalışmalarına bağlı."

Quatrefages gözünü ayırmadan Prense bakıyor ve ciddi ciddi başını sallıyordu. Galen'in sözlerini pekiştirerek, "Bu konuyu konuşacağız," dedi. Prens de onun elini bir kez daha doğululara özgü içtenlikle sıvazlayarak "Tabii, birbirimizi anlıyoruz, değil mi?" diye karşılık verdi.

Bunun üzerine konuşma yeniden havadan sudan konulara döndü ve saat daha erken olmasına karşın, Tu Duc'tan gelen konuklar esnemeye başladılar. Mumlar neredeyse sonuna kadar yanmış ve damlamaya başlamıştı. Max onları söndürüp yenilerini yaktı. Felix, saate bakıp, "Artık yavaş yavaş yola koyulma zamanı geldi galiba," dedi. Bütün geceyi astımlı kedisiyle yapayalnız geçirme fikri, Lord Galen'i birden hüzünlendirdi. Sesi titreyerek ve neredeyse yalvarırcasına, "Bu kadar erken gitmeyin," dedi. "Terasa çıkıp birer kadeh daha içelim. Kimbilir bir daha ne zaman görüşürüz?" Blanford, karşısında oturan Livia'ya bakarken, bu sözlerin boğazında birşeyler düğümlediğini hissetti. Livia, sevecenlikle gülümsedi, ama Blanford kafasından geçenlere öylesine dalmıştı ki, onun gülümseyişine karşılık vermedi. Livia nasıl da yanmış, esmerleşmişti – rengi neredeyse Çingenelerinkine dönmüştü! Birden Blanford da müthiş bir keder duydu ve irkildi – çok daha sonra bunun bir önsezi olduğunu anlayacaktı; hepsinin, ama en çok da, koskoca düşman dünyada gelip geçici olarak bu duygu sığınağında barınan kendisinin ve Livia'nın başına gelebileceklerden anlamsız ve sınırsız bir korku duydu. İçerdeki (kendileri terasa çıkmışlardı) karanlık, dışarıdaki karanlığa denkti.

Yıldızların soluk pırıltısını seyrederek viski ve kahve içtiler. O yıl kesilmemiş olan uzun çimenlerde, arada bir ateşböcek-

leri yanıp sönüyordu. Hafif rüzgâr biraz kuzeye dönmüş ve sabaha doğru yapraklara, pencerelere çiğ yağdıracak hoş bir serinlik getirmişti (bunu Felix fark etti). Lord Galen, yoğun bulutların Provence göklerini bir açıp bir gizleyerek dolandığı, yıldızlı karanlığı göstererek, duygulu bir sesle "Ne güzel!" dedi. İçerde sofrayı toplayan Max'ın mor mor esnediğini, yatalak Wombat'ın yanından her geçişinde kedinin homurdandığını duyuyorlardı.

Lord Galen, kendisini bekleyen uykusuz saatleri, tıpkı bir hükümlünün önündeki mahkûmiyet dönemini düşündüğü gibi, acıyla düşünüyordu. Biraz uyumasına olanak veren ilaçlar almaya başlamıştı, ama zamanla uyuyabilmek için dozu arttırması gerektiğini fark ediyordu. Gece oldu mu, kızı aklına düşüyor, huzuru bozuluyor, için yanıyordu. Bazen gece yarısından sonra sekreterini arayıp satranç takımını getirmesini söylerdi. Hiç konuşmadan otururlar, şafağın ilk soluk ışıkları bahçedeki kuşları uyandırıncaya kadar satranç oynarlardı. Bazen de Galen, ayak seslerini boğan uzun çimenlerde, sabah serinliğinde yürürdü. Öyle gecelerde yeniden yatağına girdiği pek enderdi. Saat beşbuçukta Max'ın odasındaki saat çalıncaya kadar dolaşırdı. Çok geçmeden zenci esneyerek görünür, onun bisküvi ve akağaç pekmezinden oluşan kahvaltısını mutfakta masaya hazırlardı. Galen büyük bir açlıkla yerdi. O sırada esneyen sekreterini de odasına yollamış olurdu. Az sonra da tozlu yamaçtan kente inip Paris'e kalkan ilk treni uğurlama zamanı gelirdi...

Galen bütün bunları kafasından geçirirken, yine hüzünlendi. Sonunda, istemeye istemeye "Galiba hepiniz yatmak istiyorsunuz." dedi. "Felix senin esneyip gerindiğini görüyorum – hiç de kibar bir hareket değil bu." Felix kendini toparladı, neredeyse hazırola geçti, kıpkırmızı kesilerek özür diledi. O da kendisini bekleyen geceyi düşünüyordu; şu anda bastıran geçici uyku onu yatağa düşürecekti; ama bir iki saat sonra çevrilen bir ışık düğmesi gibi gözleri açılacak, kalkıp kendine kahve yapacak ve sonra da sessiz kentte yürüyüşe çıkacaktı. Birbirlerine gülümsüyorlardı, ama düşüncelerinden taşan bıkkınlık ve yorgunluk havayı ağırlaştırıyordu. Sonunda, soylu bir prens kalkmadan kimsenin kalkmaya cesaret edemeyeceğini düşünen Prens,

Arapça fısıldayarak landosunu getirmelerini söyledi. Uzun boylu vekilharç, hemen kapının yanında duruyordu ve Prensin emrini alçak sesle iletti. Telâşlı seslerle dolu uzunca bir süre sonundaPrensin gezi aracı evin köşesini döndü ve mermer merdivenlerin önünde durdu. Atlar, toynaklarıyla çakıl taşlarında kıvılcımlar parlatıyor ve usul usul kişniyorlardı. *Noblesse oblige.*[1]

Prens, uşağının uzattığı fesini ve sinekliğini aldı, gülümseyerek veda etti. Konukların ellerini bir an avuçlarının içinde tutarak, "Gençlerbeni bağışlasınlar..." dedi. "Yarın saat yedide hepinizi otelime, bir içki içmeye bekliyorum." Onların yanıt vermesini beklemeden, evsahibine döndü, Fransız usulünde onu kucaklayıp yanağından öptü. Tuhaf bir kokusu vardı. Mumya gibi kafuru kokuyordu – Lord Galen de onu öperken bunu düşündü. Prens arabasına binerken döndü, "Sizi de götürebilir miyim?" dedi. "Mr.Chatto? Quatrefages, siz de gelmez misiniz?" Max'ı ikinci bir sefer yapmaktan kurtarmak için bu öneriyi kabul ettiler. Arabaya binip Prensin yanına oturduklarında, Prens beklenmedik bir şey söyledi: "Bu akşam canım biraz eğlenmek istiyor."

Yola koyulup karanlığa daldılar. Prens, adamlarıyla Arapça konuşmaya başladı. Onlara bir şey soruyor gibiydi. Sonra başkalarının anlamadığı dilde konuşmanın ayıp olduğunu düşünerek, Quatrefages'a dönüp açıklama yaptı. "Bizi şöyle iyi bir eve götürmelerini söylüyorum – herhalde Avignon'da güzel bir *pouf*[2] vardır?" Felix şaşkınlıktan dilini yutacak hale geldi. Oysa Quatrefages böyle bir şeyi bekliyormuş gibi kıkırdadı ve hüzünlü konsolosun düpedüz kabalık olarak yorumladığı bir teklifsizlikle Prensin dizine vurdu. Kâtip, yıldızların parıltısını ağzı kulaklarına varmış Prensin tepesinden boca ediyormuşcasına bir hareketle "Tabii, tabii," dedi.

Felix, Prensin yüzüne hiç de hoş olmayan bir anlatım yerleştiğini fark etti; o ciddi, tatlı tavırlar, o sessiz alçakgönüllülük gitmiş, yerine biraz havai, maymunsu bir görünüm gelmişti. Prens kendinden geçmiş, coşmuş görünüyordu; istekleri ve niyetleri biraz bayağılaşmış, basitleşmiş gibiydi. Felix, Prens ka-

1. *Noblesse oblige*: Asaletin şanındandır! (Yay.)
2. *Pouf*: (Argo) Randevu evi. (Yay.)

dar olmamakla birlikte yine de değişik bir görünüme bürünmüş olan Quatrefages'a usulca fısıldadı: "Onu geneleve götürecek değilsin ya!" Quatrefages iyice kafayı bulmuştu. Bilmiş bir tavırla, "Tabii götüreceğim," dedi. "İhtiyar dostumuz Çingenenin teki ve de kaşınıyor. Riquiqui'ye bayılacak. Şimdi onu Riquiqui'ye havale edip marifetini göreceğiz." Felix ürktü, telâşlandı. Prens onları umursamadan, Arapça konuşmaya başladı. Felix, "Adam hastalık kaparsa, amcam seni hiç bağışlamaz," dedi. "Ben gelmiyorum, bu çok tehlikeli. Eğer amcam..." Quatrefages'ın yanıtı kesindi: "S..tiret amcanı."

Felix, bu sözün kendi duygularına da tercüman olduğunu hissetti. Ama yine de söylenmemesi gerekirdi. Onu tedirgin eden hem amcasının, hem de Dışişlerinin onurunun zedelenmesiydi. Felix bunları düşünerek içini çekti ve pişmanlığı göze alıp bu çılgınlığa katılmamaya karar verdi. Aslında yarenlik etmek ve biraz hovardalık yapmak için neler vermezdi! Ama olsun! Araba, karanlık zeytinliklerin arasından sarsılarak ilerliyor, karanlığın uçlarında kent ışıklarının parıldadığı yöne doğru yol alıyordu; çingene mahallesinde inceden inceye bir odun dumanı yükseliyordu. Daha çok erkendi. Gizli ağaçlarda baykuşlar ötüyordu. Kentin homurtusu, yavaş yavaş arabanın gıcırtısını, koşumların şıngırtısını ve atların sesini bastırdı. Kolunu Quatrefages'ın omzuna atmış oturan Prensin keyfi yerindeydi. Arada bir arkadaşının gönlünü almak için o zarif Fransızcasıyla konuşuyordu. "Benim yaşımda biri için pek yadırganmayacak ufak tefek saplantılarım vardır. Anlayışla karşılarlar mı dersin?" diye sordu. Quatrefages sırıtarak güvence verdi: "Riquiqui'dekiler her şeye alışıktır. Her türlü isteği yerine getirirler. Polis şefi de sık sık uğradığı için *à l'abri*'dirler."[1] Prensin içi rahatladı, Quatrefages'ın dizini sıktı.

Felix, Riquiqui'nin yerine sadece Blanford'la gitmişti–üstelik kötü niyetle değil. Bir keresinde gece sokağa çıkıp Livia'yı aramaya başlamışlar ve çingeneler onlara Riquiqui'ye bakmalarını söylemişti. Çevrenin sefaleti ve karanlığı iki gencin hiç hoşuna gitmemiş, Riquiqui'nin kendisi ise en kötü olasılıkları akıl-

1. Güvenli. (Yay.)

larına getirmişti. Çürümüş meşe kapıyı çaldıklarında, kadın kapıyı bir parmak araladı. Evin bulunduğu kenar sokak zifiri karanlıktı, tıkanmış boruların ve fare leşlerinin kokusu her yanı sarmıştı. Riquiqui'nin evinin sağındaki ve solundaki evler ya kendiliğinden çökmüş, ya da yıkılmışlardı. Temelleri görünüyordu. Her yandan yabani ot fışkırmıştı. Blanford burayı uğursuz görünümlü, ama romantik bulmuştu – tabii yalan söylüyordu. Felix ise sinirliydi.

Riquiqui'nin, beli kordonla boğulmuş çuval elbisesinden taşan iri göğüsleri vardı. Açık renk gözbebekleri, karşısındakiyle konuşurken onun arkasında bir yere bakıyormuş gibiydi ve sinir bozucuydu. Üstelik geçirdiği deri veremi, suratını perişan etmiş, yüzünün bir yanını mor leke basmıştı. Kadın yüzünün sağlam yanını göstermek için büyük çaba harcıyor, ama zaman zaman başını öte yana çevirmek zorunda kalıyor ve allı morlu damarcıkların gölgelediği hasta profili ortaya çıkıyordu. Ölgün bir kandilin aydınlığında arkadaki merdivenler görünüyordu. Kadın, onların tariflerini dinledikçe, "Hayır bugün gelmedi," diyerek Livia'nın ara ara o kötü şöhretli yere uğradığını itiraf ediyorsa da, o gece nerede olduğunu bilmiyordu. İşin tuhafı, Livia'nın oraya gidip geldiğini öğrenmek, Blanford'u üzeceği yerde sevindirdi; Livia'nın aklına estiği gibi hareket etmesindeki gözüpekliğe, onların koruyuculuğuna gerek duymadan aklına eseni yapmasına hayranlık duydu. Oysa Felix, bu tavrı tutarsız, hatta ödün verici olarak niteliyordu.

Ama kendi kendine, konsolosun bu gece bu tür işlere bulaşmayacağını söylüyordu. Başının ağrıdığını bahane ederek, kendisini istasyonda bırakmalarını rica etti, büfede oturup kahve içecek kadar vakit vardı – partideki konuşmalardan sonra, kendi kendine kalıp biraz düşünmek istiyordu. Az önce kuzey yönünde bir tren hareket etmişti, lokomotif arkasını dönmüş de sesleniyormuş gibi bir iki kez düdük çaldı. Faytonlar, trenleri bekleme işlevlerinin tekdüzeliğinde sıralanmış duruyorlardı. Felix biraz sonra yürüyüşe çıktığında, kendini çok yalnız hissederse onlara bir iki şeker verirdi; böylelikle de uykulu arabacılarla konuşma fırsatı doğardı.

Ama şimdilik kimseyle konuşmak istemiyordu. Prens ara-

basıyla karanlığın içinde kaybolmuştu. Çevredeki ahırlardan, öksüren ve eşinen atların sesi geliyordu. Bir çan çaldı, teller titreşti. Avignon gece uykusuna çekiliyordu– şu ya da bu biçimde üstesinden gelinmesi gereken upuzun ve acılı bir zaman dilimi başlıyordu. Felix esnedi – evet, buraya kadar her şey iyiydi, ama uykulu hali acaba sürecek miydi? Kahvenin parasını verdi, St.-Charles Kapısının ürkütücü karanlığı altından yürüdü. Yeniden buraya gelmesi çok sürmeyecekti. Ama şimdi soyunacak ve inatla yatağa girecekti; evet, inatla. Ama villaya yaklaşırken yüreği hopladı; çünkü kapıda oturmuş, sigara içerek kendisini bekleyen biri vardı. Belirsiz bir silüet gibi göründüğü için, Felix önce kim olduğunu kestiremedi.

Felix bir an duraksadı, sonra kendi ödlekliğine küfrederek, belirgin bir umursamazlıkla bahçe kapısına yürüdü. Blanford neşeyle, "Sonunda gelebildin!" diye haykırdı. "Ben de acaba Prens seni aşiret âlemine mi kaçırdı diye merak etmeye başlamıştım." Felix araba gezintisinde olanları anlatınca Blanford kıkır kıkır güldü. "Ben de yatmaktan vazgeçtim; Max bizi yolda bıraktı, oradan eve yürüdüm – aslında pek de uzak değil," dedi. Felix sokak kapısını açıp içeri girdi. Blanford, "Bu akşam yürüyüşe çıkıp çıkmayacağını merak ettim," dedi ve Felix o anda sözlerindeki yalnızlığı ve hüznü sezdi. "Bir şey mi oldu?" diye sorunca, Blanford hayır gibilerden başını salladı: "Hayır, sadece bu güzelim tatilin sonuna geldik ve uykuda zaman yitirmek istemiyorum. Ötekilerle birlikte uslu uslu eve gittim, ama uyuyamayınca kentin yolunu tuttum."

Bu uzun uzadıya açıklamanın aksayan bir yanı vardı. Felix çaydanlığı ocağa koydu, kahve yapmaya hazırlandı. Blanford'un konuşmasındaki hava aklına geldi ve bir anda her şeyi anladı. Livia ortadan kaybolmuştu; Blanford da onu bulamayınca, acaba Felix'in yanında mı diye kıskançlığa kapılarak buraya gelmiş olmalıydı! Bu doğruydu. Blanford, kendi kendine öfkelense de, elinde değildi. Tıpkı Felix gibi, o da kontrol edemediği bir kıskançlığın tutsağı olmuştu ve ikisi de böyle bir duygunun kendilerine yaraşmadığını söyleyerek bu kıskançlığı aşmaya çabalıyorlardı. Ama çabaları boşunaydı. Felix bütün bunları düşünerek, hindiba suyundan yapılma ordugâh kahvesini fincana

koydu, (sesindeki iğnelemeyi gizleyemeden) "Sorun, yine Livia'a herhalde? diye acı acı gülümsedi.

Blanford ister istemez gerçeği kabullenerek, "Evet, Livia," dedi.

Felix, başkalarının mutluluğunu bozan, keyfini kaçıran bu arkadaşına birden öfkelendi. Kendini tutamayıp ağzına geldiği gibi konuştu. "Livia benimle başbaşa kalmak isteseydi, benimle yürüyüşe çıkmak isteseydi ne olurdu yani?" Blanford çaresizlik içinde başını salladı. "Biliyorum, buna da düşündüm Felix," dedi. "Kusuruma bakma, ama kendimi tutamadım, buraya geldim. Onu bulmam gerek diye düşünüyordum. Özür dilerim, senin de ondan hoşlandığım biliyorum. Ama ona evlenme önerisinde bulundum ben..." Felix, onun söylediklerine karşı çıktığını mimikleriyle göstererek dinlerken, Blanford sustu. Felix, keyfinin kaçması, canının sıkılması bir yana, Livia'nın evlenmek için pek de uygun bir seçim olmadığını içten içe seziyordu. Aşık olmaya ve oluruna gelirse yatmaya evet. Felix, "Evlilik başka bir şeydir," diye patladı. Blanford, onun sesindeki vaaz havasından hoşlanmadı. O da sertleşerek, "Evet, ama şu anda beni ilgilendiren bir sorun bu," dedi. "O yüzden buraya gelme hakkını kendimde gördüm. Ama seni rahatsız ediyorsam, çeker giderim. Açık konuş, yeter." Felix bir ikilemle karşı karşıyaydı; çünkü yalnız kalacak ve az sonra uykusu kaçacaksa, Blanford'un yanında kalmasını yeğlerdi, ama ya Aubrey burada diye Livia gelmeyecek olursa... O yüzden bir an önce gitmesi iyi olacaktı. Bu çözümlerden hangisi iyiydi? Felix saate bakmak için yatak odasına gitti. Vakit bayli ilerlemişti ve Livia'nın bu saatten sonra gelme olasılığı zayıftı. Huzursuzluk içinde kıvranan Blanford'a döndü: "Yürüyüşe mi çıkmak istiyordun?" dedi.

Blanford hayır anlamına başını sallayarak, "Livia'nın izini bulurum diye Riquiqui'ye kadar gitmeyi düşünüyordum. Güzel bir gece," diye karşılık verdi.

Güzel bir gece! Felix kahvenin kalanını da fincanlara bölüştürürken bu sözler beyninde çınlıyordu. Yatmamaya karar verdi, yürüyüşe çıkacaktı. Üstelik Blanford'un sesinde bir tedirginlik, kızı aramaya gideceği karanlık ve viran mahalleden kaynaklanan bir korku sezmişti. Felix iğneleyici bir tonla, "Herhalde

Riquiqui'ye yalnız gitmek istersin?" dedi. Blanford ona baktı, neredeyse boynunu bükerek, "Tam tersine," dedi. "Bana arkadaşlık edersen sevinirim. Bilirsin, kentin o semti beni biraz ürkütür – genelevleri ve çingeneleriyle kötü nam salmış bir mahalle."

Bu sözler Felix'i biraz yumuşattı. Felixyatak odasına gidip davette giydiği kılığı değiştirdi, daha spor giyindi, üzerine kolej blazerini geçirdi ve ipek fularını taktı. Aralık duran kapıdan, Livia'nın bazen kaldığı küçük oda görünüyordu. Oradaki gardrobun kapağı da aralıktı: Felix dolapta asılı erkek giysilerini daha önce Blanford'a göstermişti. Livia birkaç kez kentte yürüyüşe çıkarlarken pantolon giymişse de, Felix onu hiç tepeden tırnağa erkek kılığında görmemişti. Blanford bunları görünce hiçbir şey söylememişti – hiçbir şey. Acaba neler düşünmüştü? Felix bunu kestiremiyordu. Kendisinin de en az Blanford kadar tutkunu olduğu o güzelliğin çekiciliğine karşın, Felix, Livia ile evlenme fikrini saçma buluyordu. Ama onun tutkusunu dizginleyen başka bir şey vardı. Bu, Felix'in utanarak anımsadığı bir şeydi – başkalarının özel yaşamıyla ilgili sırları araştırmak onun yapısına uygun değildi; yine de bir akşam, birden meraka kapıldı ve düşünüp taşınmadan Livia'nın odasına girdi, gardrobu açtı ve sanki birşeyler bulacağından emin bir tavırla, ucuz kahverengi ceketin ceplerini karıştırdı – gerçekten de buldu. Bu, okul defterinden koparılmış bir sayfaya, sanki yeni yetme bir kızın acemi el yazısıyla yazılmış bir aşk mektubuydu.

"*Ma p'tite Livvie je t'aime*"[1] diye başlayıp bu minval üzere süren mektup, cahil ve toy birinin kaleminden çıktığını gösteren yazım yanlışlarıyla, düşük cümlelerle doluydu. Felix, yazıyı masasından eksik etmediği büyüteçle inceledi ve bunun bir çingeneye değil, ancak bir öğrenciye ait olabileceğine karar verdi. Ama mektubun üzerinde daha fazla durmadı, kâğıdı yeniden aldığı yere koydu ve ıslık çalarak odasına döndü; rakibine ihanet edildiğini öğrenmek çok hoşuna gitmişti. Ama Felix de hepimiz gibi dostluğa inanan iyi bir çocuk olduğu için, zaman zaman kendine öfkelenerek kaşlarını çatar, yüreğindeki bu dostluğa

---

1. Küçük Livvie'im benim, seniseviyorum. (Yay.)

sığmayan duyguları bastırmaya çalışırdı. Ancak, o duygu zaman zaman yine su yüzüne çıkardı. Bazen Blanford'un yanında yürürken, "*Ma p'tite Livvie je t'aime*" sözleri aklına, hatta dilinin ucuna gelirdi. Bu ayıptı, kötü bir şeydi. Felix bunları düşündüğü için kendisine kızıyor, ama bir türlü de engelleyemiyordu.

Kahvelerini bitirdiler, Felix her zamanki titizliğiyle fincanları, tabakları eviyenin içine koydu. Blanford hüzünlü bir dalgınlık içinde sigarasını içerek onun işini bitirmesini bekliyordu. İçinde zıt duygular çarpışıyordu – Blanford bir yandan içten içe Livia'nın gideceğine, bir süre ayrı kalacaklarına seviniyordu. Böylelikle başı dinç olacaktı; çünkü çoğu zaman kendisinin yanında olduğunu bile fark etmemiş görünen, uzak duran bir kıza böylesine beklenmedik bir biçimde tutulduğu için sinirlenmeye başlamıştı. Bu bağlılığın gücü onu yoruyor ve Provence'ın tadını dilediğince çıkarmasını engelliyordu. Sevmek – acaba özünde bir türlü sınırlamayı da mı içeriyordu? Blanford bu soruyu ilk kez soruyordu kendine. Ama yanıtını bulamıyordu.

Can sıkıntısından İtalyanca öğrenmeye başlamış olan Felix, '*Avanti*,'[1] dedi ve birlikte bakımsız bahçeden çıkıp, Les Balance'e Rhone'a inen yamaçlara kurulmuş o harap mahalleye uzanan dar sokaklara ve geçitlere daldılar. Blanford birden, "Livia'nın beni umursamadığını hiç sanmıyorum," diyerek sigarasını kaldırıma atıp ayağıyla ezdi. Felix'in bu söze karşı çıkmasını, içini rahatlatacak bir şey söylemesini bekliyordu; ama Felix onun suyuna gitmeye niyetli değildi. Koyu, kadifemsi gökyüzüne bakıp kendi kendine gülümseyerek, "Ben de sanmıyorum," diye karşılık verdi. Felix'in böyle istifini bozmadan konuşması Blanford'u çileden çıkardı, bunları söylediği için Felix'i boğazlayabilirdi. Bütün gece aramaları gerekse bile, Livia'yı bulmaya; bulunca da kavga çıkarıp, kızı ağlatıncaya kadar üstüne gitmeye karar verdi. Sonra da barışırlardı ve... Bu noktada Blanford kendini tatlı hayâllere kaptırdı. Ama ya ikisi böyle aptallar gibi sokak sokak onu ararken, Livia eve dönmüş, mışıl mışıl uykuya dalmışsa? Blanford, aklına gelen bir olasılıkla bir anda göklere

1. *Avanti*: (İt.) İleri. (Yay.)

uçuyor, bir başka olasılığı düşününce ise yere çakılıyordu. Düşüncelerindeki ve duygularındaki bu iniş çıkışlar klavyesinin bir yerlerinde–pest perdelerde– migren ve o eski nevrasteni pusuya yatmıştı. Onu gafil avlamak için bekliyorlardı. Blanford bu yüzden cebinde hep aspirin taşırdı. Aspirinlerden birini ağzına atıp yuttu. *Absit omen.*[1] "Kolay değil, daha önce hiç âşık olmadım. Fahişeler de beni ürkütür."

Felix görmüş geçirmiş bir tavır takınarak yanıt verdi: "*Pouf* ha! Ben onlara püriten bir çağın uygunsuz zorunluluğu gözüyle bakarım."

Blanford keyifsiz bir sesle, "Bir keresinde öyle bir âlemden sonra hastalık kaptım," dedi. "Hiç hoş değildi. Meretin iyileşmesi ne uzun sürüyor."

Felix birden arkadaşına hayran oldu; demek o da, kaput takmadan girilen bir cinsel ilişkinin getireceği belâları gösteren afişlerle dolu bir yeraltı helâsında acı çekmişti. Bu adam düpedüz kahramandı! Beklenmedik bir sevecenlikle, "Korkunç bir şey olmalı," dedi. Blanford biraz da böbürlenerek başını salladı: "Korkunçtu Felix."

Yokuş aşağı inmeye başlamışlardı; yol, Hotel de Ville'in olduğu tepeden başlayıp, aşağıya Rhône'u görmelerini engelleyen Ortaçağ surlarına doğru iniyordu. Surların arkasından, sadece yüksek bir burun üzerine kurulmuş olan Villeneuve'ün bir bölümü görünüyordu – hepsi bu; ve ağır ağır akan bulutların arasından bir iki yıldızın sıyrıldığı bir tabut karanlığı. Felix yanına fener almıştı, ama ıssız sokaklarda sürekli yakmıyordu. Ayaksesleri, karanlıkta yankılanarak dağılıyordu. Belediye buralara pek seyrek lâmba takmıştı. Riquiqui'nin evine varmadan önce geçtikleri son iki sokak koyu bir karanlık içindeydi; parkeler eriyip gitmişti, ancak onlara çelme takmayı bekleyen tek tük kaldırım taşları vardı. Mahallede kanalizasyon olmadığından ortalık leş gibi kokuyordu. Riquiqui'nin evi bir çıkmaz sokağın köşesindeydi, kapısı o sokağa açılıyordu. Her yan süprüntü doluydu–kırık sandalyeler, mermer kırıntıları, sac levhalar, kurşun borular ve çöpler. Ev, hastalıklı bir çene kemiğin-

---

1. *Absit Omen:* (Lat.) Tanrı korusun. (Yay.)

de kalan son diş gibiydi; her iki yanında, alçak duvar kalıntılarının içinde ot bürümüş topraklar vardı. Sarı, ölgün ışıklı bir pencere, bu kasvetli manzarayı aydınlatıyordu. Kapının üzerindeki pencerede ışık olmadığına bakılırsa evin antresi karanlıktı.

Blanford'un 'Prensin Balkabağı' adını taktığı araba da görünürde yoktu– ama belki de arabayı atların kaldığı ahırlara göndermişlerdi. Ya da o biçim bir başka eve gitmiş olabilirlerdi – hoş kentte Riquiqui'nin evi kadar nam salmış ve resmi koruma altında olan başka ev yoktu; yetkililer ona arka çıkarlardı, çünkü (böyle bir şeye inanılabilirse) Riquiqui, evinde kimsesiz ve evden kaçmış çocukları barındırıyor, onlara analık ediyordu. Yine de, hem kötü şöhretli bir ev işlettiği, hem de çingenelerin dostu olduğu için Riquiqui'nin durumu biraz karışıktı; ona 'melek üreticisi' diye ad takmışlardı, çünkü ona emanet edilen çocuklar istenmeyen çocuklardı ve –dedikodulara bakılırsa– çok geçmeden meleklere katılmak için cennetin yolunu tutuyorlardı. Varlığına göz yumulması, kimi zaman nakdî kimi zaman aynî olarak ödediği rüşvetlere bağlanıyordu; çünkü ufak memurlar ve küçük rütbeli polisler sık sık onun evine giderlerdi. Felix kendine cesaret vermek istercesine bir iki kez hafiften ıslık çaldıysa da, iki delikanlı bu aşağı mahallenin sokaklarında çevreye -aşina bir dikkatle yürüyorlardı.

Sonunda Riquiqui'nin kapısına geldiler, Blanford kapıyı tıkırdattı. Hafifçe vurduğu için, ne bir ışık yandı, ne de bir ses geldi. Bir süre sıkıntıyla beklediler. Sonra Felix çöplükten bir tuğla parçası aldı, kapıyı biraz daha hızlı tıklattı – gecenin bu saatinde çok gürültü çıkarmak istemiyorlardı. Ya çevredeki evlerin pencereleri açılıp, insanlar cehenneme kadar yolunuz var diye dışarı uğrarsa ne yaparlardı? Tavşan gibi ürküp kaçarlardı. Neyse ki ne bir pencere açıldı, ne de onları kovalayan oldu; ama işin kötüsü genelevin kapısı ardından da hiç ses çıkmıyordu. Blanford sabrını tüketip kapıya birkaç tekme attı; ama ayağında tenis ayakkabıları olduğu için bu da işe yaramadı. Biraz daha bekledikten sonra, kapıyı yeniden vurdular, yine bir sonuç çıkmadı. Sessizlik karanlığa karışıyordu. Çevredeki tek hareket, surların burçlarına yuva yapmış leyleklerin kıpırtısıydı. Bir yerlerde – aslında fazla uzakta değil, ama sanki bilinen dün-

yanın öteki ucundaymış gibi – Jacquemart saat başını çaldı, ama saatin kaç olduğunu kestiremediler. Zavallı Blanford umutsuzluk içinde "Çıt yok," diye fısıldadı. "Oysa içerde birilerinin olması gerek."

İstemeye istemeye yola koyulacakları sırada Felix'in aklına bir şey geldi; fenerini, evin yanındaki harabeyi dolduran çöp yığınlarının üzerinde gezdirdi. Bir köşede birkaç yağ varili duruyordu. Felixvarillerden birini yosunlu toprağın üzerinde yuvarlayarak ışıklı pencerenin altına getirdi, binbir özenle üstüne çıktı; temel taşlarının üzerine düşüp belini kırmaya hiç niyeti yoktu. Sonunda dengesini buldu, duvara tutunarak başını ışığa doğru kaldırdı. "Burası tuvalet" diye fısıldadı. "Işığı da kapıyı da açık bırakmışlar. Sonra derin bir soluk aldı: "Aman yarabbi! İşte oradalar! Şu bizim ihtiyar Prensin haline bakın!"

Meraktan çatlayan Blanford da bir zeytinyağı varili alıp Felix'inyanına çıktı; tuvalete ve oradangörünen oldukça iyi aydınlatılmış koridora baktı. Koridor, divanlar ve kurumuş çiçek saksılarıyla dolu bir iç avluya açılıyordu. Ve işte Prens orada, bir divana yan gelmiş yatıyordu; üzerinde sadece gömleği ve kırmızı çorapları olan Quatrefages da Prensin yanına oturmuş, viskisini yudumluyor, hararetli hararetli birşeyler anlatıyordu. Biraz gerçek dışı göründüğü için ufak bir tiyatroyu andıran bu sahnenin ayrıntılarını algılamaları için birkaç saniye daha geçmesi gerekti.

Prens, cılız, kurşuni gövdesinin belden yukarısında ne varsa hepsini çıkarmış, deyim yerindeyse, soyluluğuna bürünmüş, azametli bir tavırla oturuyordu. Belden aşağısında bileklerine kadar uzanan fanila don vardı ve külotun önündeki açıklıktan kraliyet üyesinin masum, pembe ucu görünüyordu. Bir gömlek, bir de çorapla oturan Quatrefages, insanın aklına çeşitli anlamlara çekilebilecek şeyler getiriyordu. Quatrefages Riquiqui'ye uzun uzadıya nutuk çekiyordu; ama kadın gölgede ve görüş alanının hemen hemen dışında kaldığı için, kâtip, kirli bir çuvaldan fırlamış iki koca memeyle konuşuyor gibi duruyordu. Yanlarında sirk soytarısı gibi boyanmış, şaşkın bir cüce kadın vardı, organzalara bürünmüş, yüzüne de tül peçe takmıştı. Üstelik şangırtılı şungurtulu bir sürü takı takmıştı. Özel bir gece

için süslendiği belli oluyordu. Aslında Prens için süslenmişti; ama Prensin arkadaşı, Prensin ondan hoşlanmadığını, belki de kadın yaşlı olduğu için keyfinin kaçtığını söylüyordu. Evet, tartışmanın konusunu kestirmek zor değildi. Cüce, Prensin beğenemeyeceği kadar yaşlı ve gevşekti. Ama konuklar yine de kibar davranıyorlar, kadını fazla kırmamaya çalışıyorlardı. Korkunç yaratık, söylenilenleri kabul edip, Prensin kendisine doğru ittiği lokum kutusuna gömüldü. Küflenmiş zarlara benzeyen iri, sarı dişleri vardı.

Riquiqui'ye gelince, hiç olmayacak bir istekle karşılaştığı için aklını oynatacak hale gelmişti. Cılız adam elini uzattı ve istediğinin daha küçük, çok daha küçük olduğunu işaretle anlattı. Gösterişli el kol hareketleriyle, bunda kötülük olmadığını, hiçbir kötü niyeti bulunmadığını anlatıyordu. Buyurmuyor, rica ediyordu. Uygar ve sakin bir tonda konuşuyordu. Lokum kutusunu uzattı, Riquiqui ağzına bir lokum attı, parmaklarına bulaşan pudra şekerini yaladı ve çuval giysisine dökülenleri de eliyle süpürdü. Sonra, aklına müthiş bir şey gelmiş gibi parmağını kaldırdı ve onları viskileriyle başbaşa bırakarak fırladı gitti. O çarpuk çurpuk zevk hayaleti de peşinden yürüdü ve sahneden çıkarken peruğunu çıkartan bir aktör edasıyla peçesini çekti çıkardı.

Sahnenin –görüş alanları çok sınırlı olduğu ve içerisi de fazla aydınlatıldığı için gerçekten ufak bir tiyatronun sahnesini andırıyordu– ortasında kalan iki kişi kadehlerini yeniden doldurup alçak sesle konuşmaya başladılar. Kirli gömleğiyle oturan kâtip kafayı bulmuş, yanakları kızarmıştı. Uzun donlu Prens ise, nedendir bilinmez, hâlâ soylu ve azametli görünüyordu. Ufak aletini tatlı tatlı kaşıdı. Fazla beklemediler; Riquiqui, büyük bir iş başarmış gibi bir tavırla, ilk komünyonlarına gider gibi giyinmiş iki küçük kızı ellerinden tutarak içeri girdi. Kızların yüzü alabildiğine boyanmıştı ve renkli maske takmış gibi görünüyorlar, bu maskelerin arkasından korkusuz, ama şaşkın gözlerle çevrelerine bakıyorlardı. İri yarı kadın, dramatik bir hava yaratmak için kapıda bir an durdu, kızları gösterdi. *Eureka!*[1]

1. *Eureka*: (Yun.) Buldum. (Yay.)

Hiç kuşku yok, iki 'meleğin' orada olduğu aklına gelmişti.

Böylece mutlu son sağlandı. Prensin yüzü aydınlandı, rahat bir soluk aldı, keyiflendi; sevincinden perende atan bir çocuğa benziyordu. Quatrefages kadehini bırakıp kollarını kavuşturarak kadına gülümsedi. Prens de ellerini uzatarak kadının ellerini tuttu ve bu becerisinden ötürü kutlarcasına dudaklarına değdirdi. İki çocuk hiç konuşmadan duruyor, şeker yiyorlardı. Prens kalktı, onları sevecenlikle kucakladı; sonra kollarını sallayarak Arapça birşeyler söyledi; (gölgede, ya da kuliste bekleyen) vekilharç, iki iri ve bakımlı Afgan tazısının tasmalarından tutarak aydınlık sahneye girdi. Prens sevinçle ellerini çırptı, kahkaha attı ve oradakilere gülümsedi. Her şey yoluna girmişti. Şimdi işin ikinci faslı başlıyordu...

Riquiqui, çok gösterişli döşenmiş bir yatak odasına açılan yan kapıyı ardına kadar açıp dayadı; baklava biçimindeki bir aynanın altında büyük bir pirinç karyola vardı. Karyola sırmalı örtüyle örtülmüştü. Başucundaki rafta, folklor giysili oyuncak bebekler sıralanmıştı. Duvarlarda al perdeler asılıydı. Bu görünüm, *Operadaki Hayalet*'ten bir sahneye benziyordu. Bebekler, Arles, Catalan, Bask kılıklarına sokulmadan önce özenle kurutulup salamurayayatırılmış gerçek çocukları andırıyordu. Riquigui, iki çocuğun ellerini tutan Prensi bu dekora buyur etti. Tasmaları çözülen köpekler de, işlerinin ehli, iyi eğitilmiş birer uşak gibi onun ardından odaya girdiler. Dekor öylesine merak uyandırıcı ve gözlendiklerinden habersiz aktörler öylesine rahattılar ki, onları gözetleyen iki genç, içlerinde giderek kabaran tiksintiyi bile duymaz oldular.

Ama tam o anda Quatrefages, burunlarının dibindeki tuvalete girdi ve kapıyı kapattı. Sonra tahta kurularak, ilkel işini görmeye başladı. Az sonra Felix ile Blanford, hemen çenelerinin hizasında onun oflaya poflaya ıkındığını duydular. İçinden çıkılmaz bir durumdaydılar – böyle gözetlerken yakalanmak istemiyorlardı. Ve ne kadar tehlikeli bir yerde olduklarını birden fark ettiler, çünkü atlayıp kaçamazlardı. Bu karanlıkta bileklerini kırabilirlerdi. O yüzden, içlerinden kâtibe söve saya, ve bir an önce işini bitirip sahneyi ve soytarı Mısırlıyı görebilecekleri şekilde kapıyı açık bırakmasına dua ederek beklediler. Ama bü-

tün geceyi, Mekke'de kutsanmış bu ahlâksızın şehvetini seyrederek yağ varilleri üstünde geçiremezlerdi. İçinde bulundukları duruma uygun bir kararsızlıkla duruyorlardı. İkisi de konuşmuyordu, çünkü ikisi de düşünemiyordu.

Hiç kuşkusuz yorgunluk ve varillerin üzerinde durmaktan gelen rahatsızlık, er geç onları bir karara zorlayacaktı, ama kader bir başka karar verdi; Quatrefages işini bitirdi, sifonu çekti ve kapı açıldı, pırıl pırıl aydınlatılmış sahne yeniden göründü. Sahnede ufak bir değişiklik vardı – iç odanın kapısı neredeyse kapalıydı ve Felix ile Blanford boyunlarını uzatıp baksalar bile Prensin ve hayvanlarının neler yaptığını açık seçik görmeleri olanaksızdı. Riquiqui, patlak bir iç lastik gibi yayılmış oturuyor, Prensin yokluğunu fırsat bilip lokum kutusuna dalıyordu.

Küçük kambur–bu kez çırılçıplak olarak– sahneye girdi ve renkli örtülerin altındaki piyanonun başına geçti. Tek parmağıyla tekdüze ezgiler çalmaya başladı. Quatrefages içkisini bitirdikten sonra gevşeyip divana uzandı. Konuşmalar azaldı. Prensin odasından belirsiz birtakım sesler geliyor, ama içerde olanları yorumlamaya yarayacak bir şey duyulmuyordu. Her şey gevşedi, yavanlaştı, ilginç olmaktan çıktı ve Blanford ayak parmaklarının uyuştuğunu hissetti. Artık aşağı inip eve gitme zamanıydı. Tam bu fikrini arkadaşına söyleyeceği sırada sahneye biri girdi ve dramaya hareket katarak her şeyi yeniden canlandırdı.

Vekilharç (rezelerin çatırtısından anlaşıldığına göre ön kapıdan) bağıra çağıra içeri daldı ve hemen efendisini görmek istediğini söyledi. Biraz sabredip beklemesini söyledikleri zaman, adamın sesi bir oktav daha yükseldi ve naraları tavana vurdu. Vekilharç büyük bir cüretle (onlara öyle geldi) yatak odasının kapısını açtı ve neredeyse sıcak bir yuvanın huzurunu yansıtan manzarayı gözler önüne serdi – Prens çevresinde çocuklar ve köpeklerle yatağın üzerinde oturuyordu. Bir Komünyon duvağı takmıştı ve çocukların ikisi de onun bu haline katıla katıla gülüyordu. Prens duvağı çıkarmayı bile akıl edemeden öfkeyle fırladı, hizmetkârına Arapça küfür yağdırmaya başladı; vekilharç ise hâlâ elini kolunu sallayarak bağırıyordu. Anlaşılan anlattıkları, Prensin odasına dalmasını mazur gösterecek nitelikteydi. Bir anlık öfke krizinden sonra Prens neler olup bittiğini anladı,

heyecanlı vekilharcın söylediklerini dinlemeye başladı, telâşla yataktan fırlayıp bitişik odaya geçti, kuş cıvıltısına benzer bir sesle ve Kahire İngilizcesiyle "Allahın belâsı arabayı yürütmüşler!" diye haykırarak sokak kapısına koştu.

İki adam öylesine heyecanlı, öylesine telâşlıydı ki, herkesin eteği tutuştu, ne olduğunu anlayamadan ötekilerin peşine takılıp Prensin dramatik çıkışıyla birlikte hepsi de olayın içine sürüklendi. Dışarıda yağ varillerinin üstünde denge tutturmaya çalışan iki delikanlı da, bu koşuşturmanın sokağa yöneldiğini fark edince paniğe kapıldılar. Bu rezil durumda yakalanabilirlerdi. Aşağı atladılar ve fenerin aydınlığında eski temel duvarlarının arasından yollarını buldular.

Ne var ki, bir füze hızıyla koşan Prens ile vekilharç çoktan sokağa çıkmışlardı ve ötekiler de büyülenmiş gibi peşlerindeydi –Riquiqui, Quatrefages, çıplak cüce, köpekler ve komünyon törenindeki çocuklar. Merak, şaşkınlık ve öfkeyle bakınıp duruyorlardı; çünkü kapının önünde duran araba yok olmuştu. Prens çıplak ayağını öfkeyle yere vurdu; uşağı ise iyice emin olmak istercesine, sokağın köşesine koştu, koku almaya çalışan bir av köpeği gibi çevreyi kolaçan etti. Sonra kafasını sallayıp nurıldanarak geri geldi. Prens, kendisine acımalarını bekleyen bir bakışla gözlerini tek tek herkesin yüzünde gezdirdi. "Kim yapmış olabilir?" dedi. Ötekiler kadar şaşırıp telâşlanmayan Riquiqui, "Çingenelerdir," diye karşılık verdi, "Siz bana bırakın. Ben yarın bulurum onları."

Herkes kendini öylesine kaptırmıştı ki, Felix ile Blanford'un ortaya çıkmalarına pek aldırış etmediler, selâm bile vermediler; ama onlar araba çalınalı çok olduğunu söyleyince (çünkü geldiklerinde araba yoktu) ilgi uyandırdılar. Ne de olsa, bunlar müşteri olabilirdi–Felix'in koluna girmeye çalışan cüce böyle düşünüyordu. Prens çocuksu bir hırçınlıkla "Polis çağıracağım!" dedi. "Faruk'a telefon edeceğim." Bu sözü pek inandırıcı değildi; çünkü küçük aleti uzun donundan çıkmış bir halde oracıkta dikilmiş duruyordu.

Quatrefages bir an düşündükten sonra, Prensi zevk evinin kapısından içeri soktu; bu kez birer içki içip, Livia'nın orada olmadığından emin olmak için Felix ile Blanford da eve girdiler. Qu-

atre çıplaklığını fark edip bir anda utandı ve viskileri dağıtmadan önce pantolonuna hamle etti. Prens, köpekleri ve çocuklarla birlikte arka odaya girdi, en azından bir saat rahat edilmemesini söyleyerek kapıyı hızla kapattı. Blanford içkisini yudumluyor, piyanonun tıngırtısını dinliyordu. Birden müthiş uyku bastırdı. Quatrefages, kötü kötü sırıtarak konuştu: "Livia çingenelere gitti."

Demek Livia o akşam oradaydı ve her zamanki gibi atlatmıştı onları! Felix, acı çeken arkadaşına biraz da bıyık altından gülerek bakmaktan kendini alamadı; ama Blanford üzgün olmaktan çok kızgın görünüyordu. Blanford buna bir son vermek, bu kara sevdayı bitirmek gerektiğini düşünüyordu. Kendi kendine, ama yüksek sesle "Bu işin sonu yok," dedi. Sonunda gerçeği görmüştü – ama gerçeğin yalnızca bir parçasını bilen herkeste olduğu gibi, onun sözleri de somut olmayan, gelip geçici bir duyguyu yansıtıyordu. Beyninin bir yarısı ise, hâlâ Livia'nın görüntüsünün, çekiciliğinin, akıllarını tutuşturan öpüşlerinin tutsağıydı. Blanford, kâtibin alaylı sözlerine de, Felix'in iğneleyici bakışlarına da aldırmıyordu – içinde bulunduğu durum başkalarının anlayamayacağı kadar önemliydi; umutsuz bir aşkın, çılgın bir sevdanın derinliklerine de dalmıştı.

Blanford, duygularını kendine sakladı, ufacık bir mutluluğu ya da acıyı, başkalarıyla paylaşmadan yaşayacaktı. Livia'nın ne olduğunun, ne yaptığının ne önemi vardı? Bu tutkuyu çok iyi anlatan bir metafor geldi aklına – aynı metaforu yıllar sonra Sutcliffe, Livia'nın kardeşi Constance'ın kopyası olan Pia'yı tanımlamak için kullanacaktı. Ama o anda, ancak bir simyacının kavrayabileceği bu düşünceye yol açan Livia idi. Blanford'un Livia'da beğenip sevdiği özellik–tıpkı elmasın parıltısını, değerini tanımlamak için kullanılan deyimiyle- kızın 'suyu' idi. Bir kadının sevilecek yanı işte buydu –onu sarmalayan madde değil– içindeki 'cevher'di önemli olan. Blanford, genelevin bütün o gürültüsü patırtısı içinde, her şeyden soyutlayarak bu konuyu düşünüyor ve bir parça kâğıt olsa da şunu not etsem diye kıvranıyordu. Yaptığı benzetmeyi günlüğüne geçirmek istiyordu, ama yarını bekleyecek olursa bunu unutacağını biliyordu.

Birden müthiş bir yorgunluk çöktü. Esneyerek "Ben eve

gitmek istiyorum," dedi. Hiç beklemediği halde, Felix de gitmek istedi. Blanford kendini öylesine yalnız hissediyordu ki, karanlık sokağa fırlayıp hayâlî kişilere el sallayacak, onları yanına çağıracak durumdaydı. Quatrefages da gelmek istediğini söyledi: "*J'ai tiré mon petit coup*,"[1] dedi. Peki ya Prens? Onu orada bırakacaklardı. Nasıl olsa vekilharç Prensi alır, İmperial Otele götürürdü. Zaten balkabağı arabanın yerine kentteki faytonlardan biri çağırılmış, kapının önünde bekliyordu. Gece iyice ilerlemişti ve üç genç kendilerini halsiz, bitkin hissediyorlardı. Limon, mandalina ve ballıbaba kokularıyla dolu serin karanlıkta biraz hava alıp kendilerini toplamak için yürüyerek yola koyuldular. Önce Felix evine varacaktı, ardından da kâtip; Blanford ise bir yerde oturup şafağın söküşünü seyretmek, Livia hakkındaki fikirlerini koca bir sukabağı gibi geliştirip olgunlaştırmak istiyordu. Hazzın içinde acı vardı ve acıdan haz duyuyordu – Blanford bunun o âna kadar tatmadığı bir duygu olduğunu fark etti.

Gece, onları beklemişti – gecenin kapkara karnı, cılız yumruklar gibi üzerine vuran kentin olağan seslerinden hiç etkilenmiyordu. Bir yerlerde sirenlerini çalarak bir ambulans geçti. Siren sesinde, yarışını bitirmiş, ödül olarak kan revan içinde et yığınlarını içine atmış ambulansın zafer narası yankılanıyor gibiydi. Ambulans surları geçip dış mahallelere doğru ilerlerken sesi giderek azaldı. Felix esnedi. Blanford, içindeki o dile getirilmemiş narsisizmin ağırlığı altında çöktü – bu, yoğurulup, biçimlendirilmeyi –ama nasıl?– bekleyen bir balmumu ya da hamur kütlesi gibi bir duyguydu – ancak, Blanford kendini bir sanatçı olarak görmeye henüz cüret edemiyordu. Bu duygu, bir türlü irinini akıtamayan kör bir çıbana benziyordu. Ancak, uykusuz gecelerde, ya da müzik dinleyip gözleri yaşaracak kadar duygulandığında ya da güzel bir manzaraya düşen ışık yüreğini okşadığında yüzeye çıkan bir dürtüydü. Bu güzellik belirtilerini algılamak, güzelliği duyumsamak, başkaları için yeterli bir sevinç kaynağıydı. Oysa Blanford, bu güzelliklerle ilgili bir şeyler yapmayı – onları algıladıktan sonra, gerçeğin lütfettiği kadarıyla

---

1. Ben tekimi attım. (Yay.)

yetinmeyip daha uzun ömürlü kılacak biçimde yeniden yaratmayı isteyenlerdendi. Ama ne yapılmalıydı? Kafasını boyuna bu soru kurcalıyor; Blanford hiçbir şey olmadığını, hiçbir şey yapamayacağını, yapılacak bir şey olmadığını düşünerek kendini yiyordu.

Hafif bir esinti sokağı boydan boya yalayıp köşeyi döndü, ölü yaprakların hışırtısı içinde kaybolup, yakınlaştıkça çırpınıp akan suyunun sesini duydukları, görünmeyen nehrin gırtlağına kendini attı. Güneş doğduğunda, binbir yapraklı çınarlar yeşil sulara yansıyacaktı. Sonunda konsolosluğa geldiler. Kaldırım taşları hâlâ ılıktı; su ve Javelle yıkandıkları için günlük gibi kokuyordu. Felix de içini kemiren nostaljik bir hüzün duydu. "Yakında gideceğine üzülüyorum," dedi; ama böylesine güzel bir yazdan kalan anıların, yağmurlu, karlı kış günlerinde onu oyalamaya yeteceğini düşünerek avundu. Onlarla bir başka yerde, belki de Londra'da buluşabilmenin umuduyla "İzin almalıyım," dedi. Oysa Blanford'un düşünceleri daha karamsardı – çünkü bu sömestrden sonra artık Oxford yoktu. Yaşam kanatlarını açıyordu. Ne yapacaktı, ne olacaktı? Geçinecek kadar parası olacaktı, ama içinde birşeyler yapma isteği yoksa para neye yarardı? Değişik meslek seçeneklerini sıralayan bir çocuk tekerlemesi geldi aklına... Yaşamına nasıl yön verecekti? Üniversite dergisinde çıkan iki şiiri Livia'ya göstermiş ve kızın bunları okuduktan sonra kendisine daha bir saygıyla baktığını görmüştü; belki de ona öyle gelmişti: Şiirlere gelince, bunlar içlerinde en ufak bir duygu kırıntısı bulunmayan özentilerdi. Acaba Livia bunu anlamış mıydı? Blanford içini çekerek yürüdü. Quatrefages da, yorgunluğunun yanısıra, üstlerine çöken nostaljiden etkilenmiş görünüyordu. Karanlık gökyüzüne baktı, sonra ıslak köpek gibi silkindi. "İnsan yalnızca bir kez yaşar," dedi. Felix esneyerek konsolosluğun kapısına doğrulurken, kâtibe "Unutma, yarın araba benim," dedi. Quatrefages da kayıtsızlıkla omuz silkti. Felix kapıdan girince bir an durdu, onların sokakta giderek uzaklaşan ayak seslerini dinledi. Çok geçmeden, bir sincap kadar ürkek fenerci, ışık tomurcuklarını derlemek için görünürdü. Felix çok yakında, ancak Livia'nın gözlerinden bakıldığı zaman tat alınabilecek bu sıkıcı kentte bir başına kalacaktı. Boyu-

na esnemesine karşın, yatmadan önce dişlerini temizlemeyi ihmâl etmedi --dişlerinin düzgünlüğüyle övünürdü. Aynadaki uykulu aksine baktı, "Ayda golf sahası yok diye gözyaşı akıtmayacağım," dedi. Bu, bir anlamda inancını, güvencini pekiştirmekti.

Öbür ikisi, konuşmadan yan yana yürüdüler. İkisi de kendi düşüncelerine dalmıştı. Ama, otelin loş kütlesi içinde ışıldayan Quatrefages'ın penceresinin göründüğü küçük alana yakınlaştıkça adımları ağırlaştı. Yorgunluğuna karşın küçük kâtip, arkadaşından ayrılmaya hevesli değildi. Doğrusunu söylemek gerekirse, biraz ödlekti ve gece geç saatte odasına girip de kendisini bekleyen bir şeyle ya da biriyle karşılaşmaktan korkardı. Her zaman da ya koltukta oturmuş, sabırla onun gelmesini bekleyen yaşlı bir serseri ya da beyaz bastonlu, iri, beyaz köpekli bir kör gelirdi gözünün önüne. Bu adamlar, Şeytanla bir tür anlaşma önermek için gelmiş olurlardı. Quatrefages kaşlarını çattı, kendi aptallığına kızdı; ama bir yandan da, nasıl bir bahane bulsam daBlanford'u yukarı çıkarsam diye düşünüyordu -- odada kimse olmadığını görünce içi rahat edecek, ışığı söndürüp uyuyabilecekti.

Bir içki daha önermek saçmaydı, ama Quatrefages'ın dudaklarından dökülen bu öneri oldu; ve onun duygularını sezmiş gibi görünen Blanford daveti kabul etti. Kâtip talihinin böyle yaver gitmesine inanamıyordu. Az önce sürüklenen ayakları birden kanatlandı, yorgunluğundan eser kalmadı. Doğrusu istenirse, duvarları Kudüs Şövalyelerinin ölüm tarihlerini tek tek gösteren çizelgelerle kaplı bu oda Blanford'un çok ilgisini çekiyordu. Köşede düzeltilmemiş bir yatak, üzeri uyku ilacı, afyon ruhu şişeleriyle biçimlenmiş uykusuzluk işaretleriyle, sigara paketleriyle ve hepsi de Calvet Müzesinin damgasını taşıyan, simya kitaplarıyla dolu bir komidin vardı.

Şöminenin üzerindeki rafa çocuk kitapları dizilmişti. Üzerine bir demet gül resmedilmiş beyaz oturak, karyolanın altında duruyordu. Odanın ortasında, mimarların proje detaylarını çalışırken kullandıkları türden, üzerlerine döner kollu lambalar takılmış sehpalar vardı -- bunlar, duvar kâğıtçılarının kâğıdı serip tutkalladıkları sehpalara da benziyordu. Duvardaki ufak niş-

te bir haç, bir şişe viski ile birkaç şişe madensuyu duruyordu. Oda rutubet kokuyordu. Oda sokağın güneş görmeyen tarafına baktığı için içeriye hiç güneş ışığı girmiyordu. Her yan toz içindeydi; hem duş hem tuvalet işlevini gören küçük banyo ise bir felâketti, her yana saç kremi ve işin tuhafı ruj bulaşığı havlular atılmıştı. Musluk ve tuvalet kokuyordu. Her tarafa – lavabonun üzerine bile yanar sigara bırakılmış, bunlar sönüp sarı sarı lekeler bırakmıştı. İnsan nasıl olup da burada yangın çıkmadığına şaşırıyordu. Quatrefages, epey ılınmış bir içki koydu, hiç de rahat görünmeyen bir sandalyeyi çekip konuğunu buyur etti.

Blanford ayakta durup duvardaki çizelgeleri, üzerlerindeki tarihleri incelemeyi yeğledi; artık iyice kendini toplamış olan Quatrefages, onun çizelgelere bakışını göğsü övünçle kabararak izledi. "Artık sonlarına geldik," dedi. "ve hazineyi Philippe'in ya da mahkemeyi yürüten başyargıç Nogaret'nin eline geçmeyecek bir yere saklamayı başardıklarından kesinlikle eminiz. Zaten mahkeme bu yüzden o kadar uzun sürmüş. Şövalyeler her şeyi itiraf etmişler, ama hazineyi sakladıkları yeri söylememişler. Bir kısmı neredeyse bulmacaya benzeyen başka belgelerden öğrendiğimize göre de, bunu bilen beş şövalye varmış. Kimler olduğunu henüz bilmiyoruz. Ama bizi sonuca ulaştıracak bazı ipuçları var." Quatrefages sustu, kadehini başına dikti, öksürdü. İyice meraklanan Blanford birkaç soru sorduktan sonra, birden ve oldukça kaba bir tavırla, "Livia, dehliz midir, mezar mıdır, kilise midir, her neresi ise, orayı senin bulduğunu sanıyor," dedi. "İçinde de hiçbir şey yokmuş. Hazine yıllar önce yürütülmüş..."

Quatrefages'ın suratı bir anda allak bullak oldu. Solgun yüzü kızardı, bozardı. Yatağa oturdu ve sunturlu bir küfür savurdu. "Livia'nın bir şey bildiği yok," dedi. "Hiçbir şey bilmiyor. Çingeneler bir sürü masal anlatıyorlar, ama hepsi yalan. Hazinenin yerini henüz bulamadım. Provence, çeşitli dinsel ayaklanmalarda yakılıp yıkılmış bir yığın kiliseyle, boş mezarla dolu. Ama şu âna kadar, eski Yunan tapınaklarının bahçelerindeki gibi ağaçların beşli düzende dikildiği bir bahçe – 'Verger de Saint Louis' – kanıtı ortaya çıkmadı. Hayır, bu yüzden de yeri hâlâ bulamadık."

Blanford bu çıkışı yaptığına birden pişman oldu – hele Quatrefages'ın belki de kendisine yalan söylediğini sezince pişmanlığı daha da arttı. Yoksa yalan söyleyen Livia mıydı? Her neyse, zaten onu ilgilendiren bir konu değildi ve Blanford da, kâtibi üzmek, onun güvenilir biri olmadığını ima etmek niyetinde değildi. "Kusura bakma," dedi. "Benim üzerime vazife değil, kulağıma gelen dedikoduyu da anlatmamam gerekirdi."

Ama işin gerçeği ne olursa olsun, Quatrefages'ın tedirginliği biraz aşırı görünüyordu; o nedenle Livia'nın herhangi bir kötülük düşünmeden ya da art niyeti olamadan ağzından kaçırıverdiği bu dedikodu Blanford'un aklını karıştırdı. Sararmış yüzünde kötü kötü bakan gözleriyle onu süzen kâtip, "Hazineyi bulduğumuz gün bayram edeceğiz," dedi. Blanford, yeniden duvara, ölmüş şövalyelerin çizelgelerine döndü; o sırada da sokakta ağır ağır şafak söktü. Sabahın ilk ışıkları, önemli ve gizemli bir geçmişten gelen işaretler gibi, o kasvetli odanın duvarlarını sarıya, pembeye boyadı.

Ölülerin *adları mücevher gibi, geçmişin külleri içinde hâlâ* soluyan kor parçaları gibi parıldıyordu. Adların her biri ölümün ve onu kuşatan suskunluğun sessizliğiyle kafasında yinelenip duruyordu. Birinci sınıf şövalyeler, ölü şövalyeler! Raynier de Larchant, Reynaud de Tremblay, Pierre de Tortville, Jacques de Molay, Hugues de Pairaud, Jean du Tour, Geoffroy de Gonneville, Jean Taillefer, Jean L'Anglais, Baudoin de Saint-Just. Artık hepsi tarihe mâl olmuş, kanunsuz çağların açgözlülüğüne, tamahına kurban edilip rastgele öldürülmüş insanlar. Blanford kendi kendine yüksek sesle, "İnsan, onların ne suç işlediğini merak ediyor," dedi. Bakışları yeniden o büyük adların üzerinde gezindi, her birine tek tek bakarak, kiminin açlıktan, kiminin işkenceden, kiminin insanları kazığa bağlayıp yakan Engizisyon ateşinden zamansız ve sırasız ölümlerindeki gizemi ve acıyı düşündü. Bu, hiçbir zaman çözülmeyecek bir bilmece, yeni kuşak tarihçileri hâlâ uğraştıran bir muammaydı.

Quatrefages, yatağın *üzerine* oturmuş, Blanford'un düşün*celerini izlemek, aklından geçenleri okumak istercesine ona ba*kıyordu. Yüzü kızarmış, yanaklarına yeniden al basmıştı; çok içmişti ve içkinin etkisini şimdi olanca gücüyle duyuyordu. Çat-

lak ve tiz bir sesle "Ne suç işlediler ha?" dedi. Sesi her zamanki tonundan öylesine farklıydı ki, Blanford merakla döndü, "Evet, ne suç işlediler?" diye sordu. Ama Quatrefages'ın son derece sarhoş olduğu iyice anlaşılıyordu artık; ayağa kalktı, sallanarak yürüdü ve ağlar gibi bir sesle konuştu: "Kilise egemenliğine en büyük başkaldırı!" diye haykırdı. Yumruklarını sıkarak kollarını kaldırdı; sanki kendisi bir kazığa bağlanmış da alevlerin ayaklarından yukarı yürüdüğünü duyuyormuş ve bir çağın düşünce yapısına ters düşen bir inancın doğruluğunu savunuyormuş gibiydi.

Blanford, onun kazığın üstünde yanışını ve haykırışını bir an seyrettikten sonra, bu duygu aşırılığını yatıştırmak, onu avutmak istercesine elini uzattı. Bu duygu gösterisine kendisinin rastgele söylediği söz yol açmış gibi, bir tür suçluluk duydu. Quatrefages tirtir titriyordu. İçinden kaldırılamayacak kadar güçlü elektrik akımı geçirilmiş bir tele benziyordu. "Gerçeği bilmiyorsun," derken dudakları titremeye başladı, gözleri yaşa boğuldu.

Blanford, genç adamın dış görünüşünün – çalışkanlık, dürüstlük ve kibarlık kabuğunun altındaki tutkuyu şimdi fark ediyordu. Önce içkinin, sonra da Livia'nın sözlerinin etkisiyle delikanlının sigortası atmıştı sanki – Blanford'un gözünün önüne yıkılan bir barajın suları, ya da teknelerini sallayan Rhône'un *écluse*'lerinden[1] biri geldi. Akıntı, Quatrefages'ın yalnızlığını, yaşamının gizli yanlarının önüne katıp sürüklemiş – çok eskiden ölmüş şövalyelerin geçmişini araştıran, hile ve bilim yoluyla onları soymaya çalışan şu adamı ortaya çıkarmıştı. Quatrefages, direğe bağlı kurban pozunu bozmadan ve daha da acıklı bir sesle "Galen'in parayla tuttuğu mezar soyguncuları gibiyiz," diye haykırdı. "Bütün işi adi talana indirgediler. O korkunç kâfirliği, dine karşı gelme hareketini es geçtiler... Blanford *écoutez!*"[2] diyerek Blanford'u omuzlarından tutup sarstı. Öylesine şiddetle sarsıyordu ki, neredeyse içkisi devrilecekti; Blanford zar zor kolunu kurtarıp kadehi masaya bırakabildi.

Quatrefages yeniden yatağın üzerine çöktü, çenesini yum-

---

1. Alavere havuzu. (Yay.)
2. Dinleyin! (Yay.)

rıklarına dayadı. Sesindeki acıklı tonu biraz azaltarak pes perdeden sözünü sürdürdü: "İşte, yaptığımız işin alçaklığı ve benim bu alçaklıkta rol oynayışım öldürecek beni,." Bu tür duygusal patlamalar karşısında Blanford'un tepkisi tipik Hıristiyan öğrenci tepkisi olurdu; utandı, ürktü, ezildi. İstemeyerek bu fırtınaya neden olduğu için kendine lânet ediyordu. Quatrefages'ın göğsünü döve döve kendini temize çıkarmaya çalışmasına tanıklık etmek istemiyordu. Quatrefages yaptığı işi onaylamıyorsa, öyleyse neden istifa etmiyordu? Böyle bakınca iş kolaylaşırdı – Blanford da bunu biliyordu. Ama göğüs geçirerek oturdu; kâtibin içini dökmesini dinlemeye hazırlandı. "İşe ekonomik nedenlerle başladım – ama zaman geçtikçe Kudüs Şövalyeleri her geçen gün biraz daha ilgimi çekti – servetlerinden dolayı değil, inançlarıyüzünden ilgi duydum. Maddenin egemenliğine karşı çıkmaları, dünyaya hakim olan Şeytana meydan okumaları merakımı çekti. Evet, onlar hemen hemen yıkılması olanaksız bir dünyevi güç kurdular – çağın bankerleriydiler. Ve bu büyük yapılar onların bankaları, hapisaneleriydi."

Quatrefages kolunu şöyle bir uzatarak, nehrin yamacındaki tepelere kurulmuş Papalık Saraylarını işaret etti. Bu saatte hiç kuşkusuz onlar da, pembe ışıkların altında damar damar, yaprak yaprak güle dönüşüyordu. "Şövalyeler, kötülüğün ta kendisi olduğunu anladıkları madde ve arzunun dünyadaki egemenliği sürsün diye Engizisyonun kukuletalı cellatları tarafından sistematik olarak öldürüldüler. Madde ve arzu, Şövalyelerin kendisini reddetmelerine pabuç bırakmak istemeyen, tahtının sarsılmasına göz yummayacak olan Şeytanın maşalarıydı. Şeytan savaşmadan teslim olmayacaktı. Ölüm isteğine karşı yaşam isteği – bildiğin gibi, Tanrı bu işin sadece mazereti. Negatif ve pozitif güçler arasındaki gerçek savaş burada verildi – ve Avrupa'nın önümüzdeki geleceği tehlikedeydi." Quatrefages durdu, kurumuş dudaklarını diliyle ıslattı. Sonra kadehini başına dikti ve fısıltıyla konuştu: "Şövalyeler savaşı kaybettiler, onlarla birlikte biz de kaybettik."

Bir an bakıştılar, sonra Quatrefages umutsuz bir gülüşle, başını kanadının altına sokan bir kuş gibi kafasını omzuna yatırdı ve gözlerini hafifçe yumarak, "Bana neden öyle baktığını

biliyorum," dedi. "Gelmiş geçmiş tarihsel bir olaydan bu kadar duygulanmanın saçma olduğunu düşünüyorsun. Haklısın. Ama biz şimdi, ta o zaman ve burada, Avignon'da kararlaştırılmış Avrupalı insanın yazgısını yaşıyoruz. Yaşayan insanın materyalist cenazesine katılıyoruz. Evet, onlar susturuldular ve gerçekleri gizlemek, onların adını lekelemek için kulakları sağır edici bir propaganda bombardımanı yapıldı. Onları her türlü büyücülükle suçladılar; oysa o günkü uygarlık düzeninin büyük yalanını reddetmekten başka bir şey yapmamışlardı. Tabii ki bunu bir sır gibi saklamak gerekliydi, çünkü o çağın baskıcı koşulları içinde, bu kâfirlik sayılıyordu."

Quatrefages sonunda sustu. Blanford duvardaki büyük haritalara baktı: Aralarında çeşitli tapınakların mimari çizimleri ve yerleri vardı. Blanford, o sıralarda pek moda olan popüler mistisizmin düzmece spekülasyonlarına kendini kaptırmış zararsız bir manyakla karşı karşıya olduğu sonucuna vardı. Güllü Haç, Büyük Piramitin boyutları, Madam Bavatsky... Ülkedeki eğilimi az çok biliyordu ve bu konuyla ilgili epey kitap okumuş – ama fantazi diye yorumladığı bu görüşlere kendini kaptırmamıştı. Quatrefages gözlerini açarak, "Hazine olmuş olmamış, ne fark eder?" diye hırsla yumruğunu yatağa vurdu. "Galen'in servetine biraz daha *fric*[1] katmaktan başka neye yarar? Bence hazine yok, Philippe Le Bel'in ona el koyduğunu sanıyorum. Çok emin olmadığım için, bundan kimseye söz etmedim – ama bizim beşli ağaç düzeninde aradığımız, bir başka hazine. Buna gerçekten inanıyorum. Ama bunları kiminle konuşabilirim? Kimseyle! Hiç kimseyle!"

Yeniden yumruğunu indirerek karyolanın yaylarını gıcırdattı. Kendisinin dinden uzaklaşması, İsa'nın bedenini reddetmesi, yamyam totemi ile ilgili karışık ayrıntılar, kendi değersizliğini, yetersizliğini vurgularcasına su yüzüne çıktı; Quatrefages boğulacak gibi oldu. İnledi. Blanford ölçülü bir tavırla, "Galiba seni anlıyorum," dedi. "Simyacı taşından söz ediyorsun, değil mi?" Kâtip kendi düşüncelerine dalmış, uzaklardaki bir müziğe kendini kaptırmış da Blanford'un söylediklerine kulak ve-

1. (Argo): Mangır, para. (Yay.)

remiyormuş gibi dalgın dalgın başını salladı. "Ama o dediğin, altın damarı gibi topraktan çıkarılacak bir hazine değildir... öyle değil mi?" Bu yersiz bir soruydu ve hak ettiği yanıt da sessizlik oldu. Quatrefages, tevekkülle başını sallayarak kendi kendine gizlice birşeyler mırıldanıyordu. Sonra yastıkların üzerine yanlamasına devrildi, iri başını bir Roma büstü gibi elleriyle destekleyerek uykuya daldı. Blanford bir süre merakla ve acıyarak onu seyretti; böylesine cılız bir gövdede böylesine dokunaklı bir duygu yoğunluğu olması onu şaşırtmıştı. Uzun burnunu yastığa gömerek uyurken, acınacak kadar savunmasız görünüyordu. Bilekleri öylesine incecikti. Işık daha önceden söndürülmüş olduğu için, Blanford'a ayaklarının ucuna basarak odadan çıkmak ve gıcırdayan merdivenlerden inmekten başka yapılacak iş kalmamıştı.

Blanford, kendine derme çatma bir yatak yapmaya çalışan uykulu gece kapıcısına birşeylerfısıldadıktan sonra, buz gibi nehire ve uyanmakta olan kentten yeşil tepelere doğru uzanan köprüye yürüdü. Tu Duc'a yayan gitmeyi göze alacak kadar enerjik hissediyordu kendini. Sabahın ışıltısında, her şey yeni basılmış madeni para gibi parlıyor – tüm ayrıntılar en ince çizgisine kadar görünüyordu. Blanford, yemyeşil akan suyun ve ilerdeki servi ağaçlı tepelerin güzelliğiyle büyülendi; çok uzun kış uykusuna yatan bir tür yaratığın ancak gecikmiş baharda uyanışı gibi, içinde sözcüklerin kıpırdandığını duydu. İnsan bir yerin ya da belirli bir zaman sürecinin gerçek değerlendirmesini yapabilmek–özünü algılayabilmek– için onu ayrılığın ışığında, giderayak görmelidir. Genç sanatçı için çok önemli olan nostaljiyi yaratan, gördüğü her şeye vedalaşır gibi bakışıydı.

Blanford, uzun süre âtıl kalmaktan kramp giren bir kasın seyirmesi gibi, içinde sözcüklerin seyirdiğini duyuyordu. Bu mutlulukla nasıl başedeceğini de bilemiyordu. Her adımında çiğ damlacıklarını yarıp tenis ayakkabılarının içine nemin işlediğini duyarak bakımsız çimlerden geçti, henüz uykuda olan eve vardı. Mutfağın bahçeye açılan kapısının önünde – tıpkı kendi masal kitabındakine benzeyen – kara bir kedi, paspasın üzerinde yatıyordu. Ama onu daha da harika bir sürpriz bekliyordu; Blanford, Livia'nın çıplak bedenini gizleyen buruşmuş

çarşafların arasından uzanan ince parmaklı elini seçebildi – o uzun parmaklarından biri tütünden sararmıştı. Blanford soyundu; kendinden geçmiş uyuyan çıplak kızın koynuna girdi ve onun uyanmadığına sevinerek düzlemlerin ve kemik çıkıntılarının çarpıcı bir biçimde birleştiği ince, anlamlı yüzünün her çizgisini özenle incelemeye başladı.

O yüzü değiştiren gerçek sihiri gözleriyle delip aşmaya çalıştı ve gördüğünün Livia değil, kendi kafasında biçimlendirdiği – sevgisinin yansıması olan Livia olduğunu fark etti. Lunel'de piyango ve bahis bileti satan kulübedeki Yahudi kadından aldığı ucuz nişan yüzüğü, yatağın yanında, küçük bir kutunun içinde duruyordu. Blanford yüzüğü Livia'nın gevşek duran parmağına usulca taktı ve aptalca bir saflıkla yüzüğü öptü. Livia gözünü açmadan ve yatış pozunu değiştirmeden, sevişmek istediğini fısıldayınca, Blanford ressamların ve terzilerin kullandığı mankenler gibi kıpırtısız yatan gövdenin çevresinde dolanarak onu sevdi.

Birleşen ruhları, birbirine sarılmış olarak uzun nehir boyunca aktı, sonra denize – yeni bir uykunun derin denizine ulaştı. Blanford, Livia'yı rahatsız etmemek için bir battaniye alıp balkona çıktı, çiğin neminden sıyrılmaya başlayan taşların üzerine nemli bir havluyu başına yastık yaparak yattı. Yorgunluğun, o yarı uyur yarı uyanık gevşekliğinde, Provence'ın çeşitli görüntüleri dev bir makaradan boşanırcasına beyninde sıraya dizildi. Öyle çok anı vardı ki, Blanford bunlarla ne yapacağını bilemiyordu. Livia'nın kıpırdadığını duydu; dirseğinin üzerinde doğrularak açık balkon kapısından içeri baktı. Evet, Livia gözlerini kırpıştırarak uyanmış, yatakta oturuyordu; ama Blanford az sonra göreceklerine hiç hazırlıklı değildi. Livia, Blanford'un o güne kadar hiç görmediği bir dehşet içinde yüzük parmağına bakıyordu. Livia'nın yüzündeki anlatım, ceketinin yakasında birden bir akrep gören insanın yüzünde görülebilecek dehşeti yansıtıyordu. Livia, "Bunu kim yapmış olabilir?" diye haykırarak, öfke ve tiksintiyle karışık bir hareketle yüzüğü parmağından çıkardığı gibi odanın bir köşesine fırlattı.

Blanford, yüzüğün buruk bir tıngırtıyla yuvarlandığını duydu. Ciddi bir şoktu bu – Blanford, reddetme anlamındaki o

hareketi görünce içinde birşeyler öldü, buz kesildi. Kendisi de kalkıp oturdu ve Livia'nın içini çekerek yeniden yatıp örtüyü tepesine çektiğini, eskisinden de derin bir uykuya daldığını gördü. Yüzük! Blanford, bahçeyi geçip nilüferli havuzun buz gibi sularına dalarken Livia'nın bağımsızlığını ve bu gizemli tavrını düşünüyordu; ne demeye geliyordu şimdi bu? Blanford'un evlilik konusundaki imalarına çanak tutan, cesaret veren Livia'ydı. Şimdiye kadar evlilik fikrine böylesine aykırı bakmamıştı. İşte o da gelmiş, dalmaya hazırlanarak havuzun başında duruyordu. Blanford alacağı yanıttan niye korkacağını kestirememekle birlikte, usulca, hatta ürkerek "Ne değişti?" diye sordu. Livia, "Buna hazır değildim," dedi. "Henüz hazır değilim. Belki de hiç olmayacağım. Göreceğiz bakalım."

Ama sonra bu incitici kararsızlığını bağışlatmak istercesine suya daldı ve ağa yakalanmış bir balık gibi parıldayan gövdesiyle Blanford'un kolları arasına süzüldü, onu kucaklayıp öpmeye başladı. Böylece barışmış ve duygularını pekiştirmiş oldular – ama Blanford içten içe bir hüznün, aralarında gölge gibi duran bir uzaklaşmanın sızısını duyuyordu. "Seni her yerde aradım, çingenelere, Riquiqui'dekilere, Felix'e, Quatrefages'a sordum..." Blanford gülümsedi, ama birden sarsılarak toparlandı ve kendi kendine "Soluk alır gibi rahatça yalan söylüyor – hem de her konuda," dedi. Sonradan yüzüğü aradı, ama yüzük yoktu. Öyleyse Livia almış olmalıydı? Blanford bunu ona sormadı.

ALTI

ESKİLERDEN KONUŞMAK

Yılan gibi uzayıp giden ve pek çok parantezle açılıp genişleyen düşünce silsilesi, sonunda Blanford'un kafasında bir suskunluk noktasıyla kesildi. İkisine de sonsuza dek sürecekmiş gibi görünen uzun bir sessizlik oldu. Sutcliffe, çocuksu bir kaygıyla iki kez "Hiişt!" diye seslendi. (Hayal kahramanlar, tam olarak irdelenip ortaya konulmadıkları –deyim yerindeyse, çalışmadıkları– zaman paniğe kapılırlar; çünkü varlıkları sona erecek diye korkarlar.) Evet. Varsayalım, Blanford, *onu* düşünmeyi unuttu! O zaman ne olacak! Sutcliffe'in sonu olacak! O anda Blanford da aynı şeyi düşünüyordu; çünkü o da biliyordu ki, hepsi bir araya gelip kollektif belleği oluşturan hayal kahramanlar da artık umursamaz olduğu zaman... sanatçı da sönen bir ışık gibi tükenirdi. İstediğiniz sanatçıya sorun! Blanford'un bir an dili tutuldu, yanıt veremedi; kafasında eski model telefon almacını koltuğun kenarına bırakmış, kıpırdamaksızın şöminedeki ateşe bakıyordu, çünkü orada Constance'ın yüzünü görmüştü ve o yüz şimdi alevlerle birlikte kıvrılarak kayboluyordu. Sutcliffe, Blanford'un düzensiz ve hırıltılı soluklarını duyuyordu. "Tanrı aşkına," diye seslendi, "neden bir şey söylemiyorsun Aubrey?"

Oysa, savaşın patlamasıyla hiç beklenmedik bir anda sona eriveren o kısacık dönemin olaylarını ve izlenimlerini birkaç sayfaya nasıl sığdırabileceğini düşünen yazar, çözümü olmayan bir yetersizlik, bir çaresizlik duygusu altında eziliyordu. Constance'ın o bir anlık görüntüsü, her şeyi canlandırıvermişti. O dönem öylesine yoğun, öylesine umut dolu iken bir anda yok oluvermiş, Nazi Avrupası'nın karanlığında yitip gitmişti. Neler söylüyordu Blanford? Savaş resmen ilan edileli koca bir yıl olduğu halde, kimsenin kılını kıpırdattığı yoktu. Fransızlar, evlerine sığınmış, tüm Avrupa'yı kıskıvrak bağlayan o olağandışı duyarsızlığı şaşkınlıkla izliyorlardı. Bu arada Paris'in ve Londra'nın yaşantısı değişmeden sürüyor gibiydi – posta hizmetleri normal yürüyordu, örneğin telefonlar çalışıyordu ve göklerde

henüz uçaklar görünmüyordu. Evet, Thames'in üzerinde yağlı görünümlü birkaç savunma balonu yükseliyordu. Bir yerlerde, toplum düşüncesinin derin ve belirsiz bir yerinde, Alman kuvvetlerinin atağını durduracak bir silâh üretmek için telâşlı hazırlıklar yapılıyordu. Ama nedense kimse inanamıyordu buna. O gevşek tepkisizlikte, tembelce bir umutsuzluk, büyük başkentleri tek tek alt edecek kaçınılmaz yazgının buruk sezgisi vardı. Elveda Paris ve Roma ve Atina ve Madrid... Oralara koşup bir an olsun görmek, o kentlerin atan nabzını sonsuza dek durdurulmadan bir kez daha hissetmek geliyordu insanın içinden. Ama savaş resmen ilan edildikten sonra, bunu yapmak için bile çok geçti artık. Oysa insanın bir tür savaşın yaklaştığını, ufkun karardığını görmesi için aylar, hatta yıllar geçmişti. Bu süre içinde o yaklaşan olgu ile yaşamışlardı ve yapılacak hiçbir şey olmadığını biliyorlardı.

Blanford'un o dönemden kalma anıları içinde, esen rüzgârın, ölüm rüzgârının yönünü gösteren birer işaret gibi, küçük olaylar, önemsiz bir iki kırıntı saklıydı. Sam'e üniforma alması için borç verişi; o sırada Provence'da, Constance'ın duygularının derinliğini ustaca gizleyen gülümsemesi ve serinkanlılığıyla Sam'i bekleyişi. Hiç evlenilecek zaman değildi, oysa Constance ile Sam evlenmeye karar verdiler ve Constance Tu Duc'da Sam'in odasına girdiği zaman, onu aynanın karşısında coşkulu bir beğeniyle üniformasını incelerken buldu. Constance gerçi ağlamadı, ama Sam onun başını omuzlarına yasladı ve kendi şaşkınlığına gülmeye başladı. Bir yandan da aynaya bakarak ve yüksek sesle "Beni bu kılıkta sevmezse, bir daha da hiç sevmez," dedi. Pantolonun düzeltilmesi, ceketin üzerine oturtulması gerekirdi. Neyse ki Felix imdada yetişti, Avignon'da bir terzi buldu. Sam'in, Oxford'a ve savaşa gitmeden önce birkaç günlük izni vardı. "İşsiz kalacağım diye üzülüyordum, oysa bak şimdi ne güzel bir iş buldum. Parası iyi. Sıkı çalışırsan yükselme fırsatı da var," derken, pek de şaka yapmıyordu. Sam bunları, Paris trenini beklerken peronda söyledi. Blanford, Constance'ın duygularını göstermemek için başını çevirdiğini gördü ve kendisinin de duygulandığını gizlemek için işi şakaya boğdu. Koca dünya, altlarında köhne bir sal gibi çatırdayıp dağılıyor-

du. Böylesine toy, böylesine çekingen olmak gerçekten içler acısı bir durumdu.

Ancak, bu durumu hafifleten bazı gerçekler vardı; örneğin, Almanların, kentlere bomba yağdırsalar bile, Maginot Hattını hiçbir zaman geçmeyeceklerine inanılıyordu. Savaş olursa, hatta uzun süreli bir savaş olsa bile, Fransa coğrafi konumunu koruyacak, böylelikle de savaş bitinceye dek sivil yaşam sürüp gidecekti. Manş Denizi İngilizler için nasıl bir güvenceyse, Maginot Hattı da Fransızlar için aynı anlamı taşıyordu. Herkesin bilincinin derinlerinde, 1914'ten kalmış eski anılar, örneğin Somme çarpışmalarında Almanların cepheyi yaramayışının anıları vardı. İş işten geçip, uzlaşmanın söz konusu olmadığı iyice anlaşıldıktan sonra bile, kimse yerinden kıpırdamayı düşünmüyordu. Peki ne olacaktı? Felix, hazırlıklı olmak, savaş patlarsa İngiliz yurttaşlarının kentten uzaklaştırılmasına yardımcı olmak – ve sonra da Konsolosluğunu İsviçrelilere teslim etmek emrini almıştı. İşte o zaman harika ve sevindirici bir şey ortaya çıktı. Üçü de – Hilary ve iki kız kardeşi – çift uyruklu idiler ve İsviçre yurttaşı olduklarını beyan edebilirlerdi. O kurnaz tilki babaları, üçünün de Cenevre'de doğmasını sağlamıştı. Ne var ki, Sam de, Blanford da, tarafsız ülke yurttaşı olarak savaştan muaf kalabilecek konumda değildiler. Bu arada Blanford, savaşa karşı olduğu ilkesiyle askere gitmeyi reddetmeyi de düşünüyordu. Felix bu konuyla ilgili belgeleri sağlayacağını söylediyse de, Blanford çelişkili bir kararsızlık içindeydi. Yahudilerin yazgısı belli olmuştu, ve insan genelde savaşa karşı olsa bile, böyle korkunç olaylar söz konusu iken bu savaşa sırtını dönemezdi. Yine de şimdilik hiçbir şey yapmıyordu.

Ve bu dönemin ortalarında bir yerde, Paris'de Livia ile birlikte geçirilen kısa bir süre vardı; hiçbir zaman takılmayacak bir yüzükle perçinlenen o aptalca evlilikle noktalanan kısa bir süre. On dördüncü bölgede, düzensiz, derme çatma bir tür öğrenci yaşamı. Blanford'un bir türlü öğrenemediği işlerle uğraşan, her an bilinmedik bir işi çıkan Livia. Hava nasıl olursa olsun, Livia günün her saatinde dışarı çıkıyor, uykusunda sayıklıyor ve kaygılandırıcı ölçüde absent içiyordu. Kiraladıkları ufak daire berbat bir yerdi; ama Blanford'un yazı yazabileceği bir

masası vardı ve böylelikle temel gereksinimlerden birini karşılıyordu; hoş o dönemde Blanford'un uzun mektuplar dışında pek bir şey yazdığı da yoktu. Kaygılarının derin ormanında gezinen Blanford, üzerine yürüyen o hayvancıl kuşkuların hışırtısını duyabiliyordu. Ne yaptığını düşünüyordu. Livia sarhoş olduğu zaman, onu aşağılarcasına kahkahalar atıyordu. Zaman zaman Blanford o solgun yüzde olmadık anlatımlar seçiyordu – nefret, kötülük, hor görme. Bunları görmek Blanford'u ürkütüyor, üzüyordu; gerçeği bulmak için çok gerekli bir bilgi eksiği var gibiydi – aralarında sürekli duran bir gölgenin varlığıydı bu. Böyle bir gölge vardı. Livia çok daha zayıflamış, görünümü değişmişti. Ağustos böceğini andıran kafası daha da daralmış, yüzü yılan yüzüne benzemişti.

Sonra Blanford'un annesinin sağlığı bozuldu, giderek ağırlaştı ve Blanford'u çağırdılar. Blanford annesinin başucunda oturup, bir zamanlar çok iyi tanıdığı o yüze uzun uzun, içtenlikle baktı; uzun süren hastalığın o yüzü tümüyle değiştirdiğini, yeni çizgiler, yeni çıkıntılar oluşturduğunu, kadının iç dünyasındaki ürkütücü yalnızlığı ve umutsuzluğu yüzüne işlediğini görerek acı duydu. Annesinin, ufak varidatıyla ilgili olarak ona söyleyecekleri vardı, uşak Cade'ye güvenilmeyeceğini anlamıştı. Uşak onun mektuplarını açıyor, her hareketini gözetliyordu. Annesi, uşağı kovmayı çok istemişti, ama adam işleri kusursuz bir şekilde yaptığı ve gözünü arkada bırakmadığı için, onu kovmaya cesaret edememişti. Annesi, her zaman olduğu gibi, hastalığında da sağduyuluydu, aklı başındaydı; ve son derin komaya girdiğinde bile Blanford onun öleceğini düşünmedi – doktor da, kalbinin çok sağlam olduğunu, bu yüzden daha uzun bir süre hayatta kalabileceğini söylemişti. Yine de, Blanford bütün gününü annesinin başucunda, ökseye yakalanmış bir serçe gibi çırpınan nabzının duyulduğu narin elini tutarak geçirdi. Bu uzun sessizlik sürelerinde, kendi sorunlarını düşünüyordu. Livia'yı ve kendi geleceğini uzun uzun düşündü. Annesi ona ufak bir gelir ile kiraya verebileceği Londra'daki evi bırakıyordu. Bir de, babasının böcekler konusundaki araştırmalarını sessiz sedasız sürdürmek için pek çok yaz mevsimini geçirdiği Kahire dışındaki çiftlik evi vardı. Burası derme çatma bir kulübe sayılır-

dı ve bahçesi de yok denecek kadar küçüktü. Yine de, bir başka ülkeye açılan bir pencere gibiydi.

Bir sorun daha: Annesi komadan çıkacak olursa, Livia ile evlendiğini ona söylemeli miydi, yoksa bunu gizli tutmak mı daha iyi olurdu? Büyük felâkete dönüşecek bir işe giriştiğini içten içe seziyordu zaten. Blanford, kentin gürültüsünden uzak akşamın kurşunî aydınlığında oturmuş, annesinin bileğindeki nabız vuruşlarıyla içerdeki büyük, sarkaçlı saatin tiktaklarını eşleştirerek, bütün bunların sonunun ne olacağını düşünüyordu. Bir bakıma savaşın olması iyiydi – savaş, insancıl, kişisel dertleri düşünmeyi engelliyor, geçici bir süre rafa kaldırtıyordu. Ama Blanford, bütün belirtilere karşın, yine de savaş olacağını sanmıyordu; tarih, yalağın deliğinden ağır ağır akan, yapışkan ve sıvışık bir bulamaç gibiydi, ama ne kadar da ağır akıyordu! Kendilerinin davranışları, umutları, tasarıları gerçekle ilgisi olmayan, elle tutulmayan birer hayal gibiydi. Bu arada, Paris'in çılgınlığı insana çok şey öğretiyordu ve Blanford, orada – Avrupa sinir sisteminin merkezinde yaşadığı bu kısacık sürede öğrendiklerinin ne kadar verimli olduğunu fark ediyordu. Ne değerli bilgiler edinmiş, mutlak özgürlüğün izinle, gastronominin oburlukla, tutkunun kabalıkla bir arada yürümeyeceğini öğrenmişti.

O

St.-Jacques sokağından kenar mahallelere açılan, sidik ve kötü yemek kokan eski sokaklar, kadınların koltuk altlarını tıraş etmeyip ucuz parfümleri sabunlu suya yeğledikleri, suyu pek bol akmayan bir başkentte sürdürülen yaşantının folkloru sayılırdı. Yazın, kafelerdeki koltukaltı kokuları insanı deli etmeye yeterdi. Neyse ki, nehirden gelen esintiler bu kadife kenti kucaklar ve insan bütün bir gece, opera dekoruna benzeyen yıldızlardan örülü bir tente altında yürüyebilirdi – uzayın parlak ışıltısı, ateşten bir dünyanın göz kamaştırıcı parıltısına çarpardı.

Livia, kişiliğine pek yaraşan bir davranışla, Blanford'a (evlenme töreni için) Montparnasse Garı'nın karşısındaki Sphinx'de randevu vermişti. Buranın saygın dış görünümü –taşradan gelen ailelerin dondurmalarını yiyip tren bekledikleri bir

aile kahvesi görünümü– ardında, yüksek tavanlı bir koridor üzerinde tertemiz birkaç odası olan bir genelev gizliydi. İki mekânı boncuklardan yapılmış bir perde ayırıyordu; ama o günlerin Paris'inde her şey böylesine hoş bir doğallık içinde yürürdü ve çoğu kez, üzerlerine yalnızca renkli bir örtü sanmp malûm peçeteyi ('lütfen yatak örtüsünü lekelemeyin') garson gibi kollarına asan kızlar, arkadaşlarıyla buluşmak için kahve tarafına geçerler; hatta zamanın *impuissance*'a[1] götürdüğü yaşlı müşterileriyle bir el dama bile oynarlardı. Livia kafeye geldiği anda, "Ne kadar harika," dedi, "Keşke bütün bunları o sisli Euston'a götürebilseydim." Blanford, Livia'ya annesinden söz etmiş, ölmek üzere olduğunu anlatmıştı; duvar gibi sağır bir konsolosun nikâhı kıymasından ve Konsolosluk Kayıtlarına işlemesinden hemen sonra Blanford yola çıkacaktı. Konsolos nikâhı kıydıktan sonra, idealize edilmiş bir Wellington portresinin önünde onlara geleneksel şampanya ikramını yaptı. İyi bir adamdı, ama Livia'nın sandaletler içindeki kirli ayaklarına dehşetle bakmaktan kendini alamıyordu. Sonradan, çok daha sonradan Blanford, Livia'ya neden öyle yaptığını sorunca, Livia dudak büküp gülerek yanıt verdi: "Benim için öylesine önemsizdi ki, sadece sana istediğin bir şeyi armağan ediyordum, o kadar."

Blanford, ölüm döşeğindeki annesinin elini tutmuş otururken, bütün bunlar ve daha niceleri geçti aklından – izlenimler, görüntüler, öğrencilik yıllarındaki akvaryumunda yüzen parlak renkli tropikal balık sürüleri gibi akın akın geçiyordu. Erginlik perdesinin öte yanında ise, çeşitli sürprizlerle dolu bir Paris vardı – bütün orospuların Almanca ders almaya başladığı bir Paris. Alman Enstitüsündeki öğretmenler ders istekleriyle baş edemiyorlardı! Kimsenin koltuk altlarını traş etmediği bir Paris. Blanford akıllı uslu bir tavırla *belote*[2] oynamak ve kerhen bir absent içmek için gittiği Sphinx'de, yeni karısının çekici bir arkadaşıyla, bir kulaktan öteki kulağa yayılan ağzıyla gülümseyen, elleri hazır bulduğu her cebe dalan güzel bir zenci kızla tanıştı. Livia onun "insanı gülmekten öldürdüğünü" söylüyor ve kızın Martinique Fransızcasıyla öylesine eğleniyordu ki, Blan-

1. İktidarsızlık. (Yay.)
2. Bir tür iskambil oyunu. (Yay.)

ford da ondan hoşlanmak zorunda kaldı. İşin tuhafı, kız koltuk altını traş ediyordu; üstelik, bir demet kılın müşterileri tahrik ettiği ve işleri arttırdığı için kızların genellikle koltuk altlarını almadıklarını söylemesine karşın, kendisi alıyordu. Blanford, böylesine beklenmedik ahlâksızca çıkışlardan çok ürküyordu, ama ne de olsa her şey romantikti ve kendisi de Proust'u yanlamıştı ve zaten Fransa... tam olarak neydi ki? O zamana dek, hiç böyle olağanüstü bir ortamda yaşamamış; özgürlük ile ihanetin, aşk ile müstehcenliğin, coşku ile kederin birbirine böylesine mayalandığı bir havayı solumamıştı. Böylesine zengin olanaklar sunan bir yaşam karşısında susmaktan başka bir şey yapılamazdı.

Üstelik, aşk her ne demekse, Blanford daha önce hiç gerçekten aşık olmamıştı. Kayan yıldızlar gibi kentte cirit atan gıcır gıcır minik taksiler, en sevdikleri araçlardı. Asfalttan çıkıp da parke döşeli yollara saptılar mı, arka koltuktaki sevgililerin öpüşmeleri de kaldırım taşlarının sarsıntısıyla daha bir coşkulu, daha bir ürpertili oluyordu. Kentlerin bu en güzelindeki büyük güzelliklerin yanısıra, Pont des Arts'da el ele tutuşarak, Closerie des Lilas'da ya da Dôme'da yüreklerini birleştirip oturararak, onlar da bu kentin aşıkları arasına girdiler. Bir yığın yeni kitap ve fikir seline boğuldular. Blanford, her şeyi izleyebilmek, kimseden geri kalmamak için sakin kahvelerde, sessiz parklarda durmadan okuyordu. O dönem şaşırtıcı Gertrude Stein'ın, Picasso'nun revaçta olduğu, Fitzgerald ve Miller gibi Amerikalı devlerin yıldızlarının parlamaya başladığı dönemde. Blanford, ise Avrupa edebiyatının, belden aşağı evresinin sonuna doğru hızla yaklaştığını kavrayacak kadar olgunlaşmıştı ve bu gelişmenin işaret ettiği iktidarsızlığın yakınlaştığını seziyordu. Sutcliffe'e "Sevişme eylemi bile ölüyor," diye yazdırdı, "ve yakında badminton oynamak kadar sıkıcı olacak. Belki sinema, bir süre daha aksırık ya da hıçkırık gibi istem dışı – sembolik bir hareket olarak sürdürecek cinselliği: kurbanın hiç umursamadan elmasını yediği sembolik bir tecavüz. Gelecekte nelerin olabileceği, en iyi Fransa'da belli oluyor, çünkü Fransızlar her şeyi aşırılığa vardırıyorlar. Şimdi bir audio-judeo[1]-görsel çağ başlıyor- Yahudi kafa yapısının ön plana çıktığı Mouton Rothsc-

hild çağı her yerde kendini gösteriyor, bu da Almanların kıskançlığını açıklamaya yetiyor."

Gece, ıssız bir köprüde, sulara yansıyan koca gökyüzü altlarından akıp giderken, kendilerinden geçmiş, suskun duruyorlardı. Livia kendi kendine söylenir gibi, "Bir gün benden nefret edeceksin," dedi. Suyun üzerinde bir yıldız seyiriyordu. Blanford içinden "Acınacak durumda olmak ve Livia, hiçbir zaman yanyana gelmeyen ve gelmeyecek olan iki kavram," dedi. Öte yanda da kendisi – en olmayacak adam, bir yazar, erkeklik onurunun yıkılmış kulesinden bakıyor ve gençliğini bu tehlikeli kızın yanındaki suskunluklara harcayışını seyrediyor. Blanford, "İki ay içinde gidiyorum, belki de bir daha dönmemecesine," dedi; ama savaşı nasıl ciddiye almıyorsa, bir daha dönmeme olasılığını da ciddiye almıyordu. Sutcliffe geçici bir öğretmenlik işi bulduğu Cenevre'den çıkışıyordu ona. "Özel Pisgah'ında öyle kurulup oturman pek hoş doğrusu," diyordu, "ama unutma ki, Pisgah, İbranice'de evin dışındaki kenef anlamına gelir. İşte Musa, orada Rodin'in *Düşünen Adam*'ı pozunda oturup, suçluluk yükünü boşaltırken düşünürmüş. Okuldan ayrılırken son sözüm şu oldu: Gizli işler bitmedikçe ve yeni bir müfreze, zalimleri uzaklaştıracak bir süvari birliği kurulmadıkça, okulda yarı tatil yapılmayacak." Sutcliffe bir an durduktan sonra sözünü sürdürdü: "Ama o skandaldan sonra, okuldan ayrıldığım zaman, kadın bünyesinin duyarlılığından olsa gerek, bütün rahibeler kabakulak oldu."

Ama o dönemin tüm kargaşasına karşın, Blanford düşünüyor, çevresini izliyor ve okul defterine notlar alıyordu. Şöyle yazıyordu: "Yaşlılar, gençleri silip süpürecek bir savaş çıksın diye dua ediyor; gençler yaşlıları silip süpürecek bir belâ gelsin diye bekliyor. Ben ise tetikte bir kayıtsızlığın rahatlığına sığınıyorum."

Livia onundu, ama yine de tam anlamıyla var sayılmazdı. Blanford'un kafasını sürekli kurcalayan bu tedirginliğe, bir de alkol, tütün ya da ne idüğü belirsiz ilaçları ekleyince, sütün üzerindeki kaymak kadar duyarlı olan gerçeklik tehlikeye giriyor-

---

1. Yahudi. (Yay.)

du. Blanford banyodaki aynanın karşısında tıraş olurken, ömrü boyunca aklı yerindeymiş gibi yaptığını fark etti. Oysa şimdi, Livia'yı öperken bile aklının başında olup olmadığından emin olamıyordu. Kendi kendini düşünen bir düşünceyi duymak, kendini açıklayan bir gerçeğin fısıltısına kulak misafiri olmak – işte Blanford şimdi bu ruh hali içindeydi. Bir kitaba başladı – kitap kendikendini yazıyor gibiydi. Tümüyle otomatik bir yazma biçimiydi bu. Bir yerlerdeki kır yaşamından bir kesiti yazıyordu – kendisinin hiç görmediği bir yer. Yazdıkları fazla uzun, fazla süslü ve biçimsiz olduğu için, Blanford kitabı yırttı. Ama önemli bir şey olmuştu – biraz şatafatlı bir deyim gibi görünse de, mistik boyutta bir şeyler olmuş ve Blanford'un tasarladığı kurgulara 'asıl gerçeklik' müdahele etmeye başlamıştı. (Blanford, 'Seni seviyorum' dediği zaman, Livia'nın tam olarak ne duyduğunu anlayabilmek için birkaç değişik biçimde, birkaç değişik tonda ve birkaç farklı hızda 'Seni seviyorum' dedi.) Blanford o andan itibaren yaptığı hiçbir şeyin anlamsız, önemsiz olmadığını kavradı. Yazdıkları iyi ya da kötü, yetersiz ya da değmez şeyler olabilirdi ama ne olursa olsun onun kişisel anlamını, onun parmak izlerini taşıyacaktı. Blanford, Sutcliffe'e bundan söz etmeyi göze aldığında, Sutcliffe homurdandı: "Çok iyi anlıyorum, otomatik pilotun yazdığı yeni bir roman," dedi ve Blanford aynada kendine bakınca yüzünde bir tuhaflık olduğunu gördü – dişi iltahaplanmış gibi şişmişti suratı. Kendine olan saygısı kabarıp taşmıştı.

Acaba önlerinde vakit olacak mıydı? Çağın kaygıları, savaş silip süpürmeden her şeyi denemeye, özümsemeye itiyordu onları – bu, çatlak bir tabağa benzeyen ve kırık bir güvercin gibi şarkı söyleyen Edith Piaf demekti. '*Mon coeur y bat!*'[1] Bu, ses kaydının icadıyla, ikincil bir sanat olmanın ötesine aşma şansını yitiren sinema demekti. Bu, Dôme'da birileri Spengler'den ve termodinamikin on üçüncü yasasından söz ederken, kadehin altında biriken tabakların yığılması demekti... Tanrım! Yaşamak güzel şeydi, ama aynı zamanda ızdıraptı; Blanford bunu en çok Paris'in hareketliliğinden İngiltere'nin ağır ritmine ge-

1. Yüreğim orada atıyor. (Yay.)

çince anladı. Arkadaşlarını görmek, eşyalarını toplamak için Oxford'a uğradı ve orasını yabancılaşmış, tuhaf, birşeyler gizleyen ve konuşmayan bir içine kapanık durumda buldu – Sutcliffe bunu "Oturma odalarında, *filoque*'un çevresinde dans eden din bilginleri" diye tanımlayacaktı. Sutcliffe, gölün kıyısında yoga yapmaya başlamıştı. Buyurgan bir tavırla Blanford'a seslendi: "Gel, kobra pozunu al ve sezgilerini keskinleştir."

Blanford öyle bir şey yapmaya yanaşmadı. Düşünce bezleri alkole batmıştı, ağzı pas gibiydi. Bu korsanla, bu cennet kuşuyla yaşanan zinanın gölgesine sığınmaktan buruk bir mutluluk duyuyordu. Sutcliffe'e, "Gencim, yakışıklıyım ve bir rahim salgısı kadar vakurum," dedi. "Yaşlanmadan ve kalbim teklemeye başlamadan önce yaşamın keyfini çıkarmak istiyorum."

Yayıncılar sanki yeni başyapıtını sabırsızlıkla bekliyorlarmış da, kendisi burada yazdıklarını hemen yok ediyormuş diye düşünerek avunuyordu. Bir arkadaşının atölyesindeki piyanoyu arada bir tıngırdatıyor; Livia'ya, onu ağlatıncaya kadar Schubert çalıyordu; sonra Livia bir İran kedisi gibi çenesini patilerine dayayarak uyuyup kalıyordu. İnsanın kendine acıması, oksijen sağlar. Livia da acı çektiğine çok acıyordu. Blanford, 'Lüzumsuz Adam'ın anılarını yazmaya başladı, ama beceremediğini gördü. Bir pelikan gibi, kendi yüreğinin kanını içmeye çalışıyordu.

Ortak kesenin trink parası,
Dadımızdan öğrendiğimiz tasarruf kumbarası;
Pişmanlıklar öyle biriktirilemez,
Ancak bastırılır, geçiştirilemez.

Sutcliffe tepeden bakan bir tavırla, "Bakıyorum da şairliğe özeniyorsun ha?" dedi. "Ben de birşeyler karalıyorum, İngiltere'den ayrılmadan önce bütün yazı türlerini denedim; hatta Campion'dan sonra hiç kimsenin başaramadığı Sappho tarzı şiirler bile yazdım. Dinle bak!"

"Senin o kuştüyü giysilerinin hışırtısıyla mest olmuşum,
Sevişme yorgunluğuyla Belgravia'da bir verandaya oturmuşum."

Şiirin hece ölçüleri yanlıştı ve Sappho tarzıyla ilgisi yoktu, ama Sutcliffe ile tartışmak neye yarardı? Kederli ve yalnız oldu-

ğu belliydi; üstüne üstlük belki dişi de ağrıyordu. Blanford, Livia'yı uyandırmak için pes perdeden hüzünlü bir gam çaldı, ama o uyumaya devam etti.

Piyanolar kendilerini cilalayabilaeymiş eğer
Sonunda kediye dönüşürlermiş meğer;
Onurun aynasında arınarak şehvetten
Benliklerini silerlermiş hepten.

Constance beklenmedik bir anda Paris'e çıkageldi ve – sanki savaşı o ilan etmiş gibi – onun gelmesiyle birlikte savaş da bir anda gerçek oldu. Constance çok daha zayıf, ama çok daha dingindi; Viyana'da Freud ile birkaç kez, kendi deyimiyle, çok önemli görüşmeler yapmıştı. Freud'un yönettiği bir psikoloji konferansına katılmıştı ve dediğine göre Freud ile birbirlerinden çok hoşlanmışlardı. Bu karşılaşmayı başka buluşmalar izlemiş ve sonunda Constance, Avrupa'nın en büyük düşünürü diye tanımladığı ihtiyarın sadık bir müridi olmuştu.

Böylesine körü körüne bir bağlılıktan dehşete düşen Blanford, "Hey! Dur hele!" diye atıldı; tabii Constance da buna çok güldü. O dönemin entellektüel geçinenlerinden çoğu gibi, Blanford'un da yaşlı profesörün alçakgönüllü tezlerini hiç anlamadığından emindi. Bunu ona nasıl anlatabilirdi? Blanford'u omuzlarından tuttu, sevecenlikle sarsarak, "Bundan sonra birilerinin Hamlet'i yeniden yazması olanaksız artık, görmüyor musun?" dedi. Blanford görmüyordu; o akşam gizlice Sam ile buluşacaklarını ve savaş patlamadan önce evleneceklerini açıklayan Constance'ın kızaran yanaklarından ve gözlerinde dans eden pırıltılardan başka hiçbir şeyi görmek istemiyordu. Constance, "Bu gerginlik belki yıllarca sürecek," dedi. "Onlar hiçbir zaman Maginot Hattını geçemeyecekler, bizim de hiçbir zaman onları önümüze katıp kovalayacak gücümüz olmayacak. Bu arada, bir sürü yer bombalanacak, yiyecek sıkıntısı çekilecek, herkesin eli kolu bağlı kalacak." Kuşkusuz, çoğunluğun görüşü buydu, zaten o yüzden tuhaf bir durağanlığın içinde yaşıyorlardı. Constance'ın vereceği başka haberler de vardı; çünkü yüzündeki neşe bir anda hüzne dönüşüverdi. İğneleyici bir sesle "Livia nerede?" diye sordu. Blanford nasıl bilebilirdi ki? Livia'nın izini ya-

kalamak olanaksızdı; Blanford kimi zaman çaresizlikten, Cafe Dôme'daki duyuru tahtasına notlar asıyordu, çünkü Livia arada bir oraya uğruyordu.

Constance, çenesini göğsüne dayayarak uzun bir süre düşündükten sonra karar vermişçesine, "Pekâlâ, öyleyse ben de sana anlatırım," dedi. "Viyana'dayken, Bavyera'daki bir Nazi mitingini gösteren Alman haber filminde onu gördüm – sırtında Alman üniformasıyla kalabalığın ortasında dimdik yürüyordu.

Bu haber şaşırtıcı olduğu kadar dehşet vericiydi. Ne demekti bu? Blanford çekinerek, "Emin misin?" diye sordu. Constance başını salladı: "Son derece eminim. Kamera onu on saniye kadar gösterdi, marş söylüyor, Nazi selâmı veriyordu. Çılgın gibiydi. Onun için çok korkuyorum."

Blanford utançtan ne diyeceğini bilemiyordu. Kendini savunmak için tek söyleyebildiği "Bana hiç açılmadı," demek oldu. Ama iş çığırından çıkmaya başladıktan bunca zaman sonra bile, Almanya'da yavaş yavaş gerçekleştirilen trajedi bütün boyutlarıyla anlaşılamıyordu henüz – yapılanlar, onların daha alışmadıkları düzmece propagandalarla ve sansürle ustaca gizleniyordu. Constance ile Blanford, bir süre sessizce Luxembourg parkında yürüdüler; gelecekteki yaşamlarının gerçek çerçevesini belirlemeye çalışıyorlardı – ancak, belirsiz tasarılar ve umutlar kafalarında beliriyor... sonu nereye varıyordu? Ama Constance en azından hangi doğrultuda yürüyeceğine karar vermişti. Kızıl Haç'ın sağlık bölümüne katılmıştı ve İsviçre pasaportu da olduğu için, yaklaşan bunalımda bir işe yarayabileceğini düşünüyordu. Sam on beş gün sonra İngiltere'deki birliğine katılacaktı. Bu gece, evlendikten sonra, Lyon Garından trene atlayıp Tu Duc'da kısa bir balayı geçireceklerdi. Constance, "Neden siz de birkaç günlüğüne gelmiyorsunuz?" diye sordu. "Hilary gelemez, onun İskoçya'daki semineri hâlâ sürüyor." Blanford, gitmelerinin doğru olmayacağını sezdi. İçtenlikle vedalaşarak ayrıldılar; Blanford, Livia ile evliliğinin Constance'la olan dostluğunu zedelemesinden korkarcasına, belli belirsiz bir pişmanlık duyuyordu. Bu düşüncesi saçmaydı tabii. Her şeyin belirli olduğu eski istikrarlı ortam değişmiş – bir tür boşluğa dö-

nüşmüştü. Ve bütün bu karmaşanın ortasında, Provence'ın ve oraya ilk gidişlerindeki yaşantılarının anısı değerli bir taş gibi parlıyordu. Yaşananlar ve anılar öylesine zengindi ki, Blanford, rüzgârın ve bahçeden geçen nehrin sesinden başka ses duyulmayan, yüksek ağaçlar arasına gizlenmiş o eski eve düşlerinde yeniden, yeniden gidiyordu.

Ayrılırlarken, Constance birden tedirginliğe kapılarak, "Yanlış mı yapıyorum dersin?" diye sordu. "Sam'ı incitmek istemem." Blanford hayır gibilerden başını salladıysa da, Constance'ın sözlerindeki şoku duyumsadı. Bu soru, aslında, Constance'ın *yanlış yaptığı* ve yanlış yaptığını da içten içe bildiği anlamına geliyordu. Ama Blanford'u utandıran, bu gerçeği algıladığı anda duyduğu beklenmedik sevinç oldu. Bu duygunun korkunç ve bağışlanmaz olduğunu düşündü. Constance'a Londra'dan çok pahalı bir armağan olarak vicdanını rahatlatmaya karar verdi.

Yakmak, sadece ölülerinizi değil, ölümle ilgili düşüncelerinizi, korkularınızı ve kuşkularınızı da ortadan kaldırmanın en temiz ve kestirme yoludur. Yağmur her şeyin üzerine düşüp eriyor, cenazenin tek cemaati olan Cade ile Blanford'un kiraladıkları eski Daimler'in camından aşağıya mavi inci taneleri gibi yuvarlanıyordu. Tabut küçük ve hafif görünüyordu. Cenaze arabası hızlandıkça, tabut hafifçe sarsılıyordu. Blanford, annesinin çiçekleri çok sevdiğini bildiği için, çiçek konusunda çok cömert davrandı, ama çeki yazarken yine de "Ben hiç sevecenlik görmedim," diye düşünmekten kendini alamadı. Duygularında bir tür aşınma olduğunu, içinde birşeylerin yitip gittiğini algılıyordu – ancak sanat ve edebiyatın sözüm ona onarabileceği bir duygu yoksulluğuydu bu. O da belki çok daha sonraları, orta yaşa gelince... Peki ama, ortalıkta savaş varken orta yaş diye bir şey olacak mıydı acaba? Blanford, kendini de şaşırtan bir kararla yeni bir araba aldı ve direksiyon hocası tuttu. Cade'ye bir yıl daha ücret vereceğini, ama bu süre içinde uzun bir tatil yapıp, kuzeye ailesinin yanına gidebileceğini söyledi. Bütün bunlar sona erdikten sonra, kendisi de arabaya atlayıp Provence'a gidecek ve tarihin vereceği kararı bekleyecekti.

Krematoryum tatsız bir yerdi; öyle cafcaflı yapılmıştı ki,

Güney İtalya'daki boş bir Casinoya benziyordu. Ana binanın arkasından yükselen duman, önce yukarı doğru hamle ediyor, sonra yağmurla ağırlaşarak krematoryumun çevresindeki beton alana düşüyordu. Her yanda fulyalar ve Wordsworth'ün şiirlerini anımsatan başka çiçeklerle dolu bahçeler uzanıyordu. Yakılmayı bekleyen epey ölü vardı, Blandford'la Cade de saatinden biraz erken gelmişlerdi. Onları bekleme odası diye kullanılan kilisenin giriş bölümüne aldılar ve isterlerse dua edebileceklerini söylediler. Taşra kiliselerine özgü mimari, buz gibi soğuk ve alabildiğine çirkindi. Mihrabın arkasındaki ucuz katedral camına işlenmiş azizler, alacakaranlığın içinden üzerlerine Kilise Okulunu çağrıştıran loş bir ışık süzdürüyordu. Köşedeki duvarda, Blanford'a kriketçiliğinden ötürü tanıdık gelen, her okulun kriket sahasına astığı bir skor levhası asılıydı. Ama skor yerine, işlek bir elyazısıyla yazılmış günün programı vardı. Onlarınkinden önce üç ölü yakılacaktı – Mrs.Humble, Mrs.Godbone ve Mrs.Lamb; sonra da Evelyn Blanford. Sıralarını beklemeleri gerekiyor muydu? Cade gösterişli bir biçimde duaya başladı; baş görevli de yaltaklanmak için duaya katıldı. Eski silindir şapkası ve eprimiş frağıyla, Charles Dickens'ın saygın tiplerinin bir karikatürü gibiydi. Kol ağızları kir içindeydi ve tiftiklenmiş uçları tırnak makasıyla eğri büğrü kesilmişti. Astımı yüzünden ve sözüm ona vecde gelerek hırıltıyla soluyordu. Blanford gözlerini yumdu, burnundan derin bir soluk aldı ve bu işin bir an önce bitmesi için dua etti. Bu denli sarsılmış olmasına şaşırıyordu – böylesine derin bir acı ve yalnızlık duyacağını hiç tahmin etmemişti.

Töreni yürüten rahip, tıknak, al yanaklı, gençten biriydi ve işi bir an önce bitirmek ister gibi bir telaş içindeydi. Ama bir yandan da öylesine dalgın ve bir başka alemdeymiş gibi bir hali vardı ki, onu gören, Folkstone'lu saygın taşra hanımefendilerini değil de, Borneo'daki kelle avcılarını yakıyor sanırdı. Blanford, onun bu kendi alemine dalmış tavrına ve duayı Glaxo firmasının reklâmına benzeten Cockney şivesine biraz bozuldu. Neyse ki sonunda tören bitti ve Blanford, annesinin tören boyunca yavaş yavaş yere indiğini, tabutun yakma işleminin yapılacağı bölüme açılan kapağa doğru alçaldığını bir anda fark etti.

Genç papazın zamanlaması kusursuzdu; duanın son sözünü söylemesiyle, tabutun yeraltına uzanan rayların üzerine oturması ve bölme kapaklarının kapanması bir oldu. Tabutun kızaktan aşağı kayıp gittiğini duydular. Mekanizma biraz gıcırtılıydı. Sonra uzun bir sessizlik oldu, görevli onlara dönerek "Herhalde, külleri bir çanak içinde istersiniz, değil mi efendim?" dedi. Cade, sertçe atıldı: "Tabii, iki ayrı çanak içinde!"

Adam, "Sizi dışarıda, arabada bulurum," dedikten sonra ayaklarının ucuna basarak çıktı. Rahip de çatala benzeyen elini uzattı, tokalaştıktan sonra o da gitti. Kurtulmuşlardı. Blanford hem ferahlamıştı, hem de pişmanlık duyuyordu. Ama inzivaya çekilenler gibi suskun duruyordu.

Kilisenin önünde fazla beklemediler; mübaşir kılıklı görevli, geleneksel Paskalya yumurtalarından az irice iki *bonbonnière*'i kucaklayıp geldi ve törensel bir tavırla kavanozları onlara uzattı. Cade hemen atılıp kendisininkini aldı ve Blanford, onun çok sevindirici bir armağan almışçasına hoşnut olduğunu görerek şaşırdı. Cade, o anda efendisinin bakışını yakaladı ve her zamanki ciddi suratını takındı. Blanford, kucağında kül kavanozuyla Daimler'in arka koltuğunda giderken kendini gülünç buldu ve kavanozu ilk fırsatta bir şöminenin üstündeki rafa yerleştirdi. Kül küle, toz toza karışmalıydı...

Ne var ki, Blanford ayaklarının altındaki toprağın yarıldığını hissediyordu – bu çatlak, geçmiş ile geleceği ayırıyordu. Bu yeni özgürlük duygusu biraz ürkütücüydü; tıpkı kanaat edip annesinden kalan mirasla geçinmeye karar verirse iş aramak zorunda kalmayacağını bilmek kadar ürkütücüydü. Ufukta sakin yolculuklar ve düşüncelerle geçecek bir yaşam biçimleniyordu – evet ama Livia'ile ne olacaktı? Evet ama, savaşta ne olacaktı? Ağır ağır tutuşan felâket fitilleri, tarihi içten içe yakıp yok ediyordu... Blanford mütevazi bir otel seçmişti; akşamüstleri yağmurda otelden çıkıyor, uzun yürüyüşler yapıyor, aylar sonra Sutcliffe'in ders verip müzik çalacağı okulun kapısı önünden sık sık geçiyordu. Hatta bir keresinde kilisenin avlusuna girdi, Sutcliffe'in sesiyle yankılanacak kiliseye bir göz attı. Hastalıklı kedi yavrularınıandıran çığlıklarıyla martıların üşüştüğü akyamaçlarda, yağmurun (bir tür vedalaşma gibi) şapkasından, ce-

ketinin omuzlarından boşandığım duydu. Hepimiz için tek tük bir ölüm mü vardır, yoksa her ölüm... yerini aldığı yaşamın değerini de alır mı? Bunu bilmek harika olurdu. Birden Blanford'unaklına Quatrefage'ın söyledikleri geldi: "Şeytanın Tanrının kalıntıları olduğunu söyleyen Eliphas Levi'ye inanıyorum. Azizliğe giden yola koyulup da amacına ulaşamazsan, şeytan olmaya mahkûmsun.

O anda Tu Duc gözlerinin önüne geldi ve Blanford'un yüreği özlemle titredi; oradaki yaşantı ne kadar kısacık sürmüştü. Blanford, oraya gidip, savaşı Tubain köyünde beklemesi gerektiğini düşündü. askere çağrılacak olursa, ne alâ. (O hâlâ 1914 tarzı bir savaş olacak sanıyordu). Evet, bu hafta gidecek ve Livia'nın bu konudaki fikrini öğrenecekti – acaba o da gelir miydi? Eğer bir karı koca yaşantısı sürdüreceklerse, bunun için en uygun yer Tubain, en iyi yöntem de oraya gitmekti. Blanford, yatak odasında, okulun avlusuna bakan pencerenin önünde durup, 'teneffüse' çıkan çocukları seyrederken, öğrenci alışkanlıklarının hiç değişmeyişine şaşıyordu. Bir kutu –şekerli– süt alıp üzerine delik açma alışkanlığı. Çocuklar bütün gün maymunlar gibi çekiştirip emeceklerdi bunu. Victoria dönemine özgü –Şerbet Dab gibi– eski şekerlemeler hâlâ satılıyordu; insan onu yiyince kendini Seba Melikesinin koynunda sanırdı, oldukça da pahalıydı. Bazı çocuklar da bir portakal alır, kabuğuna bir kelle şeker saplar, sonra da portakalı keyifle emerlerdi. Ama en güzeli, golf topu büyüklüğünde olan ve her katı değişik renkte katmerli şekerdi... Blanford'a, kendi öğrencilik yılları yarım yüzyıl geride kalmış gibi geliyordu. Pencerenin önünde sık sık düşünceye dalıyor, alacakaranlığa, sonra da gece karanlığına kadar orada durup düşünüyordu. Arada bir, astrologların deyimiyle 'yükselme dönemine giren' ay, bu dünya ile ilgili düşüncelerin evrende hiçbir anlam taşımadığını ona anımsatıyordu. Savaşın da mı anlamı yoktu? Evet öyle. Öyle zamanlada, Blanford görünmez mürekkeple şiirler yazıp kendine postalıyordu. Yoksa bir yazar olmaya mı *yazgılıydı*? Bütün koşullar onu bu yöne itiyor gibiydi.

Aynalar görüntünü içecek doyasıya
ve kanatacak ruhunu kıyasıya,
çünkü iç varlığa aç aynalar
fırsat bulunca insanın özünü yutarlar.
Aynadaki görüntün tepe taklak dalar
Doyasıya içerler-boğmaz seni sular
Acımasız yazgıyı yansıtırlar
Düşünceyi zehirleyen aynalar!

Şair olmak için gerekli olan narsisizmin hiç de fena bir tanımı sayılmazdı bu. Blanford bir an önce güneye gitmek için sabırsızlanıyordu, ama miras işlerini yürütenler onu bir hafta daha alıkoydular. Bankada parası olmak, yüklüce meblağlarda çek yazabilmek, yeni, tuhaf bir duyguydu. O zamana kadar çok az geliri olmuş, onunla kıt kanaat idare etmişti. Şimdi kaç zamandır gereksindiği giysileri aldı. Sonra da çok para harcadım diye paniğe kapılarak, günlerce kıyı köşe lokantalarda karın doyurdu, yumurta ve ona benzer ağır şeyler yemekten gına geldi. Londra'ya dönünce işler değişti. Herkeste bir telâş vardı. Blanford, şimdiden sırtlarına üniformayı geçirmiş olan ve dış ülkelere gönderilmekten söz eden okul arkadaşlarına rastladı. Hava akını sirenleri sürekli deneme yapıyordu. Gazeteler, oklarla işaretlenmiş sözde savaş cephesi planlarıyla doluydu. Günlük gazetelerden biri, "Savaş şairleri nerede?" diye yazınca, Propaganda Bakanlığı savaş şairleri yaratmak için kolları sıvadı; ne var ki, bu zordu, çünkü şairlerin etkileyici olması için önce ölmeleri gerekiyordu, oysa şimdilik böyle bir olasılık yoktu. Ya da öyle görünüyordu.

Ama Avusturya! Bombalar, geçit törenleri, korkudan herkesin kendi kendine koyduğu sokağa çıkma yasağı, geceleri sokaklarda cirit atan üniformalı haydutlar, bütün bunlar doğru yönde mi gidiyordu? Londra'dasolcu şairler, Platon'un faşist olduğunu ve Hitler'in onun fikirlerini örnek aldığını ilan ettiler. Syracuse yeni baştan yaşanacaktı. Blanford'un, edebiyat öğretmeni kılıklı birkaç kişi dışında, edebiyat çevresinden pek tanıdığı yoktu. O tarihçi olmak istiyordu ve birkaç şiir denemesinden sonra, edebî değerler dünyası ile fazla ilgilenmedi. Görünürde

heyecanlı bir telâş yoktu. Lawrence'e sataşma modası hâlâ sürüyordu, bu arada 'ciddi eleştirmen' de Walpole'un dâhi olup olmadığına kafa yoruyordu. Ama Avusturya başkaydı!

Bütün bunlar Sutcliffe'in aklını boşuna kurcalıyordu; çünkü o Viyana'da çakılıp kalmış, Pia'nın tedavisinin 'somut sonuçlar' –ne basmakalıp lâf ama!– vermesini bekliyordu. Pia'nın 'kendine gelmesini' –ne basmakalıp lâf ama!– bekliyordu. Ve bu yeni ilim, insana dört dörtlük güven vermeyen dip notları gibi bir şeydi. Sutcliffe, zamanının büyük bölümünü, Belediye Sarayı[1] ile Yabancılar kayıt bürosunun arasındaki alanla Bilmemnestrasse'nin köşesindeki pastanede geçiriyordu. Hiç Almanca bilmediği için, ürkütücü bir sisin içinde yaşıyordu. Pastanede sevgilisini beklerken, başkentin ünlü çöreklerini, kurabiyelerini hızla gövdeye indiriyor, üstü başı pudra şekeri içinde kalıyordu. Ufak bir otel odasında kalıyorlardı. Akşamları ürkek bir sessizlikle odaya giriyorlar, bir sandviç yiyorlar, Sutcliffe de tuvalette kahve pişiriyordu. Sonra uyuyorlardı. Pia, alacalı duvar kâğıdına sırtını dönüyor, bütün gece uykusunda titriyor, sayıklıyordu. Aralarında hiçbir iletişim kalmamıştı; birbirlerini incitmeden, bu hassas 'tedavi' şansını zedelemeden söyleyecek tek sözleri kalmamıştı. Bu gerçek bir savaş haliydi, üstelik de pahalıya patlıyordu. Blanford, Sutcliffe'in durumuna acıyıp yüklü bir çek yolladı. Ama çek bozdurulduğu anda tedavi masraflarına gitti. Rob, başkentteki bütün berberlerin kadın olduğunu keşfetmişti – burada hiç erkek figaro yoktu. Yakaları ve kol ağızları beyaz fırfırlı siyah elbiseler giyen bu kadınlar, gece gündüz erkek saçı tıraş ediyorlardı. Başını bu hoş kadınlardan birinin parmaklarına teslim etmek, kafasının aylayla çevrildiği duygusu uyandıran alkollü bir karışımla masaj yaptırmak, Sutcliffe'in duygusu uyandıran alkollü bir karışımla masaj yaptırmak, Sutcliffe'in tek avuntusuydu.

Sinir hastalarından ve dünyanın sonunun geldiğini gören Yahudi aydınlardan oluşan o küçük dünyada, iyi dostlar edindiler. İçlerinde en yakın arkadaş oldukları ise, boylu poslu yapısıyla müthiş seksi görünen çarpıcı ve güzel bir Slav'dı. Kadın hem

---

1. Almanca belediye sarayı 'Rathaus'. Yazar bir kelime oyunuyla bunu İngilizce Rathouse -fare yuvası- olarak kullanıyor. (Çev.)

yazardı, hem de Freud'un yeni müridlerinden biriydi ve o zaman henüz tanınmayan Rilke gibi şairlerden söz ediyor, hatta Nietzsche ile tanıştığını söylüyordu – Pia ile Sutcliffe bu iddiaya gizliden gizliye gülüp alay ediyorlardı. Ama kadını seviyorlardı, o da zavallı Pia'dan çok hoşlanmıştı.

o

Blanford, ilkbaharın sonları olmasına karşın yine de ısıran rüzgârda durdu; yeni aldığı otomobilinin Dover rıhtımında vinçle havaya kaldırılıp, yola çıkacağı geminin güvertesine indirilişini seyretti. Blanford, güverteye çarptığı zaman arabanın içi zarar görür diye kaygılanıyordu – pek kolay zedelenecek gibi geliyordu: seramikten yapılmış ve firkete inceliğinde vidalarla tutturulmuş bir şeymiş gibi düşünüyordu arabayı. Ama araba gemiden indirilip Blanford hep yanlış şeritten giderek akşam alacasında *Paris* yoluna koyulduğunda, motor bir güzel çalıştı. Arabaya çabuk alışacağını söylemişlerdi; gerçekten de Blanford başkente yaklaşırken yeni taşıtını hiç yadırgamadan kullanmaya başladı. Livia'yı hiç düşünmemeye çalıştı; çünkü hem Constance'ın verdiği haberin kaygısı ve gerginliği içindeydi ve Livia'dan hesap sormanın bir kopukluk yaratmasından korkuyordu, hem de Livia'nın yaşantısında, ilerde ona olan tutkusunu yok edebilecek bazı özellikleri sezmenin tedirginliğini yaşıyordu.

Daireyi boş bulunca içi rahatladı – daha doğrusu ev ilk bakışta boş gibi görünüyordu; çünkü Blanford, sigara izmaritleri veya dergi gibi Livia'nın varlığını kanıtlayacak birşeyler ararken, koridorun ucundaki banyoda gerçekten birinin olduğunu fark etti. Sifonun çekildiğini, suyun boşaldığını duydu. Kapının üstündeki küçük pencereden de ışık görünüyordu. Blanford, tedirginlikle hüznün karıştığı bu duygu karmaşası içinde, kapıyı hafifçe tıklattıktan sonra tokmağı çevirdi, kapı kilitli değildi. O kapıyı açarken, aynanın önünde çırılçıplak duran kız da döndü, dik ve donuk bakışlarını ona çevirdi. Hayır, bu sıfatların ikisi de yanlıştı – Blanford'un izlenimi, bu bakıştaki hayvancıl sakinlikten kaynaklanıyordu. Sanki kendine güvenen bir dişi kedinin temizliğini yarıda kesmiş gibiydi. Gerçekten de, kız, koltuk-

altlarını yeni tıraş etmişti ve Blanford, kızın elindeki jilet makinesinin kendininki olduğunu fark etti. Kız koltuklarını süngerle sabunlamış, sonra da havluyla kurulamıştı. İşte orada öylece duruyor, Doğu Adalarına özgü o güzelim kaşlarının süslediği bronz yüzündeki dostça anlatımla ona bakıyordu. Muhteşem gözbebeklerinde yaşam dolu bir ışık, güneşin beyinleri uyuşturduğu tropikal adaların ışığı parlıyordu. Martinikli kız, başını geri atıp simsiyah saçlarını omuzlarına savurarak, boğuk sesiyle "O bu sabah gitti," dedi. "Ama daha çok olmadı."

Bu, "insanı öldürecek kadar gülünç" Fransızcası olan kızdı; ve ipeksi çıplaklığıyla sadece çok güzel değil, aynı zamanda çok güçlü görünüyordu. Atletik bir bedeni vardı – bir disk atıcısının ya da Amazonun bedenini andırıyordu. Ama kız içtenlikliydi, dostça bir tavrı vardı ve insanları hoşnut etmekten başka bir şey düşünmüyordu.

Böyle davranmak mesleğinin bir gereğiydi; gözlerinden ve beyninden sevecen bir ilkellik fışkırıyordu. Dik uçlu memelerini utangaç bir dostlukla Blanford'a uzattı. Memeleri 'Al beni,' diyordu. "Tepeden tırnağa bir antilopum ben. Tepeden tırnağa misk kavunuyum. Baharlı biberli bir adalıyım ben." Blanford, belki de ona bir şamar indirmek için elini kaldırdı, ama kız kılını kıpırdatmadı – hatta suçunun kefaretini ödemiş olmak için sevinçle bekledi bunu; Blanford'un eli aşağı düştü. Blanford öylece durmuş, beynindeki tiktakları dinliyordu – hayır, kol saatinin sesiydi bu. Kadın, "Onunla her şey bitti – *fini. Elle a dit à moi!*"[1] diyerek, Polinezyalı bir kraliçenin gururlu tavrıyla boynunu gerip elini göğsüne dokundurdu. Evet, bitmişti. Blanford, insan beyninin münasebetsizliğine şaşırarak, kendisini öfkelendiren iki nedenden hangisinin ağır bastığını düşündü. İhaneti mi hazmedememişti, yoksa bu kızın kendi mektuplarını açıp okumasını mı? İşin tuhafı, ikinci neden de birincisi kadar incitici görünüyordu. Blanford'un, evlilik ve mahremiyet konularında, İngiliz eğitiminden kaynaklanan modası geçmiş görüşleri vardı. Kadın, "Hiçbir şey söylemeyecek misin?" diye sordu; Blanford başını sallayarak karşılık verdi ve gözlerinin yaşardı-

---

1. Bitti. Bana söyledi. (Yay.)

ğım hissedinceye kadar bakışlarım kadından ayırmadı. Gözlerinin dolmasından da büyük utanç duydu.

Kadın sevecenlikle ona yaklaştı ve Blanford'un mendile uzanan eli, hâlâ kızın önüne bağlı duran lastik penise değdi; bu nesne, siyah bantlarla bedene tutturulmuş, arkadan tokalanmıştı. Blanford çekinerek penisi eline aldı. Kafanın çevresinde, herhalde zevki arttırmak için, minik madenî çıkıntılar vardı. Ne abartılı bir buluş ve yerini almaya özendiği o nazik ve duyarlı organla karşılaştırılınca ne kadar kaba saba bir şey. Kız, lastiği Blanford'a dürterek güldü. Sonra ellerini arkasına götürdü, belinden kılıcını çözen birinin edasıyla kopçayı açtı, çiftleşen beyinlerinin bu grotesk zafer simgesini yere bıraktı. Blanford topuklarının üzerinde döndü, karmakarışık olmuş küçük salona gitti. Az önceki telâşı içinde ruj lekeli havluları ve yırtık ambalaj kâğıtlarını, alelacele toplanıp gidişin izlerini, görmemişti. Açık kapıdan dağınık yatak ve karyolanın yanında duran gazete yığını görünüyordu. Blanford ağır ağır soluk alarak orada durmuş düşünürken, üzerine çöken üzüntünün öfke ve rahatlamayla karışık olduğunu fark etti. Livia'nın mutlak yazıp bir yerlere bıraktığı veda mektubu neredeydi peki? Kara tenli kız, onun kafasından geçenleri sezmiş olmalı ki, dolaba yürüyüp kapağını açtı. Mektup orada, Blanford'un bir iki temiz gömleğinin yanında duruyordu. Mektup kısa ve kesindi. Livia Almanya'ya gidiyordu ve becerebilirse bir daha da geri dönmeyecekti. Boşanmaları gerekiyordu.

Bir yenilmişlik, ezilmişlik duygusu olduğu kesindi; ama şaşırtıcı olan, buna eşlik eden rahatlama, yenilenme duygusuydu – son birkaç haftanın tatsızlığını, içini kemiren kuşkuları siliveren, taze bir özgürlük rüzgârıydı. Blanford, bu rahatlamadan duyduğu pişmanlıksızısıyla, kızın giyinmesini, üzüntüyü bastırıp dünyayı olduğu gibi görmesini sağlayacak o kaçınılmaz içki avuntusuna eşlik etmek üzere hazırlanışını seyretti... Dünyayı olduğu gibi görmek, uygun olmayan bir tanımdı. Tarihin salgısından boy atmaya başlayan yeni dünya – eskisinden çok mu farklı olacaktı?

Gelin kızlarla oğlanlar
Godmichet'nin[1] çocukları oynasınlar
Hadi melek yüzlüler gelsin
Apış aralarında eğlenirsin
Bırak kendini gizemli öpüşlerine
Öpücükler yağsın acı dolu yüzüne
Boşuna yaşadığına artık üzülme.

Sphinx aydınlıktı, Blanford'un Paris'e son gelişinde edindiği tanıdıkların selâmlarıyla karşılanmak hoştu. Martinik'li kız, dünyanın kıyıları boyunca yıkanıp arınmaya – Blanford'un Keat bilgisi köreliyordu besbelli – gitmiş, Blanford'u, daha o zamandan şiirler ve düzyazılarla, özdeyişlerle kabarmaya başlamış defterleriyle başbaşa bırakmıştı. Blanford açık saçık konuşmalara, kahkahalara kulak kabartıyor, puro ve sert sigaraların kokusunu duyuyordu. Tanıdıkları hatırım sormak için yanına geliyorlardı. Bunlar, Paris şivesinden farklı bir ağız konuşan taşralı öğrencilerdi. *Didonk mon gar comment sava*[2] – Blanford'un kulağı sesleri kendi diline dönüştürüyor, sonra algılıyordu. Hayır, Fransızcası fena değildi, ama biraz ağır konuşurdu. Bu soruya uygun cevap "*ça va très mâle*"[3] –tabii uzatma işaretli– olmalıydı. Ama Blanford kendi esprisini beğenmeyi düşünemeyecek kadar umutsuzluk içindeydi. Sevgilisi tarafından terk edilmiş bütün Anglo-Saksonlar gibi o da kendini içkiye vurdu. Sonunda barı dağıtır, kapı dışarı edilir ve geceyi gözaltında geçirirdi. Bu da uykusuzluğu ve intihar düşüncelerini önlerdi; intiharı düşünmek de şimdilik zamansız olurdu, zira bütün Avrupa o yolun yolcusuydu. İntihara kalkışmak özenti, bireyci bir davranış olacaktı. Baldıran otu sonuç verse bile, bu yapılmamalıydı. Kendini ne sanıyordu, Sokrates mi? Kara tenli kız, müşterilerini yukarı çıkartmak veya merdivenin dibinde uğurlamak için yanından her geçişte Blanford'un saçını veya omzunu okşuyordu. Yoksa onu coşturmaya mı çalışıyordu? Blanford kafasını kitabına gömdü.

1. Yapay erkeklik organı. (Yay.)
2. Söyle aslanım, ne var ne yok? (Yay.)
3. Yazar burada bir sözcük oyunu yapıyor. 'çok kötüyüm'ü 'çok erkeğim' anlamında kullanıyor. (Yay.)

Ölümcül apsent,[1] kanı tutuşturmaktan çok, nabız vuruşunu altüst ediyor, insanı uyuşturuyordu; insan birden daha hüzünlü, daha kederli oluveriyor ve kendini kaybetme noktasından hemen önce de St.Vitus gibi vecde gelip bir neşe nöbetine tutuluyordu. Onun bunu sakalını çekmeye, sandalyelerle dans etmeye, ünlü vantriloglan taklide başlıyordu. Sonra da polis gelirdi. Blanford, o gizemli, süte benzer içkiden şimdiye kadar hiç iki kadehin ötesine geçmemişti. Yine de sarhoşluğun ilk evresi başlıyor, huzursuz bir uyuşukluk duyuyordu. İnatçı bir arzunun uyandırdığı istekleri bile hantal bir gevşeklik içindeydi. İçkilerini yudumlayarak kendilerini çırılçıplak kızların kızıştırıcı okşamalarına bırakmış sabırlı müşterilerle dolu barı gözden geçirdi. İşler hareketli, bereketliydi. Boncuklu perdenin arkasındaki ön kahveden saman alevi gibi boğuk bir müzik geliyordu – *la vie* daima *en rose*.[2] Kız ertesi sefer yanından geçerken yine elini başını koyduğunda, Blanford baldıranla yeteri kadar kafayı bulduğu için, parmaklarını kızın apış arasına soktu, beline sarılmış örtünün altındaki genç gövdenin nemli pınarına dokundu. Kız "*Viens, chéri*"[3] diye göğüs geçirdi; Blanford değerli defterlerini sağlama almak için *serviette*'ini[4] kapadı, ayağa kalktı ve kızın peşinden yürüdü. Kız bir kırlangıç hızıyla ilerledi, tahttan indirilen bir imparatoriçe azametiyle oturmuş, kısrak harasını gözleyen Mama'nın yanına gitti. Kıza bir marka ile, garson gibi koluna astığı bir peçete verildi. Sonra, basamaklara dikkatle basarak merdivenleri çıktılar ve beyaz duvarlı, hastane odasına benzeyen, yatağın üzerindeki kuştüyü yorgan ve bidenin üzerine asılı haçtan başka eşyası olmayan odaya girdiler.

O ilahi spazm hiçbir doyum sağlamadı, gidermesi gereken açlığı geçirmedi. Blanford –belli belirsiz bir tiksintiyle– bu yaptığını bir misilleme olarak gördü. Ama cilt fildişi gibi kaygan, soluklar yeni örülmüş koca kadar tazeydi, öyleyse o kim oluyordu da kaderi değiştirmeye kalkıyordu, hele hele ikinci kadehten sonra? Sonradan kızın bu arada cüzdanını boşaltmayı da becer-

1. Biriçki. (Yay.)
2. Yaşam, daima pembe. (Yay.)
3. Gel şekerim. (Yay.)
4. Çanta. (Yay.)

diğini fark etti; neyse ki, rantiye zekası böyle bir olasılığı sezmiş ve Blanford parasının üçte ikisini yatağın ayak ucunda gözünün görebileceği bir yerde duran pantolonunun arka cebine koymuştu. Şimdi bir de içten alkış toplarsa, tam artist olup çıkacaktı. Yılan, yanında usul usul soluyarak, onun gücünü yeniden toplamasını bekleyerek yatıyor, eski *manivelle*'de[1] bir atımlık daha barut olup olmadığını anlamak için onu elliyordu. Blanford'un erkekliğini kanıtlamak için onun boynuna, omuzlarına, birkaç aşk ısırığı, minik *suçon*'lar[2] kondurdu. Vay be! Bu sevimsiz başkentte yaşanan yaratıcı yaşantı demek buydu ha? Aklı hâlâ öfkeyle hüzün arasında gidip gelmesine karşın, Blanford kendini bu yaşantının bir parçası gibi görmeye başlamıştı.

Ama yeni bir sorun çıktı – Blanford'un yürüyüşü sarsaklaştı; merdivenlerden inerken birden gözleri kararıyor, sapsarı bir boşluğa arka üstü yuvarlanıyormuş gibi oluyordu. Şaşkınlık ve biraz da korku içinde– tamamen ayıktı, sadece bacakları, kendi istemi dışında, yerçekimi ile flört ediyorlardı – biraz zaman kazanmak için yeniden bara oturdu. İçki söylememesine karşın, önünde bir kadeh baldıran daha buldu ve o şaşkınlıkla içti. Aynalarda suratlar fıldır fıldır dönüyor, başka kızlar da onu ağırlamak için can atıyorlardı. Blanford, kıç cebindeki paraları sımsıkı tuttu ve pintiliğin ağır basmasına göz yumdu. Sonra derin ve düzenli soluklar alarak göz sinirlerinin dengesini buldu, kendisini orada tutmaya çalışan fildişi yumuşaklığındaki kolları ve parmakları yavaşça boynundan çözüp, defterlerin durduğu çantayı sıkı sıkı tutarak geceye çıktı.

Dôme'un iç taraftaki yemek salonunda, radyonun çevresine kalabalık toplanmıştı. Radyoda, artık bütün dünyanın çok iyi tanıdığı bir ses korkunç söylevler çekiyordu. Barmaid –ufak tefek, oldukça hoş ve bakımlı bir duldu– müşterilerinden hemen hiç birinin Almanca anlamadığını bilmesine karşın, radyoyu getirmişti. Onlara ilginç gelen, o hırlayan sesin esip gürleyişiydi; sesin tonundan neler söylediğini sezebiliyorlardı. Ve arkadan müthiş alkış sesleri. Blanford Livia'yı düşündü. Peki ama kendisinin ne işi vardı orada? Onu bir başka bara sürükleyen

1. Kaldıraç. (Yay.)
2. Çürük, morartı. (Yay.)

neydi? Sorunun yanıtı susuzluktu, insanın içini kavuran susuzluk. Blanford o kadar çok Pernod içmenin çılgınlığını fark etti ve bu kez şampanya istedi. İnsanı zindeleştiren serinliği dışında, şampanya da susuzluğu gidermekte yetersiz kaldı. Artık iyice sarhoş olmuştu ve saatler ilerledikçe nerelere uğradığını bilemeden dolaştı. Çantasını ve şemsiyesinin yitirdi. Neyseki, pasaportunu başka değerli belgelerle birlikte evde bırakmayı akıl etmişti... Pont Neuf'ten aşağı düşecek gibi oldu, birkaç kıllı sokak serserisinin konuşmalarına katıldı, onların saygısını kazandı, ve sonunda Vendôme alanında bir taksi çarptı; Ne yaptım diye telâşa düşen taksi şoförü, meslek onuruyla ve insancıllığından onu arabaya attığı gibi Neuilly'deki Amerikan Hastanesine götürdü. Kemiklerinde kırık çıkık olup olmadığına bakarlarken verdikleri uyuşturucu ilaçlar, Blanford'un kafasını daha da dumanlandırdı.

Çok ciddi bir tavırla doktora döndü, "Aldığım her solukta bütün insanlığı soluyorum gibi geliyor. Sorumluluğumun ağırlığı altında eziliyorum. Tanrı lütfu bir cehalet, beni aşırı umutsuzluğa düşmekten koruyor," dedi. Susup uyumasını söylediler, kemiklerinde kırık olmadığını, ama 'beyin sarsıntısı' geçirdiğini belirttiler; demek kafasının içinde çalan çanlar ondandı.

Deus absconditus, tüm sarhoş sızmalarının o partal Tanrısı, üzerine abandı; Blanford kendinden geçti, düşünde bir güney manzarasının yeşillikleri içinde düşlediği, ama gerçekte hiçbir zaman göremeyeceği Livia ile elele gezdiğini, ya da bahçedeki eski bir masanın başına oturmuş, defterlerine sayfalar dolusu yazı döktürdüğünü gördü; bu yazının Sutcliffe'in elyazısı olduğunu hâyâl meyal seçti. Her solukta, zaman, içinde yaşadığı ânın her iki yanına taşıyor, bir kenar mahallelerdeki geçmişe dönüyor, bir niteliği henüz belirlenmemiş, bilinmeyen geleceğe uzanıyordu. Yazar, *l'homme en marge*, Marjinal Bir Adamın Anıları'nı yazıyordu. Büyük ve titrek elyazısıyla, baş sayfaya şunu yazmıştı: "Yaşanmakta olan tüm gerçek, bu kitapla sorgulanıyor." Kafasındaki radyo susmak bilmiyor, ağzı köpürerek esip gürlüyordu. Tetiğin emniyet kilidine parmak atan bir maymun – Avrupa soluğunu tutuyordu. Blanford ağrıyan başını öne eğerek yazmayı sürdürdü, "Benim biyografim yok; gerçek

bir sanatçı olarak, kitaplarımdaki bir karakter gibi yaşamın içinden geçiyorum." Bu cümleye, S de şunu ekledi: "İlk kez seyirci karşısına, tombalak bir yeniyetme olarak Yağtulumu Kral'la[1] çıktım. O zamandan bu yana hep boş odalarla, açık kapılarla, temiz yazı tahtalarıyla dolu boş bir okulda yaşamayı (okul yaşamı sürmeyi?) düşledim; evet, soluk alma bilginlerini bekleyen yaşam. Yoldaş, bu şiire görünmez mürekkeple devam et, Dalay Lama'nın neden Oedipus Kompleksi olmadığını sor kendine." "Neden olacak, anası babası yok da ondan..."

Bir iki kez sirenler çaldı. Bunlar sadece uygulama için çalınıyordu, ama insanın yüreğini buruyordu. Livia ile evlilik, kâğıt bardaktan şarap içmeye benzeyecekti. Oysa Blanford'un aradığı, sıcak dana etinin kokusu, ocağın üzerine eğilen sarışın saçlara sinmiş yemek kokusu, koltukaltlarına sinmiş kereviz kokusuydu. Blanford, sanki Livia ile bir düzine ömrü birlikte tüketmiş gibiydi, hem de hepsini aynı kulübede geçirmek koşuluyla. Köpeğin her gece içeri girmek için kapıyı tırmaladığı yerlerdeki pençe izleri, Livia'nın kilidin çevresinde anahtarıyla bıraktığı izler, yıllar sonra da öyle kalacaktı. Birden Sutcliffe'in kendini uyardığını duydu: "Aubrey, beynin yağlı pirzolaya benziyor. Ya sus, ya da çekici birşeyler düşün. Can sıkma." Keyifsizlikte o zavallıcığın da kendinden kalır yanı yoktu, ama zaman zaman bitkinlikten sesi titrese de yine neşeli olmaya çalışıyordu. Bir şiir okudu:

Şu bizim eski dünyanın enginarı,
Yapraklarını emdik de hiçbir şey uyanmadı;
Cennetteki kaktüsün dikenleri
Silmişti bütün hayalleri.

İğnelemelere karşılık vermede oldukça ağırdan alan Blanford, bu kez öcünü almaya kararlıydı, kalkıp oturdu, "Rob," dedi, "cennet elmasının cilasını biraz kazıyacak yetenek yok sende; içi irin dolu eski bir futbol topundan başka bir şey değilsin sen."

Blanford, Oxford'daki askerlik eğitim sırasında 'omega

1. Durrel, burada bir kelime oyunu yapıyor. Oedipus Rex (Kral Oedipus) yerine, Kral 'yağlı et' anlamına gelen Adipose Rex'i kullanıyor.

grisi' deyimine rastlamış ve bunun mutlak siyahtan önceki en koyu grinin bilimsel tanımı demek olduğunu öğrenmişti; şimdi huzursuz uykusu, biçim, renk ve titreşim değiştirerek dönendikçe, bu beyaz hastane odasının penceresi dışındaki tüm dünya bu renge –neredeyse ölüm karasına– boyanmış gibi geliyordu. Omega grisi – bu deyim Blanford'un beyninde yankılanıyordu; uyuyor muydu, uyanık mıydı kestiremiyordu. İlaçların uyuşukluğu içindeki bu gerçek belirgin duyguların süzgecinden süzülüyor, yan yana sıralanan ya da korkunç konumlara oturtulan yakın geçmişin kırıntılarını içeriyordu. Annesinin gövdesini, neo-Kübist bir ressamın bir dizi yunus suratlı nü'ye dönüştürdüğünü gördü. Annesinin dişleri opaktı, dişetleri jelatindendi. Şişmiş, koskocaman bir balon halinde düşman hava saldırısına karşı savunmak için Thames'in üzerinde yükseliyordu; üstelik rengi de griydi, kamuflaj grisi, omega grisi, yeni bir buzul çağı gibi üzerlerine çökecek ruhun karanlığından önceki son renk. Blanford'un kafasında (yanlış olarak) yaratıcı sanatla birleştirdiği o tanrısal mutluluk ve dengeyi gerçekleştirmeye zaman kalmayacaktı. Roma yanıp dururken, onun bu erimiş yatakta ne işi vardı? Şu anda tespih çekip yüksek sesle dua ediyor olmalıydı.

Blanford avuçlarını göz kapaklarına bastırdı, gözbebeklerinin önünden kıvılcım sağanakları geçti. Evet, ulaşmayı umduğu mutluluk noktası oradaydı! İçinde bir yerlerde, hiç fark edilmemiş bir biçimde yatıyordu – ya da Blanford onun içinde olduğunu biliyor, ama tam yerini kestiremiyordu. Salt çağrışımlarla birbirine bağlanan bir sözcük seli, bir çılgının yazdığı, okunamayan film alt yazıları gibi, gözlerinin önünden akıyordu. (Sarhoşun sözcük dağarı, kimi zaman bilgeninkiyle eş olur.) Parmaklarını dudaklarına götürmüş Livia'nın görüntüsü.

Sevgilim, havalar bozuluyor
Hazan yıldızları teslim oluyor

Blanford düşünde Livia'ya şöyle dedi: "İnsanı çıldırtan şey, bulunması gerekenin aranamamasıdır. Sen, zaten sahip olduğun, ama farkına varmadığın bir şeyin peşindesin. Meditasyon, tehlikeli bir yoğunlaşmaya yol açar – meditasyon yalnızca uya-

nıkken düş görmek değildir. Bu *iş bu kadar ciddi olmasa, gülüp* geçilebilir." Livia o güzel başını sallayıp tatlı tatlı gülerek karşılık verdi: "istediğin an, kendi kendine her şeyin hak ettiğinden daha iyi olduğunu söyleyebilirsin." Ne ukalalık! Blanford sokaklarda, omega-grisi bakışlarını omega-grisi kaldırımlara dikmiş yürüyen suratlar görüyordu. Evet, her şeyin vardığı bir nokta vardı – ama yine herşeyin içinde her an köstek olacak bir tuzak gizliydi.

Birden sahne değişti, gözlerinin önüne Viyana'da bir bodrum katı geldi – nasıl bilebildiğini bilemeden, çünkü Viyana'ya hiç gitmemişti, buranın Viyana olduğunu biliyordu.

Bir yerlerde kemanlar çalmaya başladı ve Blanford yarı açık göz kapaklarının arasından kemancıları gördü. Uzun saçlı kızlar saçlarını tarıyorlardı. Sakallı mumlar, onların üstüne pembe ya da kırmızı değil de tekdüze bir omega grisi ışık düşürüyorlardı. Bir fügün ağır ağır kıvrılan nağmeleri, hepsini melankolik bir kasvetle sarıyordu. Orada bir düzineye yakın insan vardı, ama Blanford yalnızca Sutcliffe ile Pia'nın yüzlerini seçebildi. Öyle durup dikkatle dinleyişlerinde bir tuhaflık vardı ve Blanford birden bire, onların radyodan gelen müziği değil, uzaktan gelen tüfek ve makineli tüfek çatırtılarıyla, arada bir uzayın en uzak köşesinde patlatılan top ateşinin boğuk gümbürtüsünü dinlediklerini fark etti. Blanford'a, her akşam bir olay çıktığını ve kendi kendilerine alınmış bir kararla bir çeşit sokağa çıkma yasağı uyguladıklarını anlattılar. Bunlar başlayalı çok olmamıştı, ama Yahudi kıyımı başlıyordu.

Sonra birden, bir film sekansının 'kesilmesi' gibi kendilerini ıssız alanlarda, heykeller arasında dolaşır buldular. Hafiften yağan ilkbahar karı, her şeyi buğulandırıyor, ufukları kapatıyordu. Kentin, tıp ve sanat alanlarında ün yapmış seçkinlerinin oturduğu bir mahallesine doğru yürüyorlardı. Burada insanın her saat piyanodan yükselen gam seslerini ya da klasik müziği, sopranoların temrinlerini, tubaların provasını duyabileceği stüdyolar vardı. Akşamın daha erken saatlerinde, nasyonalistler mahalleyi kırıp dökmüşler, ya polis gelip onları kovalamış, *ya da* mahalle *sakinlerinin daha* kolay *avlanabileceği başka* semtlerdeki avlara yönelmişlerdi. Ama arkalarında, iki bü-

yük sokak ateşi bırakmışlardı – yığınla tıp kitabı, üzerlerine benzin dökülüp yakılmıştı. Bütün pencereler açıktı ve bu kitapların toplanıp sokağa atıldığı evler boştu. Bütün ışıklar, sanki öfkelenmiş gibi yanıyor ha yanıyordu, ama ortalıkta kimseler görünmüyordu. Sonra Pia, üçüncü kat penceresinde, yarısı içerde yarısı dışarıda duran kanepeyi gördü ve acıyla çığlık attı. Burası, üniversite ödenek verdiği için, yoksul doktorların ucuza kiralayabildikleri muayenehanelerdi. Kanepe! Pia, bu eski muayenehanelerden birinin, bilinçaltı kuramına doğru ilk adımlarını atarken, beş parasız Freud ile Bleuler'in paylaştıkları yer olduğunu anımsadı. Büyük usta (şimdi yüzyıl kadar uzun gelen bir süre önce) ona, işte tıpkı bunun gibi, komisyon odalarında görülen o kocaman, maroken bir kanepeye uzanmasını söylemişti. Pia, o kanepenin üzerinde yüksek ateşli biri gibi kıvranarak, hiç bitmeyecekmiş gibi görünen o tuhaf serüvene koyulmuştu; verilen bir sözün ardından yeni bir söz verilmesi, gevşeyip kendini koyverince yeniden fenalaşma. İşte o işkence aracı, şimdi orada bir timsah mumyası gibi asılı duruyordu.

Pia'nın kanepeyi tanıyınca attığı çığlıkta, aşırı şişmanlıktan ne içeriye ne dışarıya hareket edemeden pencereye sıkışmış, itfaiyenin kendisini kurtarmasını bekleyen tombul bir kadın gibi duran bu eski püskü simgenin getirdiği tüm acı ve ürküntü gizliydi. Gerçekten de, birkaç sokak öteden itfaiyenin yaklaştığı duyuluyordu. Ama alışılmış sinyalleri, zincirli paletlerin beton üzerinde çıkardığı sesin arasında boğuluyordu. İlerdeki bir sokağın köşesinden bir tankın geçtiğini gördüler. Heyecanlı bir grup tıp öğrencisi de yanlarına gelmişti – epeyce içmiş görünüyorlardı.

Kanepenin sokağa doğru uzandığı pencerede, yeşil önlüğünden anlaşıldığı kadarıyla kapıcı olması gereken biri belirdi. Binayı dolaşıyor, ışıkları söndürüp kapıları kapatıyordu. Kanepenin önünde, bir an ne yapmak gerektiğini düşünerek duraksladı. Önce içeri almaya çalıştıysa da, kanepenin büyük bölümü dışarıda olduğu için bunu yapmak zordu. Kanepe, sadece iki ayağı pencereye takılı olarak, alevler içinde sokağın üstünde asılı duruyordu. Ezilmiş fener direkleriyle, yanan kitaplarla kaplı sokağa nasıl çeki düzen verilebileceği konusunda hiç bir fikirleri

olmamasına karşın, öğrenciler şöyle yap böyle yap diye rasgele bağrışmaya, işaretler yapmaya başladılar. Penceredeki kapıcı birden kararını verdi. Eski, çirkin timsahın ayaklarını bir gayretle pencere pervazından kurtardı ve o koca kütleyi sokağa, yanan kitapların üzerine devirdi. Siren sesleri iyice yaklaşmıştı. Kanepenin kenarları tutuşmaya başladığı için sinirleri iyice gerilen Pia, "Çabuk olun!" diye haykırdı. "Çabuk olun!" Oradakiler, Pia'nın ne demek istediğini anlayabilmek için şaşkınlıkla birbirlerine bakarken, Pia fırladı, kanepeye insanüstü bir güçle asılarak alevlerin dışına çekti. "Onu kurtarmalıyız," dedi. "Tanrı aşkına Rob..." Rob şaşkınlık içinde koştu, bunu ne amaçla yapacaklarını hiç kestiremeden, Pia'ya yardım etti, kanepeyi çekip ateşten kurtardılar. Öğrenciler de, yine ne olup bittiğini kestiremeden, onlarınyardımına koştular, kanepeyi kucaklayıp deliler gibi koşarak en yakın sığınağa taşıdılar. Olay tamamen plansız, o anda kendiliğinden oluşuvermiş bir şeydi. Pia'nın çığlığı ve fırlayıp –vecd içinde kendinden geçmişcesine– kanepeyi kurtarma çabası herkesi harekete geçirmişti. Bu eski püskü şeyin, Pia için çok değerli ve önemli olduğu belliydi. Kalabalık, Pia'nın kanepeyi kurtarmasına omuz vermek zorunluluğunu duydu ve onu elbirliğiyle duvar dibindeki açık hava sığınağına sürükleyip bir ağacın altına bıraktılar. Hepsi soluk soluğa kalmıştı, yine de tuhaf bir sevinç içindeydiler. O sırada alanın karşı tarafından, bir opera gibi dramatik ve gürültülü biçimde, polislerle itfaiye arabaları göründü. Gölgelere sığınıp oradan sıvışmanın zamanı gelmişti. Kanepeyi orada, hafiften yağan karın altında bırakıp gittiler.

Her şey öylesine kısa sürede olup bitmişti ki, yaptıkları işe kendileri de şaştılar. Kanepeyi kendi küçük otel odalarına koyamayacaklarını gören Sutcliffe, "Bunu ne yapacaksın?" diye bağırdı. Pia solgun yüzünü yere dikerek bir an düşündü. Hızlı hızlı, neredeyse koşar adım otele doğru yürüyorlar, devriyelerle karşılaşmamak için sessiz sakin sokaklardan geçmeyi yeğliyorlardı. İçlerinde Slav kızın da bulunduğu arkadaşları, onları otelde bekliyorlardı. Otelin köhne lobisinde oturdular, her akşam yaptıkları gibi, o gün hem başkentte, hem dünyada – beyinlerinde bir fırtına bulutu gibi asılı duran dış dünyada olup bitenleri

öğrenmek için birer kahve söylediler. Bambaşka bir konuyu tartışırlarken, Pia birden, "Ne olursa olsun, onu saklamamız gerek," dedi; Sutcliffe, onun kendisi için hiçbir anlam taşımayan kanepeden söz ettiğini anladı. Çıldırdın mı? diye sordu; ama Pia bir arkadaşına dönmüş, ne yaptıklarını anlatıyor, o da yüzünde bir zafer parıltısıyla onaylayarak dinliyordu. Sutcliffe, iki kadının da vahşiler kadar batıl inançlara sahip olduklarını düşündü. Acaba bundan sonraki planları ne olacaktı?

Sonuç, Sutcliffe'in aklından bile geçirmeyeceği kadar beklenmedik bir noktaya vardı. Slav kızın arkadaşları olan tıp öğrencileri de geldiler ve ortaçağa yaraşan bu tutumu onlar da desteklediler. (Herhalde bir sonraki aşamada da cennetin anahtarlarını satmaya kalkışırlardı!) Gençtiler, coşkuluydular vetotemi kurtarmaya kararlıydılar. Tek sorun, ne yapılması gerektiğiydi. Bu konuda çeşitli fikirler vardı. Biri, kanepeye kendi evinde yer bulabileceğini söylüyor, bir başkası kanepenin Fakülteye götürülüp büyük salona yerleştirilmesini savunuyordu – ama tabii, Freud'un adını bile duymamış tıp otoriteleri, bunu duyunca sinir nöbeti geçirebilirlerdi. Pia birden öylesine büyük bir coşkuyla söze atıldı ki, herkes onun söylediğine karşı çıkılamayacağını anladı. "O benim ve bende kalacak," dedi. "Onu Avignon'a erkek kardeşime göndereceğim. Kararını verdim." Söylenecek başka bir şey kalmamıştı; yapılacak tek şey, nasıl gönderileceğini kararlaştırmaktı – bir kanepe nasıl yollanırdı? Herhalde trenle. Peki istasyona nasıl götürülecekti? Bir cenaze levazımatçısında yarım gün çalışan bir öğrenci, cenaze arabasını almayı ve kutsal yadigârı onunla taşımayı önerdi. Pia, "Evet! Evet!" diye haykırarak sevinçle ellerini çırptı. "Öyle yapmalıyız. Ben bu akşam kardeşime telefon ederim."

İşte böylece Mr.Sutcliffe, sabahın beşinde, gülünç bir şaşkınlık içinde kocaman, siyah bir cenaze arabasında buldu kendini. Arka tarafta, görenlerin, kahverengi ambalaj kâğıdına sarılmış çok iri yarı bir ceset sanacakları kanepe duruyordu. Bu eski nesneyi kat kat ambalaj kâğıdıyla sarmışlar, üzerine de adres etiketi yazmışlardı. Paketin gönderilmesinde hiçbir sorun çıkmadı. Avignon'da almaya gelen kişiye teslim edilecekti.

Blanford, düşünün ağır dokusu arasından bütün bunları iz-

lemiş ve bu girişimi onayladığım, her zamanki haberleşme yoluyla, nabız atışlarıyla belirtmişti. Ancak, bu yadigâra Pia'nın değil, Constance'ın sahip olması gerektiğine karar vermişti; ve gerçekle ilgili konularda onun sözü daha ağır bastığı için, ilk kararı değiştirebileceğini, kanepeyi Verfeuille'ye değil, Tu Duc'a götürecek bir arabacı bulacağını biliyordu. Blanford bunları söyleyince, Sutcliffe karşı çıkmadı – bu, onun kanepeye olan kayıtsızlığını gösteriyordu. İnsanlara ay'ı vaad eden, ama boşa çıkan bu psikobilmemne ilminden nefret ediyordu.

Alaycı bir tavırla, "Pekâlâ *maître*,"[1] dedi. "Sen nasıl dersen öyle olsun. Paris'le aran nasıl?"

Blanford'un kendini toparlayamayan tutarsız *alter ego*'su ya da *summum bonum*'u,[2] "Aleti kaldıran, ama indiremeyen bir yer. Hevesin kursağında kalıyor," diye yanıt verdi. "Kruasanlar maun gibi kararmış. Onu bir akşam üzeri, parkta kitap okurken gördüm. Yanına gidip onca zamandır nerede olduğunu sormak istedim. Neredeyse bir haftadır ortada yoktu. Ama göze alamadım. Yanındaki sıraya iliştim, gerçekten o değildir, yalnızca ona benzeyen bir başkasıdır, dedim kendi kendime. Büyük bir dikkatle, benim henüz yazılmamış romanlarımdan birini okuyordu. Yanındaki kese kâğıdında yarısı yenmiş bir kruasan vardı. Derin düşüncelere dalmıştı ve yanına gidecek olsam beni tersleyeceği kesindi. Gözlerimi kapatıp bekledim. Gitmek için kalktığında, gerçekten de ona benzeyen bir başkası olduğunu gördüm. Kese kâğıdı bıraktığı yerde duruyordu. Kruasanı ufalayıp kuşlara serptim, sonra onun peşinden gidiyormuş gibi olmamak için göletin kıyısını dolaşıp eve döndüm. Ama geldiğimde, ev her zamanki gibi boştu yine."

Biraz şaşaa kırıntısı,
Bir parça da şehvet,
Yazarda bir yürek çırpıntısı
Sevgisiz olmaz elbet,
Üstelik yürek fırtınası
Saklanamaz ilelebet.

1. Patron. (Yay.)
2. Öteki ben, ya da en iyi. (Yay.)

Bana getirilsin bütün genç kadınların salgısı,
Her zevk titreyişinde doğan insanın tanrısı!
BÖYLE DEDİ ZARATHUSTRA)

Blanford, her yanından ufuklara doğru uzanan bu düşle-re-karabasanlara gitgide derinlemesine dalıyor; ilaç ve alkolün beynini talan ettiğini duyuyordu. Viyana'nın karanlık sokaklarının yerini Paris almıştı. Her yanda gece bekçileri, çatık kaşlı bir haydut taifesi gibi dolanıyor, beyinleri yorgunluktan lapalaşmış şairler misali sevgiden yoksun bir halde şafağın sökmesini bekliyorlardı. Kırık gözlükler, küt ayaklar, romatizma çarpıklıkları, iri, küt başparmaklar. Blanford, bu kötü hayalleri kovmak için kollarını sallayıp haykırıyor, ama onlar istiflerini bile bozmuyorlardı.

Hiç istemediği halde, Blanford sonunda taburcu edilmeyi kabullenmek zorunda kaldı – alkol sonrası depresyondan ve hafif bir şoktan başka derdi yokken, rahatça yatmak, boşuna hasta numarası yapmak demekti. Ona çarpan iyi yürekli taksi şoförü hastaneye geldi, kendisini eve kadar bedava götüreceğini söyledi. Bruce adındaki genç doktor bunda bir sakınca görmedi. Hastane, vicdansız bir fatura kesip, Blanford'a yeniden sivil yaşama başlamaya yetecek kadar bozukluk bıraktı. Kendisine çarpan adam onu Dôme'da bıraktıktan sonra, Blanford boş eve gitti. Ama eve girince nasıl güçten düşmüş olduğunu fark etti ve düzeltilmemiş yatağın üzerine yığılırcasına çöktü; yalnızlık ve hüzün, yine hayaller, karabasanlar görmesine neden oluyordu; ama bunlar daha seyrek ve daha kolay atlatılır nitelikteydi. Nerede biraz huzur bulabilirdi – bu kutu gibi küçük dairedeki yalnızlık katlanılır şey değildi. Coupole'aya da Sphinx'e gidecek olsa, işi bitik demekti. Bu yüzden yakındaki bir sinemaya attı kendini, bacaklarına sıçrayan pirelerin saldırısı arasında, komiklerin en cana yakını W.C.Fields'in aşk öykülerini seyretti. "Sevgili muzum, sende hiç mizah duygusu yok mu? Benim güzel kokulu yerelmam, tam ağzıma layıksın." Blanford bu sözlerin Fransızcaya nasıl çevrildiğini merak etti – filmin eskiliğinden alt yazılar okunamaz hale gelmişti. O da kendince çevirdi. "*Clafoutis imberbe! Potiron du jour!*"

Blanford sonunda yerinden doğrulup sinemadan çıktığın-

da karanlık çökmüş; kısmen sokak lambalarının, kısmen de lacivert gökyüzünü kesen ışıldakların beyaz ışığının etkisiyle, gece morumsu bir bordoya dönüşmüştü. Blanford acıkmıştı; hemen Dôme'a gitti, jambonlu yumurta yedi, çevresini saran sanatçı takımını ters ters süzdü. Aslanların tafrası, aylakların narası, şairlerin aşırılıkları. Hayır, uzaklara gidecek, gerekirse ücra Türk hanlarında ekmeğine çamur sürüp yiyecekti. Nonkonformist düşüncenin bu boktan mihraplarından olabildiğince uzaklara kaçacaktı. Charing Cross Road'daki özenti Proust'ların hepsine birer lavman ısmarlayacaktı. Sonra... Blanford'un bir baş hareketiyle, garson kadehini tazeledi. Hâlâ sarhoş olduğunu, eski sarhoşluğun sanki yeniden etkisini gösterir gibi olduğunu fark etti. Kanı hızlandı. Çevresinde, kıvırcık kafalı, renk renk Afrikalılar vardı. Kültür edinmek için Paris'e gelmişlerdi. Ne yapılması gerekiyordu? Kara etli bir kalabalık, masum masum oturmuş akşam yemeği için Keats ya da Rimbaud dilimliyorlardı. Böyle düşününce, düpedüz yamyamlıktı bu. *O Grand Sphincterie des Romains!*[1] Ey, şiirsel düşüncenin bilinçaltının altındaki cehennemlere uzanan baharat yolları. Kendilerine birkaç numara büyük gelen mecazlar, S-dönemeçlerinin edebiyatı. Midedeki gazın eski bir bacadan kıvrılarak yükselmesi! Biraz daha modern, biraz daha ticarî olmalıydı.

İş yemeğinin âlâsı
Brunch'la Alman birası.

Blanford çeşitli şeyler ısmarladığı için, garson tabakla çetele tutamayınca, minik hesap pusulaları getirdi. Blanford, kafasının dağınık olmadığı bir anda, bu pusulalardan birinin üzerine rakamlar yazıp, niyetlendiği gibi ertesi gün Paris'ten ayrılacak olursa kaç para gerekeceğini hesaplamaya çalıştı. Sıra para ödemeye gelince, garson masayı temizlerken kâğıtları da yırttı. Sonra üzerindeki yazıları görünce sapsarı kesildi. "*O Monsieur!*" diye telâşla haykırdı, "*j'ai déchire vos brouillons!*"[2] Yabancı bir şiir dehasının müsveddelerini yırttığını sanmıştı. Adamın telâşı içler acısıydı, yırtılanların önemli olmadığını öğrendikten

1. Ey Romalıların Büyük Dışkı Yolları! (Yay.)
2. Müsveddelerinizi yırttım! (Yay.)

sonraki rahatlaması ise pek içtenlikli değildi. Blanford, Paris'e delice tutkun olduğunu fark etti. Sanatçı sözcüğüne çok önem veren bu olağanüstü insanlardan öğreneceği çok şey vardı.

Artık kafası da, bacaklarının dermanı da yerine gelmişti. Arabasım bıraktığı garaja uğradı; bakımının yapılıp yapılmadığını kontrol etti, erkenden yola çıkmayı, belki de geceyi Lyon'da geçirmeyi tasarladığı için garajın sabah altıda açık olup olmayacağını sordu. Her şey yolundaydı.

Martinikli kızla vedalaşmak için son bir kadeh içmek üzere Sphinx'e gitti – son günlerdeki kargaşa ve belirsizlikler yüzünden, planlarını kıza anlatmak gereğini duyuyordu; belki Llvia geri döner de, kendisini aramak isterse diye haber vermek istiyordu. Ama kız o akşam orada yoktu; sinemaya gitmişti, ama hangisine gittiğini bilen yoktu. Blanford bir not yazdı, bütün azametiyle kâğıdı kıza vereceğini söyleyen Mama'ya bıraktı. Sonra içkisini içip çıktı; sanki orada yaşanan olayların anıları bile ölmüşcesine ıssız ve sessiz görünen kasvetli, küçük eve döndü.

Birtürlü uyuyamadı – çeşitli hayaller, onu uykunun uzağına sürüklüyordu. Bir merdivenden inip bir merdivenden çıkarak, arada bir durup dinleyerek, karanlık bir evde, elinde kalın bir sopayla duygu faresini avlamaya çalışıyordu. Gece, çöpleri ve birbirlerini yiyen kedilerin gürültüsüyle doluydu – tapınak kadınlarına uygun birer simge olan bitkin, hantal kediler, suratları olmayan, yalnızca patileri ve beyinleri olan misk kedileri. Blanford camı açtı, başını gökyüzüne kaldırdı – bir kadın oyuncu kadar hastalıklı evren, aralıksız olarak ve hiç düşünmeksizin kendini sürdürüyordu. Blanford, içi kırmızı ipek, siyah tüylü yerini göstermek için sıska bacaklarını açan Benzedrine Papadopoulos'un olduğu Sphinx'ten uzaklara gideceğine seviniyordu. Elveda Livia ve elveda şehvet. Avignon, huzur ve dinginlik anılarını saçıyordu ışıl ışıl ve Blanford ertesi gün yeniden yollara düşmüş olacaktı.

Dünya ahvalinin bozukluğuna karşılık, Blanford'un işleri az çok düzene girmiş sayılırdı. Kira ödenmediği için, daire otomatik olarak sahibine devrolacaktı. Blanford evle ilgili bütün faturaları, gazetecinin borcunu, ödenmesi gereken ne varsa hepsi-

ni ödemişti. Paris'i terk ediyordu – büyük bir boşluk duygusuydu bu. Dôme'a uğradı, her zaman olduğu gibi sahiplerinin gelmesini sabırla bekleyen mektupların asılı olduğu duyuru tahtasına bir göz attı. Livia'dan haber yoktu, zaten beklemekle aptallık etmişti. Birden içinden geldi, defterinden bir şiiri kâğıda kopya edip zarfa koydu, üzerine onun adını yazdı. İçinde bulunduğu duruma uygun olarak bir veda burukluğu duyuyordu. Blanford, bir araya gelememiş olmalarına, birleşememelerine fazlasıyla üzülüyordu. Ayrıca Livia'nın güvenliği açısından da çok kaygılıydı – çünkü ona hâlâ derinden bağlıydı.

DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK

Livia'ya

Suyla dolan bir şiir,
Onu göl sanarak
İçinde yüzen bir kadın,
Hiç yararı yok sözcüklerin,
Kapılıp dalgalara gitmişler
Nakkaş kalemi kadar hafif o bir tek öpücük
Yeniden can katıyor yüzücünün sevdasına.

Aya bir takvim iliştir
Arzunun yollarında terle,
Taşbebek giysisinin altında çıplak olacak;
Ve tanrısal bir tembellikle
Sadece seyredeceksin, sadece seyredecek.

Gülümsedi mi, gözlerinin çevresindeki kırışıklıklar
Bir kaplanın soylu çizgilerine benzer,
Soyluluğun soylu çizgilerine.

Erdemli ve gizemli kadın,
Zamanın acıları hep kapını çalacak,
Yıllar yılı hep aynı buzlu kuytuda
Kandiller dalgınlaşır, çirişotları boy atarken,
Aklından çıkarma bizleri, yakınımızda ol.
Bu kış sevdaları insanı aldatmaz.
Ne mevsimlere uyar, ne eş dosta,
Bu sevdalar insanın içine işler.

YEDİ

PRENS HASSAD'IN DÖNÜŞÜ

Blanford, Avignon'a dönen tek kişinin kendisi olmadığını anladı; çünkü Lord Galan ile Prens, müthiş bir duygu ve düşünce bozgunu içinde Almanya'dan paldır küldür kaçıp Avignon'a gelmişlerdi. Prensin, delici bakışlarıyla, Galen'in romantik çılgınlığının ciğerini okuması uzun sürmemişti; o felâket yatırım fikrini de sadece çılgınlığa bağlamak olacak iş değildi. Galen'in buna benzer daha pek çok hesap yanlışı olmuştu, ama bu hepsinin üzerine tüy diken bir cinnet anıtıydı – üstelik, gözden çıkarılması çok pahalıya patlayan bir anıt. Galen, bir centilmen-serüvenci (bu deyime bayılırdı) olarak sürdürdüğü uzun meslek yaşamı boyunca, hiç böylesine korkunç bir 'toyluk' (bu söze de bayılırdı) yapmamıştı. Gerçekten de bu darbe onu hepten yıkmış gibiydi – en azından şimdilik. Serinkanlılığı kendisine yüz çevirmişti. Kamburu çıkmıştı; böyle yürümesi, felâketin onu gerçekten yaşlandırdığı, çökerttiği izlenimini veriyordu. Uzun ve zorlayıcı dönüş yolculuğunun da onu çok yorduğu belliydi. Yol üzerinde Cenevre'ye uğradılar, Les Balance'da gün geçtikçe beti benzi atan yöneticilerle muhasebe ve başka konularda çok önemli toplantılar yaptılar. Doğrusunu söylemek gerekirse, Prens Hassad, Galen'den daha az yıpranmış, daha az gocunmuştu, çünkü bu planda hiç katkısı olmamıştı. O hantal arabasının park yerlerinde bin bir sorun yaratmasına ve adamlarının heyecan *uyandırmasına karşın, Prens yine de gülümsemekten* geri kalmıyordu. Darbenin bütün yükünü çeken Galen'di; o istediği kadar saklamaya çalışsın, yaptığı aptallığın gizlenecek yanı yoktu.

Tanrı biliyor ya, Prens olabildiğince nazik davranıyor, hiçbir kırıcı davranışta bulunmuyordu; ancak arada bir kıkırdamadan da edemiyordu. Dizine şaplak indirip, suratını o kendine özgü timsah gülüşüyle buruşturuyordu; Galen de bu gülüşün nedenini kestirebiliyordu. O soyluluk belirtisi yeşil çizgili saksıyı kafasından eksik etmeyen bu ufak tefek adam, aslında ağzını açıp tek kelime etmiyorsa da, kıkırdamaları, ortağının ihanete

uğramış koca duyarlılığındaki vicdanına diken gibi saplanıyordu. İşler o derece ileri gitmişti ki, Almanya'yı terk etmedikleri takdirde tutuklanmakla tehdit edilmişlerdi – hem de Naziler tarafından! Galen, keşke tutuklansaydık diye düşünüyordu – o zaman hiç değilse üzüntüsünün kefaretini ödemiş olurdu. Prens, "Üzülmek bir işe yaramaz," dedi. "Tutarlı davranmadık. Şimdi ne kurtarsan kârdır." Prens, bu hatada kendisinin de payı varmış gibi davranarak büyük incelik gösteriyordu. Stoik bir yaklaşımla, "İşe iyi yanından bak," dedi. "İki ya da üç ay içinde hepimiz ölmüş olacağız – *Tribune*'da sinir gazıyla ilgili yazılanları okumadın mı?" Galen söz dinleyip, yaklaşan ölümünü düşündü ve birden neşelendi. Evet, üzülmenin yararı yoktu. Prens, dişlerini karıştırarak düşünüyordu; bütün gününü Mısır Büyükelçiliğinde oraya buraya telefon ederek, şifreli mesajlar göndererek geçirmişti. "Sevgili dostum," dedi, "sen Provence'a git, işlerini yoluna koy. Benim de bitirmem gereken işlerim var. On gün içinde ben de arkandan gelirim, oturur ne yapacağımızı kararlaştırırız."

Galen dudağını ısırarak, "Beni bırakıyor musun?" dedi. Prens Hassad, "Sadece kısa bir süre için," diye yanıtladı. "Bence, sen en iyisi buradaki işlerini hallettikten sonra güneye in. Ben de arabayı önceden yollarım. On gün sonra buluşuruz, o zaman önemli kararlar alacağız. Korkarım ki, Avignon'daki yeni dostlarımdan ayrılıp, savaşın gidişatını görünceye kadar bir süre Mısır'a dönmem gerekecek. Örneğin, Mısır sınırında büyük bir İtalyan ordusu var ve... şimdilik *hiçbir şey* bilmiyoruz.[1] Sana gelince, tutarsızlıklarını saklamak olanaksız." (Prensin İngilizcesi kusursuz olsa da, arada bir sözcükleri yerli yersiz kullandığı oluyordu.) "Öyleyse neden durumu kabullenip açıkça söylemiyorsun, ha?"

Lord Galen, av köpeği gibi başını yana eğip, açıkça söyleyip söylememeyi kafasında tarttı. "Aptallık ettiğimi mi söyleyeyim?"

"Tastamam öyle."

Lord Galen, "Bu hiç aklıma gelmemişti," dedi ve birden

---

1. Ekbölümündeki açıklamaya bakınız. (Çev.)

müthiş rahatladı. Ne var ki, dostluğa veya yakınlığa muhtaç olduğu şu günlerde, Prens'in kendisini birkaç gün Cenevre'de yalnız bırakıp Londra'ya gitme kararı, Galen'in üzüntüsünü ve ezikliğini tamamen üstünden atmasını engelledi. Ama Hassad, ülkesine dönmeden önce bitirmesi gereken işleri olduğunu ve bunları, o günlerin popüler deyimiyle, "balon yükselmeden" tamamlanması gerektiğini söyledi. Rengârenk *bir Montgolfière* balonunun –yani Avrupa'nın– havalanıp geleceğin cehennemine yükselerek yok olacağı imgesi de, balonun kendisi kadar uçarı bir görüştü.

En ayrıcalıklı başkent olmanın rehavetinde geviş getiren Cenevre'nin görece dinginliğinden sonra, kokteyl partilerde Nazi selâmı vererek komiklik yapılabilen coşkulu ve dedikoducu Paris'ten kalkan Altın Ok treninin birinci mevki kompartımanında oturmak tuhaf geliyordu. (Prens, o Nazi selâmı nüktesini aklına getirdikçe dehşete düşüyordu.) Kompartımanın köşesindeki koltuğunda dimdik oturmuş, Times'in bulmacasını çözerken, besleyici ama yavan öğle yemeğini haber verecek çıngırağın sesini bekliyordu.

Uluslararası uyuşukluk batağı, anlaşılmaz bir biçimde hâlâ her şeye egemendi. Zaman, bir çözüm olmaktan çıkmış, içinden çıkılmaz bir bulamaç haline gelmişti. Dış görünüşte her şey müthiş bir çalkantı içindeydi. Trampetler, uyarılar, ihbarlar, savaş tehditleri, hükümet bildirileri gırla gidiyordu... ama her şey boşunaydı. İnsanlar fareler gibi koşuşuyor; yiyecek stok ediyor, vasiyetname hazırlıyor ya da Amerika'ya bilet ayırtıyorlardı. Ancak, bu hareketler henüz tam biçimlenmediği gibi, özden de yoksundu; zira uygarlığın bu aşamasında –ve 1914'te alınan dersten sonra– insanların savaşı göze alabileceğini kimsenin aklı kesmiyordu. Ufak tefek adam, "Çünkü kimse savaş çıkması gereklidir diyemez. Oysa aslında insanlar ölümü gerçekten istiyorlar, yaşam katlanılamayacak kadar çok sorun getiriyor." diye düşündü. Her şey paradoks içinde ilerliyordu. Prens derin derin göğüs geçirdi, çünkü tünellerde çığlıklar ata ata ilerleyen, gri tozluklarıyla şık paltosunun astragan yakasına kurum yağdıran trenin kendisini götürmekte olduğu savunmasız İngiltere, onun kafasını kurcalayan sorunların başında geliyor-

du. Bu kurumlar yüzünden, Londra'ya iner inmez her şeyi temizleyiciye vermek gerekecekti. Londra! Bu sözcük, yüreğine çarpıntılar düşürmeye yetiyordu; çünkü diplomatik kurye ile küçük Prensesinden mektup gelmiş olmalıydı. Resim yapmanın, okumanın ve onun dönüşünü beklemenin dışında yapılacak hiçbir şey olmayan, Nil kıyısındaki o eski, tozlu sarayda kadıncağızı bu kadar uzun süre yalnız bırakması düpedüz gaddarlıktı. "Kekliğim benim!" Prensesi anımsayınca, bu sevgi sözcüğü ağzından kaçıvermişti.

Pasaport denetimi töreni, ardından her şeyin ölçeğindeki değişim –Dover'den sonra burası oyuncak şehir gibiydi–, Prensi, ırkının ifratla tefrit arasında gidip gelme özelliğiyle hem sevdiği hem nefret ettiği İngiltere'de, Büyükelçilik kâtibi olduğu gençlik anılarına götürdü. İngiltere bu felâketi nasıl göğüsleyecekti? Batıp gidecek miydi? Prensin içi titriyordu –küçük adamların kurduğu hükümetleriyle, sosyalizmin sepyasına, bürokrasinin bejine bulanmış haliyle, İngiltere öyle bitmiş tükenmiş görünüyordu ki. Ve alabildiğine yozlaşmış, alabildiğine güçsüz Mısır, onların elindeydi, onların insafına kalmıştı... Prens, eskiden, Büyükelçi Abdül Sami Paşa'nın yetişmesine, eğitimine yardım etmek için, İngilizlerin ulusal kişiliğini analiz etmişti. Ama bu çalışması, fazlasıyla edebî, fazlasıyla üst düzeyde olmuştu. Prens, İngilizlerin kişiliğinde, Saksonlardan, Jütlerden ya da Normanlardan kalma üç belirgin özellik bulmuştu – her İngilizin yapısında bu özelliklerden biri ağır basıyordu. İşte bu yüzden, insan İngilizlerle iş yaparken çok dikkatli olmak zorundaydı. Saksonlardan geçen özellikleri, onları kabadayılığa, korsanlığa itiyor, Jütlerden aldıkları huylarıyla dalkavukluğa ve ikiyüzlü yobazlığa yöneliyorlar, Norman kanı, kuzey rüzgârları gibi esip öteki iki özelliği bastıran bir Donkişotluk getiriyordu. Zavallı Sami, bu raporu dikkatle okumuş, ama tek sözcüğünü anlamamıştı. Sonra da, "Ama zengin olduklarım yazmamışsın." demişti. "Zenginliklerinden söz etmeden..."

İngiltere'ye olan hayranlığıyla savaşmak, Prensin tüm yaşamına damgasını vurmuş, değerli milliyetçilik duygusunu bile sarsmıştı. İngilizleri Mısır'dan nasıl atacaklar, özgürlüklerine nasıl kavuşacaklardı? Peki ama, İngilizlerin yerine, Almanların

veya İtalyanların gelmesi daha mı iyiydi? Pencereden görünen bebek evini andırır minik evleri, tarlaları ve tahıllarıyla sonbahar denizi gibi dalgalanan güvercin grisi toprakları görünce, Prensin bakışları yumuşadı. Evet, bu ülke ona damgasını basmıştı; minik Prensesi de, düşlerinde bile İngilizce konuştuğunu söyleyerek takılırdı. Lânet olası İngilizler! Prens dişlerini sıktı, hayırla başını salladı. Yaldız uçlu, ince sigarasını yaktı ve bu kadınsı duygulanmayı dağıtmak istercesine dumanı havaya üfledi! Kadınsı! Bu sözcük, tüm aşk yaşamının ve inanılmayacak kadar mutluluk içinde süren evliliğinin, hep Londra ile bağlantılı olduğunu anımsattı. Selim'in, Brown's Otelde yer ayırtmayı unutmamış olmasına dua etti – Prenses, Brown's oteli çok sever, her Noel Kahire'den otelin kapıcısına kart atardı. Ama Mısır başka bir şeydi, Saray çok daha başka; aldıkları eğitim, aşırılıklarını törpülemiş, onları neredeyse kendileriyle alay edebilecek birer kozmopolit yapmıştı. Bu değişim, yabancı dillerden, yabancı dadılardan, Siltz'te ya da Baden-Baden veya Pau'daki uzun kış tatillerinden kaynaklanıyordu. Fransızlar, bir dili bilmekle o dilin ustası olmak arasında ayrım yaparlar; ama onlar daha da ileri gitmiş, İngilizcenin egemenliğine girmişlerdi. Öteki belli başlı Avrupa dillerini de elbette ki biliyorlardı, ama yalnız sosyal amaçla kullanıyorlardı. Hiçbirinde İngilizce'de bulduğu lezzet yoktu... Saraydaki herkes onun gibi değildi, kimisi Fransızcayı daha çok seviyor, kimi de İtalyancaya yakınlık duyuyordu. Prensin Fevziye ile ilk bağlantısı da İngiltere tutkusundan kaynaklanmıştı. Prens daha Oxford'dayken ve kendi imzasıyla Düstur'da İngilizlere karşı yazılar yazarken. İşin tuhafı, Fevziye ona bu nedenle aşık oldu, onun entelektüel yaklaşımını sevdi.

Prens bunları anımsayınca, tozluklu ayaklarını bir Arap tayı gibi sevinçle yere vurdu. Onunla ilk kez Tate'te karşılaşmıştı; zavallıcık oturmuş bir Cézanne kopya ediyor, arada bir durup –sonradan itiraf ettiğine göre– birdenbire bir Prensin çıkagelip evlenme teklif etmesini düşlüyordu. Bu yüzden de tabloyu biraz rasgele kopya ediyordu. Fevziye'nin yanında, bir Beyin dul hanımı vardı. Hanımın oğlu Oxford'dan arkadaşı olduğu için, Prens bu bahaneyle kadınla konuşmak, ardından da

Prensesle tanışmak fırsatını buldu. Prenses eski usulde diz kırdı, Prens de soluğu kesilerek onun narin parmaklarına eğildi. İkisinin de rengi attı. Arapça deyimle 'İpeksi bir andı' bu. Prensesin kara gözlerinden coşku, idealizm ve zekâ fışkırıyordu. Prens, biraz daha olgun görünme çabasıyla altın çerçeveli gözlüğünü taktı. Üçü, galeride bir aşağı bir yukarı dolaşarak, resimler hakkında görüşlerini dile getirdiler – ama her şey soyutlanmış, düşsel bir havaya bürünmüştü. Prens sözcüklerin ağzından döküldüğünü duyuyordu, ancak ne dediğini bilmiyordu. İçindeki ses ise 'Fevziye, sana tapıyorum!' diye yineliyordu. İçinden geçenler anlaşılacak diye de ödü kopuyordu; Fevziye de yürek çırpıntısından boğulacak gibi olmasına karşın, renk vermiyordu. Anlayışlı nedime, bir ara yanlarından uzaklaştı ve onlar konuşmayı sürdürdüler. Prens çarpılmıştı. *Fevziye Turner'ı beğeniyordu!* Kız, öğrenci coşkusundan gelen bir kararlılıkla, "Onu Rembrandt'ın yanına yerleştirmeliyiz," dedi. Ne kadar haklıydı! Prens, bu konuşma biraz daha sürerse havalara uçacağım hissetti, yüzüne soğuk bir ifade takınarak gitmesi gerektiğini belirtip izin istedi. Fevziye ise onun bu soğuk tavrını, kendi sanat görüşünü beğenmediğine yorarak üzüldü. 'Güle güle' sözcüğünün üzerine öyle bir bastı ki, Prens'in yüreği ağzına geldi, ama galeriden çıkıncaya kadar ciddiyetini bozmamayı başardı. Dışarı çıkınca, gri eldivenini eline vurdu ve kızın kokusu sinmiş mi diye elini kokladıktan sonra, kendini cezalandırırcasına eldiveni eline vurmaya devam etti. Bir sonraki dinsel bayram yaklaşırken, Fevziye'ye Turner'ın renkli tıpkıbasımlarını içeren bir albümü armağan olarak ve umarım sizde yoktur diyerek gönderdi. Fevziye'de bu albüm vardı, ama yokmuş gibi yaparak büyük bir içtenlikle teşekkür etti. Birkaç toplulukta karşılaştılar ve böyle yerlere özgü havadan sudan konulardan söz ettiler. Ama konuşurlarken, yürekleri arzuyla tutuşuyordu. Prens, işi bu noktadan daha ileriye nasıl götüreceğini kestiremiyordu. Okulunu bitirmesine bitirmişti ve pamuk tarlalarından, büyük arazilerden oluşan bir servetin varisiydi, ama belirli bir işi yoktu. Üstelik, böylesine romantik başlayan ilişkileri, sıradanlığa ve tekdüzeliğe mahkûm edilemezdi. Belki fazla Shakespearevari bir düşünceyle, ikisi de –kendi kendine, gizlice, tut-

kuyla– başka hiç kimselerin böylesine büyük ve yoğun bir sevgi yaşamadığına inanıyordu. Prens aşklarını Paris hoppalığından uzak tutmaya kararlıydı, çünkü Fransızların aşk anlayışını çok hafif, boş ve *trompe-l'oeil*[1] buluyordu. Bu kararsızlık döneminde, bazı önemli şeyleri keşfettiler. Örneğin, Fevziye, Tate'te Turner'den söz ederken olduğu gibi, estetik duygulanma anlarında Prensin gözlerinin menekşe ile yeşil arası bir renge dönüştüğünü fark etti. Prens ise, Fevziye'nin kıpır kıpır hareket eden, ama gerektiğinde birer güvercin gibi dizlerinin üzerine büzülen narin ellerine bayılıyordu. Doktoru, Prensin tansiyonunu yüksek buldu ve uyku ilacı verdi; ama o uyumayıp Prensesi düşünmeyi yeğliyordu.

Sonra bekledikleri fırsat doğdu. Prensin babası, ikinci kalp krizini geçirdikten sonra oğluna bir mektup yazdı, artık kendisine bir iş ve bir eş bulmasının zamanı geldiğini belirtti. İş bulma konusunda *piston* kullanmasını öğütledi (babası Fransız kültürünü İngiliz kültürüne yeğler ve oğlunun İngilizceyi sevmesini sağlıksız, üstelik milliyetçiliğe aykırı bulurdu); ikinci konuda ise, akıllı bir adam olduğu için akıl öğretmeye kalkışmamıştı. Böylece Prens kendisini en sevdiği başkentte bir diplomat *en poste*[2] olarak buldu; genç hanım da, önce yaşlı annesine gönderilen ve Fevziye ile ilgili düşüncelerini açıklama izni isteyen resmî bir mektup aldı. Hassad'ın kullandığı Arapça biraz süslü olmakla birlikte çok duruydu. Fevziye'nin kendisinden 'söz konusu kişi' diye söz edilmesine çok güldüğünü Prens sonradan öğrendi ve Fevziye bir süre aşk mektuplarına 'söz konusu kişi' diye imza attı. Evet, buluşmalarına, görüşmelerine izin çıkmıştı. Ucuz romanların deyimiyle ok yaydan çıkmıştı.

Prensin iyilik perisi de dualarını duymuş olmalı ki, sevgilisi ile bu önemli görüşmeyi yapmak için en uygun yeri seçmesini sağladı. Hassad, akşamüstü Fevziye'yi alıp, nehir boyunda gezmeye götüreceğini söyledi. Akşamları serin olabilir diye yanına bir şal almasını tembih etti, onu sağ salim annesinin Kensington'daki evine teslim etmeden önce güneşin batışını seyrettirmek istiyordu. Ve Fevziye'yi almaya, Victoria tarzı silindir

---

1. Göz boyama. (Yay.)
2. Görevde. (Yay.)

şapkalı bir sürücünün kullandığı atlı arabayla geldi. Çok güzel atların çektiği bu şık arabalar, Buckingham Sarayı yakınlarında dururdu – Londra'ya gelen turistler bu faytonların içinde fotoğraf çektirmeye bayılırlardı. Prens fazla resmî giyinmemişti – bir günbatımını seyretmek için yeterli resmiyetteydi. Fevziye süslenmiş, Prensin sözünü dinleyip annesinden de bir şal almıştı – şalların modası geçmişti, o yüzden bu iş kızın hoşuna gitmediyse de, daha şimdiden karşı çıkmayı doğru bulmamıştı.

Fevziye Prensin bu özgün buluşundan çok hoşlandı, onu karşısında görünce de hafiften dizlerinin bağı çözüldü. Evlenme önerisini nasıl kabul edeceğini prova etmiş, çeşitli ses tonları denemişti, ama hangisinde karar kılacağını bilemiyordu. Bunu yazgının eline bırakacaktı. Prense gelince, o da aynı duygu karmaşası içindeydi, eli ayağına dolaşıyordu; ama nasıl davranacağını ressam Turner'ın belirleyeceğini hissediyordu içten içe. Turner'dan, Turner'in özel yaşamından, çağdaşlarının tersine yalınlığı seçmesinden söz etmeye başladı. Öfke dolu bir sesle Valinin bu konudaki düşüncesini aktardı: ("Bu resimlere ancak tükürülür.") Fevziye acı ve hüzünlü ürperdi. Bu nasıl acınası bir körlüktü! Ama o sırada Prensin gözleri yine renklenip harelendi ve Fevziye öylesine derinden duygulandı, öylesine derinden sarsıldı ki, kendini tutmak için bacaklarını birbirine sımsıkı bastırdı. Park'tan çıktılar, Battersea Köprüsünün yanından nehir kıyısına indiler. Oradan bile bu ilkbahar günbatımının kırmızılı sarılı ilk ışıkları görünüyordu. Prens, "Tam zamanında yetişeceğiz," dedi. Fevziye, "Bunu hep yapar mısın?" diye sordu, Hassad da başını salladı: "Turner'ın resmini ilk gördüğümden beri. Yıllar oldu. Her mevsimde başkadır." Kızın elini tuttu, "Bu öylesine kişisel ki," diye sözünü sürdürdü, "kimse de bilmiyor galiba." Sonra Tate Galeriye verip veriştirmeye başladı, sanatçının onca yapıtını bodrumda saklayıp sergilememelerine attı tuttu. Sansür uyguladığı için Ruskin'e de ağzına geleni söyledi. Fevziye, "Ne ayıp!" diye haykırdı.

Thames ne kadar genişti ve eski, dar yapılı köprünün altından nasıl da durgun durgun akıyordu. Bu saatte köprünün üzerinde yoğun trafik olmadığı için nehirdeki teknelerin uzaktan gelen düdüklerini, hatta insan seslerini bile duyabiliyorlardı.

Serenler göğe karşı kıpır kıpırdılar. Akşam alacasında Londra, çevrelerinde uzanıyordu. Araba toprak yola gelince atların toynak sesi yumuşadı, derinleşti ve az ilerde sürücü arabayı birden sağa çevirerek bir fabrikanın uzun, kasvetli duvarı boyunca sürdü. Daha sonra, fabrikanın nehre bakan cephesinde Silve Belle Unları tabelasını göreceklerdi. Hafta içi günlerde fabrikanın kapısından bakınca, kardan adam gibi tepeden tırnağa una bulanmış insanların, bir ortaçağ ayinini gerçekleştiriyormuş havası içinde işlerini yaptıkları görünürdü. Ama pazarları fabrika ıssız, sessiz olurdu. Yalnızca yoksul çocuklar, botlarının kelleştirdiği çayırda kriket ve futbol oynarlardı. Burası kasvetli, perişan görünümlü bir yerdi, Fevziye nereye gittiklerini merak etti. Gidecekleri yer pek uzakta değildi; Bakire Meryem Kilisesi, bu biçimsiz fabrikaların ve ucuz konutların arasında Martha'nın Bağı gibi göz alıyordu. Yeşil çimenlere açılan ince demir parmaklıklı kapının önünde durdukları zaman, Fevziye batı tarafında bir açıklık olduğunu, o yanda ufku kapatan o hantal yapıların bulunmadığını gördü. Bir kuğu zarafetiyle çevresine bakındı. Birden Prens büyük coşkuyla, "Şimdi çevreyi onun gözleriyle göreceksin!" dedi. Sesinde neredeyse tanrısal bir ton vardı ve Fevziye bu coşkunun altında dinsel bir fanatizmin saklı olup olmadığını merak etti. Benzi soldu, yüreği hızla çarpmaya başladı, "Kimin gözleriyle?" diye sordu. Prens "Onun!" diye kestirip attı.

Ve 1777 yılı, kadın figürü olarak yontulmuş dört sütunun desteklediği geniş sundurmasıyla Bakire Meryem Kilisesi kisvesinde, nehrin karşı kıyısında ortaya çıktı. Kilisenin sivri çatısı, saati, yeşil çan kulesi bütün güzelliğiyle gözlerinin önüne serildi. Yapı her yanıyla, köy kilisesi mimarisinin nasıl olması gerektiğini gösteren cennete yaraşır bir model gibiydi. Bu saf çevrenin dinginliği karşısında, kendilerini kuşatan Londra'nın o hayhuyu yavaş yavaş silindi. Kilisenin önündeki çimler yemyeşil parlıyordu. Çimenlerin arasında birkaç ağaç yükseliyordu. Ama bahçe küçüktü, az ilerdeki su seddinde bitiyordu. Setin arkasında, yükselen suların sürüklediği, serenleri neredeyse bahçeye değecek biçimde yan yatmış birkaç tekne görünüyordu. Fevziye, bayağı kaçar kaygısıyla 'Aman ne güzel!' demekten çe-

kindi. Öyle demek yerine, Arapça "Çılgınlık!" diye mırıldandı.

Kiliseye inen eğimin açısı da çok iyi dengelenmişti. Kilise, nehrin batıya kıvrıldığı noktaya uzanan hafif bir eğimin üzerindeydi ve oradaki sık ağaçlıkların oluşturduğu ufuk, günbatımını tüm görkemiyle yaprakların arasından süzdürüyordu. Bu hafif ve havalı görüntü, Blake ile Kate'in orada evlenmesinden beş yıl önce kilisenin hizmete açıldığı gün de bugünkünden farklı olamazdı.

Hava güzel bir grup vaadettiğinde Prens geleceğini önceden haber verdiği için, zangoç Mr. Craggs her zamanki gibi elinde anahtarlarla onları bekliyordu. Bu yaptığı kurallara aykırı olmasına karşın, Prensin cömert bahşişi Mr. Craggs'i baştan çıkartıyordu. Craggs, The Raven'in afallamış müşterilerine, ya da The Jug and The Bottle'ın veya kilisenin hemen bitişiğindeki The OldSwan'ınyine şaşkınlıktan gözleri uğramış müşterilerine "Hiçbir zaman bir teklikten az vermez," diye anlatırdı. Prens bir zamanlar Thackeray'in bir romanında özel bir hizmet için bir altın liranın 'yeterli ödül' olduğunu okumuştu ve altın liralar gündelik kullanımdan kaldırıldığı halde, kendisine her ay bir düzine altın lira yollamaları için bankaya talimat vermişti. Bu liralarla harikalar yaratılabileceğini görmüştü. Ama para bir yana, Prens ile Craggs iyi de dost olmuşlardı, Zangoç bu defa da Prensese kul köle oldu. Lumbagosu olduğu için yeterince eğilemese de, büyük bir nezaketle Prensesin arabadan inmesine yardım etti. "Efendi Ahmet," dedi, "ne kadar güzel bir genç hanım." Prens övünçle kızardı. Craggs o gün onlarla kalamayacaktı, bir toplantıya gitmek zorundaydı – ya da öyle demesi gerekti. "Gitmesem olmaz," dedi. Ama eski meşe sandalyeyi o stratejik noktaya yerleştirmeyi unutmamıştı. "Sandalyeyi yerine koyup anahtarı da duvardaki oyuğa bırakırsınız değil mi efendim." Bu, artık alışılmış bir törendi, Prens başını sallayarak denileni yapacağını belirtti. Craggs, "Öyleyse size güzel bir günbatımı dilerim," diyerek yün atkısını boynuna doladı, eski melon şapkasını başına geçirdi. Bunları yapmak, Craggs'e incelikli bir bekleme süresi kazandırdı – Prensin yelek cebinden bir teklik çıkarıp dostunun avucuna sıkıştırmasına yetecek kadar bir süre. Para avucuna değince, Craggs her zamanki gibi şaşır-

ma numarası yaptı ve Mısır'ın ve de hanımefendinin sağlığına içeceğini söyleyerek alacakaranlıkta yürüyüp kayboldu. Büyük bir dinginlik vardı. Yalnız başlarına kalmışlardı. Araba onları beklemek üzere meyhanenin önüne gitmişti.

Prenses, "Ne iyi bir adam," dedi. Kilisenin önündeki iki basamakla çıkılan terasta duruyordu. "Senin için sandalye bile hazırlamış. Şimdi her şeyi anlıyorum. Ne müthiş bir manzara!" Hantal, meşe sandalyeye oturdu, The Swan meyhanesinin terasından öteye, ormanla sınırlanmış ufuk çizgisinde uzanan, çerçevelenmemiş bir Turner tablosu gibi batan güneşi seyre koyuldu. Güneş zifiri geceye doğru ağır ağır iniyor, sönmeye yüz tutmuş korları yer yer parlatan hafif bir soluk gibi bir oradan bir buradan kızarıp canlanarak karanlığa karışıyordu.

Prens az önceki coşkuyu sürdürerek, "Hayır!" dedi. "Henüz hiçbir şey anlamıyorsun. Fevziye, şu anda *onun* sandalyesinde oturuyorsun; Turner'ın kiliseye bağışladığı *kendi* sandalyesinde! Senin şimdi oturduğun yerde oturur, ışık oyunlarını incelermiş, kimbilir kaç yıl yaptı bunu..." Prens sevinçten boğulacak gibiydi. Fevziye'yi burada, kendi kendisi olma yolundaki düşünsel serüveninin kokpiti sayılan bu sandalyede, Usta'nın sandalyesinde otururken görmek! Prensin parmakları, cebindeki pahalı nişan yüzüğüne dokundu – yüzüğü Nubia'da özel olarak yaptırmıştı. Yüzüğü Fevziye'nin parmağına taktı, o da başını öne eğerek, belli belirsiz bir hıçkırık ve burun çekişiyle yüzüğü kabul etti. Prens birden kendini büyük bir iş başarmış gibi hissetti. "Tabii ki kabul ediyorsun, değil mi?" diye alacağı yanıttan emin bir tavırla sordu. Fevziye de bir kumru uysallığıyla, "Tabii kabul ediyorum, tabii," dedi.

Prens, Fevziye'nin dizlerinin dibine, basamağa oturdu; eli eline değerek, büyük bir mutluluk içinde konuşmadan öylece oturup karanlığın çökmesini beklediler. O kutsal sandalyeyi karanlık kilisenin mimberi yanındaki yerine koyma ve anahtarları duvardaki oyuğa bırakma sırası geldiğinde bile, o anın görkemini bozma korkusuyla çıtlarını çıkarmadılar. Yüzük sanki bir ton çekiyormuş gibi geliyordu Fevziye'ye.

Sonra yola koyuldular, araba ağır ağır Kensington'a ve kızın annesinin evine yaklaşırken, Fevziye şalı yanına aldığına

sevindi. Üzerinde İnsan Mutluluğu yazan kutunun tamamı göklerden üzerlerine boşalıyordu sanki. Prens hiçbir şey söylemeden onu evin önüne kadar götürdü, sonra arabayı savıp yürüyerek kendi evinin yolunu tuttu. Ressama esin kaynağı olan ve o gün şansın kendilerine de sunduğu günbatımının ateşini izleyen kuyrukluyıldız gibi hissediyordu kendini.

Şimdi başkente yaklaşan trende geçmişi anarken, o andan başlayarak her şeyin yolunda gittiğini düşünüyordu. Evlilikleri, mutlulukları, kendileri kadar şanslı olmayan arkadaşları için bir gıpta nedeni olmuştu. Fevziye, kendisini gelin etmesini genç Faruk'tan rica etti – Fevziye'nin babası ölmüştü, başka erkek akrabası da yoktu ve delikanlı yakında Kral olacağı için, bunu ondan istemek kızın doğal hakkıydı. Delikanlı da bu işi hoş ve zarif bir biçimde yaptı, gençliğinin verdiği o ceylanvari güzelliği ve saraylılara özgü konuşması herkesi şaşırmıştı. Prens Hassad, sigarasını söndürürken, Faruk'un şimdi nasıl değiştiğini düşündü. Kozasına çekilmiş tırtıl tembelliği, birden sinirlenip parlayışları, hıçkıra hıçkıra ağlama nöbetleri... Ne kötü yazgısı varmış! Oysa tahta çıktığında, yeni bir Neron gibi, otorite ve idealizm dolu olarak iktidar dünyasına görkemli bir giriş yapmıştı. Faruk'un bugünkü görüntüsü belleğindeki eski görüntünün yerini alınca, Prens hayıflanarak içini çekti.

Sonra genç bir ataşe olarak Londra'da geçirdiği güzel yıllar geldi. Talihleri yaver gitti, Londra onları sevdi. Güzel, zeki, sorunsuz çocukları oldu.

Prensin karısına tutkunluğu sürdü ve karısı da onun yaşantısının değişik yanlarını paylaşmak sağduyusunu gösterdi. Fevziye ikinci çocuklarına gebeyken, Fransa'ya bir kaçamak yaptılar, Avignon yakınlarında bir kır evine kapanıp resim yaparak mutluluk dolu iki ay geçirdiler. Fevziye kendini kapıp koyuverdi; saçı başı darmadağınık koşturuyor, soluk soluğa yemek yetiştiriyor, Hassad da ona sebze ayıklıyordu. Fevziye'nin memelerine süt gelmişti, Prens arada bir onun sütünü emiyordu. İkisi de pek temiz değildiler, köylüler gibi bir boş vermişlikleri vardı. Fevziye'nin saçı yemek, bedeni baharat ve ter kokuyordu. Prens onun yaptığı et kavurmasına bayılıyor, o da kocasının odun kesip ocak yakışma ve camları parlatışına hayran

oluyordu. Prens, Fevziye'nin yemek kokan saçlarına, koku almış bir av köpeği gibi burnunu gömüyordu. Bütün bunlar Fevziye'nin karnındaki oğullarının gelişmesine yarıyordu. Oğlan ilerdeki yıllarda onların bu koyvermişliklerinin, bu şehvetin yararını kendi aşk yaşamında görecekti. Prens, "Şu senin sevişmelerine bakılırsa, bizim küçük Fuat büyüyünce bu işin ustası olacak," diyordu. Günün modası olan şeyleri yapmıyorlardı, ama yine de Saint Tropez'ye gittiler. Saint Tropez o zamanlar henüz birkaç evlik bir köy sayılırdı, ama ünlü Quinquin orada hemen dükkân açmıştı ve Fevziye'ye de, tam pazar işi, bayağı bir koku satmaya kalkıştı. Hani karşısındakine kollarını açıp "*Me-voici!*"[1] diye bağıran bir koku. Prens, karısının bu kokuyu Londra'da sürerse ne olacağını kestiremiyordu. "Bütün Elçiliği ayağa kaldırırsın!" dedi.

Hiç kuşkusuz, her evlilikte olduğu gibi kimi sorunlar, kimi tatsızlıklar oluyordu, ama sevgi hepsinin üstesinden geliyordu. Fevziye'nin üçüncü gebeliği sırasında, Prens, Kahire'den yeni gelen nedimelerin birinden hafif olmakla birlikte yine de can sıkıcı bir zührevi hastalık kaptı ve çok keyfi kaçtı. Ama Fevziye işe el koydu, ona büyük bir sevecenlikle bakarak iyileştirdi. Hatta kocasına olan bağlılığını gösterme fırsatı çıktı diye, bu olaya neredeyse sevindi; kendisinin nasıl yeri doldurulamaz biri olduğunu kanıtlamasına yaradı diye kocasına bir teşekkür etmediği kaldı. Prens şaşkınlık ve sevinçten ne yapacağını bilemiyordu. Gerçek bir kadının neler yapabileceğini, neleri göğüsleyebileceğini fark etti. Bu, biraz da ürkütücüydü. Prens rezilliği sineye çekip, sağınan ve bağışlanan bir çocuk gibi kendini karısının şefkatine teslim etti. (Tabii söz konusu nedime, hemen Kahire'ye geri gönderildi.)

Bu tür ufak tefek üzücü ve yüz kızartıcı olaylar onları birbirinden koparacağına, büsbütün yaklaştırdı. Fevziye, kocasının zaaflarından yararlanmaya kalkışmadığı için, Prens zayıf yanlarını ona rahatça gösterebiliyordu. "Yarabbi!" Sen olağanüstüsün!" diyordu ve buna gerçekten inanıyordu.

Fevziye ise bu söze ciddi ciddi, neredeyse bir bilim adamı

1. Al beni! (Yay.)

tavrıyla gülümseyerek karşılık veriyordu.

O birbirini tutmaz konuşma tarzıyla "Seni kocam olduğun için değil, böyle bir erkek olduğun için seviyorum!" diyordu. Prens ona karşı çıkmasa da, erkek sözcüğünü pek pes perdeden geçiyor, bırak o kendini aldatabildiği kadar aldatsın, bununla avunsun diye düşünüyordu. Fevziye onu alnından öpüyor, Hassad da bu sevecen anıların sıcaklığı içinde uykuya dalıyordu. Çocuklara da babalarının gut hastalığına yakalandığı söyleniyordu.

Yaşam böyle sessiz sakin sürüp giderken, Hassad'ın kısa bir süre sonra sorumluluk yüklenmesini ve çok çalışmasını gerektirecek bir kıdeme yükseleceği belli oldu – sorumluluk da, çalışmak da ona göre şeyler değildi. Dahası, son yıllarda ikisi de Mısır'ı yeniden keşfetmişler ve Kabire'nin o güne kadar olduğundan çok daha fazla akıllarına takıldığını fark etmişlerdi. Bu, Londra'dan usandıkları için değildi; yalnızca ikisi de değişik bir yer, değişik bir hava arıyorlardı. Kışları her fırsatta Yukarı Mısır'a gidiyorlar ve her seferinde yürekleri sızlayarak oradan ayrılıyorlardı. Belki de yeni bir göreve atanabilirdi. Prens, İskenderiye'de bir görev alabilmek için epey kulis yaptıysa da başaramadı. Geriye iki tatsız seçenek kalmıştı – ya Moskova ya da Pekin Büyükelçiliklerine gidecekti ki, canı ikisini de çekmiyordu. Sonra birden aklına geldi – neden devlet görevinden ayrılıp yeniden kendi işlerinin başına dönmesindi? Neden babasından kalan ve Nil kıyısında hiçbir işe yaramadan duran üç dört sarayla ve öteki emlakıyla uğraşmasındı? Kendileri için dayayıp döşedikleri saray, onların özlemlerini de gereksinimlerini de karşılıyordu. Fevziye öteki saraylarla oynamaya başladı – çünkü onun için mimarlık demek bir oyun, aklına esen her şeyi yapabilmek demekti, Prens de Fevziye'nin kil tuğlası ve çimentodan oluşturduğu peri masalı saraylarına bayılıyordu. Kahire gibi oynak ve kaypak bir başkentte yapılabilecek işler de Prensin aklını çeliyordu. Blöf yapmaya, kendine çok güveniyormuş gibi davranarak oyun çevirmeye büyük yeteneği olduğunu da keşfetti – ne de olsa Ortadoğu'da iş yapmak bir anlamda poker oynamaya benzer. Ayrıca, Prense çok saçma gelen protokol, kıdem gibi ıvır zıvırdan kurtulmak da büyük rahatlıktı. Örneğin, nezaket

kuralı olarak, sizden kıdemli birine, sokakta yürürken de, takside giderken de hep sağınızda yer verme zorunluluğu. Bu saçma kurala uymak için insanların veya taksilerin etrafında dönüp durmak zorunluluğu – bunu yapmazsanız konuğunuz ya buz gibi soğuk davranır, ya da diplomatik bir öfke gösterir. Vay anasını! Bütün bunlar bitmişti işte. Artık bütün gece iskambil oynayabilir, hatta canı isterse hile bile yapabilirdi. Prensin ilk sivil eylemlerinden biri, kendini çok iyi bir saray entrikacısı ve kâğıt oyuncusu sanan ama aslında yeni doğmuş bir bebek kadar saf olan Lord Galen'den (hile yaparak) büyük meblağda para kazanmak oldu.

Nedendir bilinmez, Victoria Garına girmeden önceki son birkaç kilometre neredeyse yürüme luzıyla geçildi. Bu yavaşlık, Selim'in Prensin kompartımanının yanında peronda yürüyüp onu selâmlamasını sağladı. Büyükelçilik eski günlerin hatırına ona araba göndermiş, Maslahatgüzarlık yapan Selim de mektuplarım getirmek için o arabayla gelmişti. Selim, Prensesten gelen üç kırmızı zarfı göstererek sırıttı. Sessiz, ölçülü, tilki suratlı Selim Kıptî idi ve o gizemli ırkın ya da mezhebin bütün sakınımlılığına, sağduyusuna sahipti. Çok ender gülümser, o da ancak kendisinden daha az akıllı, daha az kurnaz olanlar yenik düştükleri zaman buruk bir gülümseyiş olarak belirirdi. Ama hayran olunacak bir diplomattı. Brown's Otele giderken arabada dostça sohbet ettiler ve Prens, Selim'in öğrenmeye can attığı haberler verdi. "Cenevre'den çektiğim telgrafta – *en clair*[1] olanda değil – belirttiğim gibi, Lord Galen, Almanya'da müthiş bir sağduyusuzluk gösterdi, ama bu benim işime yaradı. En üst makamdan aldığım bilgiye göre, Almanlar daha bir süre harekete geçmeyecek. Bu barış görüşmeleri ve çözüm bulma çabaları bir süre daha böyle gidecek. Sonra..." Prens eliyle havada bir kestirip atma işareti yaptı." "İtalyanlara gelince, Arap kamuoyunu tedirgin etme korkusuyla, hiçbir şey yapmamak emri aldılar. Yapılan hazırlıklar sadece savunma amaçlı; İngilizler bile haklı olarak panik içindeler. İtalyanların oyunlarını biliyorlar." Konuşma böyle sürüp gitti. Dinlediklerinden şeytansı bir zevk

---

1. Açıkça. (Yay.)

duyan Selim, bir yandan da Hassad'ın sağduyusuna ve olayları özetleyebilme yeteneğine hayranlık duyuyordu. Adamın şu anlattıklarından en az iki şifreli telgraf çıkardı.

Uzun bir süre önce emekli olan Abdül Sami Paşa, Prensi kulübüne, öğle yemeğine çağırmıştı ve şimdi yapılacak tek şey, karısına *en clair* özel telgraf çekmek için resmi izin istemekti. Savaş durumu nedeniyle telgraf hatlarının aşırı yüklü olmasına karşın, bu sorunun çözüleceği de kuşkusuzdu. Selim, "Sadece Bakire Meryem Kilisesinin zangocunu aramadım," dedi. "Hava yağacak gibi görünüyor." Prens, Sami ile yemek yedikten sonra, zangocu kendisinin arayacağını söyledi; Selim başını önüne eğdi, cep defterini karıştırdıktan sonra, Prens için yaptığı hazırlıkların bu kadar olduğunu söyledi. "Ne kadar kalacaksınız?" diye sordu. "Sadece birkaç akşam! Sonra Provenca'a dönmem ve oradaki eşyamı Mısır'a göndermem gerek. Her şey ayarlandı. Faruk da kraliyet yatını Marsilya'ya yollayacak. Gördüğün gibi hiçbir sorun yok sevgili Selim."

İçtenlikle kucaklaştılar, ne de olsa 'Diplomatik' locasında birader değil miydiler?

Hassad'ın eşyalarını otele yerleştirdikten sonra bir taksiye atlayıp, Sami'nin Burlington Sokağındaki kulübünün kasvetli resepsiyonuna varması uzun sürmedi. Epeydir görüşmemişlerdi; yaşlı adam iyiden iyiye akpak olmuş, zayıflayıp ufalmıştı. Prens onu sevgiyle selâmlayarak, "Ekselans, pek muhteremleşmişsiniz, ben de öyle oldum." dedi. Yaşlanmanın nazik Arapça ile anlatımıydı bu. Bir süre iş konuştular; Prens Avrupa'dan getirdiği haberleri verdi, onları tartıştılar. Yaşlı adam da, İngilizlerin o yılki pamuk ürününün tamamını alacağını söyledi – böylelikle sorunlardan biri çözümlenmiş oluyordu. İhtiyar üzüntülü bir sesle "Ama, zavallı Mısır'ın böyle bölünmesi!" diye sözünü sürdürdü. "Herkes başka bir tarafı tutuyor. İngilizlerden herkes nefret ediyor, orası tamam, ama Almanları Mahir'den başka seven var mı? Faruk, İtalyanlardan yana, ama bunun tek nedeni onların bizden de zayıf olması.. Ne biçim iş!" İyi bir şarap eşliğinde ağır ağır yemeklerini yiyorlardı. Yaşlı diplomat, "Sana gelince delikanlı," dedi. "serzenişte bulunmak istemem, ama duyduğuma göre yaşantın pek... pek hareketliymiş!" Bu çok ye-

rinde bir sözcüktü. Sami, iğnelerken en uygun Arapça sözü bulmakla övünürdü. Prens, "Hareketli tanımı çok yerinde," diyerek başını öne eğdi. Sami, "Fevziye ne diyor peki?" diye sordu – ikisini de öz çocukları kadar severdi. Prens, "Fevziye aklımı başımdan alan korkunç bir şey yaptı, zaten ne olduysa ondan sonra oldu," diyerek derin derin göğüs geçirdi. Sami, "Sana ihanet mi etti?" dedi. Prens çatalın bıçağını bıraktı; yanıt vermeden önce uzun uzun düşündü. Sonra kısık, boğuk bir sesle konuştu. "Gazeteci oldu!"

Sami hemen cevap vermedi – bir acıma ve derdi paylaşma suskunluğuydu bu. Sonunda "Aman yarabbi!" dedi. "Kendi imzasıyla mı?" Prens hayır anlamına başını salladı, hiç değilse takma ad kullanıyordu. Ama bu, gerçeği değiştirmiyordu. "Ondan sonra birbirimizden koptuk, neden bilmiyorum. Cenevre'de bunun menopoz olduğunu, üç yıl kadar süreceğini, sonra geçeceğini söylediler."

Sami rahatlayarak, "O zaman iş başka," dedi. "Eğer bir hastalıksa iş değişir. Bak benim prostatım..."

Kahvelerini ve purolarını içerken de sohbet sürdü; sonunda ayrılma vakti geldi, hüzünlü bir sevecenlikle vedalaştılar – yarını belli olmayan bu dünyada kim bilir birbirlerini bir daha ne zaman göreceklerdi? Hafiften bir ilkbahar yağmuru başladı; pencereye düşen damlalarla manzara bulanıklaştı. Kapıcının çağırdığı taksi geldi, Prens şoföre Battersea'ye çekmesini söyleyerek arabaya bindi. Hava akşam çayı için pek umut vermiyordu ve Prens bir an acaba Simpsons'a gidip çayla çörek yesem mi diye duraladı. Ama sevgilisinin mektuplarını Bakire Meryem'de okumak ve bu akşam Selim'in çekeceği uzun telgrafta bunu anlatmak istiyordu. Kilise büyük bir olasılıkla kilitliydi, ama eğer şans eseri anahtar duvardaki oyukta ise... Ve oradaydı! Anahtar kilitte gıcırdayarak döndü, Prens, vernik ve hazır yer cilası kokan boş kiliseye girdi. Ayaklarının ucuna basarak yürüyordu; neden böyle yaptığını da bilmiyordu, belki de eski hayaletlerin rahatını kaçırmamak için, kimbilir? Yağmur çatıda ve nehrin suyunda çıtırdayarak yağıyordu. Rüzgâr ağaçların yapraklarını titretiyordu. Aydınlık, zar zor görmeye yetecek kadar azalmıştı. Prens, Usta'nın sandalyesine oturdu, yalnızca ka-

rısının sarsılmaz sevgisini değil, aynı zamanda aile ile ilgili haberleri – çocukların dişleri, sınavları, yerel skandalların dedikoduları gibi bilgileri içeren mektupları okumaya daldı. Nil iyice şımarmış, bir gecede beş metre birden yükselerek, Fevziye'nin 'her şeyden uzakta, rahatça oturup düşünebilmesi için' Prense yaptırdığı, ufak, altıgen kuleyi yıkmıştı. Prens, "Hey mübarek!" diye söylendi. Bu, dadısından kaptığı eski moda bir deyişti: "Hey mübarek!"

Prens, karısına onun kendine olduğu kadar sadık olduğu, ondan başkasını düşünmediği günleri pişmanlıkla düşündü. Yıllarca öyle sürmüştü. Sonra orta yaşa gelince Prens birden kuşkulara saplanmış, anlamsız korkulara kapılmıştı – iktidarsızlık, gudde rahatsızlıkları ve daha bir alay belirsiz kuşku. Ama bunları hiç kimseye ayrıntılı olarak açmayacağını hissediyordu –kendisiyle eşit toplumsal düzeyde bir psikanalist bulabilirse ne âlâ. Öyle biri nerede bulunurdu? Tam bir çıkmaza girmişti! Büyücülere bile gitmişti: tabii boşuna. Sıradan doktorlar, sıradan çareler öneriyor, sinir bozucu adları olan şuruplar yazıyorlardı. Yine de Prens bu ilaçların sonuç vermesini, bu zevkli çılgınlık döneminin sona erip yeniden rahata, huzura ermeyi umut ediyordu.

Mektupları ağır ağır okuyor, okudukça duygulanıyordu; o sırada beklenmedik birkaç güneş ışını, dışarıdaki akşamı aydınlatıverdi. Prens, yasemin kokan mektupları zarflarına koyup koşar adım yürüdü ve kilisenin kapısını açtı. Gökyüzü koca bir alev tabakasıyla kaplanmıştı! Sanki Turner'ın kendisi, onu karşılamaya, dünyanın sonu gelmeden ona son bir günbatımı armağan etmeye gelmişti. Böyle bir gurubu belki ancak yıllar sonra görebilecekti. Ağır sandalyeyi oraya taşımadı, basamaklara oturup, ufuk çizgisine inen güneşin solan ışığını içine çekti. Bu, renkli camdan yapılmış bir pencerenin ağır ağır kırılışını seyretmeye benziyordu. Ve Prens, bunun kendisi için – ikisi için özel bir armağan olduğunu hissetti. Mektupları çıkardı, eski günlerin hatırı için onları öptü. Aklına bir dize geldi: "Üzerinde güneşin hiç batmadığı İmparatorluk." Güneş şimdi İngiltere'nin üzerinde batıyordu! Ve yine aynı nedenle, kuzey yönünde bir balon yükseliyordu – nehrin üzerinde yükselen ağır, hantal, yağlı bir

balon. Ne saçmalık! Gerçek İmparatorluk, insan imgeleminin önceliğindeydi ve o imge öteki imparatorluk türlerinin hepsinden uzun ömürlü olmalıydı; ya da Prens öyle olması gerektiğine inanıyordu. Güneş batıyor, balon yükseliyordu. Artık otele dönmesi, hafta sonuyla ilgili planlarını yapması gerekliydi. Anahtarı büyük bir saygıyla duvardaki oyuğa yerleştirdi ve köprüye yürüdü.

Otele gidince, Sami'nin uşağıyla bir şişe ilaç gönderdiğini gördü – Sami kartvizitine 'durumunuz için' diye yazmıştı. İlacın ürkütücü bir Arapça adı ve şerbet gibi tatlı bir tadı vardı, Kahire'nin standart iktidarsızlık ilacı. Bir doz yeterliydi. Prens kalanını musluğa boşalttı. O gece bir süre parkta yürüdükten sonra taksiye binip çevreyi şöyle bir görmek için Piccadilly'ye, Oxford Caddesine, Saraya gitti. Kimbilir buraları bir daha ne zaman görebilecekti? Karısına yazdığı uzun telgraf, Selim'in söz verdiği gibi, tam zamanında çekildi.

SEKİZ

LORD GALEN VEDA EDİYOR

Lord Galen, Provence'a gelir gelmez, kendine özgü tavrıyla herkesi yemeğe çağırdı – tıpkı bir iflas ilanı için yapılan komite toplantısı gibi. Bu davranışı pek hoştu; iyi yürekliliğini ve saflığını gösteriyordu. Duyduğu utancı gizlemeye kalkışmadı; yaz olduğu için içinde tozlanmış, ama kuruyup dağılmamış bir sepet mavi lavantadan başka bir şey olmayan şöminenin önünde durdu; Felix, Constance, Blanford ve üniformasına taktığı adla 'kahramanlık takımı'nı giymiş olan Sam odaya girerlerken Galen gözlerinden yanağına süzülen yaşları silmek gereğini duymadı. Yaşlı adam iki elini birden onlara uzattı; yaptığı aptalca gafın acısını dindirmek için ellerine sıkı sıkıya sarılmalarını bekleyen bir hali vardı. Blanford, kendilerinden dostluk uman bu sessiz çağrı karşısında çok duygulandı ve Galen'e yakınlık duydu. Max, sempatisini gürültülü bir şekilde gösterip mor burnunu çekerek içkileri hazırladı – zevkli bir iş arkadaşının armağanı olan antika kristal içki sürahisindeki viskiyi kadehlere boşalttı. Prens daha gelmemişti. Galen, onun yemekte o ürkütücü kıkırdayışıyla gülmemesine dua ediyordu.

Galen, dramatik bir tavıra bürünmeden, alçakgönüllülük içinde "Düştüğüm yanılgıyı sizlere anlatmama gerek yok," dedi, "nasıl olsa biliyorsunuz! Prensle ben tam zamanında kaçtık. Bir servet kaybettim ve halkıma ihanet ettim. Artık Manchester'da kimse yüzüme bakmaz."

Aslında yemek daveti için Constance'a gönderdiği yazıda, onları bu açıklamaya hazırlamıştı. Söylenecek hiçbir şey yoktu; Galen o anda herkesin sempatisini topladı.

Galen içini çekerek döndü, kadehini şöminenin rafına bıraktı; külçe gibi yatan yaşlı kedisi Wombat hafiften hırıldadı. Bu ses Galen'e Prensin kıkırdamasını anımsattı, kaşlarını çattı. "Tam bir felâket oldu ve bütün hata bende," diye itiraf etti. "Tam anlamıyla bozguna uğradım. Evet, bozguna uğradım!" Bir an başını önüne eğdi ve ölümüne yakın ibiği öne düşen yaşlı bir horoza benzedi.

Konuklar, gençliklerinden gelen bir duyarlılıkla dostluklarını, üzüntülerini ve sevecenliklerini göstermek için kadehlerini Galen'in onuruna kaldırdılar; tam o sırada, pırıl pırıl kakmalı süslemeleri, pantomim geleneğine uygun abartılı adımlarla koşan atları ile Prensin arabası evin önüne yanaştı. Blanford'un buna benzer gördüğü en son şey, Old Vic tiyatrosunda, Cinderella'nın balkabağından dönüşmüş arabasıydı. Quatrefages da ufak tefek Prens'le birlikteydi. Prensle sıkı fıkı olmuştu, Prens de bu yakınlığı, konuşurken kolunu onun omzuna atarak gösteriyordu. (Quatrefages o akşam Blanford'a "*Il est redoutable, le Prince, il connaît tous les bordels de la région*"[1] diye anlattı.) Bu hiç de şaşırtıcı değildi; çünkü Prens, işini bilen bir Mısırlı olarak, şehre geldiği ilk hafta içinde Polis Müdürünü aramış, arabasıyla gezintiye çağırmıştı. Onun bu konudaki bilgisi (Qatrefages'in sınırlı bilgisine oranla) ansiklopedik değil, tümüyle gözleme dayanan bilgiydi. Lord Galen ise, Prensin mavi kanına büyük saygı duymakla birlikte, bu saraylı çapkının serüvenlerini paylaşmayı kesinlikle yadsıyordu. Başını halden anlar bir tavırla sallayarak, "O istediği gibi cümbüş yapsın, ama benim sekiz saat uyumam gerek!" derdi. Prens de bu konuda ısrar etmezdi, çünkü eski toprak centilmenlere özgü bir nezaketi vardı. Prens, diplomatik ayrıcalığının yanı sıra, telefon edip otelde ziyaretine gelecek kadar kendisine yakın olan Polis Müdürünün saygı ve sevgisini de kazanmış olduğu için, rahatça keyif yapıyordu. Ancak, bu arada Prens, Lord Galen'e pek de güvenilir görünmeyen bir alay yeni ahbap edinmişti. Bir centilmenin *milieu*'ye ait olduğunu belirleyen tanımlanamaz bir nitelik vardır. Bu, o kişinin benliğinden fışkıran bir niteliktir – büyük bir bankerin, bir köşede tozlar arasında unutulup gidecek ulusal bir proje sahibinin, ya da uluslararası bir suçlunun, bir diplomatın, bir papanın kişiliğinden gelen ağır, oturaklı bir hava. Oysa Prensin oteli, onunla saatlerce odasına kapanıp iş ya da (kimbilir?) yeni tadılacak zevkleri konuşan felâket tellalı kılıklı insanlarla doluydu. Prensin kadife kaplı suitinde her zaman gizemli, ağır bir hava vardı. Telefon durmak bilmiyordu. Bu kara

---

1. Prensten korkulur, yörenin bütün genelevlerini bilir. (Yay.)

saçlı, kara sakallı adamlar gülümseyip duruyorlardı, ama gülümseyişleri sevecenlik taşımıyor, bir tabutun üzerine örtülen örtüye benziyordu.

Galen şaşkınlık içinde, "Bu yeni insanlar da nereden çıktı," dedi. "Prense soruyorum, ama sadece ortaklarım diye geçiştiriyor." Prensin bu ayrımcı tavrına biraz alınıyor, biraz da kendi arkasından kazançlı bir iş çevriliyor olmasından kuşkulanıyordu. Her neyse, artık bunlara üzülmenin sırası değildi; Galen, genel savaş durumunu da göz önüne alarak, yapılacak en iyi şeyin eve dönmek ve eleştirilere göğüs germek olduğuna karar verdi. Belki de yaptıklarından herkesin haberi yoktu ve bu korkunç hata örtbas edilebilirdi. Ama Galen'in üzüntüsü dinmiyor, geceleri gözüne uyku girmiyor, kara kara düşünüyor, barışın giderek koyulaşan, çevrelerini saran alacakaranlığında, kayıp kızının acısını yeniden duyuyordu. Şimdiye kadar yaptığı masraflı araştırmalar hiçbir somut sonuç vermemişti; Quatrefages zaman zaman sonuca çok yaklaştıklarını belirtiyorsa da henüz ortada bir şey yoktu. Quatrefages'ın umutlandırıcı haberleri yalnızca bu konuyu değil, daha da çetrefil olan Kudüs Şövalyeleri hazinesini de kapsıyordu. O ağız sulandıran proje, entelektüel yatırımlarında Galen kadar romantik olmayan Nazilerin dikkatini çekecekti.

Ama henüz bütün bunlar geleceğin kuytularında saklıydı; bu gecenin ise bir veda burukluğunu da içeren sessiz, sakin bir havası vardı. Galen, onları bu bölgede gerçekleştirilebilecek en kusursuz ziyafetlerden birinde ağırladı; Tu Duc'tan gelen amatör gurmeler de bu yemeklerin hakkını verdiler. Ama, yaşlı adam, "Öbür gün Londra'ya dönmeye karar verdim," diye söze başlayınca hepsi üzüldü. "İşler günden güne kötüye gidiyor ve eğer ok yaydan çıkar da İngiltere kendisini savaşın içinde bulursa, görevimin başında olmam gerektiğini hissediyorum." Galen'in yurtsever bir dürtüyle karar verdiği doğruydu; ancak bu kararda, yatırımlarının başında olmanın daha akıllıca olduğu düşüncesi de gizliydi. (Prensin Quatrefages'a söylediğine göre, Galen aslında Londra'ya değil, Cenevre'ye gidecekti.) Galen'in sır saklamayı seven bir yapısı vardı, dedikodudan hoşlanmazdı. Ama Koca Ülke için beslediği sıcak duyguların coşup kabardığı-

nı hissediyordu. Bu gece de çok insancıl bir sıcaklıkta, farazî savaştan sonra olabilecekleri anlattı – farazî diyoruz, çünkü o anda bile savaş fikri öylesine akıl almaz bir çılgınlık olarak görülüyordu ki, insanlar son dakikada bir uzlaşmaya varılacağını ya da olayların gidişatını değiştirecek bir suikast olasılığını düşünüyorlardı. Yaşlı adam, bu duyguların daha önce de dile getirildiğinden habersizmiş gibi bir tavırla, "Daha köklü bir adalete ve daha büyük bir fırsat eşitliğine doğru emin adımlarla ilerlemeliyiz," dedi. Kendi saf ve hesapsız inancını onlara aktardı. Böyle anlarda, göğsü idealizm ve duyarlılıkla kabarıyordu. Bu duygularını tüm dünyaya sunmak istiyordu. Tabii bütün bunlar, yemekten sonra konyakları ile purolarını içerken konuşuldu.

Prens de hüzünlü ve içine kapanmış durumdaydı... Ayrılıklardan hoşlanmazdı ve artık havada ayrılıkların kokusu vardı – hem de yeni ortaklarıyla çok parlak bir takım girişim fırsatları yakaladığı tam şu sırada. Galen bu konuda onun ağzını ilk yokladığında, Prens onu boşuna telaşlandırmamak için lafı geçiştirdi. Bu biraz da, yeni arkadaşlarını tümüyle kendine hasretmek isteğinden kaynaklanıyordu. Prens, Mısır polisini eğitmek üzere çok iyi bir maaşla Kahire'de iş teklif edilmiş olan Jandarma komutanının önüne serdiği polis kayıtlarında, bu adamların portrelerini uzun uzun incelemişti. Durum çok uygundu, çok iyi fırsatlar vaat ediyordu – ama bu kahrolası savaş onun girişimini mahvedebilirdi; Fransa'nın özgürlüğünü koruyabileceğinden bir emin olabilseydi... Prens yeni arkadaşlarının resimlerinden oluşan portreler galerisini gözünün önüne getirdi: Pontia, Merlib, Zogheb, Akkad... O çıkık çeneler, o mürekkepbalığı bakışlar, o kabarık perçemler, o gergedan burunlar! Harikaydı! Yine de önemli din adamlarına benziyorlardı, sanki siviller giyinmiş birer Papaydı hepsi de. Prens, onların bu görüntülerini, hayalî kedileri okşarcasına hayalinde okşadı. Belki de Galen'e biraz takılabilirdi. Her zamanki gibi kuru kuru kıkırdayarak güldü, bu sesi duyan evsahibi acıyla irkildi. "Yeni ortaklarımı mı soruyorsun? Onların piskopos, rahip, vaiz – yani din adamı olduklarını söylersem şaşırır mısın?" Galen gerçekten afalladı ve Prens bir kez daha kıkırdadı, ama bu sefer kıkırdamayı dize

inen *bir* şaplak ve ardından tavana *bakılarak atılan* kısa *bir kahkaha* izledi. Prens bu haliyle su içen bir civcive benziyordu. Prensin sırdaşı olan Quatrefages da güldü, ama onun kahkahası Prensinki kadar incitici bir alay taşımıyordu. Bu arada Galen kendisiyle dalga geçildiğini anladı. Hafif öfkeli, hafif alıngan bir sesle "Ya öyle mi?" dedi.

Prens, "Neredeyse gülmekten boğulacaktım," dedi. "Arada *bir böyle kıkırdamamı hoşgör. O adamların hepsi anlı, şanlı birer suçlu.*"

Galen hayretle "Suçlu mu?" diye sordu. "Suçlularla mı ortaklık yapıyorsun?"

Prens, "Ne yazık ki hayır," dedi. "*Keşke* öyle olsaydı, çünkü bu adamlar çok işe yarardı. Ama bugünkü durum, Mısır parasını onların projeleri için riske atmama elverişli değil. Bu kahrolası savaş..." Bütün konuşmalar aynı noktaya, savaş durumu duvarına gelip dayanıyor gibiydi. Prens Fransa'daki uygulamayı anlatarak, azılı haydutların taşradaki üç büyük şehirden birine, Toulouse, Nîmes veya Avignon'a bir tür sürgüne gönderildiklerini söyledi. Paris'e dönmeleri yasaktı. Ama bu şehirlerde diledikleri gibi yaşayabilirlerdi. Prens, bu üç şehirden birinin Avignon olmasını büyük şans olarak olarak yorumluyordu. Böylece tam aradığı tipte insanlarla tanışma fırsatını elde etmişti ve eğer olaylar bu şekilde gelişmemiş olsa, Prens temsilcisi olduğu bazı Mısır şirketleri adına birtakım yeni projelere girmiş olacaktı. Galen bunları gözleri şaşkınlıktan uğramış bir halde dinledi.

Prens yarattığı bu teatral atmosferin keyfiyle, İngilizcesini bir kuyumcu titizliğiyle süsleyerek sözünü sürdürdü: "Çok iyi yetişmiş olmalarına karşın, yine de içlerinden, rakiplerine *ölüm* cezası vermeyi düşünmeyecek bir iki kişi çıkabilir!" Prens bir an durduktan sonra devam etti: "Bunlar, rakiplerini bayıltıncaya kadar sopaladıktan sonra ortaçağdan kalma *oubliette*'lerden[1] Rhône'a atarlar!" Prens, sanki nehir ceset doluymuş gibi bir tavırla konuşuyordu. Lord Galen, onun bu keyifli halini hayret ve dehşetle karşılayarak, "Aman yarabbi!" dedi. "Bu nasıl bir düşünce!" Bu uygulama, çalışma yöntemlerine yepyeni

1. Oubliette: Mazgal deliği (Çev.)

bir boyut getiriyordu.

Konuşma buna benzer nüktelerle biraz daha sürdü; ama doğrusu istenirse, Blanford, davetin ruhsuzlaştığını, yaklaşan savaşın ve ayrılıkların etkisiyle beli kırılmışcasına canlılığını yitirdiğini hissediyordu. Dışarıda ay yükselmişti, bağlar kıpırtısız uzanıyor, yüklü salkımların saplarını oynatacak en ufak bir esinti duyulmuyordu. Galen ertesi hafta bürosunu kapatıp Londra'ya nakletmesi gerektiğini söyleyince Quatrafages çok üzüldü. "Bu kadar çabuk mu?" diye sordu. Galen kararlı bir tavırla başını salladı. "Biliyorum, bu çok zor, ama içimden bir ses, taşınma zamanının geldiğini söylüyor."

Evet, taşınma vakti gerçekten gelmişti ve önsezisi Galen'i bu kez yanıltmamıştı. Havaların gidişi rekor bir bağbozumunu müjdeliyordu – şarap rekoltesi tahminlerinin böylesine iyimser oluşu, olayların gelişimiyle alay eder gibiydi! Prens, "Tabii, istesem bağbozumu sonuna kadar kalabilirim," dedi. "*Après tout*[1] Mısır tarafsız olacağı için, canımın istediğini yapabilirim. Ama korkarım ki, ben de gitmek zorundayım. Yaz ilelebet beni bekleyemez." Prens, çevrelerindeki yamaçlarda ve teraslarda gururla boy atan genç bağları ve onlardan hiç de geri kalmayan, Rhône'un iki yakasındaki binlerce kilometrekarelik eski bağların altın renkli üzümlerini adeta şehvetle düşünüyordu. Bunları düşünmek bile ağzını sulandırıyordu. Prens birden ağustosböceği gibi şenleniverdi. "Gerçekten eve, ülkenize dönmek zorunda mısınız?" diye sordu; Galen de gitmek zorunda olduğunu yineledi. Prens ellerini havaya açarak, "İyi diyelim, iyi olsun, amin," diye konuyu Tanrıya, her şeye karar verecek olan Kadir-i Mutlak'a havale etti.

Lord Galen, cebinden kırmızı kaplı, karınca duası gibi küçücük harflerle yazılmış defterini çıkartarak, "Hiçbir şeyi atlamamam gerek," dedi. Buradan gitmeden önce Montfavet'ye inip Imho'la son bir kez daha oyun oynamalıyım. İki aydır uğramıyorum, adamcağız çevresi deliler ve deli doktorlarıyla kuşatılmış Montfavet'de kendini çok yalnız hissediyordur. Trenlerle oynamaya bayılır." Trenler – yetkililer, bu oyuncak treni tımar-

---

1. Nedeolsa. (Yay.)

hane bahçesinin bir ucuna kurması için Imhof'a izin vermişlerdi. Blanford, bu talihsiz eski ortağını ziyarete giden Galen'e bir kez eşlik etmişti. Galen, "Senin insana huzur veren bir tavrın var. Az konuşuyorsun, ama konuştuğun zaman bir devlet okulu öğretmeni edasıyla konuşuyorsun. Imhof'un hoşuna gider bu," diyerek onu da yanında götürmesinin nedenini açıklamıştı.

Bütün bunların aynı düşünce dizgesinin parçalarıymış gibi peş peşe söylenmesi, Galen'in tutarsız yapısına çok uygundu; Blanford, onun gözünde hiçbir şeyin olağandışı olmadığını düşündü – her şeyin birbirinden kopuk olarak bir arada bulunması, Galen'in saf beyninin rengini ve havasını yansıtıyordu. Montvafet'ye inen yeşilliklerde yol alırken, yaşlı adam sözünü sürdürdü: "İnsan dışkısını karnındaki bir yarıktan lastik torbaya boşaltmak zorunda kalmak, korkunç bir şey olmalı. Oysa Imhof bunu dert etmezmiş gibi görünüyor, neşesi yerinde. Eskiden çok zor günler geçirdi bu Imhof." Galen, ortağının aklını yavaş yavaş yitirişini pek cicili bicili terimlerle anlatmaya koyuldu. Bu terimler Blanford'u şaşırttı ve acaba üstü örtülü bir espri mi yapıyor diye merakla Galen'e baktı. Oysa, Galen ciddiydi. Şaka yaptığı yoktu. Imhof'un ilk çıldırma belirtilerini anlatıyordu: "Dükkânlara girip her şeyin fiyatını soruyordu. Sonra da bir kahkaha atıp çıkıyordu. İnsanlar şaşırıyorlar, irkiliyorlardı."

Imhof, buruşuk siyah elbisesi ve ağır, ucuz köstekiyle bir bostancıyaya da istasyon şefine benzeyen iri kıyım, kızıl saçlı biriydi. Saçı sakalı uzamıştı ve pis pis kokuyordu. Lord Galen'i tanıdığını belirten hiçbir harekette bulunmadığı gibi, öyle boş boş bakmaya da devam etti. Oyuncak tren, büyük istasyonları, bir sürü lokomotifi ve vagonlarıyla gerçekten görülmeye değerdi. Ama bir kişinin tek başına oynayamayacağı kadar büyüktü; Lord Galen, makaslarla ustaca oynamaya, kömür ve yolcu vagonlarını işletmeye başlayınca, Imhof sevinçle gülümsedi. Dünyayı unutmuş iki çocuk gibi, çok iyi anlaşan iki arkadaş gibi oturup oyuna daldıktan sonra, arada bir keyifle sesler çıkarmanın dışında hemen hiç konuşmadılar. Diz üstü çökmüşler, ekspresleri farklı yönlere gönderiyorlardı. Sözcüklere gerek yoktu, tren

hattı uzmanların elindeydi artık. Blanford kendini çok yalnız hissetti. Bir süre bankta oturduktan sonra, hastaneye adını veren o eşsiz gül bahçelerinde yürüyüşe çıktı. Bahçenin kuytu bir köşesinde, çiçeklerin arasından uzun, biçimli elleri olan, ince uzun bir kızın çıktığını gördü. Kız, dar omuzlarındaki şala sıkıca sarınarak ona doğru yürüdü. Dalgalı, siyah saçları, güzel, ama fazlasıyla zayıf yüzünü çerçeveliyordu. Pabuçları çok yüksek topukluydu. Gülümseyerek yaklaştı ve "Demek döndün?" dedi. "Hindistan nasıldı? Öğrenmeye can atıyorum. Ne kadar sakindi? Son zamanlarda, geceleri Piers'in bitişik odada yürüdüğünü duyar gibi oluyorum, koşup gidiyorum, ama hiç göremiyorum. Ona Hindistan'da rastladın mı? Manolya kokuları hâlâ beni anımsıyor mu?" Blanford nasıl karşılık vereceğini bilemedi. Kızın hastalardan biri olduğu kesindi, ama konuşması öylesine tutarlı ve solgun güzelliği öylesine çarpıcıydı ki.

Bir an sessizce bakıştılar. Blanford, bu tuhaf duruma uygun bir sözcük ya da bir cümle arıyordu. Kız, ona sevgi dolu bir dostlukla gülümsüyordu; elini Blanford'un dirseğine koyarak, "Tabii gördün. Orada onunla karşılaştın," dedi. Blanford evet gibilerden başını salladı; o anda böyle yapmak, en uygun davranış gibi görünüyordu. Birkaç adım yürüdüler, çiçek tarhının arkasında, eski moda lüks anlayışla döşenmiş bir odaya açılan camlı kapılar göründü. Duvarda bir goblen işleme, köşede kuyruklu piyano vardı. Terastaki çiçek vazosu ve yanında duran makas, Blanford'a çakıllar üzerindeki ayak sesini duyuncaya kadar kızın ne yapmakta olduğunu gösteriyordu. Kız yine, "Hep biliyordum zaten," dedi. "Onun, Piers'in yanından geleceğini biliyordum." O sırada başlarının hemen üzerinden bir kuş sürüsü geçti, kanatlarının sesi kızı ürküttü. Kızın yüzü birden bulutlandı, gözleri irileşti ve korkuyla parladı. Blanford onu yatıştırma çabasıyla, "Sadece kuşlar," dedi, ama kız ona ters ters bakarak sert bir sesle, "*Sadece* kuşlar mı? Sen ne diyorsun?" deyip şalına sarındı, terasa ve camlı kapıya doğru hızla yürüdü. Blanford kapının kapandığını duyuncaya kadar kıpırdamadan bekledi. Sonra iki ihtiyarın maymunlar gibi yerde sıçrayarak ustalık ve keyifle trencilik oynadıkları yere yürüdü düşünceliydi.

Galen'in kendini toplaması saatler sürdü ve sonunda eksik-

siz bir mutluluk uykusundan uyanırcasına toparlandı, Imhof'a veda etti. Imhof anlamsız, duygusuz bakışlarla onun uzaklaşmasını seyrettikten sonra yeniden trenlerine eğildi. Devlet okulu öğretmeni şivesinden hiç söz edilmedi. Zaten o şekilde konuşmaya da fırsat olmamıştı, iki tren aşığı oyuna öylesine dalmışlar, öylesine sessiz bir uyum içinde oynamaya koyulmuşlardı ki, konuşmaya gerek kalmamıştı. Yolda Galen derin derin içini çekerek, "Zavallı Imhof," dedi. "Hiç aklımdan çıkmıyor. Bir büyük hesap hatası yaptı ve bu onun aklına mâl oldu. Korkunç bir şok! Anlatayım ister misin? İngiltere'de müthiş su sıkıntısı vardı, tam bir rezaletti. Gazeteler bunu dillerine doladılar, Hükümet de halktan olabildiğince su tasarrufu yapmasını istedi. Sonra basın, İngilizlerin banyo alışkanlığının buna neden olduğunu yazdı ve boşuna harcanan milyonlarca ton suyla ilgili istatistikler verdı. İşte o zaman o bide'leri alma fikri Imhof'un aklına geldi –yüz binlerce bide. Eğer İngilizler bide kullanmayı benimserlerse, haftada bir yıkanmak yeterli olur diyordu. Sudan büyük tasarruf edilecekti. Şimdi ayrıntıları unuttum, ama bir yandan bu fikrini reklâm edip yaymak için, öte yandan fazla sipariş olur da malyetiştiremezse diye bulduğu bütün bide'leri satın almak için milyonlar harcadı. Kıyı boyundaki bütün depolarda Manş'ın karşı yakasını istila etmek üzere bekleyen muazzam bir yatırım!" Galen hüzünlü hüzünlü güldü. "Hâlâ orada duruyorlar. Imhof, başarılması en zor işlerden birinin, ulusal bir alışkanlığı değiştirmek olduğunu kavrayamadı. Bide'ler ha!"

O günü anımsayan Blanford, Imhof'u ve bidelerini düşünürken, yaşlı adam purosunun ucunu özenle kesti, kibritini yaktı. Sandalyesinde arkasına yaslanmış oturuyor, çevresindekilere gülümsüyordu; içtenlikle itiraf ederek suçundan arınmış ve hâlâ üzgün olmakla birlikte huzura kavuşmuştu. Constance ile Sam pek az konuşuyorlardı; belki birbirleriyle ilgilenmekten öbür konuşmalar dikkatlerini çekmiyordu. Üstelik Constance, kendini bile şaşırtan bir bezginlik ve umursamazlık içindeydi. Vezüv ya da Etna gibi bir yanardağın yamaçlarında yaşayan ve kimbilir ne zaman, ama günün birinde mutlaka, tanıdıkları dünyanın düşleyemeyecekleri güçler yüzünden darmadağın olacağını bilen insanlara benziyorlardı. Yine de otomatlar gibi gün-

delik yaşamı sürdürüyor; Gotlar'ın, uygar dünyanın surlarını çoktan kemirmeye başladıkları Roma'nın gümüş çağındaki insanlar gibi toplumsal ilişkilere devam ediyorlardı. Lord Galen, Constance'daki bu kayıtsızlığı sezmişçesine elini okşadı ve içini çekerek, "Bu böyle giderse," diye söze başladı; herkes de onun neyi kastettiğini anladı, "paranın değeri kalmayacak." Galen bakışlarını masanın çevresinde oturan konuklarında gezdirdi. "Bu çok acı. Para bize ne hoşluklar yaşattı. Ne keyifler verdi. Gerçekten, paranın insana esin kaynağı olan bir niteliği var." Esin kaynağı sözü biraz tuhaf bir seçim olmakla birlikte, herkes onun ne demek istediğini anladı. Zavallı Felix, parmaklarını rugan pabuçlarının içinde kımıldatarak, para diye düşündü. Şehirdeki o tek başına yürüyüşleri yüzünden parmaklarına kramp giriyordu. Para – ah eline biraz geçebilseydi. Blanford da hafiften paniğe kapıldı. "Herhalde bütün yatırımlar batar." dedi. Prens başını salladı. "Yatırımına bağlı," diye karşılık verdi. "Bazısı batar. Ama eğer elinde silâhlanma tahvilleri varsa..." Lord Galen, Max'a eski gramofonu kurup, bütün ziyafetlerinin kapanış parçası olan geleneksel *Şen Dul* valsini koymasını söyledi. Sessiz terasa çıktılar, içki, meyve suları ve Sam'ın piposu için tütün ikramı yapıldı. Bütün gece Livia'dan hiç söz edilmemiş olması çok garipti, Blanford onun hakkında birşeyler bilip bilmediklerini merak etti – öyle ya, belki de nezaketen o konuyu açmıyorlardı. Ama öte yandan Hilary'den de söz eden çıkmamıştı. Mehtap kadehlerine yansıyordu. Rüzgâr yoktu, ama tepelerin ardından uzaklardaki bir bombardmanı andıran gökgürültüleri geliyordu. Bu, hasat zamanını ve sonbaharı karşılayan geleneksel yaz yağmurlarının habercisiydi. Prens, Blanford'a Mısır'a gitmek isteyip istemediğini sordu. "Eğer gelecek olursan, özel sekreterim olarak benimle çalışırsan memnun olurum. Sarayda kalırsın, kaymak tabakayla tanışırsın. Mısır çok güzel bir yerdir."

Bu öneri şaşırtıcı ve çarpıcıydı; delikanlının hevesini gıdıkladı. Blanford, yine de düşünmek için zaman istedi. Çünkü bir prensin sekreteri olmak gibi heyecanlı ve renkli bir mesleği hakkınca gerçekleştirebilmek için, özel işlerini bir düzene sokmak gereğini duyuyordu.

Prens, bu kez yanındaki Felix Chatto'ya döndü. Kolkola girerek terasta ve çimenlerin üzerinde bir aşağı bir yukarı yürümeye başladılar. Felix, kendisine, çok önemli devlet sırlarını bilen üst düzey bir diplomat gibi davranılmasından çok gurur duydu. Prens, siyasal ve askeri gelişmeler konusunda bilgi verdi ve kendisine yaraşır bir alçakgönüllülükle bu bilgileri değerlendirip yorum yapmasını rica ederek dikkatle dinlemeye başladı. Felix, bu fırsattan yararlanarak, diplomatların ve büyük yazarların ustası oldukları o kılıç sırtı dengeyi kollayarak konuşma becerisi gösterdi. Bu denge, 'Eğer, Takdirde, Ancak' sözcükleri üzerine kuruluydu. Prens, Felix'in yaptığı yoruma içtenlikle teşekkür etti. "Birkaç gün içinde ufak bir *cümbüş* düzenleyeceğim. Lord Galen gittikten sonra. Sana davetiye göndermezsem, sakın alınma cancağızım. Biraz coşkun, taşkın bir alem olacak; oysa sen, güzel ama biraz da fesat yuvası olan bu şehirde meslek itibarını kollamak zorundasın. Lütfen alınma. Arkadaşım Quatrefages ile konuşunca her şeyi anlarsın." Felix'in Quatrefages'dan bilgi almasına hiç gerek yoktu; bu küçük cümbüşte neler olacağını pekâlâ kestirebiliyordu. Ufak tefek Prens, "Yeni arkadaşlarıma olan sosyal yaşantı borçlarını ödemem gerek," deyince, suratları timsahlara ve karınca yiyenlere ve maymunlara benzeyen, hep koyu renk giysiler giyip alacalı kravatlar takan, parmaklarındaki yüzüklerin arasından kara kıllar fışkıran o adamlar konsolosun gözleri önüne geldi. Ciddi bir tavırla cevap verdi: "Tabii anlarım; ayrıca bunu açıklamak zahmetine girmekle de bana lütufta bulunuyorsunuz efendim." Prens, Blanford'un kolunu dostça sıkarak her zamanki gibi kıkırdadı.

Bezginlik ve yitiklik duygusuna kapılan konuklar, o akşam erken sayılacak bir saatte dağıldılar. Lord Galen, bunun belki de masasının çevresindeki son buluşma olduğunu hissettiği için, bir tür veda töreni gerçekleştirdi. Kadehlerini Prens'e ve Mısır'a kaldırmalarını önerdi, herkes bu öneriye seve seve katılırken, Prens de hiç beklenmedik şekilde duygulandı. O da buna karşılık olarak, kadehini Majesteleri İngiltere Kralının onuruna ve sağlığına kaldırdı. Bu sözleri ayağa kalkarak, içtenlikle ve heyecanla dile getirdi. Sarayda çok iyi karşılanmıştı; bu ona çok doğal gelmiş ve fazla etkilememişti. Üstelik, Kraliyet ailesi-

nin genç üyelerinden bir hanım da kendisinin gönüllü rehberi ve esin perisi olmuştu. Chatto'ya anlattığına göre, Prensin İngiltere'de en beğendiği özellik, insanın gazetelerin diline düşmeden her istediğini yapabilmesiydi. İnsan kendini güvende hissediyordu; oysa Mısır'daki o bozguncu sosyalist ve komünist gazeteler hep skandal peşindeydiler. "Üst tabakanın şöyle gönlünce alem yapmasını çekemiyorlar. Bu Marksistler neden böyle oyunbozan oluyor? Bunu bir türlü anlayamamışımdır; hele Engels'in ahlâk anlayışını, yaptığı şeyleri düşününce Marksistlerin davranışına anlam vermek büsbütün zorlaşıyor."

Gözleri dolu dolu olmuş Max'ın kullandığı otomobil geldi ve herkes ayrılık acısıyla içi sızlayarak Prensle vedalaştı. Bir daha ne zaman karşılaşacaklardı? Bunu kimse kestiremez, kimse söyleyemezdi.

Tu Duc'tan gelenler, Lord Galen'in köhne otomobilinde Max'la yola çıktılar; Quatrefages ile Felix ise, şehre gidecekleri ve yolları aynı olduğu için Prensin arabasına davet edildiler. Yolculuk dostça, anlayışlı bir suskunluk içinde geçti; Prens yolun büyük bölümünü gümüş bir kürdanla ve büyük bir zarafetle dişlerini karıştırarak geçirdi. Atların toynak sesi kaldırım taşlarına çarparak değişip de, yolun sonuna yaklaştıkları belli oluncaya kadar Prens yapacağı cümbüşten söz etmedi. Sonra Quatrefages'a döndü, "Sözünü ettiğim o ufak cümbüş, hafta sonunda, Lord Galen buradan gittikten sonra olacak," dedi. Quatrefages bu konuda bir hizmette bulunup bulunamayacağını sordu ve bütün hazırlıkların resmi düzeyde yürütüldüğü yanıtını aldı. "Böylesi çok daha güvenli. Ama huzurunuzla bize onur vereceğinizi umarım. Hepimizi düşünmekten ve planlamaktan alıkoyan bu savaş belirsizliği ortamında, bu olay unutulmaz bir şey olacak sanıyorum. Abidin Sarayından boyuna telefon ediyorlar, söylentileri aktarıyorlar, kaygılarını belirtiyorlar ve kesinlikle geri dönmem gerektiğini söylüyorlar. Sarayın yatı, Marsilya'da istim üstünde beni bekliyor. Ama bence henüz zamanımız var, erkenden telâşa düşmek gereksiz."

Öteki gruptakiler, Tubaine'de inip, çınar ve ıhlamurların arasında uzanan caddelerde, ayışığında yürümek istediler. Ve değişiklik olsun diye hiç konuşmadan yürüdüler. Bu bir keder

sessizliği değil, daha çok geleceğin dünyasını bir eriyik içinde olduğu gibi tutan bir sessizlikti, tıpkı orkestranın ilk nağmesini bekleyenlerin sessizliğiydi. Constance küçük parmaklarını yanındakilerin parmaklarına dolayarak başını kaldırdı, ayı seyrederek yürümeye koyuldu. Yolda, ağaçların arasından ateşböceği gibi görünen bir bisiklet ışığı yaklaştı, yaklaştı, yanlarına gelip durdu. Bu, Tubain posta müdürünün oğluydu. Gece gelen bir telgrafı götürmek için eve gitmiş, ama kimseyi bulamamıştı. Telgraf Sam'a gelmişti ve neden söz ettiğini hepsi biliyordu. Hangi tarihte kıtasında bulunması gerektiğini bildiriyor olmalıydı. Sam, telgrafı açmadan önce çocuğa bahşiş verdi, iyi geceler diledi. Blanford kibritini çaktı, kibrit alevinin titrek, sarı ışığı telgrafı okumaya yeterliydi. Sam içini çekti. "Pazar günü gidiyorum," dedi. Sesindeki kıvancın nedeni ortadaydı. Kesinlikle bilmek, ikircikli yaşamaktan daha iyiydi – insan hiç değilse ne yapacağını bilirdi. Evet, durumun kesinlik kazanması, hepsinde geleceğe daha bir hazırlıklı oldukları duygusunu uyandırdı. Ayrılmadan önce birlikte geçirecekleri birkaç günleri daha vardı. Constance, Cenevre'ye işinin başına gidecekti – Sam'ı Paris'te bırakacaktı. Blanford, bir süre daha (o sırada garajda onarım ve bakım görmekte olan) arabasıyla buralarda kalacak, neler olacağına bakıp ona göre karar verecekti. O güne dek, kendini hiç böylesine bir işe yaramaz, ne yapacağını, nereye yöneleceğini kestiremez durumda hissetmemişti. Mısır projesi çok akıl çelici, çok heyecan vericiydi; ama savaş da aynı ölçüde heyecan verici olamaz mıydı? Blanford askere çağırılacağını varsayıyordu ve savaşa karşı olduğu gerekçesiyle askere gitmeyi reddedemeyeceği için de çok yakında Sam gibi üniformayı sırtına geçireceğini düşünüyordu.

Bahçede, tepeleri karla kaplı mantar meşelerinin altından tek sıra halinde yürüdüler, büyük kapının kilidini çevirip gıcırdatarak açtılar. Karanlıkta, evin bildik kokusu onları karşıladı; bu, uzun süre yenmemiş yemeklerin, otların, bahçeden toplanmış çiçeklerin, örümcek ağlarının ve sönmüş mumların kokusuydu. Birşeyler içmeden yatmak olmaz diye düşündüler. Mutfaktaki gaz lâmbasını yaktılar, çay için bir el iskambil oynamak için lâmbanın yumuşak, sarı aydınlığında, iyice zımparalanıp

ovulmuş masanın çevresine oturdular. Blanford, saatin ilerlemiş olmasına ve fazla yiyip içmeye düşkün olmamasına karşın, çay yerine bir kadeh kırmızı şarap içmeyi yeğledi. Sonunda birbirlerine iyi geceler dilediklerinde vakit çok geçti, ama dışarıdaki güzelim ayışığına bakınca o saatte bile yatağa girmek yazık olacak gibi görünüyordu. Blanford da havuza gitti, buz gibi suda yüzdü. Kulaçlarının savurduğu sular başının üzerine yağmur gibi iniyordu. Blanford gözlerini kapayınca, oradaki ağaçların ve bağ kütüklerinin arasında veya ufalanan şistli vadilere inen çıplak kayalıklar ve taşlı tepelerde topraktan fışkıran kara ışığın kara çekiciliğini görür gibi oldu. İnce birer kabuk gibi yığılmış bu şistlerin dolambaçlı yuvalarında, Van Gogh siyah öğle güneşinin cinlerini aramış – ve o aradığını delilikte bulmuştu. İnsan burayı ancak kendi gözüyle gördüğü zaman, Van Gogh'un anlatımının gerçeğe ne denli sadık olduğunu anlayabilirdi. Blanford iki sanatın, resim ve edebiyatın arasındaki farkı kavramaya başlıyordu.

Resim, beyni ve optik sinirleri aynı anda uyararak etkisini gösterir, oysa sözcükler yaklaşık bir anlamı, çağrışımsal değer içinde aktarırlar. Sözcüklerin büyüsü, yönlendirici niteliktedir – saflıktan uzaktır. Sözcükler Merlin'in ya da Faust'un aletidir. Resim ise bu tür hainliğe girmez – resim, zorlayan, yöneten değil, umut ve neşe veren, saf, coşkulu bir kutlamadır. Blanford, bu biraz da dağınık değerlendirmelerinden pek hoşnut bir halde eve gitti, yatağa girdi, birden üşüyüp ürpererek çoraplarını çıkarmadan çarşaflara sarındı. Dışarıdaki ay aydınlığı o kadar hoştu ki, biraz okumak istediyse de, uyku ağır bastı. Boynu vurulmuş gibi başı yastığa düştü, uykuya daldı.

Aşağılarda, derin uykudaki şehirde, prokonsül bir burçtan ötekine dolaşarak gece voltasını atıyordu; ayışığı gölgeleri daha da bir vurguluyor, kocaman kapkaranlık mağaralar yaratıyordu. Felix bu karanlık kovuklara baktıkça, birinin içinden güzelim bir çingenenin çıkıp üzerine atılacağını düşlüyordu; oysa yol kesen bir eşkiyanın üzerine atlaması daha büyük olasılıktı. Felix'in parmakları, üzerinden eksik etmediği çakıyı sıkıca kavradı – bunu bir güvenlik önlemi olarak değil, paket sicimlerini kesmek gibi prokonsüllük görevleri için taşıyordu. Savaş olasılı-

ğı, tuhaf ve biraz da utanç verici biçimde, onu sevindiriyordu. Tabii, böyle bir şeyi hiçbir zaman açık açık söylemezdi; çünkü hem kimseye zarar gelmesini istemezdi, hem de ateşli silâhlardan ürkerdi. Ama eğer patlayacak olursa, savaşın da bir gerçeği olacaktı...

Felix, Blanford'un biraz da yapmacık yorumlarını öykünmeye kalkacak olsa, savaşın (ölümün) gerçeği, güvenli yaşamaktan fazlasıyla tekdüzeleşmiş yaşantılarına bir tehlike çeşnisi katacak görüşünü savunurdu. Bu, yüzücülerin Brook stili bir atlayışla kendilerini temizliğin içinde bulmalarına benzemeyecekti; iki kez solunmuş, o yüzden de insanı soluksuz bırakan bir çağda bir tek temiz soluk alabilmek önemli olacaktı. Savaş patlayacak olursa, Felix hemen askere yazılacaktı. O amansız disiplini coşkuyla karşılayacaktı, çünkü özgürlüğün fazlası insanın başını döndürür – birden bire karşınızda hiçliği görüverirsiniz. Hiçlik – kendi portreniz! Felix, bütün Nazi Gençliğinin aynı duyguyu taşıdığını çok sonraları öğrenecekti!

Bu arada, kavgaya hazır olmak için kültür fizik yapmaya başlamıştı. Yoga üzerine ucuz bir kitapçık okuduktan sonra yanlış yolda olduğunu anladı; soluk ritmi adımlarıyla uyuşmuyordu. Kitapçıkta yazılanlara uymak isteyince de, her adımını düşünerek atmaya ve baston yutmuş gibi yürümeye başladı. "Sıradan insanlar dakikada on sekiz soluk alırlar, ama yoga çalışması yaparak bu sayıyı onun altına düşürebilirsiniz ki, bu da yeterlidir. Ancak ulaşılabilecek en uç nokta, dakikada üç kez soluk almaktır! Dakikada üç kez! Bunun üzerine, Felix bir yandan soluğunu tutup bir yandan kaldırım taşlarını sayar oldu; soluğunu daha fazla tutamayacak duruma gelince pof diye ciğerlerindeki havayı koyveriyordu. Kuşkusuz, bu da hiç doğru değildi.

Şafak sökerken, yorgunluğu bile ona huzur getirdi ve artık ayışığının da el-etek çektiği ıssız sokaklarda hızla yürüyerek evin yolunu tuttu. Sabah olmasına daha hâlâ zaman vardı; gece, günışığının pıhtılaştıracağı bir yara gibi ığıl ığıl akıyordu. Önce biraz dinlenmesi gerekliydi. Felix de yatağa girdi ve uyudu; ama uyumadan önce, ötekilerin çok iyi bildiği uyuma pozlarını gözünün önüne getirdi. Blanford başını yastığının altına so-

kup, kıvrılmışyatıyor, Sam horluyor, Constanceörtülerin altında kaybolmuş. Yakınlarında bir yerde Prens de güvelerden korunmak için yüzüne bir bez örtmüş, uyuyordu – eski bir goblen işleme gibi, kendisini güvelerin yiyeceği korkusu içinde yaşıyordu hep. Uykuda yutmamak için takma olan tek dişini yaldızlı kâğıda sarmıştı. Diş, fildişi kaplamalı Kutsal Kitabın yanında duruyordu. Balmoral'de ise, Max fare leşi kokan gömme dolap gibi bir yerde kestiriyordu. Kâtip bahçedeki hamakta yatmayı yeğlemişti. Lord Galen de kocaman karyolasındaydı. Sırtında Mannering'den aldığı, kol ağızları farbalalı gecelik entarisi vardı. Göğsünde de adının baş harfleri işliydi. Ağzı açık uyuyor ve arada bir müthiş bir horultu koyveriyordu. Felix, Prensin Lord Galen için söylediklerini anımsadı: "O kadar saf ki, kendisiyle dalga geçilmesine çanak tutuyor." Ve işte şimdi de savaş geliyordu.

Bir zamanlar her yanda şenlik, şölenler,
Oysa şimdi yalnızca dehşet ve ölenler.

Nerede okumuştu bunu?

Evet, Blanford uyudu, ama ötekilerden erken kalktı, ayaklarının ucuna basarak mutfağa gidip kendine kahve yaptı. Kahve fincanını aldı, yatağa girdi ve yarı uyur yarı uyanık yatarken, Felix gibi o da uyuyan arkadaşlarını düşündü, nasıl uyuduklarını gözünün önüne getirerek onları daha yakından tanımaya çalıştı. Arkadaşlarının duygularını biliyor muydu, yoksa bu duyguların ne olduğunu kestirebilmek gibi bir ayrıcalığı –yazar illeti mi– vardı? Orasını bilemiyordu. Yine de kesinlikle biliyordu ki, Sam'la kucaklaşmanın mutluluğu içinde uyuyan kız, kendilerinden çok daha ilerde, gerçek varlığım ötekilerin henüz algılayamadığı bir alemdeydi. Bu ilk öpüşlerin balpeteğinde sarhoşluktan kurtulamamış Sam'a gelince, onun için ölüm ve ayrılığın ötesinde düşünecek, değerlendirecek pek bir şey kalmamıştı. Artık öldüğünü, yavaş yavaş ölmekte olduğunu birden fark etmişti. Tabii, ölmek belirli bir zaman alacaktı, ama kaçınılmaz olduğu kesindi. Çoğu insan yüzlerini kapıyor, gözlerdeki bu fark etme ânını görmekten kaçıyorlardı. Sam, bir sessizlik kozası içinde muzaffer bir tavırla uyuyordu. Ölmekte olduğunu fark

etmek başlı başına bir zaferdi, bunun savaşla ilgisi yoktu. Ölüm nasıl olsa gelecekti, sırf Constance'la ilişkisi yüzünden gelecekti ölüm; çünkü Sam nasıl ve niçin olduğunu tanımlayamasa da, Constance onu olgunlaştırmıştı.

Ölümü düşünmek bile gizli bir neşe veriyordu, çünkü öleceğini kabullenmek, bir anlamda ölümün üstesinden gelmek oluyordu! Bu saçma ve gizemli konu, konuşurlarken kızın bir sözünden kıvılcımlanıp alevlenmişti: "Sana belki delilik gibi gelecek, ama genç kızlığa ilk adım attığım günlerde kendime bir iş edindim. Ne oluyorsa sadece onları istemeye ve pişmanlık duymadan ayrılmayı öğrenmeye çalışıyordum. Böyle yapınca, sanki ölümle eşit güçteymişim gibi oluyordu – ölümün var olmadığını fark ediyordum. Kaçınılmaz olanın içinde yer aldığımı, kaçınılmaz olanı paylaştığımı hissediyordum. Mutluluğun ne demek olduğunu işte o zaman anladım. Harika bir ayraç içinde yaşamaya başladım. Dahası, o kadar genç yaşta o kadar çok bilmenin doğru olmadığını da biliyordum..." Bu sözlerin Sam'ın üzerindeki etkisi anlatılır gibi değildi. Adeta put kesilmişti. Sanki Constance'ın ne demek istediğini tam anlamıyla kavramıştı, ama sözcükler mantığının sınırlarını aşmış gibiydi. Sonraları, çok sonraları, Constance, Blanford'a yazdığı bir mektupta bu görüşe şunları da ekleyecekti: "Yalnızca iyiliğin peşinden koşmak tehlikeli ve desteklenmemesi gereken bir görüştür. Ben belirli bir iyilik kalıbı geliştirmeye kalkışmadım, gerçekle – gerçek ne denli tedirgin edici olursa olsun yine de gerçekle bütünleşmiş bir kuraldışılığa yöneldim. Bilmeden simyacılık yapmışım. Budala!"

İşte hepsi orada serilmiş yatıyorlar, düşlerinin gelecekteki hareketlerinin modeli ve çıkış noktası olduğunu bilmeden uyuyorlardı. Blanford yeniden uyudu ve Sam onu zar zor uyandırabildi. Sam, "Yitirecek zamanımız yok," dedi, "şu birkaç gün çok değerli. Haydi davran!"

Eski bir aforizmalar kitabında okudukları Sam'ı şaşırtmıştı: "Eşsiz bir ölümün maliyeti yoktur. Daha sıradan ölümler daha pahalıya mâl olur." Bunu söyleyen Montaigne miydi? Sam anımsayamadı.

DOKUZ

CÜMBÜŞ

Prensin küçük cümbüşü, öylesine bir saray alemi boyutunda olacaktı ki, hazırlıkların ayrıntısını randevuevlerinin – ikisinin ortak randevu evinin– sakinlerinden öğrenen Quatrefages, o heyecanla bir bisiklet kiraladı ve etekleri tutuşa tutuşa bu haberi yetiştirmek için Tu Duc'a gitti. (Eteklerinin tutuşması gerçeğe yakın bir benzetmeydi, çünkü vakit öğlendi ve güneş kavuruyordu.) Protokol kaygılarını bir tarafa bırakıp, sadece uzaktan bile olsa, cümbüşün görülmeye değer olduğunu anlattı. Kendisi tabii ki davetliydi, ama Prens onlara olan saygısından, adlarını bu sahtekâr takımıyla aynı listeye almamak nezaketini göstermişti. Ama... Pont du Gard'ın tamamını ve hemen yanındaki eski Auberge des Aubergines'in tamamını tutmuştu. Burayı kendi kafasındaki cümbüşe yaraşır bir şekle sokmak için şimdiden hazırlıklara girişmişti.

Adeta yeşil suların üzerine uzanan Auberge, çınarların gölgesi altında Gardon yamaçlarını kucaklayan İsviçre tipi köşkleriyle bu tür bir aleme çok uygun, çevresine dal budak salmış, tuhaf bir yerdi. Burası sürekli kalınan bir otel olmamakla birlikte, yaz aylarında bu çevrede buluşan ve kimi zaman nehir boyundaki yeşilliklerde kamp kuran arkeoloji ve Roma tarihi meraklısı turistleri barındıran, birbirine geçme büyük odaları vardı. Auberge'e nam katan, yemeklerinin güzelliğiydi ve tabii ki bu yemekler cümbüşün de önemli bir parçasıydı. Ama iş bu kadarla bitmiyordu; çünkü dünya nimetlerine düşkün Prens, Fransa'yı iyi tanırdı ve bilirdi ki, bu yaşamasını bilen Cumhuriyetin herhangi bir bölgesindeki herhangi bir vatandaş, vereceği davete görkem katmak için yetkilileri arayıp çok az bir bedel karşılığında önemli bir yapının projektörlerle aydınlatılmasını sağlayabilirdi. Gençliğinde Prenses Fevziye'ye deliler gibi aşık olduğu sırada, ona burada bir yemek vermiş; köprünün üzerine kurulan ve özel üniformalı garsonların servis yaptığı sofrada ikisi baş başa yemek yemişlerdi. Prens evliliğinin bu ilk dönemini ne zaman aklına getirse, çok duygulanırdı. Şimdi de Roma

su bendinin altın renkli kemerleri, Provence'ın kadife göğüne doğru yükselerek eğlencelerini taşlayacaktı. Bunu düşünmek bile Prensin yüreğini hoplatıyordu. Sevinçten uçuyordu. En ufak ayrıntı bile rastlantıya bırakılmamalıydı.

Quatrefages, bir arkadaş ve yardımcı olarak, hazırlıklarla ilgili konuşmaların bir bölümüne katıldı ve hiçbir şeyin ihmâl edilmemesi konusundaki titizliğinin Prensinkinden geri kalmadığını gösterdi. Neler yapılacağını tekrar tekrar ve inceden inceye anlatıyor, Prensin titizliğini öykünen hoş bir alaysılıkla konuşuyordu. Quatrefages, "*Et le gibier?*"[1] diye sorunca, Prens, Kahire ile özdeşleşmiş eski bir müzikal komedinin sözleriyle karşılık verdi: "*Ne t'en fais pas, Bouboule*".[2] Adamları görevlerini yerine getirmek için çoktan kolları sıvamışlardı. *Gibier*, yani av hayvanları bile, başta Marsilya ve Toulouse olmak üzere ülkenin çeşitli yerlerinden getirtiliyordu. Prens, kızların *plantureuse, bien en chair*[3] olmalarını istemişti; bu da getirtilen ve Rubens'in tablolarından esinlenerek yapılan ve Pont du Gard'a desenlerin neden buralara taşındığını açıklıyordu. Takıp takıştırmış, parıltılı mücevherler ve savaş boyalarıyla süslenmiş mahmur bakışlı güzellerden oluşan ve ancak bir Arap'ın hayâl gücüne yaraşan böyle bir koleksiyon şimdiye kadar nerede görülmüştü? Yaşlı Prensin, yüzyıl önceki Kahire'nin Hıdivyal alemleriyle ilgili anıları dinleye dinleye, kendini bunlara iyice kaptırdığı belliydi.

Quatrefages öylesine coşkuyla konuşuyordu ki, hasır şapkasıyla tavşanı andıran ve ne yapacağını bilememenin gerginliği içindeki Felix'in arabasının sesini duymadı. Felix, bu çelik hayvana henüz tam söz geçiremiyor ve güvenemiyordu. Her şeyin yeni baştan Felix'e de anlatılması gerekti; o da, doğayla iç içe olan bu yerde parti vermek fikrinin çok çekici olduğunu düşünerek, biraz gıptayla dinledi. Hazırlıklar ilerlemişti. O dönemin mobilyaları Avignon'da servet dökülerek satın alınmış, kamyonlara yüklenmiş, Auberge'e taşınmıştı. Partide yüz kişi olacaklardı. Quatrefages yalanarak, "Ama kızların ellisi de *en*

1. Yaav etleri?(Yay.)
2. Tasalanma Bouboule. (Yay.)
3. Etli butlu, kanlı canlı. (Yay.)

or massif,"[1] dedi. "Marsilya, en görkemli bebekleri gönderebilmek için elinden geleni yaptı."

Böyle bir aleme katılamayacak kadar erdemli görüldükleri için bu bulunmaz partiyi kaçıracaklarını düşünen Constance, "Peki, biz ne yapacağız?" diye sordu. Blanford, "Sahi, ne yapacağız?" dedi. Quatrefages kıkırdayarak yanıt verdi: "Majestelerinin ricası üzerine, jandarma saat sekizden sonra yolları taşıt trafiğine kapatacak. Tabii siz de geçemeyeceksiniz. Ama bir fikrim var. Her şeyi Pont du Gard'dan seyredebilirsiniz; balo salonunun pencereleri oraya bakıyor, siz de içeriyi görebilirsiniz. Bir gün beni aldattığından kuşkulandığım bir kızı gözetlemek için oraya gidip dürbünle baktığım için biliyorum. Kız, benim kuşkulandığım biriyle yemek yiyordu. İkisini de iyice gördüm. Opera dürbünlerinizi getirirseniz, Pont du Gard'ın tepesinden her şeyi görürsünüz."

Böylece ertesi akşam yemeğinden sonra, geç doğup erken batan ayın soluk ışığında yola çıktılar. Fırçayla resmedilmiş gibi görünen top servileri, minik köyleri, küçük ama suyu ve alabalığı bol nehirleriyle Toskana'ya benzeyen çevre, sonbahar pusuna bürünmüştü. Az sonra yeşillikler sona erecek, taşlar ve şistlerle kaplı tozlu tepeler, çorak ve susuz topraklar başlayacaktı. Jandarmanın trafik kontrolüne yakalanmamak için Quatrefages'ın dediklerini aynen uyguladılar. Örneğin, Remoulins'e gelince köprüden geçmediler – köprünün karşı yakasındaki ışıkları ve jandarmaları gördüler. Uzès'e gideceklermiş gibi sağa döndüler, nehir boyunu izleyen, Gardon'un geniş kıvrımları boyunca ilerleyen ıssız yollara saptılar. Pont du Gard, şenliğin onuruna aydınlatılmıştı; bronz gövdesi, karaya vurmuş bir köpekbalığı gibi gökyüzüne uzanıyordu. Kemerin altında, kayalıklar arasındaki yosunlu alana Prens gösterişli bir otağ kurdurmuş, konuklarını kabul etmek üzere tiyatro dekoruna benzeyen koltuklardan birine oturmuştu. Konuklar arabalarıyla söğütlüğe kadar geliyorlar, son elli metreyi reflektörlerin güçlü ışığı altında yürüyerek, tepelerinde yükselen su kemerine doğru teatral bir hava içinde ilerliyorlardı.

---

1. Som altından. (Yay.)

Auberge de ışıklar içindeydi. Üst katın tamamı harem dairesi gibi döşenmiş, duvarlara kirayla ya da ödünç alınan paha biçilmez halılar kaplanmış, her yana Büyük Saraya yaraşır dolaplar, sehpalar, oymalı aynalar yerleştirilmişti. Avignon'daki antikacıların hepsi, bu etkileyici dekora katkıda bulunmuştu. Bir perdenin üzerine güzel bir yazıyla BAYANLAR DİNLENME PUDRA ODASI TUVALET yazılı bir levha asılmıştı. Hiç bir şeyi rastlantıya bırakmayan, kolayca anlaşılabilir bir tabelaydı. Ertesi gün Quatrefages bunu çalıp Blanford'a verecek, o da Tu Duc'un bahçedeki tuvaletinin kapısına asacak ve Kahire Fransızcasının anlam kaypaklığıyla dalga geçecekti; çünkü tabelada yazıldığı biçimiyle 'poudrerie', 'pudra odası' değil, 'baruthane' anlamına geliyordu. Auberge'in büyük şöminesi yakılmıştı; kuru çam dalları devasa salyangoz boynuzları gibi kıvrılıyor, çatırdayarak yanıyordu. Otelin iç taraflarında bir yerde hafiften bir orkestra çalıyor, orada bir balo salonu veya dans pisti olduğu izlenimini veriyordu. Her şey yolundaydı.

İşleri büsbütün karmaşık duruma getirmemek için, ıkış tıkış da olsalar tek arabada gitmeye karar vermişlerdi; üstelik böyle yapınca, Felix konsolosluk arabasını partiye davetli olan bir arkadaşına verebilmişti. İki dirhem bir çekirdek Quatrefages, biraz gergin olmakla beraber pek şık görünüyordu. Ertesi gün bir otelde konuk edilecek birkaç kişiyi Marsilya'dan gelişlerinde karşılamıştı. Heyecanla anlatıyordu. "Hepsi de aybaşıları gecikmiş gibi görünüyorlar–bu da kadınlara nevrotik bir çekicilik katıyor. Her yanı polenlere batıp bulanmış iri tırtıllara benzeyen iki harika bebek gördüm." Arkadaşının beğeni ölçüsü Felix'i şaşırttı. Quatrefages, Prensin vekilharcıyla bir iki tek viski atmış ve epey kafayı bulmuştu. Konsolosun arabasına binip parmağını sallayarak, "Sütunların üzerindeki mesajı anımsıyor musun?" diye sordu. "Bir kadın her zaman biraz hamileymiş gibi görünmeye çalışmalı." Bu bir zamanlar Blanford'un uydurduğu bir sözdü ve Quatrefages'ın öylesine hoşuna gitmişti ki, bir daha unutmamıştı. "Ne olursa olsun, Felix," diye sözünü sürdürdü, "bu eğlenceyi kaçırmamalısın azizim."

Vişne ve dut bahçeleri arasından ilerliyorlardı. Pırıl pırıl aydınlatılmış su kemeri, arada bir solda karanlığın içinden gö-

rünüyor, sonra yeşillikler arasında kayboluyordu. Sağda, nehrin dişlerini gıcırdattığını duyabiliyorlardı. Sonra, kendilerini köprüye götürecek olan dönemece geldiler. Sola dönen yolun ağzında azametli bir polis dikilmiş duruyordu, yol da beyaz bariyerlerle kapatılmıştı. Arabadakiler Uzès'e gidiyormuş gibi yaparak polise el sallayıp geçtiler, Vers'deki çöküküyola gelinceye kadar çınarların çevrelediği uzun caddede ilerlediler. Vers'e gelince arabayı çok dikkatle sürerek, yamacı örten zeytinliğe vardılar. Buradan sonra arabayla gitmek olanaksız olduğu için, yer yer pırnal ve dikenlerin fışkırdığı şistli yamaçta yürümeye başladılar. Karanlıkta yürümek, gün ışığında yollarını bulmaktan daha zordu.

Tepe birbirini kesen patikalarla kaplıydı; ama ilerdeki reflektörlerin gözalıcı ışığına bakarak yönlerini buluyorlardı ve sonra kendilerini bir anda sahnede buluveren aktörlerin şaşkınlığı içinde ilk kemerin ayağına geldiler. Buradan kemerin üzerine iniş başlıyordu. Kemerin ortasında bir metre derinliğinde bir su yatağı vardı – Roma döneminde Vers'in eriyen kaynak suyunu Nîmes'e taşıyan kanal. Bu kanalın içine dala konmuş kuşlar gibi tüneyebilir, dirseklerini kanalın kenarlarına dayayarak aşağıdaki şatafatlı, krallara yaraşır eğlenceyi izleyebilirlerdi. Opera dürbünleri de müthiş bir fikirdi. Bunlar eskiden Marsilya operasını izlemek için alınmışlar, ama epeydir kullanılmamışlardı. Evde durup duruyorlardı. Dürbünleri, keskin nişancılar gibi Auberge'e çevirdiler ve Quatrefages'ın dediği gibi, bir ucu verandaya açılan büyük yemek salonunun yarısını rahatça seyredebileceklerini gördüler.

Parti, bir saray formalitesi içinde başlamıştı; hepsi yalnız gelmiş olan erkek konuklar, otağa buyur edilmişler ve kendilerine Prensin özel formülüne göre hazırlanan –büyük olasılıkla içine kantaret katılmış birer aperatif sunulmuştu. Quatrefages kadehindeki renksiz içkiyi içip gırtlağı bir anda kavrulunca, içinde ne olduğunu iyice merak etti. Konuklar, gün ışığında olduklarından daha da tuhaf görünüyorlardı. Mevsime göre epey kalın koyu renk takımlar giymişlerdi. Kravatlarının, ağır yüzüklerinin ve yağlı saçlarının altında eziliyorlarmış gibi görünüyorlardı. Kadınlar henüz ortalıkta görünmüyordu. Ama sonunda

herkes tamam olunca, Prens konuklarına kendisini izlemelerini işaret ederek öne düştü, bir kriket takımı kaptanı edasıyla Auberge'e doğru yürümeye başladı. Auberge, o ana kadar neredeyse tümüyle karanlıktı –yalnızca bir iki yerde içerde birilerinin hareket ettiğini gösteren mum ışıkları titreşiyordu. Prensin elinde, ucundan beyaz kısrak yelesi sarkan, süslemeli bir sineklik vardı. Sineklik, bir orkestra şefinin sopasına benziyordu. Prens bununla Auberge'in kapalı kapılarına vuruyor ve kapılar ardına kadar açılıyordu. Aynı anda yemek salonu ışığa boğuldu ve konukların hepsi birden zevkle içlerini çektiler. Her erkek konuğun sağ tarafına çıplak bir kadın oturacaktı! Önceden yerlerini almış olan kadınlar, zevke susamış bir tavırla ilerleyip, kartlara bakarak yerlerini bulmaya çalışan koyu renk giysili erkekleri alkışlamaya, onlara seslenmeye başladılar.

Hiçbir fanteziden kaçınılmadığı belli oluyordu. Constance, dürbününü salonun bir o köşesine bir bu köşesine çeviriyor, sürekli kıkırdayarak seyrediyordu. Erkekler, üstün cinsiyetlerine yakışır biçimde, tahta benzeyen, yüksek arkalıklı, yaldızlı sandalyelere, kızlarsa kadife kaplı taburelere oturuyorlardı. Prens, iyi bir evsahibi olarak masanın başındaydı. Sandalyesinin arkasında yeşil astarlı, sırmalı, kırmızı tören üniformalarını giymiş yüksek rütbeli üç kişi duruyordu. Bunlardan biri, bu akşam görev yapmak zorunda olmayan Çeşnicibaşıydı. Prensin sandalyesinin iki yanında duran öteki iki kişinin sağ bileklerine birer şahin tünemişti. Bir İskoç soylusunun yanında nasıl gaydacı durursa, Prens'in rütbesi de yanında bu adamları bulundurma hakkını veriyordu. Yemek havadan sudan konuşmalarla, bakışmalarla ve beklemekle başladı... alevlendirici aperatife rağmen, konuklar henüz gevşememişlerdi.

Erkekler, pazar ayinine gitmiş bal-ayıları gibi utangaçtılar. Bu benzetmeyi yapan Constance, "Ama bu uzun sürmez herhalde," dedi. Manzara renkli ve çekiciydi. Kadınlar, mumların ışığında, tam istendiği üzere şatafatlı ve dolgun görünüyorlardı. Prens, konuklarının beğenisini düşünerek "*J'aime les grands balcons arrondis*,"[1] demişti. Ve işte hepsinin de taze menekşe-

---

1. Büyük, yuvarlak balkonlardan hoşlanırım. (Yay.)

ler ve mücevherler ve binbir çeşit kokuyla bezeli dolgun balkonları olanca görkemleriyle ortadaydı. Neşe yavaş yavaş yayılıyordu, ama böylesi daha iyiydi; çünkü leziz yiyeceklerin büyük önem taşıdığı bu tür ziyafetlerin belirli bir saygı içinde başlaması uygun düşerdi. Bu ziyafet de onlardan farklı değildi. Ne de olsa hepsi Fransızdı, yani sofra adabından anlarlar, gönül almasını ve insanı tanımasını bilirlerdi. Konukların en ayı gibi olanı bile *la bonne chère*'in[1] doğuştan hayranıydı ve arada bir vecd içinde gözlerini yukarı çevirerek şükrediyordu. Bazıları, parmaklarını birleştirip dudaklarına götürerek yemeklerin tadına ve ahçının ustalığına diyecek olmadığını belirtiyorlardı. Peçetelerin ucunun yakadan içeri sokarak boyunlara takılmasından sonra herkes daha bir rahatladı ve enfes şarapla birlikte konuşma uyum içinde akmaya başladı. Balkonlara özel bir merakı olmayan Quatrefages, kendini yırtık kahkahalar atan, eti budu yerinde bir kadının yanında buldu. Kadın, balkonu değilse de, içgüdüleri yerindeydi; bacağını boyuna Quatrefages'ın dizine bastırıyor, deniz ürünlerini eliyle ağzına veriyordu. Quatrefages her ne kadar çakırkeyifse de, ömründe hiç böyle sade, ama lezzetli yemek yemediğini fark ediyordu. Brillat-Savarin'in hayaleti, Prensin sofrasını kutsamak için mezarında dönmüş olmalıydı. Yemekler öylesine güzeldi ki, Quatrefages bir an Constance'a göstermek için menüyü saklamayı düşündü – sonra bunun bir işe yaramayacağını, olağanüstü bir virtüozite ile seslendirilen bir konserin notalarını vermeye benzeyeceğini fark etti. Yemek listesine bakarak, bu görkemli ziyafetin tadına nasıl varacaklardı ki?[2] İhtiyar, bu şampanyayı nereden bulup çıkarmıştı? Şaşkınlık ve vecd içinde mest olan Quatrefages, kendini mıncıklanmalara, gıdıklanmalara ve Strasbourg kazı gibi beslenmeye bıraktı. Su kemerinin üzerindeki seyirciler, onun bu kapıp koyvermişliğini, kendinden geçişini keyifle izliyorlardı.

Ziyafet uzun sürdü, ama öylesine büyüleyici ayrıntılarla süslüydü ki, hiç sıkılmadan seyrettiler; yemeğin sonuna doğru bazı çiftler kalktılar, dışarıdaki karanlık balkonlarda biraz dans ettiler. Hepsi de attıkları adımlardan pek emin değilmişçesine

---

1. Güzel ve nitelikli yemek. (Yay.)
2. Siz yine de Ek'teki menüye bir göz atın.

pürdikkat dans ediyorlardı. Orkestra görünmüyordu; ama vals, tango ve 'slow'lardan oluşan dağarı, böylesine tıka basa yenilen yemekten sonrası için yorucu olmayan, uygun bir seçimi gösteriyordu. Ne yazık ki, seyircileri bayıltandıran bir şey oldu ve ışıklar giderek azalmaya, salon iyiden iyiye loşlaşmaya başladı, *crêpes flambées*'nin alevleri cehennemin ağzından fışkırırcasına son bir kez çevreyi aydınlattı ve konukların kıllı suratlarına Rembrandt'ın renk oyunlarını andıran gölgeli bir ışık düşürdü. Kreplerin alevi görülecek manzaraydı; bir yandan konfetilerin saçılmasıyla, bir yandan -dahiyane bir buluşla- kâğıt şapkaların kafalara geçirilmesiyle, sahne pitoresk olmaktan çıkıp müthiş bir canlılığa büründü. Alacalı kâğıt şapkalar giymiş kart fareler, ellerindeki purolarla evreni selâmlıyorlardı! Bu ufacık hareket ne büyük bir çılgınlığı gösteriyordu. Danslar da daha bir kıvamını buldu – hanımlar kavalyelerine iyice sokulup sarılıyorlar, ya da kollarını iki yana açarak pupa yelken yol alan kalyonlar gibi ya da Felix'in yaklaşan bağbozumundan çağrışımla yaptığı benzetmeye göre biçer-döverler gibi salınıyorlardı.

İşler biraz daha duygusal bir görünüme girdi – Prens bile kuş gibi çırpınarak birkaç adım dans etti, ama onun zevkleri epey değişken görünüyordu, yolunmamış kaza benzeyen birkaç kız onun dikkatini üzerlerine çekmek için birbirleriyle yarışıyorlardı. Onca para! Onca yemek!

Seyircilerin keyfi kaçmaya başladı – cümbüşün görünür bölümü sona ermişti ne de olsa. Constance, arabadaki sıcak şarap dolu termosu ve sandviçleri ağzı sulanarak düşündü. Ve sonra birden evrenin tüm ışıkları söndü, gökyüzünün karanlığı bir şişe tıpası gibi sımsıkı üzerlerine kapandı. Birbirlerini bile göremiyorlardı ve kendileriyle cümbüştekiler arasındaki uzaklık birden açılmış da, millerce yukardan, sanki bir uçaktan aşağıyı seyrediyor gibiydiler. Herkes tetikteydi, çünkü bu karanlıkta en ufak bir dikkatsizlik insanın kolunu bacağını kırmasına, hatta ölümüne neden olabilirdi. Gözleri karanlığa alışsın diye beklediler, ama daha ona fırsat kalmadan başka bir tür ışığa boğuldular.

Aşağıdan rengârenk, dil dil yılanlar ıslık çalarak yükseliyor, çevrelerini sarıyor, sonra parlak renkli yıldızcıklarını ve

sorguçlarını boşaltıp yeniden aşağı iniyorlardı. O güzelim ışık demetleri karanlık gökte renkli şeritler çiziyor ve Tu Duc'tan gelenlerin bulunduğu köprünün üzerinde ışıldıyordu. Bütün havai fişek gösterileri gibi bu da uzun sürmüyordu, ama renkleri ve biçimleri birinci sınıftı. Bu arada aşağıda, suyun hizasında kocaman, sarı bir çarkıfelek dönüyor ve Provence'a özgü hızlı zeytin yeme oyunu canlandırılıyordu. Uzaktan alkış seslerini ve bağrışmaları duydular ve yeniden çöken karanlık artık kalıcı göründüğü için, onlar da taş tünelden emekleyerek yamaca döndüler. Su kemerinde ilerlemek epey güç oldu, ama ayakları karaya bastıktan sonra el fenerinin yardımıyla yollarını bulabildiler.

Yaklaşan hasadın habercisi, yoğun bir çiy düşmüştü; arabalarını park ettikleri zeytin ağacından çiy damlacıkları yağıyordu. İşte o anda şarap ne iyi geldi. Ama sis çevreyi görmelerini engelliyordu. Şaraplarını içerken, yamaçtan kendilerine doğru yükselen bir başka biçim bulut gördüler ve hayvanların ayak sesleriyle çan seslerinden, bir sürünün yaklaştığını anladılar. Sürünün çobanı, sigarasına ateş istemek için yanlarına geldi, sunulan şarabı da geri çevirmedi. Güney Fransa ağzıyla konuşuyordu. Çoban, sıcak şarap kupasını iki eliyle tutarak avuçlarını ısıtmaya çalışırken, köpekleri de geldiler, yanına çöktüler. Koyunlar ise arkadaki yamaca yayıldılar. Toynakları kekikleri eziyor ve esintisiz havaya keskin bir kekik kokusu dağılıyordu. İhtiyar çoban, "Savaş başladı," dedi; ama sesi öylesine kayıtsız ve öylesine duyarsızdı ki, söylediklerini pek ciddiye alamadılar. Nereden bilecekti bu adam? Geceyarısı, Belediye'de duymuştu. Ama radyonun çok az bulunduğu böyle bir yerde, söylentiler kulaktan kulağa gerçekmiş gibi yayılır – üstelik savaş söylentisi kaç zamandır herkesin dilindeydi. Ama yine de... Can sıkıcı bir şeydi bu. Çobanın nasırlı elini sıkarak vedalaştılar ve arabaya doluştular, motorun çalışması için de epey uğraşmaları gerekti.

Remoulins'den çıkıp Avignon yoluna girdikten sonra, sis kalktı; on dakika kadar kestirebilirlerdi, ama ünlü köprüden önceki son yamaca geldiklerinde iyice ayılıp uyandılar ve doğruca eve mi gitmeli, yoksa kahve ve *cruassan* alıp dünyada neler olup bittiğini öğrenmek için şehre mi inmeli diye tartışmaya

başladılar. Blanford, "Yatağa girmek için çok geç, yataktan çıkmak için de çok erken," dedi, "bu saatte kendini normal hisseden tek kişi Felix'tir." Gerçekten de Felix'in keyfi yerindeydi – bütün gece tatsızlık olmadan geçmişti ve şimdi neşeliydi, uykusu da yoktu – sadece köylünün savaş başladı demesi canını sıkmıştı.

Öyleyse kente inelim diye kararlaştırdılar, ama Avignon da üzerine ölü toprağı serpilmişçesine uykudaydı – fırıncılar bile fırınlarını yakmaya başlamamışlardı, bir tek kahve bile açık değildi, gardaki kafeterya bile kapalıydı. Son bir kez şanslarını denemek için, bir Avrupa kentinden çok Kahire'ye yaraşır köhne ve pis çingene barakalarının uzandığı Les Balance'ın çevresini yürüyerek dolandılar. Arabayı Papalık alanında bıraktılar. Ama buradaki Denizci Barı da sımsıkı kapalıydı. Keyifleri kaçmaya başladı.

Ama pis kokulu kanalların aktığı, eski tabakhanelere yakın arka sokaklardan birinden güçlü bir motor ya da türbin sesi duydular. Bir geminin makinelerinden gelir gibi geliyordu ses. Felix, "Bu eski bir dosttur," dedi. "Gelin de bakın. Benim gece yürüyüşlerime eşlik eder ve altı ayda bir, ayın ilk haftasında, geceleri bu mahallenin işini görür. Sonra başka yerlere sıra gelir." Makine sesi, itfaiye arabasına benzeyen bir aletten geliyordu. Çamur içindeki arabanın iki yanında, yaldızla işlenmiş kent arması vardı. Constance, "Nedir bu?" diye sordu. Felix de bilgiç bir tavırla yanıtladı: "Bu *pompe à merde.*[1] Biliyorsun, burada kanalizasyon sistemi yok, bütün evlerin çukuru vardır ve bütün pislik bu çukurlara boşalır. Geceleri de bu mamut kılıklı makine gelir, pislikleri çeker. Halk bununla pek övünür. Ona 'Marius' adını takmışlardır."

Makinenin bir evin kapısından girip, çukurun olduğu mahzene inen fil hortumu gibi lastikten uzun bir hortumu vardı ve mamut adı pek yakışıyordu doğrusu. Emme işlemi korkunç bir gürültü çıkarıyor, pompaların titreyişi ürkütücü bir görüntü yaratıyordu – vidanjör, görevini kan ter içinde yerine getirmeye çalışan hantal bir hayvana benziyordu. Blanford, "Bir zaman-

---

1. Bok pompası. (Yay.)

lar Roma olan bu kentte, yirminci yüzyılın entelektüel pisliğini emip çıkarıyor," diye düşündü. "İnsan hayalinin bok çukuru, yarısı hazmedilmiş umutlar ve korkularla, arzular ve kararlılıklarla sürekli doluyor." Blanford, her şeyde bir eğretileme görmenin iyiye alamet olmadığını düşündü. Ama öyle düşünen sadece o değildi. Constance usulca mırıldandı; "Zamanımıza pek yaraşır bir anal-oral makine. Tıpkı Freud masalları gibi."

Ama bu noktada alçakgönüllülük ağır bastı ve Constance bunu yüksek sesle yinelemektense, kendi kendine fısıldamayı yeğledi.

> Bağırsaklar yükünü alınca
> Kuşlar başladı cıvıldamaya
> Doğrusu bu güzelim yemek
> Lâyık değil miydi Kralın ağzına?

Yakındaki bir bistroda ışık vardı; 'Marius'un sürücüsü, sürekli içinde yaşamak zorunda olduğu dışkı kokusundan kurtulmak için kahveyle konyak söylüyordu. Bu da öteki işler gibi bir işti sonuçta... Ötekiler de bistroya, sürücünün yanına gittiler. Ama pislikleri emip boşaltarak yüzyılların içinden gelen makinenin büyüsüne kapılan Blanford geride kaldı. Bir yanda o eski, buruşuk şafak, sedef ve mercan ışıklarıyla aydınlanıyor, burada ise dışkı kokusu bütün mahalleye yayılıyordu. Az sonra lastik hortumu toplayıp 'Marius'u ahırına götürme zamanı gelecekti; çünkü bu tür pislik temizliği ancak gece yapılırdı – Blanford, herhalde ayıp olmasın diye böyle yaptıklarını düşündü.

Yorgunluk iyice çökmüştü. Blanford'un aklına bir söz geldi: '*Inter faesces et urinam nascimur.*'[1] Evet, bu söz pek uygun düşüyordu. Ne de olsa, Augustine'in 'Tanrının Kenti', bir zamanlar bu yemyeşil ve saf topraklara kurulmuştu.

---

1. Çöplerin ve sidiklerin arasında doğduk. (Yay.)

EK

Sayfa: 22
On İki Emrin tam metni

1. Mumyayı alegorik üfleyeceksin.
2. Dazlak sanatın lapasını tam yerine koyacaksın.
3. Yakıtı sarışın öpüşler içinde çözümleyeceksin.
4. Daha iyi bir yol olmadığına göre yaptırtacaksın, yavaş yavaş da dövdürteceksin.
5. Büyük Üstad'ın küflü gorgonzola peynirini yağlayacaksın.
6. Pırasaya açık veren bakışıyla saygı göstereceksin.
7. Duygusal gerzekleri suretleriyle söyleyeceksin.
8. Güzel bulduğun sırıkla el sıkışmak için Pont-Neuf'ün üstünden atlayacaksın.
9. Elin mahkûm, günümüzün Aynasız Piliç'ini okşayacaksın.
10. El konulmuş, ıskartaya çıkarılmış harfler yumurtlayacaksın, Post-Restant, Aşk Ey dökülmüş kaymak.
11. Varsaya varsaya gerçeği dizikleyeceksin.
12. Uyuşukları söğüşleyip tutarsızları şişleyeceksin.

Lawrence Durrell

LIVIA

YA DA

DİRİ DİRİ GÖMÜLMEK

AVIGNON BEŞLİSİ: 2

CAN

Livia, 'Avignon Beşlisi'nin ikinci kitabıdır. Beşlinin ilk kitabı olan *Monsieur ya da Karanlıklar Prensi*'nin sonunda, yazar Aubrey Blanford, eski dostu 'Tu' takma adıyla anılan Constance'ı akşam yemeğine beklemektedir. *Livia*'nın başında ise, güçsüz ve yaşlı Blanford, Tu'nun ölümüne üzülmekte ve *Monsieur*'nün kahramanlarından olan bir başka yazarın, Sutcliff'in kişiliğini irdelemektedir. Bu iki romancıdan hangisi ötekinin yaratıcısıdır? Bu aynalar ve yansımalar oyununda, geçmişin karanlıklarından, sevilen kadınlar, ihanetler, yitik hayâller belirmeye başlar ve okur, Platon'un ünlü mağarasının eşiğinde bulur kendini. Blanford, Livia'nın kızkardeşi Constance'ı sevmiş, fakat Livia ile evlenmiştir. Ancak arada bir engel vardır: Livia'nın lezbiyenliği. Livia'nın öteki kahramanları da aynı kişisel karmaşıklıkla aynalarda gezinirler. *Lawrence Durrell*, kesişen, paralel ya da ayrılan yollarda okuru bir şiirsel labirenti dolaşmaya davet eder. Okurun bu labirentte yitmemesi için romanın en önemli boyutu olan *zaman*'ı yakalaması gerekmektedir; çünkü 'rehber', zaman'dır. Tıpkı *Monsieur ya da Karanlıklar Prensi* gibi yeni bir 'okuma sevinci', yeni bir 'okuma şöleni'dir *Livia ya da Diri Diri Gömülmek*.

ISBN 975-510-453-4

Kapaktaki resim: DAVID GENTLEMAN

KDV İÇİNDEDİR